

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jasmina Cehnar

Spol in emocije v novinarstvu. Primer časopisne hiše Večer

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jasmina Cehnar

Mentorica: izr. prof. dr. Zdenka Šadl

Spol in emocije v novinarstvu. Primer časopisne hiše Večer

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

Spol in emocije v novinarstvu. Primer časopisne hiše Večer

Položaj in vpliv žensk v novinarstvu je ena osrednjih tem feminističnega raziskovanja medijev. Uredništva so namreč tradicionalno moško ustrojene organizacije, kamor so se novinarke skozi zgodovino prebijale zelo počasi in s pokrivanjem »ženskih« tem. Dandanes, ko v poklic vstopa vse več žensk, se zdi, da so ovire za enake možnosti odpravljene, vendar raziskave kažejo, da so ženske v novinarstvu še vedno v podrejenem položaju, kar se odraža tako v vertikalni kot horizontalni segregaciji: v njihovi slabši zastopanosti, zlasti na vodilnih položajih znotraj medijske industrije, manjših možnostih za napredovanje, podvrženosti seksizmu na delovnem mestu in pogostem dodeljevanju manj prestižnih, tako imenovanih »mehkejših« tem, kot so zdravstvo, izobraževanje in socialne zadeve. Ali to velja tudi v slovenskem prostoru, smo preučili na primeru časopisne hiše Večer. S tem, ko javna sfera postaja vse bolj emocionalizirana, preverjamo tudi novinarsko dojemaje emocij v novicah, torej načina poročanja, ki se pripisuje ženskemu tipu novinarstva.

Kvantitativna analiza pridobljenih podatkov lastne raziskave je pokazala, da spolna delitev dela – kljub številčni prevladi žensk in odpiranju tradicionalno moških področij za novinarke, zaradi prevlade moških na višjih delovnih mestih in v prestižnejših sekcijah časopisa, na Večeru, vsaj v manjši meri, še obstaja. Poglobljeni intervjuji z novinkarkami pa so pokazali, da omejitve glede dostopnosti do posameznih področij ne občutijo. Tudi kariernih omejitev znotraj podjetja ne, jih pa obremenjuje usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja. Novinarke Večera sicer menijo, da k poklicu v primerjavi z moškimi prinašajo drugačne, posebne kakovosti, kot so širši zorni kot, empatija in večja čutečnost. Vendar pri pristopu do dela, tem, virov, slogov pisanja in ocen o razlikah med vodstvenimi slogi urednic in urednikov njihovi odgovori več niso enoznačni. V ospredje pridejo argumenti o korektnosti, profesionalnosti in ocena, da je način dela, bolj kot od spola, odvisen od posameznika. Takšne razlage kažejo, da so novinarke zaradi moško orientiranega poklica ujete v nasprotujočo si situacijo – po eni strani skušajo dokazati, da so »prave« ženske (čuteče, pozorne), po drugi pa dobre profesionalke (objektivne, distancirane). »Drugost« žensk v novinarstvu se je do določene mere pokazala tudi pri razpravi o emocijah v novicah, ki jih novinarke bolje obvladujejo, praviloma znotraj »ženskih« področij, zgodb s človeškega vidika, ne pa tudi znotraj »resnejših« novic, kjer to znova postane bolj odvisno od posameznika. Emocije, ki tradicionalno sodijo v »žensko« dimenzijo novinarstva, sicer novinarke prepoznavajo kot pomembno komponento novic, ki lahko pozitivno služi javnemu interesu. Kljub temu so bile v odnosu do emocionalnih novic izrazito kritične. Razprava o vse večji emocionalizaciji novic je bila pogosto negativna in osredotočena na nevarnosti, ki jih lahko prinesejo emocionalne novice. Intervjuvanke Večera so na osnovi uporabe emocij v novicah tudi zarisale mejo med »dobrim« in »slabim«, senzacionalističnim novinarstvom, vendar ne v smislu, da prvo emocij ne vključuje, drugo pa jih, pač pa so poudarile, da za uporabo emocij v novicah obstajajo različni načini in motivacije. Primerna je »zdrava mera«, neprimerna pa je pretirana uporaba emocij, ko je to odveč in ne služi ničemur, razen vzbujanju emocij občinstva, novinarjevi lastni agendi ali pritegovanju pozornosti.

Ključne besede: novinarstvo, ženske, delitev dela, emocije v novicah, Večer.

Gender and emotions in journalism. The case of newspaper Večer

The influence of women in journalism is one of the most central problem areas in feminist media research. Newsrooms traditionally have been male-dominated organizations in which women through history entered slowly and through gendered work. These days it seems that obstacles for gender equality have been removed because there are more and more women working in journalism. But research shows that women journalists are still subordinate, which is evident in vertical and horizontal segregation: in lower representation, especially on management posts in media industry, less opportunities for promotion, subjection to sexism in work place and being delegated less prestigious journalistic fields, such as health, education and social categories. If this is the case in Slovenian media landscape, we are examining on case study of newspaper Večer. Because public sphere is getting more emotionalized, we are also verifying how journalists perceive emotions in news, which is traditionally considered to be women's style of journalism.

Quantitative analysis showed that gendered division of labour in Večer to some degree still exists, although women represent the majority of workforce and have access to traditionally male areas. We made this conclusion because men dominate on editorial positions and in more prestigious sections in newspaper. In depth interviews with Večer's women journalists showed that they don't identify any restrictions towards their accessibility to different journalistic fields. They also don't identify career limitations, except balancing work and private lives. Interviewees also think that in comparison to men they contribute different qualities such as wider perspective, empathy and sensibility. But approaching to work, themes, sources, styles of writing and evaluation of managerial styles of women and men editors, their answers are equivocal. They emphasize that approach to work is more than gender dependent on individual person. This shows double-bind women face, needing to show that they are professionals (objective, distanced) but also «true» women (emotional, attentive). »Otherness« of women in journalism was also evident in debate about emotions in news. Interviewees agreed that women better manage emotions in human interest stories but not »hard« news where use of emotions and emotional styles, again, depends of individual journalist. Nonetheless, interviewees recognized emotions as important part of news that can well serve public interest. Despite this they were extremely critical about increased use of emotions in news. Debate about emotions was often negative and focused on dangers of emotional expression in news. Regarding emotions journalists distinguish »good« and »bad«, sensationalistic journalism but not in a sense that former includes emotions and latter does not, instead they stressed different ways and motivations for using emotions. Appropriate is the "right dose" of emotions and inappropriate their excessive use without any real informational value, except stirring emotions of audience, promoting journalist's own agenda or merely attracting attention.

Key words: journalism, women, division of labour, emotions in news, Večer.

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. dr. Zdenki Šadl za vse nasvete in strokovno pomoč.

*Zahvala tudi Vladu za vzpodbudo, družini za moralno podporo in novinarkam Večera
za čas in iskriverne odgovore.*

KAZALO

1	UVOD	9
2	NOVINARSTVO IN SPOL.....	14
2.1	Kratka zgodovina žensk v zahodnem novinarstvu	14
2.2	Položaj žensk v novinarstvu danes	16
3	UREDNIŠKA KULTURA IN SPOL.....	23
3.1	Ženske in moške dimenzije novinarstva.....	23
3.2	»Resne« in »mehke« novice	25
3.3	Vloga spola pri produkciji novic	27
3.3.1	Kulturni feminizem: »boljše« vrednote žensk	28
3.3.2	Socializacija: vzpostavljanje in brisanje razlik	31
3.3.3	Kritična masa: neuspeh koncept.....	34
3.3.4	Stekleni strop: preboj prej izjema kot pravilo	36
3.3.5	Teorija polja: spol kot simbolni kapital.....	38
3.4	Identitete novinarjev in njihov vpliv na produkcijo novic	39
4	EMOCIJE IN NOVINARSTVO.....	42
4.1	Emocionalizacija novic.....	42
4.2	Vloga emocij v novinarstvu.....	44
4.2.1	Novinarska objektivnost na prepihu.....	46
4.2.2	Strateški ritual emocionalnosti	47
4.3	Emocionalizacija, feminizacija in novinarke v postmoderni.....	48
5	SPOL IN EMOCIJE V ČASOPISNI HIŠI VEČER	51
5.1	Namen raziskave in raziskovalna vprašanja.....	51
5.2	Metoda.....	52
5.3	Ugotovitve in razprava	54
5.3.1	Položaj žensk in moških v časopisni hiši Večer.....	54
5.3.2	Delitev dela na »moška« in »ženska« novinarska področja.....	55
5.3.2.1	Delitev po tradicionalnih področjih: percepcija novinark	58
5.3.3	Vloga spola pri novinarskem delu.....	61
5.3.3.1	Zaznava razlike pri izbiri tem, zornih kotov in sloga pisanja.....	62
5.3.3.2	Pristop do virov	64
5.3.3.3	Zaznavanje razlik pri delu, kadar ga vodi urednik ali urednica.....	65
5.3.4	Zaznavanje vpliva spola na karijerne možnosti	66

5.3.5	Zaznavanje seksizma v novinarstvu	70
5.3.6	Odnos novinark do emocij	73
5.3.6.1	Emocije v odnosu do objektivnosti	78
5.3.6.2	Razumevanje emocionalizacije novic v odnosu do novinarske kakovosti.....	80
5.3.6.3	Novinarke o novinarjih in emocijah	82
6	ZAKLJUČEK.....	85
7	LITERATURA.....	90

KAZALO TABEL

Tabela 3.1:	Moške in ženske dimenzije novinarstva.....	23
Tabela 3.2:	Tradicionalno moška in tradicionalno ženska novinarska področja	25
Tabela 5.1:	Struktura zaposlenih novinarjev Večera po spolu.....	85
Tabela 5.2:	Spolna delitev po »resnejših« in »mehkejših« novinarskih področjih	85

KAZALO PRILOG

PRILOGA A

A.1:	Intervju z novinarko A	95
A.2:	Intervju z novinarko B	103
A.3:	Intervju z novinarko C	110
A.4:	Intervju z novinarko Č	118
A.5:	Intervju z novinarko D	125
A.6:	Intervju z urednico A	133
A.7:	Intervju z urednico B	141
A.8:	Intervju z urednico C	151

1 UVOD

Novinarke predstavljajo paradoks. Dobro so se uveljavile kot profesionalne avtorice in voditeljice poročil, a imajo kljub temu znotraj novinarskega poklica status »drugosti« in »drugačnosti« v primerjavi z moškimi kolegi. Uradna retorika tiskanih medijev razglasa, da je spol novinarja nepomemben. Vendar je moškost še vedno obravnavana kot nevtralna in novinarji kot profesionalci, medtem ko so novinarke dojete skozi spol, njihovo delo pa neprenehoma definirano in ocenjevano z vidika njihove ženstvenosti. (Chambers in drugi 2004)

Podrejen položaj žensk v novinarstvu se odraža tako v vertikalni kot horizontalni segregaciji: v njihovi slabši zastopanosti, zlasti na vodilnih položajih znotraj medijske industrije, manjših možnostih za napredovanje, slabšem plačilu, manjši verjetnosti za redno zaposlitev v novinarstvu, podvrženosti seksizmu na delovnem mestu in pogostem dodeljevanju manj prestižnih, tako imenovanih mehkejših tem, kot so zdravstvo, izobraževanje in socialne zadeve (Ross 2001; Delano 2003; Allan 2010; European Institute for Gender Equality 2013; Franks 2013; Macharia 2015).

Prav znotraj novinarske delitve na »resne« novice, kot so politika, gospodarstvo in črna kronika ter »mehke« novice, ki zajemajo področja, kot so počlovečene zgodbe, potrošništvo, kultura in socialna politika, feministične kritike vidijo temeljno spolno zaznamovanost poklica. »Resne« novice so namreč iz/enačene z moškimi lastnosti, »mehke« z ženskimi. Tako so ženskam pogosteje dodeljena »mehkejša« področja, saj so obravnavane kot manj profesionalne v primerjavi s svojimi moškimi kolegi, ki pogosteje pokrivajo »resnejše« novice, ki so hkrati na vrhu novičarske hierarhije. (Lehman–Wilzig in Seletzky 2010)

Vzrok za manjšo prestižnost »mehkejših« vsebin je možno iskati tudi v »naravi« tovrstnih novic. Pripisane so jim ženske lastnosti, v prvi vrsti emocionalnost (Pantti 2005), ki je razumljena kot ena najpomembnejših dimenzij za razlikovanje spolov (Shields 2002, 44). Uporaba emocij, ki postajajo pomemben del medijskih tekstov, se ne sklada z glavnim postulatoma modernega »kvalitetnega« moško orientiranega novinarstva – objektivnostjo (Peters 2011). Uredništva namreč teme za članke črpajo iz

najpomembnejših dogodkov v javni sferi, kjer je stroga ločnica med racionalnostjo in emocijami, pri čemer je racionalno tisto, ki je vredno poročanja (Gallego 2002, 13).

Odnos med emocijami in kvalitetnim novinarstvom je tako tradicionalno problematičen, emocionalizacija novic pa povezana s komercializacijo in tabloidnim novinarstvom, zabavljaško industrijo ali senzacionalizmom. Prav zaradi tega imajo novinarji in novinarke do trenda emocionalizacije v novicah ambivalenten odnos (Pantti 2010).

Feministične teoretičarke ugotavljajo, da so ženske v novinarstvu v podrejenem položaju, ker gre za moško orientiran poklic z uredniško kulturo, ki ohranja moške poglede, norme in vrednote, ki so vzpostavljeni kot profesionalni standardi, veljavni za vse, tudi ženske. Te so pogosto v situaciji, da potlačijo vrednote, ki jih privzamejo v primarni socializaciji. Novinarji in novinarke tako pri odločanju o tem, kaj je vredno poročanja, presojujejo na podlagi moške perspektive oziroma moških konceptov sveta. Pri tem ženske niso dosegle avtonomije ali avtoritete, da bi spremenile dominantno uredniško kulturo, zato producirajo novice, ki jih lahko označimo kot »moške« (van Zoonen 1998), saj poudarjajo »moške« značilnosti kot so javna sfera, moški viri, distanca in nevtralnost (Gill v Volčič 2008). Novinark je v medijski industriji sicer vse več, vendar so njihovi glasovi, izkušnje in strokovnost v primerjavi z moškimi pogledi še naprej dojeti kot manj pomembni. Takšno stanje spodkopava in zmanjšuje prispevek žensk k družbenemu, ekonomskemu in kulturnemu življenju ter zmanjšuje demokracijo (Ross in Carter 2011).

Zapostavljenost ženskih glasov je problematična, ker so novice v medijih najpomembnejši viri informacij, idej in mnenj za večino ljudi po svetu. Kdo se pojavlja v novicah, kdo je izpuščen, o čem se poroča in o čem ne ter kako so prikazani ljudje in dogodki, je relevantno, saj mediji pomembno vplivajo na predstave, poglede in menja ljudi, tudi glede vloge spolov. Raziskave (van Zoonen 1998; de Cabo 2011; Ross in Carter 2011; Macharia 2015) konsistentno kažejo, da so ženske v novicah podprezentirane in da se skozi njih prikazujejo spolni stereotipi. To se ni spremenilo niti s tem, ko v družbi narašča število žensk na vodilnih družbenih položajih v politiki in gospodarstvu, hkrati pa tudi v medijski industriji, kjer je vse več urednic in novinark. Slabši položaj žensk znotraj novic nakazuje, da je odnos med spolom in mediji zapleten ter potrebuje pristop iz različnih perspektiv.

Raziskave na področju spola in medijev se prvenstveno ukvarjajo z reprezentacijo žensk v medijih, manj pa s samim procesom novinarskega dela, torej s tem, v kakšnih okoliščinah in pogojih novice nastajajo oziroma kakšno vlogo pri tem igra spol (de Bruin 2014). V slovenskem prostoru specifične literature in raziskav o položaju žensk v novinarstvu ni, razen redkih izjem (Kozmik Vodušek in Jeram 1995; Humer 2014; Csipö 2015). Kozmik Vodušek in Jeram v delu *Ženske v novinarskih vrstah, vrsticah in med njimi* pišeta o splošnem položaju in prikazovanju žensk v medijih v slovenski družbi izpred več kot 20 let, Csipö pa se v magistrski nalogi osredotoča na položaj in izkušnje novinark v časopisni hiši Delo, vendar bolj iz vidika zgodovinskega razvoja. Še nihče pa se v Sloveniji ni podrobneje ukvarjal z vprašanjem spolno zaznamovane delitve novinarskega dela in produkcije novic, zlasti pa ne z emocionalnimi vidiki teh vsebin.

S pričujočo magistrsko nalogo tako želimo odpreti znanstveno razpravo o vlogi spola v slovenskih časopisnih redakcijah: ali še vedno obstaja spolno zaznamovana delitev dela in kakšna je percepcija lastnega položaja novinark znotraj medijske krajine z vidika njihove spolne identitete, prav tako pa analizirati odnos do nove vloge emocij pri produkciji novic. S tem, ko namreč javna sfera postaja vse bolj emocionalizirana (Šadl 2004), je pomembno opazovati novinarsko dojemaje emocionalnega izražanja v novicah, torej načina poročanja, ki se pripisuje ženskemu tipu novinarstva. Dosedanje raziskave, narejene med televizijskimi novinarji, kažejo, da novinarji emocije priznavajo kot sprejemljiv del novic, vendar so do »emocionalnih novic« hkrati tudi zelo previdni, kritični in negativni (Pantti 2010).

Tema je družbeno relevantna, ker mediji pomembno (so)oblikujejo javno sfero, poročajo in interpretirajo aktualne dogodke, odpirajo pomembne družbene teme, mobilizirajo državljane glede pomembnih tematik, reproducirajo kulturne in družbene vzorce ter zabavajo. Mediji so lahko tudi pomembni promotorji enakih možnosti spolov (Llanos in Nina 2011). Vprašanja povezana s produkcijo medijskih vsebin in uravnoteženo vlogo spolov znotraj uredništev in novinarskih procesov so zato še kako pomembna.

Vprašanje spola v novinarskih študijah se je sicer pojavilo šele v osemdesetih letih prejšnjega stoletja (de Bruin 2014). Dosedanje raziskave se osredotočajo na naslednja vprašanja: zastopanost novinark v medijskih hišah; število novinark na vodilnih položajih; moč njihovega vpliva na uredniško politiko; ali novinarke pri svojem delu odpirajo za ženske relevantne teme; ali se s prihodom odgovorne urednice spremeni tip zgodb; ali novinarke angažirajo več ženskih virov; ali so jim pogosteje dodeljene "ženske" teme oziroma »mehkejš« novice – torej katere zgodbe pokrivajo ter ali do novinarskega dela pristopajo drugače kot moški. Rezultati kažejo, da med novinarji in novinarkami glede dojemanja pristopa do dela, izbire virov in tem bistvene razlike ni oziroma da to ni toliko odvisno od spolne identitete, pač pa drugih osebnih, profesionalnih in organizacijskih značilnosti (de Bruin 2000). Kljub temu nekatere raziskave potrjujejo obstoj razlik. Ugotavljajo namreč, da se ženske v primerjavi z moškimi zanašajo bolj na ženske vire (Van Zoonen 1998; de Cabo in drugi 2011), urednik novinarkam pogosteje kot novinarjem dodeli »ženske« teme, ženske so v primerjavi z moškimi kolegi tudi pogosteje avtorice »mehkejših« novic (North 2014), s prihodom odgovornih urednic pa se poveča število tematskih zgodb in prispevkov s človeškega vidika (Beam in Di Cicco 2010).

V magistrski nalogi bomo v teoretičnem delu na podlagi sekundarnih virov razčlenili vsa navedena področja. Najprej bomo pregledali zgodovino žensk v novinarstvu, saj se je definicija novinarske profesije zgodovinsko gledano vzpostavila na podlagi tega, kaj je znotraj poklica primerno za kateri spol (Steiner in drugi 2004). Nato nas bo zanimalo, kakšen je položaj žensk znotraj poklica danes, tako glede splošne reprezentativnosti ženskih novinark kot tudi njihovega zasedanja vodilnih položajev ter s kakšnimi omejitvami se srečujejo znotraj poklica. Nadalje bomo s pomočjo različnih teorij preučili, kako družbeni spol vpliva na novinarsko delo in novinarski produkt oziroma kako se delo novinark znotraj tega tradicionalno moškega poklica razlikuje od dela novinarjev. Na koncu bomo preučili še novo vlogo emocij v novinarstvu in emocionalizacijo novic, trend, ki bi ga lahko povezali z »ženskim« novinarskim stilom.

Na primeru časopisne hiše Večer bomo nato empirično preverili, ali je novinarsko delo spolno zaznamovano, pri čemer bo kot teoretska osnova uporabljen koncept delitve na moško oziroma žensko dimenzijo novinarstva oziroma razlikovanje med resnimi in mehki novicami. Zanima nas, ali imajo novinarke časopisa Večer dostop in možnosti

dela na vseh novinarskih področjih oziroma ali obstajajo novinarska področja, ki so tradicionalno dodeljena ženskam. In če da, zakaj je tako ter kako novinarke dojemajo vpliv spola na novinarsko delo – kako pristopajo do zgodb, tem in virov v primerjavi z moškimi, kako vidijo delo odgovornih, kadar je na položaju ženska ali moški, ali se soočajo s seksistično obravnavo, ali zaznavajo oziroma se soočajo s težavami pri napredovanju in kako usklajujejo poklicno in zasebno oziroma družinsko življenje. Hkrati bomo preučili, kako novinarji in novinarke ocenjujejo umeščenost in vlogo emocij v poročanju in kako ocenjujejo trend emocionalizacije novic. Nadalje, kako novinarke diskurz o emocijah povezujejo z idejo "dobrega novinarstva" in njihove profesionalne samopodobe.

Medijska hiša Večer je bila izbrana, ker tisk velja za najbolj tradicionalno medijsko formo, moška poklicna kultura v njej je bolj izrazita kot denimo v primeru televizije ali radia (Armstrong 2004). Medijska hiša Večer ima 70 letno tradicijo, njena osrednja edicija – dnevni časopis, je eden treh največjih slovenskih časnikov, nenazadnje pa ima na vrhu svoje organizacije trenutno odgovorno urednico.

Raziskovalna vprašanja na katera bomo poiskali odgovore so naslednja:

RV1: Ali je novinarsko delo znotraj redakcije časopisa Večer spolno zaznamovano z vidika delitve na »moška« in »ženska« novinarska področja?

RV2: Kako novinarke Večera doživljajo svoj položaj in kako svoj način dela in karijerne možnosti primerjajo z moškimi novinarji?

RV3: Kako novinarke razumejo in ocenjujejo emocije v novicah, ki veljajo za »žensko« dimenzijo novinarstva?

2 NOVINARSTVO IN SPOL

Novinarstvo je moško orientiran poklic, v katerem imajo ženske podrejen položaj. Kot navaja feministična teoretičarka Lisbeth van Zoonen (1998), vse raziskave, ne glede na to, kje so bile narejene, pripovedujejo isto zgodbo: dnevnemu novinarstvu, tiskanemu ali televizijskemu, vladajo moški. Višje se pomikamo po hierarhični lestvici in bolj je neko področje ali sekcija prestižna, manj verjetno je, da bo na njej ženska. Ženske tudi delajo na položajih novinarstva, ki so podaljšek njihovih domačih obveznosti in njihovih družbeno pripisanih kvalitiet za skrb, negovanje in človečnost; ne glede na izkušnje, raven izobrazbe in druge socio–ekonomske dejavnike, so ženske za isto delo plačane manj (van Zoonen 1998). Zakaj je tako, dobro pojasni zgodovinski razvoj novinarstva.

2.1 Kratka zgodovina žensk v zahodnem novinarstvu

Moderno novinarstvo je nastalo s pojavom modernih časopisov v buržujskih družbah osemnajstega in devetnajstega stoletja, ko se je odprl prostor za javno mnenje. Tako kot druge sfere moči in delovanja – politika, duhovščina in znanost – se je tudi novinarstvo vzpostavilo kot moška enklava, do katere ženske dolgo niso imele dostopa. (Djerf–Pierre 2007, 83)

Uredniki in založniki so ženske bolj kot ustvarjalke novic dolgo dojemali kot potrošnice, številni niso verjeli, da so ženske sposobne za novinarsko delo. V produkcijo novic so jih začeli vključevati v zadnjih desetletjih 19. stoletja, ko so časopisom postali pomembni dobički in so se začeli bolj zanašati na prihodke iz oglaševanja. Takrat je bilo vzpostavljeno »žensko novinarstvo«, ki je bilo usmerjeno v pokrivanje mode, doma in družabnih novic, privabilo pa naj bi ženske bralke. Možnost vstopa v novinarski poklic so dobile zlasti izobražene ženske srednjega razreda, za katere je bilo novinarstvo glamurozna kariera, ki jim je omogočila preboj iz omejene družbenosti doma. Novinarstvo je predstavljalo tudi možnost preživetja za neporočene ali ovдове izobražene ženske. Pisanje žensk pa je bilo omejeno na teme in stile, ki so bili zunaj »resnega« novinarstva; slednje je predstavljalo na dejstvih temelječe faktografsko pisanje o politiki in ekonomiji. Ženske so torej do zgodb pristopile iz človeške perspektive, iz vidika, kako so določeni dogodki vplivali na ljudi in njihova

življenja. Prvotni namen takratnih novinark je bil vzbujanje čustvenih odzivov pri bralkah in bralcih. Ženske so v glavnem pisale za tako imenovane »ženske strani« znotraj časopisov, torej teme, ki moške bralce in novinarje niso oziroma naj ne bi zanimale. Skratka, od žensk se je pričakovalo, da bodo pisale o drugačnih temah in na drugačen način kot njihovi moški kolegi. (Chambers in drugi 2004, 15–19)

Vzpon tako imenovanega novega novinarstva od leta 1880 naprej je bil tisti, ki je v obdobju do prve svetovne vojne ženskam omogočil bolj množičen vstop v novinarski poklic. Gre za novinarski slog, ki je združil tradicionalni politični tisk in literarno novinarstvo s popularnim »penny« tiskom oziroma tiskom za en peni, ki je bil v najbolj ekstremnih oblikah enačen tudi z »rumenim novinarstvom«; slednjemu so očitali pomanjkanje objektivnosti in nepristranskosti. Za novo novinarstvo so bili značilni senzacionalizem, škandal, drama in vzbujanje čustev z velikimi naslovi, ilustracijami in doživetim pisanjem ne več le o politiki in ekonomiji, pač pa tudi drugih zadevah. Namenjen je bil povečanju naklade in pridobivanju čim širše publike. Znotraj tega tipa novinarstva je bil cenjen ženski stil pisanja in pristop do zgodb, ki je znal pritegniti občinstva. Novo novinarstvo poznega 19. stoletja je tako za ženske pomenil tri spremembe: omogočil jim je vstop v novinarstvo, saj so prevzele nalogo pisanja zgodb o ženskah; ženske so postale akterke v novicah, saj so posebljale dramo takratnih družbenih sprememb, ki so vzbujale družbeno zaskrbljenost; spremenil se je tudi način poročanja o političnih temah, ki je s senzacionalističnim pristopom izzval formalni in dokumentarni stil elitnega tiska ter pri bralcih vzbujal odzive, bodisi ogorčenje ali sočustvovanje. Prav sprožanje čustev je bila naloga novinark v novem novinarstvu, ki je imelo za cilj vzpodbujanje družbenih reform. (Chambers in drugi 2004, 20–22)

Prva svetovna vojna je prinesla nove priložnosti ženskam, ki so bile zaradi pomanjkanja moških vpoklicane v tovarne, zdravstvo, novinarstvo in druge službe, kar jim je vlilo občutek neodvisnosti in samozavesti. Tako prva kot druga svetovna vojna sta ženskam omogočili vstop v novinarski poklic v večjem številu, ob tem pa tudi možnost pisanja »resnih« novic, vključno z vojnim poročanjem. To je področje, kjer ženske veljajo za začetnice vojne reportaže s človeškega vidika. Ko sta se obe svetovni vojni zaključili, so bile ženske iz uredništev izrinjene. Prvo desetletje po drugi svetovni vojni je bilo za novinarke posebej težko, saj so imeli moški prednost pri zaposlovanju, se pa je ženskam odprla možnost dela na radiju, kasneje pa tudi televiziji. Tiste, ki so v poklicu (lahko)

ostale, so bile zaposlene za polovični delovni čas, da so se lahko posvetile gospodinjstvu in vzgoji otrok. Večina novinark je bila znova potisnjena v »žensko novinarstvo«: pisanje za ženske strani, o modi in družbi. Kljub temu so ženske strani v časopisih poskrbele za dviganje števila žensk v uredništvih, prav tako pa za nove novinarske stile. Število žensk je začelo naraščati v 60–ih letih prejšnjega stoletja, ko so ženske strani tudi začele presegati izključno tematike mode in gospodinjskih nasvetov. V odgovor na drugi val feminizma so se ženske strani namreč tudi politizirale. Prispevki so obravnavali teme, kot so enake možnosti v zaposlovanju, enako plačilo, varstvo otrok, ločitev, splav in podobne tematike, ki so spodkopavale konvencionalne vrednote iz 50–ih let prejšnjega stoletja, ki so poudarjale žensko v vlogi gospodinje in matere. Ta oblika ženskega novinarstva je bila v ostrem nasprotju z na dejstvih temelječem in objektivnim stilom drugih sekcij časopisa, ki so se ukvarjale z institucijami in (moškimi) nosilci moči. Čeprav so bile novinarke marginalizirane in trivializirane s strani svojih kolegov, so bile glasnice sprememb v novinarstvu, ki je danes usmerjeno v zgodbe s človeškega vidika in vzbujanje čustvenih odzivov. (Chambers in drugi 2004, 35–42)

Vsaj do leta 1950 so uredniki in novinarji kot prave profesionalke dojemali le redke posameznice. Za največji kompliment novinarki je veljalo, če je bilo njeno delo ocenjeno, da je prav takšno, kot če bi ga opravil moški (Steiner 2009). Od leta 1970 naprej, so uredništva v Veliki Britaniji in ZDA, zaposlovala vedno več žensk zaradi pospešenega tekmovanja časopisov, radijev in televizij za žensko občinstvo. V tem boju so bili uredniki prisiljeni razširiti novičarsko agendo iz tradicionalnih »moških« političnih in gospodarskih tem na družbene problematike, ki so zadevale ženske. Uredniki so novinarke rekrutirali tudi iz revij, da bi v časopise prinesle »ženski dotik« – emocionalne in osebne vidike iz zasebnosti (Chambers in drugi 2004). Časopisi so v drugi polovici 20. stoletja pod vplivom in pritiski drugega vala feminizma začeli opuščati ženske strani; prva posledica tega je bila za ženske negativna – svoj položaj so izgubile tedaj edine ženske urednice, ki so te strani urejale (Steiner 2009, 118).

2.2 Položaj žensk v novinarstvu danes

Število žensk v novinarstvu v zadnjih treh desetletjih vztrajno narašča. Potem, ko so se ženske v uredništva novinarskih hiš začele postopoma prebijati v 60 letih prejšnjega

stoletja (Bulkeley 2004), je dandanes v časopisnih hišah, radijih in televiziji v svetovnem povprečju 35 odstotkov žensk (Byrley 2006). Kljub temu večja prisotnost žensk še ne pomeni nujno izboljšanja njihove pozicije znotraj struktur moči v medijih. Ženske namreč ostajajo skoncentrirane na nižjih poklicnih statusih, medtem ko moški še naprej prevladujejo na višjih profesionalnih ravneh časopisov, radijev in televizij.

Izrazito podrejen položaj žensk v medijih sistematično preučuje več projektov, temeljni med njimi je Global Media Monitoring Project (GMMP). Nastal je leta 1995 na Pekinški konferenci za enakopravnost žensk, ki je kot ključno področje za doseg enakopravnosti žensk identificiral tudi področje medijev – s ciljem povečanja deleža žensk v procesih odločanja v medijih, njihovo možnostjo izražanja in odločanja v medijih ter spodbujanja uravnoveženega zastopanja obeh spolov, vključno z nestereotipnim upodabljanjem žensk.¹ Od takrat raziskava GMMP na svetovni ravni poteka vsakih pet let, ko na določen dan prostovoljci preučujejo medijske vsebine z vidika spola. Temeljne ugotovitve so, da so ženske manj pogosto avtorice novic, pogosteje delajo na tako imenovanih mehkejših vsebinah, poleg tega so v medijskih vsebinah izrazito podprezentirane.² V prvi GMMP študiji pred 21 leti je bil odstotek novic, ki so jih ustvarile ženske na globalni ravni 28 odstotkov, leta 2005 je narasel na 37 odstotkov, od takrat ta delež že deset let ostaja nespremenjen. (Macharia 2015)

¹ Slovenija je v GMMP sodelovala le v letih 1995 in 2000. Analiza na svetovni ravni namreč poteka tako, da prostovoljci v projektu medije analizirajo na točno določen dan – leta 2015 je bil to 25. marec, ko v Sloveniji obeležujemo materinski dan, zato objave tisti dan naj ne bi bile reprezentativne. (Macharia 2015: 27)

² Raziskave konsistentno kažejo, da so ženske v novicah prikazovane izrazito manj kot moški (Van Zoonen 1998, Ross in Carter 2011; Macharia 2015). Prva študija GMMP leta 1995 je pokazala, da je v vseh novicah delež žensk kot intervjuvank oziroma subjektov novic le 17 odstotkov, nato je številka do 2010 narasla na 24 odstotkov, vendar leta 2015 ni več naraščala, pač pa se je ustavila pri 24 odstotkih. Akademičarke zato že govorijo o steklenem stropu reprezentacije žensk. Ne le da je v medijih manj videti, slišati in brati o ženskah, prav tako so ženske reprezentirane drugačne kot moški in v drugih vlogah. Mediji ženske in moške prikazujejo na določen način: spola sta prikazana v izrazito stereotipnih vlogah. (Kozmik Vodusek in Jeram 1995). O tem priča tudi GMMP (2015): čeprav so ženske po vsem svetu od leta 1995, ko so pričeli s sistematičnim preučevanjem položaja žensk v svetovnem novinarstvu, pridobile več vodilnih položajev na političnem, kulturnem in znanstvenem področju, so v novicah še vedno nesorazmerno zastopane, poleg tega se ni spremenil način reprezentacije žensk. Novice o političarkah se pogosto osredinjajo okoli njihovega spola in komentirajo njihov izgled in oblačila. Ženske so tudi manj vidne v temah, kot so politika, ekonomija in kriminal in bolj v temah kot so zdravstvo, sociala in potrošniške tematike, ki so dojete kot domena žensk (Ross in Carter 2011; Macharia 2015). Ženske se v novicah redkeje pojavljajo kot komentatorke ali ekspertke. Ženska relativna nevidnost v tradicionalnih medijih se je prenesla tudi v digitalne medijske platforme. Samo 26 odstotkov ljudi v zgodnjih na internetu so ženske (Macharia 2015). Študije to razlagajo kot kulturno spolno zaznamovano dojemanje, po katerem moški predstavljajo univerzalno resnico, ženske pa bolj subjektivno znanje. Armstrong (2004) trdi, da je večja pozornost moškim v novicah odraz tega, da se jim pripisuje bolj pomemben javni status. S tem časopisi utrjujejo tradicionalne vrednote, ki izključujejo in zmanjšujejo vrednost žensk v družbi, obenem pa sporočajo, da so moški pomembnejši za delovanje skupnosti oziroma družbe.

Kljub vse več ženskam v medijskih hišah vzorci neenakosti torej še naprej vztrajajo v obliki slabše reprezentacije žensk, slabših možnosti za napredovanje in nižjem plačilu novinark v primerjavi z novinarji. (European Institute for Gender Equality 2013)

Prvo sito, zaradi katerega v poklicu ni toliko žensk, se zgodi že ob zaključku izobraževanja mladih žensk. Študija European Institute for Gender Equality (2014) za Slovenijo, ki je bila izvedena za potrebe projekta GMMP, namreč ugotavlja, da je diplomantk medijskih smeri v EU 68 odstotkov, v Sloveniji celo 83 odstotkov. A se to ne odraža v novinarskem poklicu. V članicah EU je namreč v medijih zaposlenih 40 odstotkov žensk, v Sloveniji nekoliko več, 42 odstotkov (European Institute for Gender Equality 2014, 7). Tudi Bulkeley (2004, 184) ugotavlja, da se dominanca žensk na študiju novinarstva in komunikacij ne prenese v časopise in na televizije, se pa uspešno preslika na druga komunikacijska področja, zlasti oddelke za trženje oglasnega prostora in na področje odnosov z javnostmi, kjer izrazito prevladujejo ženske. Razloge za stanje vidi avtor v tem, da si študentke novinarstva zaposlitev raje poiščejo v drugih poklicih, saj nimajo ambicij delati v tradicionalnem novinarstvu. Po drugi strani pa tudi časopisi zaposlujejo le malo diplomantk novinarstva, možno pa je tudi, da je diplomantk novinarstva več kot število mest, ki so v uredništvih »rezervirana« za ženske (prav tam).

Je pa nesporno, da so v zadnjih desetletjih medijske hiše zaposlovale veliko več žensk kot v preteklosti. Največja razlika med položajem moških in žensk znotraj medijske industrije je očitna ob pregledu zasedanja vodilnih položajev – bolj je namreč mesto znotraj medija pomembno, manjša je verjetnost, da ga bo zasedala ženska. V Evropski uniji (EU) je žensk na vodilnih položajih znotraj medijev le 30 odstotkov, v Sloveniji 35 odstotkov. Še večja razlika je vidna pri višjih in nižjih vodstvenih položajev. Na strateški ravni (predsednik uprave, član uprave) je v slovenskih medijih 20 odstotkov žensk v primerjavi s 24 odstotki žensk na ravni EU; na nižjih, operativnih vodilnih položajih (operativni vodja, operativni menedžer, vodja oddelka) pa v Sloveniji dela 41 odstotkov žensk v primerjavi s 33 odstotki v EU (European Institute for Gender Equality 2014, 7). Macharia (2015) ugotavlja, da so leta 1995 ženske na globalni ravni vodile le tri odstotke medijskih organizacij, vključno s najvišjim menedžmentom pa je bilo žensk na vodilnih položajih takrat 12 odstotkov. Danes pa je v rokah ženk na svetovni ravni 27 odstotkov vodilnih položajev v novinarskih hišah. (Macharia 2015)

Nesorazmerno malo žensk na vodilnih položajih v literaturi opisujejo s terminom stekleni strop.³ Izraz pomeni nevidno, na videz nezlomljivo oviro za napredovanje, ki jo ženske izkusijo v mnogih poklicih, preprečuje pa jim preboj v najvišje ravni industrije in posla. Koncept se nanaša na specifične oblike seksizma, ki kvalificiranim ženskam (in etničnim manjšinam) zaradi pristranskih odnosov in organizacije dela preprečuje napredovanje na najvišje menedžerske položaje. Preprečuje jim torej prevzemanje nalog, s katerimi bi dobile ekspertno znanje, kredibilnost in posledično napredovanje. (Chambers in drugi 2004, 83)

Opazen trend v novinarstvu je, da narašča število mladih žensk, ki vstopijo v poklic, vendar mnoge med njimi na določeni točki iz novinarstva izstopijo. Tudi študija GMMP (Macharia 2015, 53) je pokazala, da je v starostni skupini med 19 in 34 let skoraj polovica televizijskih poročevalk žensk, med 35 in 49 letom le še 28 odstotkov, pri 65 letih pa iz ekranov popolnoma »izginejo«. Podobno ugotavlja Delano (2003): povprečna starost novinark je 33 let, pet let manj kot pri novinarjih. Raziskave (Robinson v Steiner 2012) so pokazale, da novinarke, še posebej novinarke na vodilnih položajih, manj pogosto živijo s partnerjem in imajo otroke, kar kaže, da ženske ne morejo napredovati na najvišje položaje zaradi nezmožnosti združevanja družinskega življenja in plačanega dela. Vzrok so obveznosti, ki jih prinese materinstvo. Franks (2013) ugotavlja, da imajo novinarke, ki so zaposlene za polni delovni čas, v primerjavi z moškimi kolegi tudi manj verjetno otroke. Tiste novinarke, ki pa imajo otroke in dosežejo vodilne položaje, imajo družinsko življenje organizirano na način, ki še vedno velja za netradicionalnega. Ko novinarke dobijo otroke, iz polne zaposlitve pogosto preidejo na zaposlitev za določen čas ali pa povsem končajo z novinarsko kariero. Večja verjetnost, da ostanejo v novinarstvu je le, če pišejo za revije, kjer je tudi zaposlenih največ žensk, saj je delo tam dojeto kot bolj stalno, predvidljivo in družini prijazno v primerjavi s klasičnimi novičarskimi uredništvi, ki zahtevajo celega človeka 24 ur na dan in sedem dni na teden. Avtorica tudi trdi, da stekleni strop za novinarke ni izginil, se je pa spremenil. Družinske obveznosti so tista ločnica, zaradi katere ženske ne napredujejo po novinarski

³ Izraz sta leta 1979 skovali Katherine Lawrence in Maryanne Schreiber, uslužbenki ameriškega podjetja za informacijsko tehnologijo Hewlett-Packard (HP) in sicer za potrebe razprave o neskladnosti med politiko podjetja in dejanskimi ukrepi glede priložnosti za ženske znotraj podjetja HP (Zimmer 2015). Termin je bil leta 1984 uporabljen v članku tednika *Adweek* (Steiner 2012), nato pa v kolumni *Wall Street Journala* leta 1986, ki je izraz razširil po svetu.

hierarhiji, saj ne zmorejo ali pa se ne želijo zavezati dolgemu delavniku. Poleg tega napredovanje novinark ovirajo tudi dejavniki, ki v tradicionalnih medijskih organizacijah ohranjajo občutek, da je novinarstvo še vedno »fantovski klub« (boys club). (Franks 2013, 32–37). Chambers in drugi (2004, 102) pravijo, da se veliko novinark po porodu odloči za samostojno novinarsko pot, saj lahko tako obvladujejo več problemov, s katerimi so se srečevale v svojem poklicu: moško dominantnimi uredništvu, dolgimi delavniki, pomanjkanjem otroškega varstva, nefleksibilnimi urami, seksizmom in ovirami za napredovanje. Samostojna pot ima sicer številne negativne plati, kot je izolacija, nizko plačilo, neplačan porodniški ali navaden dopust in podobno (prav tam).

Percepcija, da uredniško delo zahteva možato osebo, nekatere ženske ustavi, da bi sploh poskušale postati del sveta, ki jim je tuj.⁴ Gallagher (2002, 5) meni, da so najpogostejša ovira za napredovanje žensk znotraj medijskih organizacij moški vedenjski vzorci. Največja posledica moške prevlade je, da so novinarke ocenjene po moških standardih in kriterijih. Za novinarko to pomeni konstantno prizadevanje, da bi jo jemali resno in da bi dokazala, da je tako dobra kot moški. Nevarnost, da je ne bi vzeli resno, prinaša s seboj tveganje spolnega nadlegovanja (prav tam). Tudi ženske, ki dosežejo visoke vodstvene položaje in velik poslovni uspeh so podvržene mizoginim komentarjem in namigovanjem, da ponujajo spolne usluge, se spogledujejo ali šopirijo, da dobijo zgodbo, kar spodkopava njihovo strokovnost (Ross 2001).⁵ Sieghart in Henry (v Ross

⁴ Moški ustroj novičarskih medijev se najbolj izrazi v vojnem poročanju. V primerih, ko se znajdejo v težavah vojne poročevalke, se pogosto pojavljajo kritike, ki kariero teh poročevalk postavljajo v drugi plan, v prvi pa sklep, da so novinarke z otroci predvsem matere, njihovo delo v nevarnih okoliščinah pa zato neodgovorno. Moški novinarji po drugi strani, ko se znajdejo v težavah, takih pomislekov niso deležni. Nekateri mediji prispevke svojih vojnih poročevalk predstavljajo tudi kot »ženske poglede na vojno«, ločene od prevladujočih pogledov, torej kot trivializirane prispevke, šibke, žensvene in materinske, ne pa kot vredne informacije. (Galleghar 2002: 6–7)

⁵ Tudi primeri v Sloveniji kažejo na seksistični odnos do novinark tako iz strani virov – najpogosteje politikov –, kot znotraj samih medijskih hiš. Ko je januarja 2016 vodenje družbeno kritične oddaje Tarča na RTV Slovenija prevzela Jasmina Jamnik, je nacionalna televizija, ki ima veliko televizijskih voditeljic, tudi v svojih najprestižnejših formatih, novico razglasila s sporočilom za medije. Sporočili so, da je pred novo voditeljico »težka naloga, saj bo morala dokazati, da lahko tudi ženske vodijo tovrstne oddaje, ki so sicer v večini domena moških, ostro in brezkompromisno« (Živčec 2016). Drug primer je sporočilo za medije, ki ga je poslala služba za odnose z javnostmi Univerzitetnega kliničnega centra (UKC) Ljubljana po prispevku ene od televizij, ki je poročala o problematiki otroške srčne kirurgije. »Zmoti pa tudi dejstvo, da večinoma poročajo o otroški srčni kirurgiji novinarke – ženske, ki bi le morale biti malo bolj subtilne, kajti, če ne drugega smo, so ali najverjetneje bodo mamice,« so piarovke (v PR oddelku UKC delajo samo ženske) sporočile novinarkam (Petančič 2016). Primerov neprimernih pripomb politikov je kar nekaj. Bivši predsednik države Milan Kučan je eno od novinark, ko mu je želela zastaviti nekaj vprašanj, povprašal, ali je poročena in ji predlagal, naj »raje dela na tem«. (Povše 2015) Predsednik največje opozicijske Slovenske demokratske stranke (SDS) Janez Janša pa se je na enega od kritičnih

2001) sta v raziskavi med britanskimi novinarji ugotovila, da 50 odstotkov žensk in 25 odstotkov moških izkusi ali pa je priča diskriminaciji novinark, 17 odstotkov žensk pa je poročalo o spolnem nadlegovanju, ki je vključevalo vse od neprimernih komentarjev do spolnega napada; in še: spolna diskriminacija se pogosteje dogaja v časopisih kot v revijah, kjer je običajno več žensk. Ross (2001, 535) ugotavlja, da večina žensk v uredništvu poroča o diskriminaciji nad ženskami, veliko jih je menilo, da je to cena, mi jo morajo plačati za delo v moškem okolju.

Poleg vertikalne v novinarskem poklicu obstaja tudi horizontalna spolna segregacija, ki pomeni delitev dela na podlagi spola na mikro ravni organizacije. To pomeni spolno osnovane delitve dela na podlagi tipa zgodb, ki so dodeljeni reporterjem – to je ena pomembnejših tem pri preučevanju žensk v novinarstvu. Ženske so s tem, ko so jim dodeljena »mehkejša« področja, omejene pri napredovanju. Številne študije ugotavljajo, da imajo moški v primerjavi z ženskimi kolegicami izrazito prednost pri pokrivanju »resnejših« novic, to so politika, vladne zadeve, črna kronika in nasilje ter ekonomija. Ženskam pa so najpogosteje dodeljena področja znanosti in zdravja ter socialne zadeve in zadeve s področja prava.⁶ (Allan 2010; Ross in Carter 2011; North 2014; Macharia 2015)

Leta 2014 je slovenski Mirovni inštitut izvedel projekt Enakost spolov in mediji. Njihove ključne ugotovitve, ki dobro povzemajo položaj žensk v medijih, so:

- ženske na vodstvenih položajih ocenjujejo, da so se za vodstvene položaje morale bolj dokazovati z delom, vložiti več energije in napora v primerjavi z moškimi kolegi.
- To velja tudi za uveljavljanje žensk na področjih, ki veljajo za »moška« področja, kot so politika, gospodarstvo in šport. Tudi napake so potem bolj vidne in izpostavljene ter pogosto pospremljene s predsodki in spolnimi stereotipi.

prispevkov novinark RTV Slovenija do nekaterih članov stranke SDS, na družbenem omrežju Twitter odzval z zapisom, s katerim je dvignil veliko prahu in si nakopal tožbo prizadetih novinark: »Na neki FB (facebook, op.a) strani javne hiše ponujajo poceni usluge odsluženi prostitutk Evgenije C in Mojce PŠ. Eno za 30€, drugo za 35€.« (Janša 2016)

⁶ Podrobneje o tem v poglavju 3.2.

- Zaznani so primeri odkritega seksizma oziroma diskriminacije zaradi osebne okoliščine spola pri zaposlovanju in plačilu, prav tako pa seksistične šale kot sprejemljiv način komuniciranja.
- Delež žensk na višjih položajih se v času zaostrovanja in poslabševanja razmer na medijskem trgu, ko padajo naklade in pogoji za delo ter plačilo, povečuje; vse več je kriznih menedžerk.
- Pri ženskah se zaposlitev in delovanje v javni sferi gleda skozi njihovo zasebno življenje (družina, skrb za otroke in starejše) ne glede na raven delovanja in pozicije moči, medtem ko pri moških velja ostrejša ločnica med vlogami v zasebni in javni sferi.
- Spolna strukturiranost družbe se kaže tudi pri ustvarjanju medijskih vsebin in reprezentacijah žensk in moških v medijih.

(Humer 2014)

3 UREDNIŠKA KULTURA IN SPOL

Uredniška kultura pomeni skupna prepričanja, vrednote in pričakovanja znotraj organizacije, ki lahko vplivajo na proces produkcije novic (Everbach 2006). Študije množičnih medijev trdijo, da novinarske vrednote sovpadajo z moškimi vrednotami in da uredništva socializirajo ženske na način, da sprejmejo te moške vrednote, kar se nato prenese tudi na vsebine novic, ki bolj služijo interesom moških bralcev (de Bruin 2000).

Pogled na uredništva kot moško orientirano delovno okolje je med znanstveniki in znanstvenicami, ki se ukvarjajo s spolom in mediji, široko sprejet, ni pa enotnega mnenja, kako to pristranskost odpraviti. Nekateri menijo, da mediji ne dosežejo ženskih bralk zaradi relativno majhnega deleža žensk na odgovornih uredniških položajih. Prepričani so, da bi imele ženske več vpliva na odločanje o temah in načinu poročanja, ki bi bolj nagovarjal ženske bralke, če bi bile bolje zastopane na odločevalskih mestih. Rešitev za moško usmerjeno uredniško kulturo je torej več žensk na pozicijah moči. (Pantti 2010)

Drugi raziskovalci spola in medijev so do te »rešitve« skeptični. Ne oporekajo tezi, da so v procesu ustvarjanja novic dominantne moške vrednote, pač pa menijo, da je spol novinarjev le eden od dejavnikov, ki vpliva na selekcijo in način predstavljanja novic, pa še to ne najpomembnejši (de Bruin 2000). Ti pogledi vidijo moško pristranost v novicah kot zelo zapleteno stvar⁷ in dvomijo o tem, da lahko participacija večjega števila žensk, pa čeprav na pozicijah vpliva in odločanja, temeljno spremeni uredniško kulturo in definicije o tem, kaj je vredno poročanja.

3.1 Ženske in moške dimenzije novinarstva

Določene norme, vrednote, stili in prakse v novinarstvu so dojeti kot moški oziroma ženski. Ta binarna delitev izhaja iz zgodovinskega razvoja novinarstva.⁸

Za moške dimenzije novinarstva veljajo naslednji elementi: »resne« novice, javna sfera, moški viri in vidiki, distanca in nevtralnost, vloga psov čuvajev, profesionalna etika,

⁷ Glej poglavje 2.5 in 2.6.

⁸ Glej poglavje 2.1.

individualizem, hierarhična in formalna organiziranost (Djerf–Pierre in Lofgren–Nilsson 2004). Moške dimenzije novinarstva lahko primerjamo tudi z lastnostmi tradicionalnega novinarstva, za katerega veljajo: resnost, racionalnost, informativnost, javni interes, poročanje, temelječe na dejstvih, preiskovalno novinarstvo in previdnost pri sodbah (Gill v Volčič 2008). Djerf–Pierre in Lofgren–Nilsson (2004) kot nasprotje moškim dimenzijam postavita ženske dimenzije novinarstva, ki jih opredelita z naslednjimi elementi: »mehke« novince, privatna sfera, ženski viri in perspektive, intimnost in empatija, pedagoška vloga, osebna etika, kolektivizem, horizontalna in neformalna organiziranost. Vzporedno s tem Gill (v Volčič 2008) kot nasprotje tradicionalnemu, »moškemu« novinarstvu opredeli sodobno, »žensko« novinarstvo ki ga določajo: trivialnost, emocionalnost, osebnost, zabavnost, človeški vidiki in senzacionalizem.

»Moško« novinarstvo je torej usmerjeno v javno sfero, obravnava objekte moškega zanimanja, se posvetuje z (moškimi) nosilci oblasti, realnost opisuje z distance in upošteva profesionalno etiko, povezano z moškostjo. »Žensko« novinarstvo pa obravnava zasebno sfero, si prizadeva zadovoljiti potrebe občinstva, sledi zanimanjem občinstva, se posvetuje z ženskimi viri in se skuša približati ljudem oziroma določenemu fenomenu, v njem pa imajo svoje mesto tudi empatija, osebna čustva in refleksija. Tako kot je nasproten odnos med moško javno in žensko zasebno sfero, tudi novinarska logika predvideva razlike v moči in statusu; moškemu novinarstvu je tako pripisana večja simbolna moč. Različen status »moškega« in »ženskega« novinarstva se odraža tudi skozi delitve na visoko in nizko kulturo, elitistično in popularno, intelektualno in komercialno, razlikovanje med specialistično in množično produkcijo. Tovrstne delitve so vpete v vse medije, žanre in oblike izražanja, denimo razlike med splošnimi reporterji in specializiranimi novinarji, poslovnimi revijami in ženskimi tedniki. To sicer ne pomeni, da imajo vsi moško dominirani žanri višji status, denimo vrednost športa in črne kronike sta pogosto deležna kritične obravnave. (Djerf–Pierre 2007, 97)

Tabela 3.1: Moške in ženske dimenzije novinarstva

Moško	Žensko
Javna sfera/elite	Zasebna/intimna sfera/vsakdanje življenje
Moški viri in perspektive	Ženski viri in perspektive

Distanca/nevtralnost/objektivnost	Intimnost/empatija/subjektivnost
Avtonomija (profesionalni kriteriji)	Usmerjenost k potrebam in zanimanjem občinstva

Vir: Djerf–Pierre (2007).

Novinarstvo vse od vstopa žensk v ta poklic zaznamuje hierarhija in segregacija na podlagi spola. Načini, kako deluje spolno razlikovanje oziroma kaj je dojeta kot moško in žensko, so se skozi čas spreminjali, trdi Djerf–Pierre (2007, 96–97). V svoji študiji švedskega novinarstva v 20. stoletju ugotavlja, da je bilo raziskovano novinarstvo leta 1900 ženska domena, 70 let kasneje je postala moška stvar in hkrati tudi najbolj cenjena. Tudi pokrivanje socialnih tem na prelomu 20. stoletja ni bilo spolno zaznamovano, je pa postalo žensko delo prav tako v 70. letih prejšnjega stoletja, ko so ženske množičneje začele vstopati v poklic. Podobno velja za pokrivanje zunanje politike. Sprva je bila to tema, ki so jo obvladovale ženske s prevajanjem tujih tekstov, ko je področje pridobilo višji status in se je poročanje preselilo na teren, so področje prevzeli moški. Kljub spremembam skozi čas se torej novinarstvo drži osnovnega vzorca – logike razlikovanja na podlagi spola. Razsvetljena racionalnost modernega novinarstva je namreč moška lastnost; vsakdanje življenje, dom in intimna sfera niso njegov del in so zato prepuščeni ženskam (prav tam). Steiner in drugi (2004) tako trdijo, da se je pravzaprav definicija novinarske profesije zgodovinsko gledano vzpostavila na podlagi tega, kaj je primerno za kateri spol.

3.2 »Resne« in »mehke« novice

Glavni produkt časopisov, radijev in televizij so novice. Te se po najosnovnejši formuli delijo na »resne« in »mehke« novice. »Resne« novice imajo veliko novičarsko vrednost in običajno zadevajo politiko, ekonomijo in družbene zadeve, temeljijo na dejstvih ter zahtevajo takojšnjo objavo. Za »mehke« novice na drugi strani ni nujno, da so objavljene takoj, prav tako nimajo velike informativne vrednosti. V to kategorijo sodijo trač novice, zgodbe s človeškega vidika in nekonvencionalni dogodki. (Tuchman 1972)

Definicije, kaj natančno so »mehke« in kaj »resne« novice so različne,⁹ sami se opiramo na ugotovitev Rakow in Kranich (v North 2014), da so »resne« novice iz/enačene z moškimi lastnostmi, »mehkejš« pa z ženskimi. »Resne« novice so tudi na vrhu novičarske hierarhije in pomemben del novinarskega dela, ki je v rokah moških. »Mehkejš« vsebine po drugi strani pa so manj pomembne in stvar, ki jo načeloma opravljajo in tudi upravljajo ženske. (North 2014)

Tabela 3.2: Tradicionalno moška in tradicionalno ženska novinarska področja

Tradicionalno moška novinarska področja	Tradicionalno ženska novinarska Področja
Politika	Zdravje
Zunanje zadeve	Izobraževanje in znanost
Gospodarstvo	Socialno–pravne zadeve
Črna kronika	Moda
Šport	Kultura

Vir: Van Zoonen (1998); Gallego (2002); Lehman–Wilzig in Seletzky (2010); North (2014); Macharia (2015).

Feministične kritike vidijo znotraj te delitve temeljno spolno zaznamovanost novinarskega poklica – ženskam so pogosteje dodeljena »mehkejša« področja, kot so človeški vidiki, potrošništvo, kultura in socialna politika, saj so obravnavane kot manj profesionalne v primerjavi s svojimi moškimi kolegi, ki pogosteje pokrivajo »resnejše« in pomembnejše novice, to so politika, črna kronika in ekonomija (Lehman–Wilzig in Seletzky 2010). Ker prevladuje prepričanje, da so ženske in moški v svojem bistvu različni in opremljeni z drugačnimi kakovostmi ter sposobnostmi, se od žensk sicer že v

⁹ Splošnega konsenza, kaj so mehke in kaj »resne« novice, ni. Mehkejšim novicam nekateri avtorji pripisujejo tudi, da so osredotočene na reportaže in človeške zgodbe, trende, osebnosti, »lifestyle« prispevke in vzbujanje čustev (Van Zoonen 1998, North 2014). Je pa klasifikacija novic vse bolj zapletena. Nekateri raziskovalci (Lehman–Wilzig in Seletzky 2010) uvajajo tudi novo kategorijo – splošne novice, ki so hibrid med mehkejšimi in trdimi novicami; definicije novic postajajo vse bolj kompleksne tudi zaradi konceptov, kot so »tabloidizacija«, »infotainment«, »komercializacija« in »popularizacija« novic, ki širijo pojem mehkejših novic. Poleg vsega naštetega se pojavlja še termin feminizacija novic. Nekateri feministični medijski znanstveniki in znanstvenice menijo, da gre povečano število žensk v novinarstvu z roko v roki s feminizacijo medijskih vsebin. Van Zoonen (1998) meni, da z naraščanjem deleža »mehkejših« novic, te postajajo vse bolj pomembne za občinstvo, s tem pa bi lahko tovrstne novice sčasoma pridobile višji status v uredništvu, z njimi pa tudi novinarke, ki jih pogosteje pišejo. Pri tem North (2014, 2) opozarja, da se to zelo verjetno ne bo zgodilo, saj novinarke same izrazito prezirajo »mehkejš« novice.

osnovi pričakuje večje zanimanje za »mehkejš« vsebine. Delitev dela na podlagi spola je tako vpeta v samo organizacijo časopisnih hiš in delovnih praks. V pokrivanje »mehkejših« vsebin so namreč vključeni tudi osebni odnosi, zasebno življenje in emocionalno delo, ki so že od meščanske zasebne sfere industrijskega kapitalizma 19. stoletja družbeno konstruirani kot ženska obveznost (Lewis v Aldridge 2001).

Podobno ugotavlja tudi van Zoonen (1998, 35–36), ko pravi, da se moški novinarji nagibajo k stereotipnim idejam, katera področja naj pokriva kateri spol, da so torej ženske bolj zainteresirane ali so zanje bolj primerne teme, kot so moda, otroci, kulinarika, ne pa tudi »resne« in emocionalno zahtevne teme, kot je črna kronika. Tudi North (2014) v svoji študiji, kjer je preučevala horizontalno spolno segregacijo v avstralskih uredništvih, ugotavlja, da sicer vse več žensk pokriva politiko in gospodarstvo, vendar je ženskam še vedno dodeljena glavna področja, ki so razumljena kot »mehkejša« – umetnost, izobrazba in zdravje. Hkrati pokrivanje tradicionalno ženskih področij novinarkam onemogoča napredovanje (prav tam). To potrjujejo tudi izsledki Macharie (2015, 52), ki ugotavlja, da moški novinarji prevladujejo kot avtorji »resnejših« novic o politiki in vladi (69 odstotkov), črni kroniki (67 odstotkov) in gospodarstvu (61 odstotkov), medtem ko novinarke najpogosteje poročajo o znanosti in zdravju (50 odstotkov), sledi pa veliko slabše reprezentirano avtorstvo žensk na področju socialno–pravnih zadev (39 odstotkov). Enako potrjuje tudi študija ameriškega Women's Media Centra (Williams in drugi 2014), ki je v analizi 27.000 zgodb iz različnih medijskih platform prišla do zaključka, da novinarke pogosteje poročajo o zdravju (49 odstotkov), »lifestyle« zgodbah (45 odstotkov) in izobrazbi (42 odstotkov), najmanj pa o politiki in črni kroniki (oboje 32 odstotkov).

Ross in Carter (2011, 1150) ob tem pravita, da je moško–orientirana selekcija novic in marginalizacija ženskih tem privilegira moške poglede in glasove, ženske v vlogi aktivnih državljanek pa še naprej ohranja na obrobju.

3.3 Vloga spola pri produkciji novic

Pomembnost spola pri novinarskem delu raziskovalci preučujejo s pomočjo štirih ključnih točk, ki jih je v okviru »spolno zaznamovane narave novinarstva« opredelila Lisbeth van Zoonen (1998, 36):

- selekcija novic (moški pogosteje pokrivajo »resne« novice, ženske »mehkejš«),
- vidiki zgodbe (moški se osredotočajo na fakte, senzacijo in moške vidike, ženske na ozadja in vplive, prav tako pa na sočutje in splošne vidike),
- uporaba virov (moški praviloma poročajo o drugih moških, ženske se osredotočajo na ženske),
- etika (moška narava novinarstva je distancirana, ženska narava novinarstva pa skrbi za potrebe občinstva in do problemov pristopa kontekstualno).

Ključno vprašanje, ki si ga postavljajo raziskovalci in raziskovalke spola in medijev je, ali je delo novinark drugačno od dela novinarjev, na primer pri definiranju vrednosti novic, dodelitvi nalog novinarjem, pristopu do virov in etičnih odločitvah. Enoznačnega odgovora na ta vprašanja v znanstveni literaturi ni, rezultati študij so namreč dvoumni, nejasni in medsebojno nasprotujoči. Spol je nezanesljiv napovedovalec razlik v profesionalnih vrednotah in novinarskih praksah. Vrsta raziskav (Everbach 2006; Hanitzsch in Hanusch 2012; Liao in Lee 2014) na primer kaže, da spol v uredništvih ne igra posebne vloge: ženske in moški imajo enaka merila, kaj je vredno objave in podobno pristopajo do dela. Po drugi strani pa vrsta raziskav ugotavlja drugačne, bolj »feminilne«, pristope žensk do novinarskega dela (van Zoonen 1998; Armstrong 2004; Chambers in drugi 2004; Beam in Di Cicco 2010).

Razlog za nekonsistentne ugotovitve v literaturi je množstvo različnih teorij, konceptov in perspektiv, pa tudi metodologij, s pomočjo katerih raziskovalci in raziskovalke oblikujejo svoje študije in argumente o vlogi spola, ki jo ima oziroma bi jo moral imeti v novinarskem poklicu. Kot ugotavlja Steiner (2012), se raziskovalci pri preučevanju spola v novinarstvu najpogosteje opirajo na kulturni feminizem, teorijo socializacije, koncept kritične mase in steklenega stropa ter teorijo novinarskega polja.

Za razumevanje vpliva spola na produkcijo novic so pomembne tudi zgodnejše študije novinarstva (White 1950; Bleske 1991), ki preučujejo, kako osebna ozadja novinarjev vplivajo na novinarski izdelek. K razumevanju vloge spola pri produkciji novic pomagajo tudi študije, ki se osredotočajo na vpliv profesionalne in organizacijske identitete novinarjev (de Bruin 2000).

3.3.1 Kulturni feminizem: »boljše« vrednote žensk

Kulturni in radikalni feminizem trdita, da med moškimi in ženskami obstaja temeljna razlika pri pogledu na svet, ki izhaja iz ženske značilne sposobnosti reprodukcije in materinstva. Iz tega sledi tudi temeljna razlika v interesih moških in žensk. Kulturne feministke trdijo, da ženske za razliko od moških dajejo poudarek miru, sodelovanju, nenasilnem reševanju razlik in altruizmu, ob tem pa menijo, da lahko njihove »superiorne« vrline prinesejo boljše, na ženskah vrednotah temelječo kulturo. (Donavan v Steiner 2012)

Na razlikah v vrednotah in pristopih do javnega življenja temelji tudi mnogo študij množičnih komunikacij in spola. Van Zoonen (1998) ugotavlja, da imajo novinarke drugačne etične vrednote kot novinarji in da imajo skupen ženski pogled na svet, ki je pogosto nasproten perspektivi moških kolegov. Tako zavračajo distanco in neobčutljivost moških kolegov, ki se »skrivajo za idejo objektivnosti, da bi izklopili vso sočutje in človečnost, ki bi moralo biti del novinarstva« (van Zoonen 1998, 36). Ženske se tudi izogibajo senzacionalistični obravnavi dogodkov in bolj cenijo zgodbe, ki odražajo globino in občutljivost, ne pa toliko distanco in navajanje golih dejstev, v zgodbe pa tudi vključujejo več žensk.¹⁰ (Van Zoonen 1998, 35–36). Študije kažejo še na druge subtilne razlike med moškimi in ženskimi novinarji. Peiser (v Craft in Wanta 2004, 128) je v raziskavi med nemškimi novinarji ugotovil, da ženske bolj kot moški vrednotijo socialne in humanitarne teme.

Chambers in drugi (2004) so prepričani, da so drugačne novinarske vrednote žensk doprinesle k razširitvi definicije tega, kaj je vredno poročanja. Teme, ki so označene kot ženske oziroma privlačne za ženske vključujejo otroke, žensko zdravje, enakopravnost na delovnem mestu, potrošništvo, reproduktivne pravice, izobrazbo, revščino, manjšine, družinsko življenje, ženski šport in družbene proteste. Ta področja so nasprotna tako imenovanim »moškim« temam – politiki, ekonomiji, črni kroniki in športu. Ključne razlike, ki jih ženske vpeljujejo v novinarstvo, so v večjem poudarku na personalizaciji, dajanju prednosti osebnim stališčem pred profesionalnimi in večja uporaba ženskih

¹⁰ Van Zoonen (2008, 34) sicer opozarja, da je teza, da je pristop do dela determiniran s spolom, problematična. Prvič, ker predvideva, da imajo novinarji dovolj avtonomije, da ravnajo povsem neodvisno. Drugič je problematična predpostavka, da je za razlikovanje pristopov do dela bistven spol in ne druge dimenzije identitete, kot je profesionalizem in etničnost. Van Zoonen tudi izpostavlja, da novinarke v študijah identificirajo razlike v prioritetah in interesih med moškimi in ženskami v svojem poklicu, a je to odraz percepcije samega sebe in drugih, kar se ne odraža nujno v rezultatih dela, torej denimo pri izbiri tem.

virov. Gre za premik k »revijalnemu stilu« novic, ki se povezuje z ženskim stilom novinarstva, ki izziva tradicionalno dominanco moških profesionalnih vrednot in tehnik zbiranja novic. Trenda sicer niso sprožile ženske, pač pa želja pritegniti žensko občinstvo z zgodbami, ki se dotikajo žensk (Chambers in drugi 2004).

Tudi Linda Christmas (1997) je ugotovila, da novinarke zgodbe raje predstavijo na »mehkejši« način, z vidika ljudi,¹¹ novice pogosteje postavljajo v kontekst in pojasnjujejo posledice dogodkov; prav tako pa ženske po tej študiji postavljajo želje bralcev pred interese nosilcev oblasti.¹² »Ženske želijo novice, ki so relevantne, s katerimi se lahko poistovetijo in ki so življenjske, zato novinarke probleme personalizirajo ali počlovečijo na način, da bralci razumejo njihovo pomembnost« (Christmas 1997, 3). Njena študija britanskih novinark je pokazala, da nekatere ženske sicer povsem izključujejo pomen spola pri novinarskem delu, druge pa menijo, da s svojim pisanjem pritegnejo ženske bralke.

V študiji Karen Ross (2001) novinarke prav tako niso enotne glede obstoja razlik pri delu v primerjavi z moškimi, je pa večina vprašanih izpostavila empatijo z ženskimi problematikami. Mnogo novinark je menilo, da se na zgodbe, ki se dotikajo žensk, odzivajo drugače kot novinarji, ker simpatizirajo z intervjuvankami, pri čemer pa so mnoge poudarile, da do moških in ženskih sogovornikov ne pristopajo drugače. Nekatere so povedale, da v zgodbah bolj poudarjajo osebne in emocionalne elemente. Polovica novinark v študiji je menila, da ženske in moški v delo prinesejo drugačne perspektive, je pa velika večina zanimala, da do dela pristopa iz feminističnega zornega kota. (prav tam)

Ob tem Linda Steiner (2012, 208) kritično opozarja, da je samo izhodišče kulturnega feminizma dvorezen meč, hitro ga je namreč mogoče zamenjati za njegovo nasprotje – antifeminizem. Zagovarjanje stališča, da ženske prezirajo moč in prestiž namreč spodkopava ambiciozne ženske. Trditve, da imajo novinarke raje manj stresno delo, pa

¹¹ Po drugi strani pa nekatere novinarke zavestno zavračajo zgodbe s človeškega vidika, saj ne pristajajo na tezo, da imajo ženske večji posluš za »človeško plat« zgodbe. Tak primer je vojno poročanje, kjer se predvideva, da bodo moški pisali o vojaški strategiji, ženske pa o trpljenju in postranski škodi vojne; novinarke tako delitev nalog pogosto zavračajo. V tem primeru ne gre za razliko med spoloma, pač pa za seksizem. (Steiner 2012, 207)

¹² Da novinarke bolj upoštevajo potrebe občinstva kot moški kolegi, trdijo tudi van Zoonen (1998) in Lavie in Lehman–Wilzig (2005).

čeprav na nižjih položajih, zato da bi bile več s svojimi otroci, namiguje, da ženske, ki zasledujejo druge cilje, denimo visoke položaje, niso »prave« ženske. Poleg tega podatki o tem, kaj ženske mislijo in verjamejo oziroma povedo o profesionalnih vrednotah ni nujno skladno s tem, kako se novinarke obnašajo v praksi, pač pa bolj odraz samopodobe, ki velikokrat meji na stereotipno (Steiner 2012). Kot ugotavlja Van Zoonen (1998), je to zelo mogoče posledica nasprotujoče si situacije, v katero so ujete novinarke: po eni strani morajo dokazati, da so dobre profesionalke (objektivne, distancirane), po drugi pa »prave« ženske (čuteče, pozorne), kar za njih ni lahka naloga.

3.3.2 Socializacija: vzpostavljanje in brisanje razlik

Socializacijska teorija predpostavlja, da se razlike med spoloma vzpostavljajo postopoma, skozi šolski sistem, igro in delo. Trdi, da je spolna identiteta vzpodbujana in nagrajevana skozi družinske vzorce, nacionalna in kulturne vrednote, formalno in neformalno izobraževanje, komercialne produkte (začenši z drugačnimi igračami za deklice in dečke) in institucionalne ter organizacijske strukture, pa tudi skozi medijske vsebine. Kombinacija teh dejavnikov ženske praviloma usmerja k idealu hegemonске ženskosti, moške pa k hegemonски moškosti. (Steiner 2012, 208)

Študije novinarstva in spola na podlagi spolne socializacije predvidevajo, da bodo moški in ženske producirali sistematično različne zgodbe. Rodgers in Thorson (v Steiner 2012) sta na podlagi raziskave treh ameriških časopisov ugotovila, da novinarke uporabljajo bolj raznolike vire, manj stereotipizirajo in pišejo bolj pozitivno. Rezultat študije sta pojasnila s tem, da ženske zaradi svoje drugačne spolne socializacije v uredništvo prinesejo drugačne vrednote, interese in prioritete, zaradi katerih drugače pristopajo do dela.¹³ Tudi Frolich (v Volčič 2008) trdi, da novinarke delujejo drugače od novinarjev in meni, da imajo nekatere prednosti, saj so socializirane kot boljše komunikatorke, so bolj empatične, privržene timske delu in znajo bolje z ljudmi. Avtor obenem omenja, da lahko prav to novinarke tudi ovira pri napredovanju (prav tam).

¹³ Velikost časopisa in razmerje med moškimi in ženskimi novinarji in uredniki sta imela velik vpliv na ugotovitve o razlikah med spoloma. Pri večjih časopisih so namreč moški in ženske do dela pristopali na enak način. (Rodgers in Thorston v Steiner 2012)

Drugi tip socializacije, na katero se raziskovalci bolj pogosto sklicujejo, je socializacija, ki se zgodi ob vstopu posameznika v novinarsko profesijo. Gre za proces skozi katerega novinarji poenotijo kompleksni skupek notranjih birokratskih struktur, rutin in navad, prav tako pa zunanjih omejitev, vključno s tistimi, ki jih postavljajo oglaševalci (Steiner 2012).

Študije, ki se osredotočajo na produkcijo novic in novinarske profesionalne prakse tako ugotavljajo, da sta tako uredništvo kot socializacija novinarjev in novinark v njem globoko spolno zaznamovana (Carter in drugi 1998; de Bruin 2000; Lavie in Lehman–Wilzig 2005; Djerf–Pierre 2007; Allan 2010). Ustroj uredniške kulture je namreč naravnan moško, sekundarna socializacija pa preko profesionaliziranih norm, ki so dojete kot samoumevne in vladajo novinarskim rutinam in navadam, briše razlike med spoloma (Ross in Carter 2011).

Konkretne študije, ki se sklicujejo na sekundarno socializacijo, bistvenih razlik med pristopom do dela med novinarkami in novinarji zato ne ugotavljajo.¹⁴ Že študije v poznih 70 letih prejšnjega stoletja so pokazale, da več žensk v uredništvih ni spremenilo uredniške kulture, niti ni prineslo večje vključenosti žensk v novice (Steiner 2012). Hanitz in Hanusch (2012, 9) sta v svoji mednarodni primerjalni študiji v 18 državah prišla do zaključka, da »profesionalna socializacija izbriše kakršnekoli ženske vrednote, ki delujejo nasproti tradicionalno moškim vrednotam« in to tudi takrat, ko v uredništvih prevladujejo ženske. Tudi raziskava med izraelskimi uredniki (Lavie in Lehman–Wilzig 2003) je pokazala odsotnost »drugosti« med moškimi in ženskimi uredniki tako v njihovih ocenah, kaj je vredno poročanja, kot pri njihovem ravnanju v praksi.

Kot pojasnjujeta Ross in Carter (2011), presoja o tem, kaj je vredno poročanja temelji na moških normah in vrednotah novinarskih praks. Te so zakrinkane kot profesionalne rutine, od vseh novinarjev pa se pričakuje, da se jim bodo podredili. Spolno zaznamovana novičarska agenda se kaže v prednosti »resnih« novic pred »mehkimi«, dejstvi pred mnenji, časovno vezanimi dnevnimi novicami nad zgodbami s človeškega vidika ter javnim nad privatnim. »Moški« profesionalni standardi, kot sta nepristranskost in distanca tako usmerjajo novinarsko delo. Tudi novinarke so

¹⁴ Razhajajo se rezultati študij, ki podatke zbirajo prek mnenj novinarjev in študij analiz vsebine. Večina študij, ki se opira na pojasnila novinarjev, ne ugotavlja oprijemljivih razlik, medtem ko analiza vsebine nakazuje spolno zaznamovane vzorce. (Lavie in Lehman–Wilzig 2005)

socializirane, da te standarde vidijo kot novinarsko objektivnost, s čemer imajo novice »moški« značaj, čeprav jih ustvarjajo ženske. Kljub temu, da ženske same izpostavljajo vrsto spolno zaznamovanih praks, novinarji in novinarke globoko spolno zaznamovano uredniško kulturo težko zaznajo in posledično spremenijo (Ross in Carter 2011). Nadalje Tuchman (1978) razpravlja, da novinarske rutine in prakse silijo novinarje in urednike, da se osredotočajo na pokrivanje vlade in korporacij ter vključevanje virov, ki imajo avtoriteto in moč. V patriarhalnih družbah skupino, ki ima moč, posebej beldski moški srednjih let. Teme, ki so dojete kot ženske, pa imajo v novicah drugorazredni status. S tem, ko novice predstavljajo veljavne vrednote in strukture moči ter izpuščajo elemente, ki nasprotujejo moškim normam, so novice družbeno konstruirane tako, da poudarjajo moške zadeve (Tuchman 1978).

North (2009, 214) navaja, da moški običajno ne vidijo dela v uredništvu kot spolno zaznamovanega; ne razumejo, da je uredništvo »njihovo«, da so prav oni »kultura« in da so oni tisti, ki druge »spuščajo« medse, a redko do jedra, do resničnega vira moči, ki je pogosto razdeljen izključno med moškimi. Posledica za ženske, ki želijo delati v tej moško usmerjeni domeni je, da so boljše od moških v njihovi lastni igri ali pa razvijejo alternativne načine novinarstva.

Gallego (2002, 13–14) je v etnografski raziskavi španskih publikacij prišla do podobnih izsledkov glede »mačo« narave uredništev in novičarskih vrednot. Trdi, da morajo ženske v moško orientirani uredniški kulturi skozi moško naravnano socializacijo, pri tem pa narediti jasno razmejitev med javnim in zasebnim ter racionalnostjo in emocionalnostjo. Avtorica je zaznala, da so nekatere novinarke uporabljale stavek, kot je »Najprej sem profesionalka.« Gallego razlaga, da so se s tem želele izogniti temu, da bi nanje gledali skozi prizmo spola ali pa verjamejo, da njihov vrednotni sistem, v katerem so bile vzgojene, ne vpliva na njihovo delo – namesto tega so sprejele vrednote dominantnega spola. Po drugi strani pa moški težko prevzamejo vrednote, ki so pojmovane kot »ženske«, na primer prepoznavanje pomembnosti medsebojne povezanosti med javno in zasebno sfero, priznavanje relevantnosti čustev ljudi in iskanje ravnotežja z njihovo racionalnostjo, zanimanje za ljudi in empatijo. Razlog je v tem, da teh vrednot ne poznajo in v družbi niso prepoznane kot prestižne. Tovrstne teme so jim tuje, neprijetne in moteče. S takimi temami se spopadajo z vključevanjem humorja ali zatrevanjem, da so odveč. (prav tam)

Tudi Ross (2001) ugotavlja, da se »normalizacija« moškega ustroja novinarstva odvija skozi rutinizacijo novinarskih praks in konvencij, v kateri so moške perspektive vzpostavljene kot neproblematične, nesporne in vrednotno nevtralne. Pri tem se le malo novinark, tudi tistih, ki so nezadovoljne na primer z razdelitvijo področij pokrivanja, zaveda »moško centrističnih« novinarskih praks. Ross je v svoji študiji še zaznala, da nekatere novinarke lasten uspeh uporabljajo kot primer, da v uredništvu ne obstaja razlika v obravnavi žensk in moških – (druge) ženske so torej za svoj neuspeh krive same. Pripisovanje krivde oziroma odgovornosti za neuspeh žensk ženskam samim nekateri označujejo kot »ponotranjen seksizem« (Steiner 2012, 210), drugi pa ta problem opisujejo kot »udomačen feminizem« (Phillips v Ross 2001, 534), kar pomeni prizadevanje za enakost možnosti znotraj obstoječih patriarhalnih struktur namesto izzivanja teh istih struktur (Ross 2001, 533)

3.3.3 Kritična masa: neuspeh koncept

Kritična masa je koncept s področja nuklearne fizike. Nanaša se na količino, ki je potrebna za sprožitev verižne reakcije, ki neustavljivo prinese novo situacijo ali proces. Koncept je uporabljen tudi v družboslovju. Odstotek žensk, ki naj bi prinesel spremembe, je prva postavila švedska teoretičarka Drude Dahlerup, ki je preučevala zastopanost žensk v parlamentu. Ugotovila je, da so se spremembe v smeri večje družbene moči žensk v švedskem najvišjem političnem predstavniškem telesu začele, ko so ženske dosegle 30 odstotno reprezentativnost. Tretjinska zastopanost žensk je nato služila kot argument za potrebo po večjem predstavnštvu žensk ne le v politiki, pač pa tudi pri njihovem zaposlovanju v organizacijah, med drugim v novinarstvu. (Steiner 2012, 212)

Ko so ženske v novinarstvu presegle kritično maso, se je začelo tudi preučevanje, kakšne razlike so novinarke prinesle uredništvom. Predvidevanja, da bo več žensk prineslo tudi spremembo v uredniški kulturi in medijskih vsebinah, so se izkazala za preveč preprosta. Raziskave (na primer Lavie in Lehman–Wilzig 2005) namreč kažejo, da so korenite spremembe s prihodom vse več novinark v najboljšem primeru dvoumne, v najslabšem pa kažejo na masovno vključitev žensk v dominantna moško orientirana uredništva.

Študije so dokaz za obstoj razlike najprej iskale pri vprašanju uporabe virov.¹⁵ Rezultati so neenotni. Nekatere raziskave potrjujejo, da se novinarke pri svojem delu od novinarjev razlikujejo po načinu izbire virov – bolj se zanašajo na ženske vire, ne pa tudi nujno manj na uradne vire na tradicionalnih pozicijah moči. V splošnem zanje velja, da uporabljajo bolj raznolike vire kot novinarji, torej ne le iz vrst politične in družbene elite, ampak tudi nevladne predstavnike, med drugimi ženske in manjšine. (van Zoonen 1998; Armstrong 2004; Everbach 2006; de Cabo in drugi 2011).

Ko so ženske v novinarstvu dosegle kritično maso in se je hkrati povečala reprezentativnost žensk na drugih vodilnih položajih v družbi, se to ni odrazilo v medijskih vsebinah.¹⁶ Ženske so v novicah še vedno izrazito podreprezentirane (Macharia 2015). Tudi glede profesionalnih orientacij moških in ženskih novinarjev, kot smo ugotovili že v prejšnjih poglavjih, študije niso uspele pokazati večjih razlik. Socialno–ekonomske okoliščine, politične vrednote, tip medija, rasa, etničnost, uredništvo in neposredna okolica bolj vplivajo na novinarska ravnanja, kot pa spol (Weaver v Chambers in drugi 2004). Do podobnih rezultatov sta prišla Lavie in Lehman–Wilzig (2003), ki sta med izraelskimi časopisnimi uredniki preučevala, kako spol vpliva na selekcijo novic. Tako moški kot ženske so trdili, da so »novice novice, ne glede na spol«. Avtorja sta zaključila, da četudi uredništva postanejo ženske trdnjave, razlik v uredniških praksah ni pričakovati. Novice namreč pripadajo in so odraz splošnih skrbi in interesov bralstva. Večja opolnomočenost žensk sicer lahko spremeni novice, vendar od spodaj navzgor, torej iz strani žensk kot občinstva in ne od žensk kot urednic. (Lavie in Lehman–Wilzig 2003, 23–24)

Chambers in drugi (2004) pa trdijo, da je več žensk – ne glede na to, ali je to posledica kritične mase ali drugih družbenih sprememb – prineslo evolucijo novičarskih vsebin oziroma je prav sprememba žanrov, premik od časopisov k revijam, ženskam omogočila bolj množičen vstop v novinarstvo. S tem, ko je novinarstvo postalo bolj potrošniško in tržno usmerjeno, je postala industrija feminizirana. Odprli so se novi standardi v vsebini

¹⁵ Ti so pomembni, ker ključno vplivajo na vsebino zgodbe. Kritike, da moški v svojih prispevkih ne uporabljajo dovolj ženskih virov občasno spregledajo, da so (bile) novinarske zgodbe zgodovinsko gledano odvisne od nosilcev oblasti, ekspertov in uradnikov, torej položajev kjer žensk do nedavnega ni bilo oziroma jih je bilo malo. (Steiner 2012, 212)

¹⁶ Zakaj ne, lahko pojasnimo z ugotovitvami iz študije Gallego (2002), ki ugotavlja, da člani uredništva v svoje profesionalno delo vnesejo stereotipe in vzorce obnašanja, ki izhajajo iz androcentričnega socialno–družbenega konteksta. Dejanja in obnašanja moških in žensk tako ocenjujejo drugače in jih stereotipizirajo.

in stilu novic. Van Zoonen (1998) je svarila, da bodo v slogu patriarhalnega prezira do dela žensk in tega, kar je ženskam všeč, tradicionalni novinarji razvrednotili feminizirano tržno usmerjeno novinarstvo. Kot nasprotna stran kritične mase se je uveljavil koncept rožnatega geta (Steiner 2012) ali žametnega geta (Ross 2001). Skovanki pomenita prodor žensk v novinarstvo, kar neizogibno negativno vpliva na vrednost poklica in nižanje plač, hkrati pa padanje zanimanja moških za poklic. Tak trend je opazen povsod, kjer dominirajo ženske, na primer v varstvu otrok, zdravstveni negi in tajniškem poklicu. Steiner (2012) meni, da so ugled in plače v novinarstvu dejansko padle, a ne zaradi več žensk, pač pa zaradi tehnološkega razvoja. Napoved o pink getu pa se po njenem mnenju ni uresničila, saj oba spola na novinarske norme in funkcije gledata enako. Hanitz in Hanusch (2012) sta dopustila možnost, da je tako zato, ker moški sprejemajo nove vrednote spreminjajočega se delovnega okolja.

3.3.4 Stekleni strop: preboj prej izjema kot pravilo

Ko so v osemdesetih letih prejšnjega stoletja ženske v zahodnem novinarstvu dosegle kritično maso, vidnejše spremembe pa niso sledile, so se strokovnjaki osredotočili na skromno zastopanost žensk na izvršnih položajih. V veljavo je stopil koncept steklenega stropa, ki pomeni nevidno oviro, ki ženskam preprečuje napredovanje na vodilne položaje. Uveljavil se je tudi izraz lepljiva lestev, ki se je nanašal na to, da so ženske obstale v srednjem menedžmentu, na najvišje položaje, kjer so dominirali moški belci, pa se niso mogle prebiti. Spremembe v uredniški kulturi in vsebini bi torej sledile, ko bi ženske prešle to oviro. (Steiner 2012, 213—214)

Pomembnejši položaji v medijski industriji do danes povečini ostajajo v rokah moških, kot smo že ugotovili. Novinarke redkeje napredujejo zaradi težav pri usklajevanju plačanega dela in družine.¹⁷ Tudi v primerih, kjer ženskam uspe preboj, so študije pokazale, da na vodilnih položajih ne sprejemajo bistveno drugačnih odločitev kot moški. Splichal in Garrison (v Craft in Wanta 2004) nista našla razlik med uredniki in urednicami, ki so odločali o pokrivanju zgodb, ki so obravnavale zasebna življenja politikov in političnih kandidatov. Avtorja sta sklenila, da novinarji in novinarke, ki dosežejo menedžerske položaje, svoje vrednote prilagodijo uredniški kulturi, njihovo

¹⁷ Več v poglavju 2.2.

napredovanje pa kaže, da so poleg svojih dosežkov nagrajene tudi za svojo konformnost.

Tudi primerjalna analiza 30 časopisnih spletnih strani Craft in Wanta (2004) je pokazala, da je med časopisi, ki imajo večji delež urednic, in časopisi, kjer prevladujejo moški uredniki, le malo razlik med temami, ki jih pokrivajo. Objavljajo pa časopisi, kjer je več urednic, nekoliko bolj pozitivne novice in nekoliko manj črne kronike in ekonomije, vendar so razlike minimalne. So pa moški in ženske pokrivali podoben nabor tem v primerih, ko je bilo na vodilnem položaju več žensk.

Phalen (v Craft in Wanta 2004), ki je raziskoval ženske v menedžmentu, je ugotovil, da se na ženske pogosto vrši pritisk, da sprejmejo določene vodstvene stile, ki odražajo moške prioritete bolj kot njihove lastne. Ženske na najvišjih položajih tudi niso nujno zaposlovale ali povišale druge ženske na menedžerske pozicije. Galleghar (v Steiner 2012) meni, da zato, ker novinarke, tudi kadar so v večini, ostajajo ranljive, delno, ker imajo relativno malo moči znotraj same organizacije, delno pa tudi, ker nimajo vpliva v širših političnih in ekonomskih institucijah.

Everbach (2006) je v svoji etnografski študiji in analizi vsebin preučevala časopis *Sarasota Herald Tribune* in sicer v času, ko je imel povsem žensko menedžersko ekipo. Ugotovila je, da je časopis v tistem času dajal velik poudarek timskega delu, sodelovanju in ravnotežju med družino in poklicnim življenjem, kar je avtorica identificirala kot karakteristike ženske organizacijske kulture. Analiza vsebin je pokazala, da so ženske poročevalke svoje vire izbirale nekoliko drugače, a se teme objavljenih zgodb niso bistveno razlikovale od zgodb v časopisih, ki so jih vodili moški.

Beam in Di Cico (2010) pa sta primerjala časopise preden in potem, ko je ženska postala odgovorna urednica. Hkrati pa časopise z odgovorno urednico v raziskovalnem obdobju primerjala s podobnimi časopisi, ki so imeli moške urednike. Predvidevala sta, da bodo mediji z žensko urednico feminizirali uredniško kulturo in objavljali bolj ženske tematike. A razlik med objavami tem nista ugotovila. Časopis pod ženskim vodstvom je imel nekaj več objav s področja potrošništva in manjšin, vendar so moško vodeni časopisi dali nekaj več poudarka »ženskim« temam, kot so otroci in osebni

odnosi. Tudi te ugotovitve spodkopavajo trditve, da lahko umeščanje žensk na vodilne položaje spremeni moško orientirano novinarstvo.

3.3.5 Teorija polja: spol kot simbolni kapital

Teorija polja je teoretski koncept francoskega sociologa Pierra Bourdieuja. Družbeno polje je strukturiran in relativno avtonomen družbeni prostor z določenimi pravili in shemami dominacije. Vsak posameznik deluje v več družbenih poljih, ki se medsebojno križajo. V vsakem od družbenih polj posamezniki in institucije nenehno tekmujejo za uspeh, status in moč, pri čemer si pomagajo s svojim ekonomskim, simbolnim, kulturnim in socialnim kapitalom. Bourdieu je teorijo polja apliciral na novinarstvo, Toril Moi pa je v feministični interpretaciji Bourdieuja spol postavila kot potencialno obliko simbolnega kapitala. Ker ima ženskost negativno simbolno vrednost, so ženske to kompenzirale z drugimi oblikami kapitala, s katerimi so lahko vseeno uspevale v poklicu. (Djerf–Pierre 2007; Steiner 2012)

Djerf–Pierre (2007) je teorijo novinarskega polja uporabila pri preučevanju relacije med spolom in močjo v švedskem novinarstvu, ki ga je v svoji študiji postavila na presek političnih, ekonomskih in profesionalnih silnic. Zaključila je, da se je novinarstvo skozi zgodovino razvilo kot moško dominirano in je takšno logiko ohranilo do danes. Status, prestiž in moč so še zmeraj povezani s koncepti moškosti; ti koncepti pa so povezani s temeljnim prepričanjem, kaj je novinarska misija.

Teorija polja pomaga pojasniti spolne razlike v statusu (in plačilu) v novinarstvu, ki izgublja družbeni ugled. Zmanjševanje statusa in plačila v novinarstvu je posledica vedno večjega zaposlovanja žensk in tega, da se njihovo delo pojmuje kot ženstveno: bolj pogosto se nanaša na zasebno sfero, si prizadeva služiti občinstvu, se posvetuje z ženskimi viri in ne izključuje empatije, čustev in refleksije, kot smo že ugotovili na več mestih. S tem je razvrednoteno in ima manjšo simbolno vrednost v primerjavi z moškim novinarstvom, ki se povezuje z javno sfero, poudarja moške objekte zanimanja, se posvetuje z (moškimi) predstavniki oblasti in realnost opisuje z distance. Ženska mora v novinarskem polju tekmovati za kapital, kot ga določa moško orientirano polje, ali pa se specializirati v drugačnem, ženskem novinarstvu. Tretja možnost je razširitev konvencionalnih praks (nove oblike novinarstva), kar je manj verjetno. (Steiner 2012, 218)

Strategije oziroma kapital, s katerimi so si ženske zboljševale položaj znotraj poklica, je raziskovala Djerf–Pierre (2007). Ugotavlja, da so si ženske skozi čas mesto znotraj novinarstva priborile s tekmovalnostjo, specializacijo in širitvijo. Tekmovalna strategija je pomenila, da so pridobile višjo izobrazbo, imele več kontaktov in boljšo socialno mrežo v primerjavi s svojimi moškimi kolegi. Le tako so lahko postale del fantovske klape (angl. »one of the boys«). S strategijo specializacije so ženske dosegle obratno – pristale so v dekliskem klubu (»one of the girls«). Uporabile so namreč svoj ženski kapital in ga usmerile v žanre, namenjene ženskam. To se odraža v ekspanziji ženskih revij, v preteklosti pa je bilo to vidno tudi v ženskih sekcijah, ki so bile del časopisov. Tretja strategija, strategija širitve, je pomenila iskanje novih žanrov in stilov znotraj novinarstva, ki še niso bili spolno zaznamovani. Tak je primer preiskovalnega novinarstva, ki so ga »izumile« ženske (prav tam).

3.4 Identitete novinarjev in njihov vpliv na produkcijo novic

Spol je le ena od variabel, ki vplivajo na produkcijo novic. Novinarji pri vsakodnevnem delu upoštevajo vsaj še profesionalno in organizacijsko identiteto. Pomembno pa je upoštevati tudi druge identitete, kot so razred, rasa in etničnost (de Bruin 2000).

Kdo so novinarji in kako njihove osebne okoliščine vplivajo na njihov izdelek je prvi pomembneje raziskoval White (1950). Njegova teza je, da mora vsaka zgodba skozi vrsto kontrolnih točk, kjer jo odgovorna oseba potrdi, spremeni ali zavrne preden je objavljena in doseže občinstvo. Svojo teorijo je osnoval na uredniku, gospodu Gatesu, ki je novicam odpiral ali zapiral vrata na podlagi svojih političnih in družbenih prepričanj ter predstavah o občinstvu. Dejstva oziroma dejavnika, da je bil gospod Gates moški, White v svoji študiji ni posebej obravnaval. Je pa spol 40 let kasneje izpostavil Bleske (1991) z nadgradnjo Whitove študije, v kateri je v nasprotju s predhodnikom, v center študije postavil žensko urednico, gospo Gates. Bleske je prišel do zaključka, da je izbira tem ostala praktično enaka, da torej spol ni vplival na proces selekcije novic. Le 8,5 odstotkov zgodb, ki jih je gospa Gates izbrala, so se nanašale na ženske teme oziroma so za osrednji subjekt ali vir postavile žensko. Bleske zaključi, da »v družbi obstaja globoko zakoreninjeno prepričanje zoper žensko kot ustvarjalko novic

... Predsodke zoper ženske ni mogoče preseči zgolj z zaposlitvijo več žensk na vodilnih položajih v uredništvih« (Bleske 1991, 94–96).

Iz individualnega vpliva novinarja na produkcijo novic, so študije prešle na preučevanje vpliva organizacij na produkcijo novic. Trdile so, da zgodbe novinarjev ne odražajo toliko njihova osebna prepričanja kot uredniško politiko. Breed (1955) je razvil teorijo družbene kontrole v uredništvu. Ugotovil je, da profesionalna pričakovanja in dnevne rutine¹⁸ v uredništvu zadušijo glasove posameznih novinarjev. Vsak novinar je na začetku svoje poklicne poti tako podvržen socializaciji. »Novincu nihče ne pove, kakšna je politika poročanja ... Kljub temu vsi vedo, kakšna je ta politika« (Breed 1955, 180).

Breed (1955, 331–333) je identificiral šest funkcij uredništva, ki zagotavljajo prilagojenost zaposlenim dominantnim politikam uredništva. To so:

- institucionalna avtoriteta in sankcije (urednik jasno zahteva upoštevanje določenih politik ali zavrača zgodbe, ki nasprotujejo tej politiki);
- občutki dolžnosti in spoštovanja do nadrejenih (mlajši se lahko čutijo dolžne starejšim novinarjem, od katerih so se učili);
- želja po napredovanju;
- umanjkanje skupin, ki bi organizirano nasprotovale uredniški politiki;
- prijetna narava poklica (uredništvo je prijateljski prostor, z zanimivim delom);
- novica postane vrednota (novica je na prvem mestu, vse ostalo je v podrejenem položaju).

Sodobne študije ugotavljajo, da bolj kot spol na produkcijo novic vplivata organizacijska in profesionalna identiteta. Organizacijska identiteta novinarja se nanaša na strukturo institucije, za katero dela novinar. Gre za skupno razumevanje med člani organizacije »kdo smo« in kaj organizacijo dela drugačno od ostalih organizacij. To razumevanje je kolektivno oblikovano skozi nenehno pogajanje okoli pomenov in pomenskih struktur organizacije, ki je vezana na kulturni in fizični prostor oziroma odvisna od interakcije z neposrednim in širšim okoljem.

¹⁸ Novinarske rutine so vzorčne, rutinske in ponavljajoče prakse, ki jih novinarji uporabljajo vsak dan, da čim bolj učinkovito opravijo delo glede na razpoložljiv prostor in čas (Shoemaker in Reese v Becker in Vlad 2009, 61).

Profesionalna identiteta je širši koncept, ideologija, katere nosilec je, ne toliko član neke organizacije, pač pa imaginarna skupnost, ki se razteza skozi več podobnih organizacij. Profesionalno identiteto sestavljajo vrednote, ki presegajo organizacijo oziroma so značilne za sam novinarski poklic, predvsem objektivnost.¹⁹ (de Bruin 2000)

Te tri identitete so si lahko v nasprotju. Na primer, novinar glede na svojo profesionalne standarde nasprotuje pisanju komercialnih tekstov, a jih kljub temu piše, saj se podredi zahtevi organizacijske identitete. Ali pa nasprotuje pisanju s subjektivne perspektive, a mora pisati na ta način, ker to zahteva njegova organizacijska identiteta. (Volčič 2008, 10)

Kot ugotavlja de Bruin (2000) je razlikovanje med organizacijsko, profesionalno in spolno identiteto pomembno za razumevanje kontradiktornih izjav novinarjev, ki jih najdemo v študijah spola in produkcije novic. So primeri, ko novinarji opišejo nekaj kot spolno nevtralnno, obenem pa poudarjajo, da spol v novinarstvu igra določeno vlogo. V finski študiji (Heinonen v de Bruin 2000) je 74 odstotkov novinarjev in novinark trdilo, da spol ni pomemben dejavnik kariere, hkrati pa je 41 odstotkov žensk izjavilo, da je imel njihov spol negativen vpliv na njihovo plačo, 34 odstotkov pa, da je spol slabo vplival na njihove karijerne možnosti. V prvi trditvi je na odgovor vplivala organizacijska ali profesionalna identiteta, pri drugi in tretji trditvi pa je pri nekaterih novinarkah večjo vlogo odigrala spolna identiteta.

De Bruin (2000) govori tudi o vse večji vlogi organizacije, ki daje prednost profitu in tekmovanju na trgu pred kvaliteto. Politika organizacije lahko diktira, kaj je vredno poročanja, s čemer se manjša vloga profesionalnih vrednot. Profesionalna identiteta s svojo spodkopano kulturo in slabo podporno strukturo morda ni dovolj močna, da vzdrži ekonomske pritiske dominantne organizacijske kulture in spreminjajoče se organizacijske identitete. Konflikt med organizacijsko in profesionalno identiteto novinarjev je tako vedno pogostejši. Pri tem je spol le postranska žrtev boja, ki ni neposredno povezan z razmerji med spoloma (prav tam).

¹⁹ Allan (2010) meni, da je »objektivnost« vodilni princip tako imenovanega nepristranskega novinarstva, kar pomeni androcentrični primer definicijske moči do razsežnosti, da izloči tiste trditve, ki se ne skladajo z moškimi predpostavkami o družbenem svetu. (Allan 2010, 121–123)

4 EMOCIJE IN NOVINARSTVO

Emocije²⁰ so postale osrednji vidik družbenega življenja in delovanja v sodobnih zahodnih družbah. V literaturi se govori o preboju čustev iz zasebne v javno sfero: emocije prodajajo storitve, slavi jih popularna kultura in industrija zabave, razkazujejo jih politiki in navadni državljani, preučujejo jih akademiki, poudarjeno jih prikazujejo tudi množični mediji. V tej povezavi govori Šadl (2003) o emocionalizaciji javne sfere, ki se ne kaže le v melodramah, ki prikazujejo težave in zaplete v zasebni sferi, drugih filmskih žanrih, pogovornih oddajah, realni televiziji, kontaktnih in dokumentarnih oddajah, pač pa tudi v faktičnih žanrih – vseprisotnost razkazovanja čustev, značilnih za melodramo, prežema celotno medijsko produkcijo. Preokupacijo današnje družbe z emocijami in medosebnimi odnosi ter željo po boljšem upravljanju z emocionalnim življenjem nekateri poimenujejo terapevtska kultura (Richards in Brown v Richards in Rees 2011).

Emocionalizacijo javne sfere nekateri pojmujejo kot nižanje politike na nivo televizijske limonade (Chambers in drugi 2004), medtem ko drugi preboj emocij v javnost dojemajo kot prenovljeno državljansko sodelovanje in priložnost za rekonstruiranje zaupanja na podlagi emocionalne povezave (Pantti 2010, Peters 2011, Pantti in van Zoonen 2006, Bas in Grabe 2015).

4.1 Emocionalizacija novic

V sodobni medijski kulturi je emocionalizacija tipični del zabavne industrije, denimo pogovornih oddaj in resničnostne televizije. So pa emocije dobile večjo težo tudi v informativnem programu in sicer do mere, ko so postale novičarska vrednota. Tessa Mayes (2000) trdi, da novinarski standard kdo–kaj–kje–kdaj–zakaj sedaj vključuje še »čutiti«, torej čustva prič ali udeležencev nekega dogodka, njihovo občutenje čustev drugih in tudi čustva poročevalca. Carter in drugi (1998) menijo, da je prišlo do stapljanja »resnih« in »mehkih« novic, kar je korenito preoblikovalo prevladujoče moško usmerjene novičarke pripovedi, torej «resne» in na dejstvih temelječe. Pantti (2010) meni, da so emocije postale legitimen del novinarstva, zlasti z dogodki, kot je bil

²⁰ Izraz emocije je v tej nalogi uporabljen kot sinonim za čustva.

teroristični napad 11. septembra. Poseben fenomen je bilo tudi množično žalovanje ob smrti princese Diane avgusta 1997, ki je poročanje o smrti in nesrečah pripeljalo v nove razsežnosti »jokajočega novinarstva«.²¹ (Pantti 2005)

Emocionalizacija novic tako v akademskih kot novinarskih krogih vzbuja vprašanje, kaj ta trend pomeni za kvaliteto novic. Eno od opažanj je, da so novice postale manj resne in v mnogih pogledih bolj dramatične (Blumler in Garevitch v Uribe in Gunter 2004) oziroma bolj lahkotne, zabavne in površinske (Mujica in Bachmann 2015a, Carter in drugi 1998). Luthar (v Šadl 2007) ugotavlja, da se ne spreminja selekcija novic, pač pa celotna komunikativna dinamika. Poročila prikazujejo emotivne vidike političnih, vojnih in športnih dogodkov, osredotočajo se na emocionalne odzive žrtev vojnih grozot ali naravnih nesreč, na čustvene odzive športnikov in politikov, kar je v televizijskih poročilih, kot pravi Šadl (2007, 943), lahko podkrepjeno z manipulativno glasbo, v tisku pa z emotivnimi fotografijami.

Emocije v novice tako vstopajo na tri načine:

- skozi »zapakiranje« tabloidnih in standardnih, zlasti televizijskih novic na način, da vzbudijo pozornost in čustva občinstva, s tehnikami, kot je na primer glasbena podlaga ali posnetki od blizu.
- Z vse več vsebinami, kot so črna kronika in katastrofe, ki vzbujajo čustva.
- S personifikacijo in dajanjem primerov: vključevanjem komentarjev laikov, ki povečajo živost novic skozi emocionalne odzive.

(Bas in Grabe 2015)

Emocionalizacija novic je posledica vse večje tekmovalnosti na trgu, v prvi vrsti za čim večji delež bralcev, gledalcev in poslušalcev. Trend se je pojavil, ker ima javnost na razpolago vse več virov, pa tudi zaradi prepričanja, da imajo občinstva novice raje »servirane« na bolj prijeten način (McNair v Uribe in Gunter 2004). Novice so tako postale še ena od oblik zabave, kar je poimenovano »infotainment« ali tabloidizacija,

²¹ Poročanje o smrti in globalnem žalovanju za princeso Diano je v literaturi pogosto izpostavljeno tudi kot primer feminizacije novic. Tragična smrt zvezdnice je namreč dovolila, da je v ospredje prišlo kar nekaj feminističnih tem, kot so bulimija, izkušnje ob ločitvi in spolno specifični občutki manjvrednosti, s čemer se je sicer spopadala tudi princesa Diana. Pri tem je bilo dopuščeno ekspresivno izražanje in čustva, ki jih »objektivno« in »nepriistransko« poročanje sicer ne dovoljuje. Ta način poročanja je množično pozdravilo žensko občinstvo z vsega sveta (Carter in drugi 1998).

nekateri pa ta termine povezujejo še s senzacionalizacijo novic. (Aldridge 2001; Pantti 2010; Peters 2011; Mujica in Bachmann 2015a).²²

4.2 Vloga emocij v novinarstvu

Odnos med emocijami in (kvalitetnim) novinarstvom je tradicionalno problematičen. Ideali modernega novinarstva so namreč povezani s klasično javno sfero, kjer je novinarstvo posrednik za objektivno, hladnokrvno raziskovanje in forum za racionalno debato na podlagi resnih novic, medtem ko se emocije v novinarstvu povezujejo s popularnim novinarstvom, ki daje poudarek vsakodnevnomu življenju in čustvom nad razumevanjem. Novinarji in novinarke imajo do trenda emocionalizacije v novicah zato ambivalenten odnos. Nasprotje med razumom in emocijami je namreč mejnik med kvalitetnim novinarstvom po eni in popularnim, tabloidnim ali ženskim novinarstvom po drugi strani. Emotionalizacija novic je dojeta kot pokazatelj zatona novinarske kvalitete (Pantti 2010).

Kot podrobneje razčleni Karin Wahl-Jorgensen (2013, 131–132), je sama ideja emocionaliziranega javnega diskurza nasprotna splošno sprejetim modrostim o novinarstvu – temu kako se novinarstvo vidi samo in kako ga vidi svet. Samorazumevanje novinarstva je namreč tesno povezano s ključnimi predpostavkami modernosti in liberalnimi demokratičnimi ideali, ki emocije konvencionalno obravnava kot nasprotje razuma, racionalnosti in posledično demokracije. Medtem ko je kvalitetno novinarstvo tradicionalno dojeta kot objektivno in racionalno, so tabloidni novičarski diskurzi obravnavani kot antiracionalni in senzacionalistični, delno zaradi personaliziranega načina podajanja novic in vzbujanja sočutja. Ta argumentacija vzpostavlja binarno nasprotje med »informiranjem« in »vzbujanjem sočutja«, pri čemer emocije delujejo kot nasprotje dominantni verziji novinarstva, ki je osredotočena na dejstva in racionalno diskurzivno prakso, katere temeljni namen je informiranje. Emotionalizacija je tako povezana s komercializacijo oziroma tabloidnim

²² Senzacionalizem je definiran kot tehnika, ki skuša doseči čim širše občinstvo s tem, da v posameznikih sproža zanimanje in radovednost, hkrati pa tudi ustvarja in usmerja odziv občinstva. Tabloidizacija je razumljena širše: v poročanje vključuje počlovečene zgodbe, čustva in osebni stil poročanja, prednost daje tudi čim uspešnejši prodaji novic. Pojavlja pa se ne le v televizijskih novicah, pač pa tudi drugih žanrih in formatih kot so pogovorne oddaje in v tiskanih novicah (Mujica in Bachmann 2015a). Tabloidizacija seveda ni nov pojav, začela se je že s tiskom za en peni v 19. stoletju (Mujica in Bachmann 2015b).

novinarstvom, uporaba samih emocij pa s senzacionalizmom ali zabavljaškimi vrednotami. (prav tam)

Akademiki imajo do vloge emocij v novinarstvu različne poglede. Po eni strani je obrat k emocijam ostro kritiziran. Mediji so obtoženi, da zaradi poudarjanja senzacije, čustev in osebnih vidikov zanemarjajo svojo dolžnost do informiranja državljanov, ki je nujna za njihovo sodelovanje v demokraciji. Očitajo jim tudi, da zanemarjajo dolžnost zagotavljanja foruma demokratičnega sodelovanja za vse družbene sloje. In še, da »terapevtske novice« izkrivljajo realnost (Mayes 2000). Chambers in drugi (2004, 221) pravijo, da so emocije v novicah postale spektakel. To je problematično, ker je odločanje o tem, o čigavih problemih se bo poročalo, izjemno selektivno – tak način poročanja ignorira na primer stisko migrantov, beguncev, zasvojenecv, prostitutk in ljudi iz držav v razvoju, ki trpijo zaradi lakote in vojn, manjka pa tudi kontekstualizacija političnih ali družbeno–kulturnih vzrokov in rešitev za probleme. Terapevtske in izpovedne novice tako pomenijo trivializacijo javnih in zasebnih tem z izogibanjem razpravam o moči (pa naj gre za spol, generacijo, razred ali etnično pripadnost), kar prispeva k depolitizaciji vsakdanjega življenja (prav tam).

Nadalje, akademiki in novinarji trendu emocionalizacije vsebin očitajo, da gre pogosto z roko v roki z drugimi trendi, zlasti komercializacijo. Namesto sistematične analize dogodkov mediji tako ponujajo visoko emocionalizirane poglede sentimentalnih posameznikov. Scherer (v Pantti in van Zoonen 2006, 209) na primer opisuje, da »namesto da bi opisovale vzroke za nezadovoljstvo, ki je privedlo do stavke, novice pogosto prikazujejo jezne delavce, ki govorijo o svojih čustvih.«

Po drugi strani pa vrsta akademikov govori o potrebi po reformaciji odnosa do emocij v novicah in novinarstvu. Trdijo, da so emocije nujne za politično akcijo. Personaliziran način pripovedovanja zgodb omogoča empatijo ali pa identifikacijo in razumevanje položaja drugega, njegovih čustev in motivov (Pantti in van Zoonen 2006). Nekatere novejšje študije tako opuščajo dihotomijo emocije/razum in preučujejo, kakšna je interakcija med emocijami in razmišljanjem ter njihova funkcija in posledice na družbeno in politično življenje. Ugotavljajo, da emocije naslavlajo politične in vrednostne sodbe, so močan motivator za participacijo in politično akcijo ter pripomorejo k oblikovanju kolektivnih identitet (Pantti 2010).

Nekatere študije govorijo tudi o brisanju mej med tem, kar je dojeta kot objektivno in kaj kot emocionalno.²³ Peters (2011) ob tem ugotavlja, da sprememba vsebin novic v zadnjih desetletjih ne pomeni, da so novice postale emocionalne (to so vedno bile), pač pa je postala bolj izrazita raznolikost emocionalnih stilov, sprejemljivost novinarske vključenosti in poskusov vključevanja publike. To je sicer razumljeno kot negativni trend, ker je vsako odstopanje od običajnega »hladnokrvnega« novinarskega stila razumljeno kot »emocionalno« in posledično »slabo« novinarstvo namesto zgolj derivat novinarstva, ki vključuje veliko enakih pravil resnice, ki je zgolj predstavljena na drugačen način. (Peters 2011, 304)

4.2.1 Novinarska objektivnost na prepihu

Emocionalizacija novic se ne sklada z glavnim postulatom modernega »kvalitetnega« moško orientiranega novinarstva – objektivnostjo, ki ga definirajo naslednje komponente: navajanje dejstev, poštenost, nepristranskost, neodvisnost, vrednotna nevtralnost in distanca. Za profesionalnega novinarja 20. stoletja je veljal tisti, ki je obvladoval svoje emocije; to je bil eden glavnih poklicnih temeljev, ki naj bi zagotavljal, da novinar osebna mnenja zadrži zase (Peters 2011). Vendar mnogi avtorji (Tuchman 1978; Ward 2012) trdijo, da je novinarska objektivnost mit, standard, ki ga je nemogoče doseči. Ward (2012, 65) tako pravi: »Nepristranskost in objektivnost kot anemični normi sta absurdni karikaturi ... Vrednote in emocije so bistven gradnik pravičnega razumevanja in raziskovanja. So del presoje, kaj je dobro za skupnost.«

Podobni pomisleki se pojavljajo tudi znotraj poklica. Britanski novinar Charlie Beckett v svojem članku o vlogi emocij v novinarstvu razmišlja takole: »Vsi novinarji so ljudje, zato na njihov svetovni nazor in razumevanje določenih okoliščin vplivajo različni dejavniki. Vse je relativno relativno (ang. relatively relative, op.a.). Že z izbiro zgodbe novinar naredi neko odločitev. Selektiven je tudi pri dejstvih, ki jih vključi ali izpusti iz svojega prispevka. Tudi najbolj nečustvena pripoved vsebuje subjektivnost, zgolj spoj dveh strani pa še ne pomeni, da je novinar o zadevi poročal pravilno.« (Beckett 2015)

²³ Aldridge (2001) na primeru svoje študije britanskih časopisov in televizij zavrača tezo o brisanju mej med javnim/racionalnim/moškim in zasebnim/čustvenim/ženskim, ki naj bi ga povzročilo javno raziskovanje subjektivnega in vzpon izpovedne kulture. »Resne« novice imajo znotraj tiska in televizijskih poročil še vedno privilegirano pozicijo in so jasno razmejene od »mehkejših« vsebin; vodilni mediji pa sploh še naprej prikazujejo kot binarno nasprotje.

Nekateri akademiki (Pantti in van Zoonen 2006; Peters 2011) normativni model objektivnosti postavljajo pod vprašaj tudi zaradi vse večjega zamegljevanja novinarske dihotomije resno/mehko, dejstvo/mnenje in informacija/zabava v 21. stoletju. V prvi vrsti nasprotujejo enačenju emocij z neracionalnim oziroma postavljanje emocij kot nasprotja objektivnosti (Basin Grabe 2015). Prizadevajo si za rekonceptualizacijo emocij – emocije niso začasno telesno občutje, pač pa, da emocije prinašajo izkušnjo vključenosti ter sprožajo javno razpravo in akcijo (Peters 2011).

Kljub številnim kritikam pojma objektivnosti, pa ta ostaja del dominantnega novinarskega dojemanja. Novice so tradicionalno mesto objektivnega diskurza, kamor emocije ne sodijo (Hopper in Huxford 2015, 29). Objektivni način dela oziroma poročanja namreč še vedno predstavlja absolutni profesionalni standard, subjektivno in emocionalno poročanje, še zlasti tako, ki vključuje čustva novinarja ali namenoma vzbuja čustva občinstva, pa je med novinarji in novinarkami na deklarativni ravni nezaželeno. Emocije so sicer zanje postale sprejemljiv element novic, del »dejstev« brez katerih ni celotne resnice. Je pa njihova uporaba za novinarje in novinarko upravičena le v primeru, ko služi javnemu interesu ali je potrebna za boljše razumevanje in informiranje bralcev/gledalcev. Uporaba emocij ni sama po sebi znanilec »slabega«, senzacionalističnega novinarstva; takšna je takrat, kadar so emocije uporabljene pretirano, so neavtentične in sprožene s strani novinarjev (Pantti 2010, 179–180).

4.2.2 Strateški ritual emocionalnosti

Kljub normativni novinarski zavezanosti k ideji objektivnosti, je novinarski način pripovedovanja zgodb globoko emocionalen (Peters 2011; Wahl–Jorgensen 2013). V nekaterih novinarskih oblikah igra pomembno vlogo. Emotionalen način pripovedovanja je na primer očiten v ritualih javnega žalovanja (Pantti 2005; Pantti in van Zoonen 2006).²⁴

²⁴ Pantti (2005) je v svoji študiji *Masculine tears, feminine tears – and crocodile tears* na študiji primera atentatov na švedskega premiera Olafa Palma in švedsko zunanjo ministrico Anno Lindh med drugim ugotovila, da mediji v reprezentacijah žalovanja do določene mere reproducirajo tradicionalne razlike med spoloma, vendar ne v smislu prikazovanja stereotipov o čustvenih ženskah in nečustvenih moških ali pa fokusiranja izključno na objokane ženske. Namesto tega so mediji ustvarili nadnacionalno »demokratično čustveno skupnost« v kateri so združeni v žalovanju tako »pomembni« kot navadni ljudje. Tudi v primeru smrti princeze Diane so emocije v javnem prostoru delovale demokratizirane, vloge spolov pa stvar pogajanja; kamere namreč niso prikazovale (izključno) objokanih ženk, pač pa paleto »primernega« javnega žalovanja in izražanja čustev, pogosto skozi moške.

Karin Wahl–Jorgensen (2013) govori o strateškem ritualu emocionalnosti v novinarstvu. Gre za izpeljanko uveljavljenega koncepta strateškega rituala objektivnosti sociologinje Gaye Tuchman (1972), ki je trdila, da novinarji svoje delo opravljajo s pomočjo ključnega zbira profesionalnih praks, s katerimi svoje delo opravijo v roku, v skladu s pričakovanji nadrejenih ter v izogib morebitnim tožbam. Ključne profesionalne prakse so rutinske procedure, ki zajemajo zbiranje in strukturiranje dejstev na neodvisen, nepristranski in neosebni način. Strateški ritual emocionalnosti pa je, kot pravi Wahl–Jorgensen (2013), institucionalizirana in sistemizirana praksa novinarskega pripovedovanja in prežemanja poročanja z emocijami, kar deluje vzporedno z ritualom objektivnosti, pri čemer med obema ritualoma včasih prihaja do napetosti. Wahl–Jorgensen (2013) meni, da sta oba rituala enako pomembna, vendar je emocionalni redko eksplicitno priznan, saj nasprotuje novinarskemu samorazumevanju. V nasprotju z idealom objektivnosti strateški ritual emocionalnosti pomeni tiho znanje, pridobljeno v novinarski socializaciji in skozi vsakodnevno delo. Deluje tako, da novinarji emocionalno delo preložijo na protagoniste zgodb in druge vire, ki so pooblaščen za izražanje čustev v javnosti oziroma lahko novinarji njihova čustva opisujejo brez, da bi vpletali svoja lastna. Kot pravi tudi Tuchman (1972), novinarji citate ljudi dojemajo kot podporo dokazom, z vključevanjem mnenj drugih pa verjamejo, da sebe izvzamejo iz participacije v zgodbi, ter pustijo da »dejstva« govorijo zase.

Wahl–Jorgensen (2013) je svojo teorijo preverjala na primerih Pulitzerjevih nagrajencev, torej člankov, ki so bili v mednarodni novinarski skupnosti prepoznani kot najboljši. Ugotovila je, da so novinarji v nagrajenih delih v veliki meri uporabili emocionalno pripovedovanje, s katerim so naslavljali večje družbene probleme in izzvali čustvene reakcije občinstva ter tako zagotovili njihovo sodelovanje. Strateški ritual emocionalnosti se je pokazal skozi pogosto uporabo anekdotičnih uvodov, personaliziranega pripovedovanja in izraze naklonjenosti. Tudi v teh primerih so novinarji preložili emocionalno delo z uporabo virov, ki so opisovali svoje emocije, in z opisovanjem emocij drugih.

4.3 Emocionalizacija, feminizacija in novinarke v postmoderni

Transformacija načina podajanja novic iz strogega, suhoparnega moško–objektivnega sloga v emocionalno angažiran izpovedni feminilni način podajanja novic s poudarkom

na človeškem vidiku (Volčič 2008; Ross in Carter 2011; Peters 2011), je pogosto povezan z argumenti, da gre za feminizacijo novinarstva, čeprav feministične avtorice (Carter in drugi 1998; van Zoonen 1998; Chambers in drugi 2004; Ross in Carter 2011) trend pripisujejo vse večjim komercialnim pritiskom oziroma odzivu na tržne zahteve, ki želijo z lahkotnejšimi zgodbami pritegniti širše občinstvo, več žensk in mladih.

Chambers in drugi (2004) ugotavljajo, da so prav ženske bolj izkoriščane za »hiper-sočutno« novinarstvo.²⁵ Modra zaradi prevladujočega stereotipa, da so ženske bolj emocionalne kot moški²⁶ (Lupton v Pantti 2005). Van Zoonen (1998) je sicer prepričana, da do povezovanja med feminizacijo poklica in novim, mehkejšim načinom podajanja novic, ki je bolj neformalno, osebno, počlovečeno in čustveno, prihaja, ker komercialna logika daje prednost prav počlovečenim zgodbam, pa tudi željam in interesom občinstva, emocionalnemu vložku in senzacionalizmu. Torej gre za vrednote, ki so tradicionalno pripisane ženskemu stilu novinarstva. Poleg tega je v sodobnem novinarstvu prišlo do premika od časopisov k revijam, ki so v svoje vrste od nekdaj bolj velikodušno sprejemale ženske (van Zoonen 1998). Chambers in drugi (2004) ob tem opozarjajo, da so bile ženske kot novinarke in kot občinstvo v zadnjih desetletjih sicer pomembno vpete v spreminjanje medijskih vsebin, vendar pri tem niso imele ključne vloge, saj je na vodilnih položajih v medijih še vedno sorazmerno malo žensk (prav tam).

Chambers in drugi (2004) v kontekstu sprememb vsebin, torej tudi premiku k emocionalizaciji in terapevtskim novicam, govorijo o postmodernem novinarstvu,²⁷ ki je materialistično, potrošniško, in postfeministično. Nakazal ga je prav vzpon »ženskega tipa« novinarstva v 90-ih letih, ki ga zaznamujejo na primer kolumne tipa Seks v mestu, ki so posledica komercialnih pritiskov. V postmodernizmu se pojavijo še drugi trendi: poudarek na ženskem individualizmu in potrošništvu, kar ima za posledico poženščen izpovedni slog popularnega novinarstva, ki ima korenine v revijalnem novinarstvu. Postmodernizem je za novinarke pomenil regresijo. Pričele so se odmikati od resnih

²⁵ Po drugi strani pa lahko ženske uporabijo čustvenost kot kreativni stil, nasproten distanci in moški racionalni drži, pogosto uporabljeni v političnih in gospodarskih temah. (Chambers in drugi 2004)

²⁶ To je temeljni stereotip o emocijah, ki služi kot splošen organizacijski princip tudi za druga podobna prepričanja. (Shields 2002, 3)

²⁷ Featherstone (v Chambers in drugi 2004) pravi, da premik k »mehkejšemu« novinarstvu zaznamujejo značilnosti, ki sodijo v postmoderni slog novinarstva, pri čemer postmoderni pomeni ideje in stile, ki vključujejo nepovezanost, odprtost, naključnost, ironičnost, refleksivnost in neskladnost.

tematik in jih zamenjale za terapevtske novice, svetovalne rubrike in pisanje o nesrečni ljubezni. V 90-ih so si namreč kolumnistke v dnevnikih časopisih (in tabloidih) pričele sposojati slog in tematiko ženskih revij ter ustvarjale izpovedne zgodbe in terapevtske novice, v središču katerih so bila čustva žrtev oziroma izpostavljanje osebnih misli. (Chambers in drugi 2004, 218)

Trend transformacije čustev v spektakel znotraj novinarskega poročanja je novinarke postavil v kočljiv položaj: ravno one so imele osrednjo vlogo pri spreminjanju novičarskih agend in slogov poročanja ter zagovarjanju humanizacije novic. Terapevtske in izpovedne novice pa so javne in zasebne probleme trivializirale s tem, da politični in družbeno-kulturni vzroki ter rešitve niso bili postavljeni v kontekst. To je prispevalo k depolitizaciji vsakdanjega življenja, kar je ravno nasprotno od tega, za kar so si novinarke s svojim delom skozi zgodovino prizadevale. (Chambers in drugi 2004, 227)

5 SPOL IN EMOCIJE V ČASOPISNI HIŠI VEČER

5.1 Namen raziskave in raziskovalna vprašanja

Feministične teoretičarke ugotavljajo, da so ženske v novinarstvu v podrejenem položaju, ker gre za moško orientiran poklic z uredniško kulturo, ki ohranja moške poglede, norme in vrednote, ki so vzpostavljeni kot profesionalni standardi, veljavni za vse, tudi ženske (van Zoonen 1998). V moško usmerjenih poklicih je delo praviloma porazdeljeno glede na spol in sicer tako na vertikalnem kot horizontalnem nivoju (North 2014). Žensk je na najvišjih nivojih odločanja v novinarstvu relativno malo, zgoščene so na nižjih in srednjih ravneh poklica, kar pomeni, da jim je večina nalog delegirana, kar pomeni, da novice definirajo in o njih odločajo moški, s tem pa novinarski produkti odražajo moške interese in vrednote (van Zoonen 1998).

V empiričnem delu naloge nas zato na primeru časopisne hiše Večer²⁸ zanima, ali obstaja spolno zaznamovana delitev novinarskega dela in kakšna je percepcija lastnega položaja novinark znotraj medijske krajine, prav tako pa, kakšen je njihov odnos do nove vloge emocij v novicah, saj te veljajo za »ženski« stil novinarstva.

V empiričnem delu bomo za teoretsko osnovo uporabili koncept delitve na tradicionalno moško in tradicionalno žensko novinarsko področje oziroma na »resno« in »mehko« področje. Zanimalo nas bo, ali imajo novinarke časopisa Večer dostop in možnosti dela na vseh novinarskih področjih oziroma ali obstajajo novinarska področja, ki so tradicionalno dodeljena ženskam. In če da, zakaj je tako ter čemu novinarke to pripisujejo. Poleg tega bomo preučili, kako novinarke dojemajo vpliv spola na novinarsko delo – kako pristopajo do zgodb, tem in virov, ali je delo drugačno, kadar je na položaju urednik oziroma urednica, ali zaznavajo oziroma se soočajo s seksistično obravnavo, ali zaznavajo oziroma se soočajo s težavami pri napredovanju in kako usklajujejo poklicno in zasebno oziroma družinsko življenje. Hkrati bomo raziskali, kako novinarke ocenjujejo umeščenost in vlogo emocij v poročanju in kako ocenjujejo trend emocionalizacije novic ter kako diskurz o emocijah povezujejo z idejo "dobrega novinarstva".

²⁸ Magistrska naloga je nastala z vedenjem in soglasjem Večera.

Glavna raziskovalna vprašanja so naslednja:

RV1: Ali je novinarsko delo znotraj redakcije časopisa Večer spolno zaznamovano z vidika delitve na »moška« in »ženska« novinarska področja?

RV2: Kako novinarke Večera doživljajo svoj položaj in kako svoj način dela in karierne možnosti primerjajo z moškimi novinarji?

RV3: Kako novinarke razumejo in ocenjujejo emocije v novicah, ki veljajo za »žensko« dimenzijo novinarstva?

5.2 Metoda

Predmet analize so novinarke časopisne hiše Večer oziroma njihov pogled na položaj žensk v novinarskem poklicu ter produkcijo medijskih vsebin, s posebnim poudarkom na emocionalnih vidikih teh vsebin.

Odgovore na raziskovalna vprašanja v zastavljeni empirični raziskavi iščemo s kombinacijo kvantitativne in kvalitativne metode. Kvantitativna je uporabljena v manjši meri, le kot izhodišče za bolj pomembno kvalitativno metodo. Torej le za ponazoritev splošne slike števila zaposlenih novinarjev in novinark po hierarhičnem položaju in tematskem področju, ki ga pokrivajo. Glavnina raziskave temelji na kvalitativni metodi, ki v okviru primarne raziskave preučuje pogled novinark na to, ali sta pristop do dela in produkcija novic »moško« določeni.

V prvem, kvalitativnem delu analize na podlagi podatkov o vseh zaposlenih novinarjih in novinarkah raziskujemo, ali na Večeru obstaja vertikalna in horizontalna spolna delitev dela. Za preverjanje vertikalne delitve dela smo po spolu preučili novinarsko in uredniško strukturo zaposlenega kadra. Pri preverjanju horizontalne delitve dela smo novinarje in novinarke Večera porazdelili glede na to, katero področje pokrivajo, torej ali tradicionalno moško ali tradicionalno žensko. To je prvi, splošni pokazatelj, ali je delitev dela v Večerovi redakciji spolno zaznamovana.

Za temeljno raziskovano metodo smo izbrali poglobljen intervju. Gre za obliko sproščenega pogovora o vnaprej določenih temah, ki sogovorniku dopušča, da osebno

izrazi mnenja in vedenja (Metode kvalitativnega raziskovanja 2009). Poglobljeni intervju namreč omogoča vpogled v globlje vidike, izkušnje, motivacije in vrednote novinark o njihovem odnosu do vloge spola pri novinarskem delu. Z uporabo intervjuja bomo pridobili odgovore na temeljna raziskovalna vprašanja – zakaj novinarke pokrivajo določeno področje, ali v delo vnašajo kaj drugačnega v primerjavi z moškimi kolegi, kako pristopajo do posameznih tem in virov, se soočajo z morebitnimi ovirami zaradi spola in kako dojemajo emocije v novicah ter hkrati vse večjo emocionalizacijo novic, ki velja za tradicionalno »žensko« dimenzijo novinarstva. Vprašalnik bo pol strukturiran, z vnaprej pripravljenimi ključnimi vprašanji, ki bodo dopuščala spontana podvprašanja (Ritchie in drugi 2003).

Za potrebe poglobljenega intervjuja je bilo opravljeno vzorčenje osnovne populacije, zaposlenih novinarjev in novinark na Večeru. Za kvalitativne metode je značilno, da so enote raziskave znotraj populacije izbrane tako, da odražajo določene značilnosti ali posamezne skupine znotraj vzorčene populacije. (Ritchie in drugi 2003). Metoda vzorčenja, ki je primerna za empirični del moje naloge je namensko vzorčenje, ki pomeni izbiro tistih udeležencev, ki o nekem problemu vedo največ in bodo o proučevani zadevi dali kar največ podatkov (Hlebec in Mrzel 2012). Osnova za vzorčenje so podatki zaposlenih novinark na Večeru, ki so razdeljeni na dve temeljni skupini – glede na pokrivanje »resnega« ali »mehkejšega« področja in glede na tip dela, ki ga opravljajo (novinarsko ali uredniško). Iz teh podkategorij so bile sogovornice reprezentativno izbrane. Moške smo iz vzorčenja izločili, ker bi vključitev tretje spremenljivke preveč razdrobila vzorec, ki je zaradi izbrane metode poglobljenih intervjujev že v osnovi številčno omejen.

Vzorec zajema osem intervjuvank. Njihova povprečna starost je 42 let, povprečno število let izkušenj v novinarstvu pa 18,9 let. Izbranih je bilo 5 novinark in 3 urednice. 2 izbrani novinarki pokrivata pretežno zdravstvo in šolstvo, torej tradicionalno ženska področja, 1 novinarka pa pretežno gospodarstvo, ki sodi pod »moška« področja; še dve novinarki pa mešane tematike. Med urednicami sta dve s tradicionalno moškega področja, politike in črne kronike, ena pa z ženskega področja, saj piše o zdravju in modi. Pogovori so trajali med 40 minut in eno uro, vsi, razen enega, so bili izvedeni izven prostorov Večera, v bližnjih lokalih, v sproščenem vzdušju in z zagotovitvijo

anonimnosti. Dva pogovora sta zaradi lokacijske oddaljenosti sogovornic potekala preko Skypa.

5.3 Ugotovitve in razprava

5.3.1 Položaj žensk in moških v časopisni hiši Večer

Večer d.o.o zaposluje 63 novinarjev in odgovorno urednico, ki sicer ni zaposlena kot novinarka, pač pa ločeno, kot vodilni kader (Kadrovska služba Večera 2016).²⁹ V analizo vključujem vse novinarje, tudi tiste, ki delajo za Večerove edicije: prilogo Sobota in žensko prilogo Bonbon, ki sta del časopisa, tednik Večer v nedeljo in revijo Naš dom, katere novinarji pišejo tudi Večerovo prilogo Kvadrati.

Tabela 5.1: Struktura zaposlenih novinarjev Večera po spolu

	Ženske	%	Moški	%
Analitik medijskih vsebin	2	50	2	50
Poročevalec	3	42,9	4	57,1
Specializirani novinar	17	73,9	5	26,1
Komentator	5	55,5	4	44,5
Novinarji skupaj	27	64,3	15	35,7
Novinar–urednik	6	54,5	5	45,4
Urednik	3	33,3	6	66,6
Vodja deska	/	0	1	100
Odgovorni urednik	1	100	/	0
Uredniki skupaj	10	45,4	12	54,5
Vsi	37	57,8	27	42,2

Vir: Kadrovska služba Večera (2016).

Kot prikazuje tabela 5.1., na Večeru številčno prevladujejo novinarke, ki jih je 37 ali 57,8 odstotka. Se pa do določene mere kaže trend zgoščevanja žensk na nižjih novinarskih nivojih, saj je večina novinark glede na Večerovo sistematizacijo zaposlenih kot analitikov medijskih vsebin, poročevalk, komentatork, zlasti pa specializiranih novinark. Od 37 zaposlenih novinark jih je tako 27 oziroma 72 odstotkov na tem delovnem mestu. Drugače je pri moških. Na delovnih mestih, ki jih lahko

²⁹ Podatki so pridobljeni od in uporabljeni v soglasju z vodstvom Večera.

združimo pod novinarska, je zaposlenih 15 moških, na uredniških pa skoraj enako število, 12. Razmerje med moškimi novinarji in uredniki je tako skoraj enakomerno, 55,5 proti 45,5 odstotkov, za razliko od populacije novinark, kjer je na nižjih nivojih skoraj tri četrtine žensk. Kljub temu, da je v uredništvu Večera moških manj kot žensk, jih je primerjalno številčno več na višjih novinarskih pozicijah. Moških novinarjev–urednikov, urednikov, vključno s pomembno pozicijo vodje deska, je v primerjavi z urednicami 54,5 odstotka, medtem ko je žensk na teh položajih, vključno s pomembno funkcijo odgovorne urednice, v primerjavi z moškimi uredniki 45,5 odstotka.

5.3.2 Delitev dela na moška in ženska novinarska področja

Pri preverjanju, ali v časopisu Večer obstaja spolno zaznamovana delitev dela se opiramo na delitev področij na tradicionalno »moška« (»resnejša«) in tradicionalno »ženska« (mehkejša) novinarska področja. Prva so: notranja in zunanja politika, gospodarstvo, črna kronika in šport. Tradicionalno »ženska« področja pa: zdravstvo, socialno–pravne zadeve, izobraževanje, kultura in moda ter dom. Prva tradicionalno sodijo pod »resnejša«, druga pod »mehkejša« področja. (Van Zoonen 1998; Gallego 2002; Lehman–Wilzig in Seletzky 2010; North 2014; Macharia 2015)

Večer in njegove edicije so organizirane po naslednjih redakcijah:

- Notranjepolitična oziroma ljubljanska redakcija: 5 žensk, 4 moški.
- Zunanja politika: 2 moška.
- Gospodarstvo: 2 moška, 2 ženski.
- Šport: 7 moških.
- Črna kronika: 5 žensk.
- Kultura: 2 ženski, 1 moški.
- Mariborska kronika: 5 žensk, 2 moška.
- Regije: 7 žensk, 3 moški.
- Desk: 1 ženska, 1 moški.
- Internetno uredništvo: 2 ženski, 3 moški.
- Sobotna priloga: 3 ženske.
- Večer v nedeljo: 1 ženska, 1 moški.
- Bonbon: 1 ženska.
- Naš dom: 2 ženski, 1 moški.

Kadrovska služba Večera (2016).

Dnevno uredništvo Večera je organizirano v skladu s tradicionalnimi časopisnimi področji, prevladujejo tradicionalno »moška«. Časopis daje zaradi svoje regionalne usmerjenosti poudarek tudi lokalnim kronikam, ki pa na svojih straneh objavljajo zelo raznolike lokalne tematike, in jih zato ne moremo avtomatično razvrstiti v eno ali drugo področje. Tradicionalno žensko področje je znotraj dnevnega uredništva kot samostojna redakcija le kultura. Druga »ženska« področja, kot so šolstvo, socialno–pravne zadeve in zdravstvo, pa so v največji meri del notranjepolitične redakcije. Med drugimi edicijam Večera v tradicionalno ženske sodijo še vsebine, ki jih novinarji proizvajajo za prilogo Bonbon, Večer v nedeljo in Naš dom. Prva pokriva zdravstvene nasvete in modo, drugi lahkotnejše vikend vsebine, tretji pa tematike, vezane na dekoracijo doma in vrta.

Novinarje in novinarke Večera lahko za potrebe ugotavljanja delitve dela na horizontalni ravni razdelimo takole:

Tabela 5.2: Spolna delitev po »resnejših« in »mehkejših« novinarskih področjih³⁰

	Ženske	%	Moški	%
(Notranja) politika	2*		5*	
Zunanja politika	/		2	
Gospodarstvo	4*		2	
Črna kronika	5		/	
Šport	/		7	

³⁰ Da bi ugotovila, ali na Večeru obstaja delitev dela po tradicionalno moških in ženskih področjih, sem novinarje in novinarke razdelila po področjih, ki jih v osnovi pokrivajo. Pri tem je v večini primerov zadostovala njihova umeščenost v matične redakcije, vendar ne v vseh primerih. V notranjepolitični redakciji namreč delajo nekatere novinarke, ki pretežno pokrivajo tematike, kot sta šolstvo in socialne zadeve, ki sodijo v »ženske« teme. Posebej pozora sem bila tudi pri Mariborski kroniki in regijah, saj so znotraj teh redakcij umeščeni posamezni novinarji in novinarke, ki sicer pokrivajo širok spekter tematik, vendar nekateri kljub temu obvladujejo določeno področje in sem jih kot take lahko razvrstila bodisi na tradicionalno moško ali žensko področje. Taki primeri so v tabeli označeni z *. Konkretno: lokalno politiko znotraj Mariborske kronike v večji meri pokrivata ena ženska in en moški, tako lokalno kot nacionalno zdravstvo pokriva ženska iz Mariborske kronike, po ena ženska iz Mariborske kronike še izraziteje pokriva socialo in ena izobraževanje, ena ženska iz regij pa prevladujoče gospodarstvo. Pri tem 24 novinarjev in novinarke ni bilo možno razdeliti po področju, saj pišejo ali pa kot uredniki obvladujejo zelo različne teme ali pa je njihovo področje izven obravnavanih okvirjev. Ob tem je treba povedati še, da tudi novinarji, ki imajo svoje področje jasno začrtano, pokrivajo tudi teme izven svoje specializacije in ne le za dnevno izdajo Večera, pač pa tudi za edicije, kot so Večer v nedeljo, priloga Sobota, Bonbon in tudi druge edicije, ki jih Večer izdaja priložnostno.

Tradicionalno moška področja skupaj	11	40,7	16	59,3
Zdravstvo	1*		/	
Izobraževanje in znanost	2*		/	
Socialno–pravne zadeve	3*		/	
Kultura	2		1	
Moda, dom	3		1	
Tradicionalno ženska področja skupaj	11	84,6	2	15,4
Vsi	22	55	18	45

Vir: Kadrovska služba Večera (2016).

Iz tabele 2 je razvidno, da spolna delitev dela na »moških« novinarskih področjih ni tako ostro razmejena, medtem ko tradicionalno »ženska« novinarska področja na Večeru ostajajo v rokah novinark. Področij, kot so zdravje, sociala in šolstvo ne pokriva noben moški, kulturo in dom pa le 2 novinarja. Medtem na teh področjih dela kar 11 žensk. 11 novinark dela tudi na »resnejših« novicah, področju, kjer je na Večeru še vedno več moških (16), a je očitno, da je to področje odprto tudi za ženske. Izstopa le šport, kjer je 7 novinarjev in nobene novinarke. Tudi področje zunanje politike ostaja v domeni moških, izstopa pa črna kronika kot tradicionalno moško področje, kjer na Večeru delajo same ženske. Tudi gospodarstvo je rubrika, ki se je na Večeru vse bolj lotevajo ženske. To kaže, da feminizacija poklica ženskam odpira vrata v področja, ki so bila v preteklosti »rezervirana« za moške; ne gre pa to odpiranje v obe smeri. Moški le izjemoma pokrivajo »ženska« področja (kultura, dom), vendar, vsaj na Večeru, ne zdravstva, sociale in šolstva.

Kot smo že ugotavljali, je moških urednikov na Večeru več kot urednic, kljub temu da ženske v tej časopisni hiši številčno prevladujejo. Že to do določene mere kaže spolno zaznamovano delitev dela. Kljub temu je pri delitvi uredniškega dela pomembno pogledati še, ali je dodatno zaznamovano z razdelitvijo na tradicionalno »moška« oziroma »ženska« uredniška področja, torej da »resnejša« področja vodijo bolj moški, »mehkejša« pa bolj ženske. Naši podatki to delno potrjujejo. Združeno notranjepolitično in gospodarsko uredništvo namreč vodi moški, prav tako moški vodi zunanjepolitično redakcijo, šport, regije, desk, internetno uredništvo, poleg tega pa tudi Večer v nedeljo in Naš dom. Ženske urednice pa črno kroniko, kulturo, mariborsko kroniko, Sobotno

prilogo in Bonbon.³¹ Štiri od petih tradicionalno moških področij so tako v rokah urednikov, izstopa črna kronika, ki jo že vrsto let vodi urednica. Kultura in ženska priloga Bonbon pa sta pod vodstvom žensk. Na tej točki je torej spolna delitev dela prisotna. Po drugi strani pa Večer v nedeljo in Naš dom (prvi vključuje lahkotnejše vikend branje, drugi se fokusira na dom) vodita moška, Sobotno prilogo, ki velja za prestižnejšo edicijo Večera, pa trenutno ženska. Internetnega uredništva in lokalnih kronik ni možno strogo umestiti v eno ali drugo področje, saj je spekter tematik tam zelo širok.

5.3.2.1 Delitev po tradicionalnih področjih: percepcija novinark

Intervjuvanke identificirajo tradicionalno ženska in moška področja, vendar večina meni, da je delitev dela po spolu prisotna v manjši meri, kot ostanek tradicije in kulture oziroma *»posledica družbenega sistema že od nekdaj«* (novinarka B 2016). Na Večeru vse kot najbolj tipično moško področje izpostavijo šport, ker *»fantje, ki redno spremljajo fuzbal, pač seveda boljše poznajo področje, kot pa punce, ki ga ne spremljajo. In bo lažje usmerjati enega novinarja, moškega, pri pokrivanju nogometa, kot pa recimo, če bi mene začeli, ko pač nisem toliko vedela«* (novinarka C 2016). Ženske do tega področja ne pristopajo, ker *»punce ne začutijo toliko teh tematik. Bi pa bilo dobro, če bi bila kakšna močna ženska članica športne redakcije ... saj bi to prineslo nek drug pogled, neko svežino«* (urednica C 2016).

Nasprotno je bila nekoč črna kronika popolnoma moško področje, sedaj ga na Večeru pokrivajo ženske. Sogovornica s tega področja zato zavrača tezo o delitvi dela po spolu. *»Na Večeru smo na črni kroniki same ženske, na Dnevniku in Delu je razmerje pol pol, ali pa gre bolj v žensko smer«* (urednica A 2016). Kljub temu novinarke pogosto omenjajo naravo dela, ki je na nekaterih področjih tradicionalno bolj pisana na kožo moškimi: *»Šport je specifična ... veliko je potovanj, terena, kar si ženska težje privoščila. Zaradi tradicionalne vloge ženske. Nekako bolj logično je, da je mama z otroci. Ko je treba uskladiti službo in privatno življenje, je večji del vseeno na ženski kot moškem«* (urednica A 2016). Podobno ugotavlja tudi novinarka B (2016): *»Šport je res taka redakcija, kjer je potrebno veliko potovati. Če bi si katera ženska res želela to delati, bi*

³¹ Če primerjamo podatke o sistemiziranih uredniških mestih iz Tabele 1 (6 urednikov, 3 urednice) z dejanskim zasedanjem uredniških mest po redakcijah (8 moških vodij in 5 ženskih vodij redakcij) pride do nekonsistence zaradi tega, ker ni nujno, da je na vrhu redakcije urednik, lahko je novinar–urednik, v enem primeru zaradičasne ureditve eno od redakcij vodi komentatorka.

jo sprejeli in vključili, zagotovo pa bi bil moški v prednosti, ko bi bilo treba iti na nogometno tekmo.«

Moška dinamika ne velja samo za šport, »notranja politika je neki sveti gral novinarstva, tam se pa moške klike vzpostavijo in se mora ženska marsičemu odpovedati, da lahko v tistih klikah deluje, tam je moška dinamika. Tam je treba hoditi na kave, se družiti, dosti bolj si odvisen od informacij drugih, od dogajanj, dosti bolj moraš spremljati, biti vpet v politiko ... Moraš se pridružiti fantom« (novinarka B 2016). Urednica C 2016, ki je specializirana za to področje, je podobno povzela vzorec: »Dejansko sem kar padla v ta štos, zgodbe, ki so jih tam delali. Politika je spotoma postajala področje, ki sem ga jaz vedno bolj in bolj obvladovala na način, da mi nič ni ušlo, da sem imela zadeve pod kontrolo in v tem smislu sem bila za urednike zanesljiv član redakcije.«

Enako novinarka B (2016) opaža pri zunanje politični redakciji. »To je spet moška klika, fotoreporter in moški gresta na teren in tam imata dogodivščine in se vedno izkažejo za uspešne in je vedno pohvaljeno.«

Kot izrazito žensko področje so sogovornice omenjale socialo in zdravstvo. »Smo se nekako naravno razdelili, da so ženske od nekdanj pokrivalo bolj socialne in zdravstvene teme, sploh zdravstvene se mi zdi, gospodarstvo pa je bilo izrazito moško področje« (novinarka Č 2016). »Ko sem ga (zdravje op.a.) začela pokrivati, nas je na tiskovni konferenci na ministrstvu za zdravje sedelo 30 novinark in noben novinar. Moški so bili edino snemalci« (urednica B 2016).

Spolna delitev po področjih do določene mere obstaja, ker »zagotovo ženske bolje razumejo stvari s teh (mehkih, op.a.) področij in da je to tudi eden od faktorjev, ko se jim teme dodeljujejo. Mogoče niti ne na zavedni, ampak bolj na nezavedni ravni, recimo naj o otrocih piše ženska, zakaj bi pisal moški« (novinarka D 2016) in »ker so ženske bolj tenkočutne, čustvene, imajo večji čut do teh zgodb in verjetno na to karto igrajo tudi delodajalci, ko se o tem odločajo« (urednica B 2016). Ženskam so torej »te teme tudi bližje, bolj jih, ne vem, te zgodbe privlačijo. Na splošno ženske med poklici velikokrat izbirajo take, kjer so potrebne neke socialne veščine, ... odnosi z ljudmi« (novinarka C 2016).

Kako kdo pristane na določenem področju je *»bolj splet okoliščin, kot da bi sedaj nekdo rekel, 'to naj ženske pokrivajo'«* (novinarka A 2016). Konkretno izkušnje sicer kažejo, da so vse razen dveh sogovornic svoje področje dobile organsko, na podlagi trenutnih potreb in ne na podlagi lastnih interesov. Tiste, ki so bile umeščene na tradicionalno ženska področja, v tem ne vidijo povezave s spolom, ampak bolj zapolnjevanje prostih mest (zaradi porodniških, premestitev, bolezni). *»Mislim, da je naključje tako hotelo, bilo je prosto in so mi dodelili (šolstvo (op.a))«* (novinarka D 2016) ali *»ja, bilo je prosto delovno mesto na tem položaju. Se nisem dovolj odločno upirala ... No, saj potem se je izkazalo, da je črna kronika ok«* (urednica A 2016). Skoraj vse sogovornice v bistvu pripovedujejo, da so *»padle«* v določeno področje, a ga čez čas vzljubile, se mu prilagodile in razvile ekspertizo. *»Prvi teden me je poklicala urednica šolstva in me prosila, če bi ga pokrivala, in sem rekla da ja. Čeprav sem mislila, da bo dolgočasno, se je potem pokazalo za zanimivo«* (novinarka D 2016). Umestitev v določeno področje novinark ni omejevalo, večina je poudarjala, da bi z dodatno angažiranostjo lahko začele delati na kateremkoli področju, če bi jih to dovolj zanimalo. Je pa samo ena sogovornica v osnovi vedela, katero področje pokrivati, nekaj časa ga tudi je, sedaj pa mora, da tema pride na dnevni red, izkazati samoiniciativo, se bolj potruditi. *»Vedno je tako, da moram jaz opozoriti, da se to dogaja in da je to pomembno in potem po prepričevanju se zgodi dejansko, da lahko napišem tekst«* (novinarka B 2016). Po drugi strani se pogosto zgodi, da dnevna rutina onemogoča pokrivanje lastnih tem. *»Zgodilo se je včasih, da sem imela kakšno idejo, pa so rekli ne, ker ni bilo časa za njo, potem pa je aktualnost že minila, ali pa je kdo drug pokril«* (novinarka A 2016).

Na splošno se sicer novinarke ne počutijo omejene pri pokrivanju tem, ki so izven njihovega področja, večinoma so zaradi kadrovskih stisk že vse pokrivalo tudi druga področja: *»... tudi med navijače so me poslali, iz Škotske ali kaj so bili tisti«* (novinarka C 2016) ali *»na Večeru je itak tako, da imaš priložnost pokrivati še številna druga področja, tudi taka, ki te veselijo. Nisi tako striktno omejen. Delala sem tudi na področjih, ki niso čisto ženska domena, na primer sem tudi za šport pisala in zunanjo politiko«* (novinarka D 2016).

Nobena od sogovornic sicer nima izkušnje, da ne bi smela česa pokrivati zaradi svojega spola. *»Mogoče me kdaj niso izbrali ali pa se spomnili na mene, čeprav mislim, da ni bil razlog to, da sem ženska. Na kakšne strelske obračune v tujino so vedno šli moški*

poročati, ne vem ali zaradi tega, ker je to moško področje ali zaradi česa drugega. Nihče mi ni nikoli rekel, tega pa ti ne moreš, ker si ženska» (novinarka D 2016). Je pa dejstvo, da so nekatera novinarska področja dojeta kot bolj tvegana, zato so *»včasih raje poslali koga drugega, bolj zaradi varnosti. Da je raje kak moški pokrival kot ženska«* (urednica A 2016) ali *»je pa res, da sedaj, ko z eno kolegico delava tematiko o drogah že dobivava opozorila kolegov 'pazita se punc, bo šel fotograf zraven'. Verjamem, da tudi zdaj na neko vojno žarišče ne bi najprej punce poslali, mogoče, ne vem, razen če bi sama izrazila željo«* (novinarka C 2016).

5.3.3 Vloga spola pri novinarskem delu

Novinarke skoraj soglasno menijo, da ženske k novinarskemu delu prinesejo *»drugačen, niti ne pristop, bolj pogled na svet ... Bolj ženski, bolj mehki, bolj empatični, bolj čustveni konec koncev«* (novinarka A 2016). *»Drugačen pogled imamo, ampak to izhaja iz tega, kako moški in ženske na splošno funkcioniramo. Ženske vidimo stvari drugače«* (urednica A 2016), – ženske so bolj *»čuteče«* (novinarka B 2016).

Empatijo kot lastnost, ki je bolj v domeni žensk, je izpostavila večina intervjuvank, tudi *»razumevanje nekih pojavov na širši način«* (urednica C 2016). *»Ko gre za določene teme, pa ne da bi vnašale patetiko v tekst, ampak morda malo več večplastnega razumevanja medčloveških odnosov, kar se mi zdi precej zanemarjeno v slovenskem novinarstvu. Preveč se še vedno piše faktično, bolj z vidika širših posledic, manj pa se recimo upošteva posameznika, kjer je ženski princip zelo pomemben. Včasih je morda tudi kakšna čustvena plat v interpretativnih vsebinah bolj prisotna, kar ni nujno slabo«* (novinarka Č 2016).

Izpostavljajo tudi manjšo *»zaletavost«* žensk v primerjavi z moškimi in več razmisleka pred objavo zgodbe, *»ne greš toliko na prvo žogo, moškim pa se rado zgodi, 'to je zgodba, gremo'. Tako se mi zdi, da so ženske zelo pomemben del uredništva, ker znajo malce širše pogledati«* (novinarka B 2016). *»Moški bo bistveno prej na prvo kožo napisal komentar, tekst, ki bo imel veliko attituda, kar je v marsikateri situaciji na mestu. Ženska bo bolj previdna, raje bo dvakrat premislila, ko pa bo udarila, bo vedela zakaj, za vsako vejico bo imela argumente«* (urednica C 2016).

Pomembni faktor se je novinarkam znotraj razprave zdela tudi feminizacija poklica. Da zaradi tega trenda ni več v takšni meri ne delitve po področjih, ne drugih spolno

zaznamovanih razlik znotraj poklica (novinarka C 2016; urednica B 2016; urednica C 2016). V navezavi s tem pojavom, so nekatere novinarke izpostavile tudi, da feminizacija poklicu lahko prinese več kakovosti, ker so ženske bolj *»odgovorne do stvari, ki jih delajo«* (urednica C 2016) in se bolj *»s tenkočutnostjo in malo bolj s pozornostjo presojava neka etična merila, se bolj preizprašujemo o posledicah«* (novinarka Č 2016). Vse več ženk v poklicu pa predstavlja tudi bojazen pred nižanjem plač, padcu statusa poklica (novinarka D 2016), *»če izhajamo iz tega, da moške in ženske zanimajo različne stvari, se verjetno določene teme vseeno pozabijo in izgubijo, kar ni dobro za bralce«* (novinarka C 2016). Zato je *»dobro, da sta oba spola enako zastopana v kateremkoli poklicu, ker to prinaša več prednosti, od skupinske dinamike, do kreiranja idej, do vključevanja moških in ženskih lastnosti«* (novinarka D 2016).

Ko so novinarke govorile o poklicnih razlikah med moškimi in ženskami, so štiri novinarke na določenih točkah izrecno omenile, da ne želijo stereotipizirati, da govorijo *»na splošno – so tudi izjeme«* (urednica A 2016), *»nerada posplošujem«* (urednica C 2016) oziroma *»ne gre niti toliko za moški–ženske, bolj je delo odvisno od osebnosti«* (novinarka A 2016). Ena novinarka posebnih razlik že v osnovi ni videla, ostale pri razpravi o razlikah med spoloma niso izražale nobenega dvoma.

5.3.3.1 Zaznava razlike pri izbiri tem, zornih kotov in sloga pisanja

Pri vprašanju o razlikah pri izbiri tem, intervjuvanke ugotavljajo, da je izbira *»odvisna od posameznikov in njegovih interesov«* (novinarka A 2016), čeprav karierna pot večine intervjuvank kaže, da so na področju pristale po spletu okoliščin in *»da so ženske bolj na človeških temah, moški pa na novicah«* (novinarka A 2016).

Ženske govorijo o drugačnem pristopu do obravnave tematik zlasti na področju sociale, zdravstva, kjer *»je pomembna materinska perspektiva«* (urednica A 2016). *»Ženske se znamo vživeti. Če imamo primer velikega podjetja, ki počne nekaj narobe, se bo ženska zagotovo znala vprašati, kaj zaposleni mislijo. Ženske imajo socialno širino, dosti bolj kot moški. Tudi pri socialnih primerih bo ženska znala pogledati izven tega grdi, slabi, ampak, da imamo več nians nekega dogajanja«* (novinarka B 2016). Nekatere sogovornice so razmišljale, da ženske *»veljajo za bolj tople in nežne, kar se najbrž malo pozna v člankih«* (novinarka D 2016). Da torej znajo ženske *»zgodbi bolj prisluhniti s čustvene plati«* (urednica B 2016) ali *»lažje pišemo te čustvene teme, igramo na struno čustev kot moški, pavšalno gledano. Zdi se mi, da lahko bolj tople tekste napišejo ženske*

... Moški, ki znajo ali pa, ki jim je pomembno prelini emocije v tekst, so bolj redki. Raje se postavijo na pozicijo distance, ne vpletejo se toliko v posamezno stvar. (urednica A 2016). Ženska tako »bolj zajame ta vsakdanji življenjski vidik, če gre recimo za otroke, družinsko življenje; pri zdravstvenih temah so morda bolj občutljive, če gre za afere v zdravstvu, operacije otrok. Tu morda ženske vidijo malo več ... Moški pa bolj ta politično–gospodarski kontekst – številke, izgube, posledice, bolj institucionalni vidik. Bolj bi rekla, da moški pokrivajo ta mainstream institucionalni okvir, bolj pa pustijo ob robu zasebnejše plati« (novinarka Č 2016).

Novinarke tudi odpirajo teme o ženskah in enakopravnosti spolov (novinarka A 2016; novinarka C 2016), zanimajo jih zgodbe s človeškega vidika. »Pri odkrivanju novih zgodb, se moški zelo radi gredo velike zgodbe, ker so te bolj pomembne, ženski se pa zdi pomembno iti tudi k nekemu ob Muri in se pogovarjati o tem, kako on živi in vozi brod čez Muro. In iz tega zna narediti tudi dobro zgodbo. Ženski ni toliko pomembno, da bo sedaj drugi medij povzema neke ugotovitve ... Če bi bila enakost spolov v novinarstvu, ne vem, če bi to še počele. To se mi zdi taka povratna zanka ... Mogoče smo zaradi tega pač prisiljene, zato ker so pri skledi oni, tudi kam drugam pogledati in da je to pač naša niša. Ampak mislim, da ne, mislim, da bi se ženske še vedno dosti bolj ukvarjale s poslušanjem in opazovanjem kot moški« (novinarka B 2016). Urednica C (2016) ponazori spolno delitev dela, ki sicer ni vedno enoznačna: »V osnovi smo pa te človeške plati migrantske krize delali skozi novinarko, sistemske pa skozi novinarje, ki pokrivajo zunanjo politiko. Ampak oba fotografa sta skozi fotografije migrantsko krizo zelo počlovečila Zanimivo, zgodbo o utopljenem dečku na obali³² je na Večerju opazil in začutil novinar ... Pa bi to v okviru stereoptipov bil lahko tipični ženski refleks« (urednica C 2016).

Po drugi strani pa novinarke menijo, da v osnovi ni ostre delitve, da bi ženske izbirale določene teme, moški pa druge. »Oboji bolj izbiramo teme, ki so v tistem trenutku aktualne in za katere vemo, da smo o njej dolžni poročati in jo predstaviti javnosti« (urednica B 2016). »Mislim, da spol nima takega vpliva na to, na kaj se osredotočaš. Vsaj nisem zaznala, da bi zaradi tega, ker sem ženska drugače gledala na situacijo«

³² Gre za odmevni primer utopljenega sirskega dečka, ki ga je tekom migrantske krize v Sloveniji in Evropi leta 2015 naplavilo na turško obalo.

(novinarka D 2016). Izbira tem je tako stvar *»posameznika, njegovih zanimanj«* (novinarka A 2016).

Še posebej glede sloga pisanja večina meni, da posebnih razlik med novinarji in novinarkami ni. Tako pri enih kot drugih prepoznavajo *»birokratski«* ali pa *»kreativni, že skoraj literarni«* slog (novinarka Č 2016). Kljub temu določene slogovne razlikah novinarke vseeno izpostavljajo. Moški tako pišejo, *»bolj racionalno, manj opisno. Čeprav tudi verjetno ne vsi. Morda znajo moški bolj strukturirat, kaj bolj direktno povedati. Ženske pa bolj tudi opišejo, več dodajo zraven, grejo okoli, še kaj napletejo zraven«* (novinarka C 2016). *»Včasih se mi zdi, da če ne bi videla podpisa, bi takoj vedela, da je to napisala ženska ... Ženska zna globlje pogledati v neko zgodbo in jo analizirati in iz tega izpeljati zaključek«* (urednica B 2016).

5.3.3.2 Pristop do virov

Vse intervjuvanke zaznavajo, da je interakcija z viri lahko drugačna, kadar je njihov sogovornik moški, kar je pogosto, saj *»na strani sogovornikov imaš večinoma poklice, kjer večinoma delajo moški«* (urednica A 2016). To je lahko prednost, saj *»se ve, da se vzpostavi nek odnos zaupanja, razumevanja, ženske pa znamo včasih... tudi zlorabljeni to, da je moški na drugi strani«*. Ženske tako kdaj lažje pridejo do informacij, *»ker smo ženske v tem primeru lahko bolj iznajdljive ... Lažje se ti moški odpre in ti zaupa kakšno informacijo, medtem ko moški pri moškem ne bi dobil te informacije«* (urednica B 2016). Podobne so tudi izkušnje urednice C (2016): *»Je pa dejstvo, da se je komu od poslancev ali ministrov zdelo fajn, da ga je kakšna mlada novinarka tam kaj vprašala. Ampak ni bilo to odločilno, mogoče je kdaj pomagalo. Če si ti vedel, kaj delaš in kam hočeš priti, si postavil pravila igre nemudoma ... Viri bodo s tabo sodelovali, če si kredibilen. Je pa morda res kdaj uspelo prej priti do koga, ker si ženska. To sem absolutno opazila.«* V odnosu z viri se pojavlja tudi pokroviteljstvo: *»Ker me podcenjujejo in rečejo 'ta je še mlada', ne rečejo direktno 'vi ste ženska' ... Po drugi strani imaš takšne, ki hočejo biti kot kavalirji do tebe«* (novinarka C 2016). Obstaja pa tudi drugačen odnos z ženskimi viri *»ker se ženske drugače pogovarjamo, znamo se razumeti, jaz se lahko s svojimi sogovornicami tudi pogovarjam o tem, kako skrbeti za otroke in kaj se našim otrokom dogaja«* (novinarka B 2016).

Druge novinarke so poudarjale »korektnost in profesionalnost«, saj *»je čisto vseeno ali je vir moški ali ženska, nisem nikoli bila pozorna na to in nisem zaznala nobene razlike«* (novinarka A 2016). So pa pri sogovornikih zaznale, da jih viri ne jemljejo resno glede tem, ki so tipično moške (novinarka C 2016). Ženski, ki dela na moškem področju, je lahko tudi težje. *»Včasih imaš občutek da, če gre za neko stroko ali finančne podatke, nekdo misli 'eh, kaj bom to razlagal, saj ni relevantno, vas ženske to itak ne zanima'«* (novinarka Č 2016).

Večina sogovornic tako pristop do virov v prvi vrsti razume kot odnos do moških virov. Le redke novinarke so pozorne na uravnoteženo vključevanje ženskih in moških sogovornikov. Da namenoma kdaj daje prednost ženskim sogovornicam izpostavlja ena novinarka. *»Če bi pogledali določeno rubriko in prešteli, koliko je bilo moških in koliko žensk, bi bila statistika porazna. Sama vidim, da so v člankih večinoma moški in da oni prednjačijo, pa ne vidim razloga zakaj, še posebno, če bi lahko tudi ženske enakovredno pokomentirale kakšno stvar in zato tudi sama dostikrat zavestno dam možnost ženski«* (novinarka D 2016). Ali bodo novinarke vključile več žensk, je sicer *»odvisno od teme. Če je tema povezana z ženskami, je normalno, da je več žensk sogovornic, drugače pa zagotovo ne ... Če delaš neko bolj žensko temo, na primer o rojevanju, je normalno, da se ženske novinarke čisto drugače pogovarjajo kot moški«* (novinarka A 2016).

5.3.3.3 Zaznavanje razlik pri delu, kadar ga vodi urednik ali urednica

Vse intervjuvanke so že imele izkušnje tako z moškimi kot ženskimi uredniki, pri čemer so njihova mnenja o vplivu spola na njihovo delo zelo različna. Uredniki *»znajo voziti z moškimi in ženskimi, tukaj mislim samo na odnose, ne na zgodbe. To se mi zdi, da velja v vsakem kolektivu, kjer sta prisotna oba spola«* (urednica B 2016). Diametralno nasproten je pogled novinarka B (2016): *»Urednice so znale dosti bolj prepoznati kdo kaj zna in kdo kaj dela, kot pa moški uredniki. Moški so vedno padali na moške klike, vedno je bilo pomembno iti na pivo in se tam pogovarjati, pri čemer je bila ženska izključena.«*

Bolj enotno je mnenje o uredniških organizacijskih sposobnostih. *»Se mi zdi, da so (ženske) zmožne zapletati stvari še bolj kot moški«* (novinarka Č 2016) in da *»ko se nekaj zgodi, mogoče se znajo moški bolj hitro obrniti kot ženske, ki znajo zakomplicirati zadeve«* (urednica A 2016). Je pa urednica A navedla, da so ženske urednice bolj organizirane in bolj dolgoročno planirajo, moški uredniki pa se odločajo impulzivno,

hipoma, po inerciji. Novinarka B pa, da se pod žensko urednico med delom bolj vpletajo neslužbeni pogovori, medtem ko pod moškim urednikom ni imela take izkušnje. Vse sicer izpostavljajo, da je pri uredniškem delu res bolj važna urednikova sposobnost in osebnost, kot pa njegov spol, je pa zanimivo, da sta dve (novinarka D 2016; urednica B 2016) izpostavili, da raje delata z moškimi uredniki. Ena intervjuvanka je navedla, da je imela v obdobju moškega urednikovanja občutek, da je le-ta favoriziral njene moške kolege, ker *»ko sem bila jaz na praksi s kolegico, takrat sem bila najstarejša, je bilo zelo zanimivo, da so fantje vsi dobili službo tri leta pred nama. Njihov postopek je stekel ena dva tri, pri nama pa je bilo vedno, 'joj denarja je zmanjkalo, zdaj pa ne moremo'. Pa sem prepričana, da ne zato, ker sem slabše delala, ampak oni so bili skupaj, so bili prijatelji, so se družili, so debatirali vsakodnevno«* (novinarka B 2016).

Novinarke govorijo tudi o tem, da so se z ženskimi urednicami bolj povezale tudi izven službe in da je bilo komuniciranje z njimi bolj sproščeno (novinarka C 2016; novinarka Č 2016; novinarka D 2016). Vpliv spola so zaznale tudi v kolektivni dinamiki, urednica C (2016) je mnenja, da so *»več razumevanja sposobne ženske urednice, ampak to mogoče samo v odnosu do ženskih novinark, ne vem pa, kako se moški počuti, ko ima za urednico žensko.«* Po drugi strani urednica B (2016) pravi, da *»znajo moški boljše upravljati z odnosi, medtem ko ženske te vloge ne znajo odigrati dovolj objektivno, da so moški in ženske zadovoljni.«* Pritrjujeta ji novinarka D (2016): *»Pri ženskah se zna zgoditi, da na plan bolj pride rivalstvo med ženskami. Ko je ženska enkrat na položaju, daje prednost moškemu... Kar pa se same službe tiče, pa sem imela več dobrih izkušenj z moškimi, čeprav sem imela tudi z ženskami dobre,«* in novinarka Č (2016) *»včasih so ženske celo sposobne večjih intrig kot moški v odnosih znotraj redakcije.«*

5.3.4 Zaznavanje vpliva spola na karijerne možnosti

Pri tem vprašanju so si novinarke Večera skoraj enotne: *»Ne vidim, da bi spol kakorkoli pogojeval napredovanje. Vsaka ženska ima danes zagotovo enake možnosti, če že v preteklosti mogoče to ni bila praksa«* (novinarka Č 2016). Bolj kot spol na napredovanje na Večeru vplivajo *»osebne simpatije ali povezave, ne glede na spol. Favoriziranje iz meni neznanih razlogov«* (novinarka A 2016) in subjektivna merila *»v smislu 'ti si mi všeč' ali pa 'ti mi nisi' ... Nikoli nisem tega (slabše karijerne možnosti za ženske, op.a.) čutila na lastni koži ali v lastni hiši. Nikoli nisem zaznala, da bi kdo kdaj*

napredoval, zato ker je moški. Niti govoric o tem nisem nikoli slišala» (urednica B 2016).

Dve novinarki (B 2016; D 2016) pa sta izpostavili, da je bil največji problem na Večeru dobiti službo in da so jo moški kolegi, s katerimi sta začeli honorarno delati istočasno, dobili veliko prej. Prva je to pripisala boljši medsebojni povezanosti moških,³³ druga pa meni, da je do tega prišlo ker, *»ne vem, zakaj točno. Prej so dobivali pomembnejše naloge. Sem pa morala sama, da so me zaposlili, izsiljevati. Morala sem najti drugo službo, da sem jo potem dobila na Večeru«* je opisala novinarka D (2016). Kot je navedla, težav z zaposlitvijo ni povezovala s tem, da je ženska, ker je v obdobju, ko se je sama pogajala za redno službo, v podjetju že nastopila notranja kriza, ki je skoraj zaustavila zaposlovanja in tudi moški niso dobivali služb. Meni tudi, da imajo novinarji višje plače v primerjavi z novinarkami, ki delajo približno enake stvari. A na koncu tudi ona sklene: *»Saj moški nas imajo zelo radi in nas imajo za kolegice, ko pa gre za neka bolj konkretna vprašanja, se moški bolj angažirajo in povežejo v boys klub. Mogoče se ženske premalo borijo«* (novinarka D 2016). Drugačno izkušnjo ima glede tega novinarka C (2016): *»Če se primerjam s sodelavcem, s katerim sva približno istočasno začela, sva še vedno na istem.«* Vendar *status quo* pri obeh pripiše trenutnim razmeram, padanju naklade, konstantni »krizi« v medijih, pomanjkanju denarja, ki na splošno otežuje napredovanja.

Ena od intervjuvank³⁴ pa je povedala, da v slovenskem medijskem prostoru pozna primer, da je delodajalec preferiral moške in jih pri zaposlovanju naklepno izbiral. *»Ker je to za delodajalca lažje v smislu, ker ni porodniških, ker ni bolniških zaradi bolezni otrok. Če imaš ogromno žensk, ki peljejo dnevni pogon, je tega veliko zraven. Ženska, ki zanosi, v novinarstvu zelo verjetno po 30 letu starosti, je takoj rizična, ker je ta poklic do te mere naporen, da jo ginekolog pošlje na bolniško, kar pomeni, da je skupaj z dopustom, bolniško in porodniško z delovnega mesta odsotna skoraj dve leti.«*

Medtem ko zunanjih ovir pri napredovanju novinarke povečini ne identificirajo, pa skorajda vse tako ali drugače govorijo o »notranjih ovirah«, usklajevanju zasebnega

³³ Primer je opisan že v poglavju 5.2.3.3.

³⁴ Ta citat ni vključen v nobenega od intervjujev in ga na tem mestu tudi ne identificiramo z nobeno, pa čeprav anonimno sogovornico, saj je bil povedan neuradno, a ga v soglasju z avtorico vključujemo, ker je vidik zelo pomemben.

življenja s plačanim delom. *»Ker tako vemo, kako se ti ure širijo na cele dneve. To usklajevanje je res težko. To je ovira. Lahko se zavestno odločiš, da ne želiš iti dlje, se sam ne odločiš za napredovanje«* (novinarka Č 2016). Napredovanje je tako *»odvisno do katere stopnje se je ženska pripravljena čemu odreči ... če se je ženska pripravljena delno odpovedati družini, ima možnosti čisto enake.«* (novinarka B 2016)

Tudi novinarke očitno čutijo družbeni pritisk, da so kot ženske dobre mame, gospodinje. *»Je težko usklajevati delo, ki te terja 24 ur na dan, po drugi strani pa poslušati očitke, 'kakšna mama pa si'. Redkokateremu očetu rečejo 'kakšen oče si', če je cele dneve v službi. Pri ženski je to drugače«* (urednica A 2016). Podobno razmišlja novinarka B (2016):

Ko imaš ti enkrat družino, se pričakuje, da bo pospravljeno, še vedno je ženska vloga v naši družbi skrbeti za dom, organizirati otroške zabave. Na tebi je polno nekih malenkosti, ki jih moraš vkomponirati med sprejemanjem podnebnega sporazuma v Parizu in kupovanjem mleka in usklajevanjem babic. Podpora družine je tukaj ključna, ampak zagotovo zahteva dosti napora in odrekanja in nekih malih dnevnih žrtev, ki se jih mogoče kdaj sploh ne zavedaš.

Poseben pritisk predstavlja usklajevanje doma in plačanega dela za urednice, kar opažajo tudi novinarke, ki še nimajo otrok. *»Moja urednica ima dva otroka in težko vse skupaj usklajuje, brez dveh redaktorjev ne bi zmogla. Kdo od drugih ima dva redaktorja? Nobeden, tudi, če imajo otroke. Odgovorna urednica pa nima otrok, v tem smislu je odločitev za kariero do določene mere težka odločitev. Se pa verjetno marsikatera novinarka zavestno odloči, 'bom raje ostala na določeni ravni, pa bom boljša mama'«* (novinarka C 2016). Novinarka D (2016) opaža, da otroci predstavljajo karierno oviro tudi pri moških novinarjih, vendar se *»vidi, da so ženske bolj z mislimi pri družini. Ko so v službi, se obremenjujejo s tem, kako bo z otrokom, kako bodo organizirale življenje, kam vse morajo iti. Saj tudi moški hodijo po otroke v vrtec in šolo, ampak se zdi, da nimajo toliko organizacijskih skrbi.«* Tretja novinarka (B, 2016) pa je dejala, da je njena urednica morala, ko so ji ponudili napredovanje, predčasno zaključiti porodniški dopust, da je lahko postala urednica. Povedno je tudi razmišljanje urednice C (2016):

Če si ženska v tem poklicu, lahko absolutno napreduješ. Jaz sem delala pod urednicami, ki so bile na visokih položajih v bistveno večjih podjetjih kot je Večer. Je pa res, da je to imelo svojo ceno. Ker ženska ima povečini še družino doma. Jaz sem to opazovala pri obeh urednicah, za kateri še danes pravim, da sta bili moji najboljši urednici. Obe sta imeli zelo naporno službo, veliko ljudi pod sabo, ki so vse prej kot enostavni za voditi, ker so zahtevni, izdelani ljudje, ki mislijo s svojo glavo, so egoti, imajo mnenja, stališča, si ne dovolijo pretiranih vdorov. Na drugi strani pa sta bili ti dve urednici tudi mami. Pri njima sem opazila ta nenehni boj, koliko dati službi, koliko dati domu. In nenehno slabo vest v smislu 'ne glede na to, kje sem, drugje nisem'. Pri majhnih otrocih je to še toliko huje. Jaz sem pač plačala ceno drugače, jaz nimam svoje družine recimo. Si tudi težko predstavljam, da bi jo pri tej službi imela. Tako da, to je tak element, ki pri ženski nastopi bistveno prej, kot pri moškem kadarkoli, ampak kljub temu se ženske odločajo za karierno pot v novinarstvu. Je ok, da se odločajo, zame velika neznanka pa je, kako potem zbalansirajo oba konca zgodbe, tako, da je ok.

Medtem je intervjuvana urednica, ki ima otroke, dejala, da je »uskklajevanje dela in družine naporno. Veliko je organizacije. Pomembno je, da igraš z odprtimi kartami, poveš, koliko kot urednik zmoreš, kje so tvoje meje, tisti nad tabo, pa oceni, ali je to ok. Pomembno je, da imaš za seboj kolektiv, ki te podpira. Če ne bi imela nekoga, ki mi popoldne, ko je treba, vskoči, ne bi šlo« (urednica A 2016).

Nekoliko drugačno perspektivo imata novinarki, ki imata že odrasle otroke. »Nikoli me ni nihče vprašal, če imam majhne otroke. V enem obdobju so mi dali stalno popoldansko delo. In to v časih, kjer je bilo okolje delavcu vseeno bolj prijazno, kot je sedaj. Otroci so bili tvoj problem« (novinarka A 2016). Pripoveduje, da ni bila nikoli v taki situaciji, da bi morala izbirati med kariero in družino, saj ji nikoli ni nihče ponudil napredovanja, da torej po eni strani ni imela možnosti, po drugi pa tudi ne posebnih ambicij (novinarka A 2016). Podobno razlaga tudi urednica B (2016):

Ni presenetljivo, da je toliko novinarskih zakonov razvezanih, ker najbrž moški težko razume, da si ves dan v službi ali pa da moraš čez noč delati. Da bi pa imeli v podjetju kdaj blazen posluš za družinske obveznosti, pa se tudi ne spomnim. Da bi kdaj kdo vprašal recimo, 'ti imaš doma otroka, bomo raje zdaj

poslali nekoga drugega, da nekaj naredi'. Vedno so enako zahtevali od moškega in ženske ... Tudi moj mož novinar je bil lahko cel dan odsoten, in se ne spomnim, da bi mi kdaj rekli, da 'bo to naredil kolega, da boš lahko šla domov', še posebno ne v primeru, kjer smo imeli vsi svoje področje, saj bi težko vskočil nekdo, ki tega ne pokriva ... Večina kolegic, ki jih jaz poznam, in se je odločila za novinarski poklic, je vedela kaj to pomeni. Da bo družina na nek način malo trpela, kar tudi ni nujno, če se znaš organizirati. Navsezadnje je danes vedno več poklicev, kjer so ljudje zaposleni od jutra do večera in se morajo tudi tam ženske prilagajati.

5.3.5 Zaznavanje seksizma v novinarstvu

O seksizmu v novinarskem poklicu govorijo skoraj vse sogovornice, v največji meri ga opažajo s strani virov. Da ga doživljajo na svoji koži, so povedale zlasti mlajše novinarke in take, ki so veliko na terenu in delajo s pretežno moškimi sogovorniki. V stiku z njimi se občasno srečujejo, kot smo popisali že v poglavju 5.3.3.2, s podcenjevanjem in blokiranjem dostopa do informacij, poleg tega pa z neprimernimi komentarji in romantičnimi ponudbami, kot so *»sms in facebook sporočila sredi noči«* (novinarka D 2016). Ali kot pripoveduje novinarka B (2016): *»Dosti sogovornikov zna biti zelo slikovitih, začnejo ti pošiljati vabila na samotni otok na Jadranu ... Mlajše novinarke so zagotovo temu večkrat izpostavljene – moški imajo radi mlado ranljivo žensko.«*

S posebnimi izzivi se srečujejo novinarke, ki pokrivajo tradicionalno moška področja. *»Se zgodi, da ti kdo kdaj reče, še posebej posamezniki iz podzemlja, v smislu 'ženska, pridi, če si upaš',«* je izkušnja urednice A (2016). Seksistična obravnava pa lahko pride tudi z druge strani, od ženskih sogovornic. Novinarka C (2016) in urednica B (2016) sta izpostavili primer z UKC Ljubljana, ko so njegove PR–ovke novinarke kot ženske in (bodoče) mame pozivale, k bolj subtilnemu poročanju.³⁵ *»Jaz sem UKC tudi napisala, če se hecajo in da so zamešali datume, ker ni bil 1. april. Pa ni bilo nobenega odgovora. Hecno je, ker so same ženske v upravi (UKC, op.a.)«* (novinarka C 2016). Intervjuvanka urednica C (2016) je poudarila, da so novinarke bolj izpostavljene seksističnemu odnosu javnosti:

³⁵ Glej poglavje 2.2., stran 18.

V smislu 'kakšna neumnost je bila danes objavljena, saj ni čudno, če poroča blond novinarka'. To je komentar, ki ga moški novinar ne bo nikoli dobil, novinarka ga lahko dobi in tudi ga dobi ... V medijih, kjer so (novinarke, op.a) bolj vidne, so izpostavljene zelo natančnemu nadzoru, ali so se zredile, so shujšale, so lepo namazane. Gledane so skozi te oči, pri moškem tega skoraj nikoli ne opaziš, še manj, da bi kdo to komentiral. Medtem ko pri ženskah se to absolutno komentira. O moji riti obstaja cel forum.

Novinarka lahko zaradi svojega spola naleti tudi na onemogočanje dela. »In tega je v Sloveniji na lokalnem nivoju še veliko od županov recimo. Enkrat se je umeščalo odlagališče radioaktivnih odpadkov v Sloveniji, edina sem prišla na občinski svet v eno vasico na Gorenjskem in tisti župan mi je rekel, 'kaj nimamo nobenih moških novinarjev v državi, same ženske morate biti novinarke'. In se potem sploh ni hotel z mano pogovarjati in sem prepričana, da zaradi tega, ker sem ženska« (novinarka B 2016).

Medtem tri novinarke pravijo, da osebne izkušnje s seksizmom nimajo, da pa ta pojav vseeno obstaja, kar so povečini ilustrirale na javno znanih primerih šovinističnih izjav politikov na račun novinark. Seksizem je po mnenju sogovornic eno od orodij za diskreditacijo novinark, ki tistim, ki jim želijo slabo, pride prav, oziroma so seksistične opazke ena od oblik napada ne toliko na ženske novinarke, kot na sam novinarski poklic (novinarka Č 2016; urednica B 2016; urednica C 2016).

Velikokrat se je zgodilo, da so si večinoma politiki, razni ministri, direktorji zdravstvenih domov in zavodov, jemali pravico, da te pokličejo, naderejo, recimo nezadovoljni zaradi tega, kaj si napisal ... To so bili posamezni primeri, ki sem jih jaz bolj jemala kot jezo in nemoč tistega, o komer sem poročala. Vendar ne napad name kot na žensko. Kar se je začelo dogajati v zadnjem času, pa je že zaskrbljujoče. Kdorkoli ni z nečem zadovoljen, takoj potisne žensko v kot. In ji takoj želi dodati neko etiketo manjvrednosti, ker je ženska. Glede na to, da so podobno napadeni tudi moški, se mi zdi, da je bolj napaden novinarski poklic. (urednica B 2016)

Da niso toliko na udaru novinarke kot ženske, pač pa novinarstvo kot tako, meni tudi novinarka A (2016): *»Na račun spola nisem doživela negativnih komentarjev, bolj negativne komentarje na račun novinarjev nasploh. Mislim, da enako letijo na moške in na ženske.«* Nadalje pa razmišlja, da neprimernih izjav morda ni bila deležna, ker je redko obravnavala za sogovornike neprijetne teme. *»Sem se v glavnem ukvarjala s temami, ki so čisto nevtralne ali pa smo predstavljali te sogovornike, da je bilo to njim v prid in so bili pripravljeni na sodelovanje«* (novinarka A 2016). Po drugi strani ima urednica B (2016), ki je ena prvih začela razkrivati zdravniške napake, izkušnjo, da je zdravnik pred njo pljunil, da so ji grozili, a tega ni razumela kot posledico tega, da je ženska. *»Nikoli nisem strogo ločila novinarstva kot moškega ali ženskega poklica. Nikoli se nisem niti vprašala, da se je mogoče kdo grdo obnašal do mene, ker sem bila ženska, čeprav bi mogoče lahko rekla na omenjenem primeru zdravnikov, da se mi to (da je zdravnik pljunil pred njo, op.a) ne bi zgodilo, če bi bila moški«* (urednica B 2016).

Del novinark je tudi izrecno poudaril, da seksizma znotraj ceha ni. Drugačne so govorile zlasti mlajše sogovornice, ki so opazk in tudi komplimentov deležne tudi s strani kolegov v smislu *»'joj, danes si pa v krilu, joj, kako lepo šminko imaš'«* (novinarka C 2016) ali *»danes spet dobro izgledaš«* (novinarka D 2016), ki jih sicer ne dojemajo izrecno kot seksizem, vendar se kljub temu nekaterim novinarkam ne zdijo najbolj primerne.

Preprosto se moraš navaditi na komentarje kot na primer, 'tvoj uvodnik ima pa zelo lepo sliko'. Mogoče se moškim to zdi zelo nedolžna zadeva, vendar ženska raje vidi, da pred njenim izgledom cenijo njeno pamet. Mislim, da so najbolj ranljive ženske, ki dobro izgledajo. Starejši kolegi so včasih še vedno čutijo obvezane, da komentirajo mlade novinarke, medtem ko novinarjev ne. (novinarka B 2016)

Problem z nekaterimi starejši novinarji, opaža tudi novinarka C (2016). *»(Sodelavec, op.a.) je zelo neprijeten, nima takih komplimentov, ampak prav take pripombe, kaj pa vem, telesno govorico, ki se mi ne zdi primerna. Vidiš, da te nekdo opazuje na tak način ali pa, da uporablja neke ljubkovalnice, ki mislim, da so nepotrebne«* (novinarka C 2016). Najbolj problematično se sicer tem intervjuvankam zdi, če neumestni komentar pride s strani nadrejenega. Novinarki D (2016) se je to zgodilo, ko se je na Večeru

dogovarjala za zaposlitev. »Na razgovoru za službo so me vprašali, s katerim od sodelavcev hodim, da imam tako spodbudo pri tem, da bi me zaposlili. Verjetno moškega kolega kaj takega ne bi nikoli vprašali« (novinarka D 2016).

Ob tem nekatere novinarka poudarjajo, da je seksizma s strani kolegov zaradi feminizacije poklica zadnja leta manj (novinarka B 2016). Posamezni seksistični primeri, ki se dogajajo »na vsakdanji medosebni ravni odnosov, kar ne vpliva na delo, pa so posledica generacijskega prepada, a ne toliko na Večeru, ampak bolj večjih podjetjih, kjer so te starostne razlike prisotne v večji meri« (novinarka Č 2016).

Novinarke se s seksističnimi izjavami spopadajo na različne načine. »Včasih to ignoriraš, kar ni prav, včasih se ti ne da razlagati, da je butelj, včasih v takih trenutkih preprosto prekineš pogovor ... Postaviš se na stališče, da človek na drugi strani ni čisto diht. Ne gre za to, da bi nekdo meni zniževal pomembnost in kredibilnost, ampak se tak človek pokaže kakšen je, ne da bi bila pri tem jaz užaljena« (urednica A 2016). Da je v novinarskem poklicu tudi zaradi seksizma potrebna »trda koža«, pa izpostavi urednica C (2016). Meni sicer, da je to, kaj si dovoli sogovornik, v veliki meri odvisno od novinarka same: »Tudi meni je že kdo rekel kaj neprimernega, ampak če 'you play along', potem bo to šlo naprej. Ali pa postaviš mejo in takoj stvari skoncentriraš na tisto, zaradi česar si tam. Zelo je odvisno v končni fazi od tebe. Seveda to ni opravičilo za kakšne neumnosti, ki padejo komu iz ust« (urednica C 2016).

Nekatere novinarka menijo, da seksizma med novinarskim delom ni nič več kot nasploh v družbi (novinarka A 2016). Urednica A (2016) ga ne povezuje z naravo novinarskega dela, vendar že v naslednjem stavku razmišlja, da » ... si kot novinar v podrejenem položaju, ker ti želiš od njega informacije, on je na dominantni poziciji, zaveda se, da nekaj od njega hočeš. Morda je to tisto, da te postavi v podrejeni položaj in si privošči več, kot bi si smel« (urednica A 2016).

5.3.6 Odnos novinark do emocij

Z emocijami imajo novinarka pri svojem delu opravka na dnevni bazi, saj je »novinarstvo polno emocij«, pravi novinarka C (2016). Vse novinarka uporabo emocij v člankih prepoznavajo kot pomembno komponento novic, ki se ji ne morejo ali niti ne želijo izogniti. »V bistvu jih težko izključiš, ker ne poročaš o nekih kamnih, ampak o zadevah, do katerih imajo ljudje čustven odnos« (novinarka A 2016). »Kako te bo

migranška kriza in utopljen triletni otrok pustil ravnodušnega? Saj nisi robot» (urednica A 2016; urednica C 2016), »si človek ... imaš čustva, četudi kdo misli, da jih nimaš« (novinarka C 2016). Emocije tako novinarke dojemajo v »najširšem pomenu besede, nekega odnosa do stvari. Če ne razumemo čustva v nekem ozkem smislu izražanja povsem specifičnih čustev, mislim, da jih vsi vključujemo« (novinarka Č 2016).

Skozi intervjuje in analizo pridobljenih podatkov se je pokazalo, da novinarke Večera emocije v novicah ne razumejo izključno kot čustva, ki se odražajo v novinarskem izdelku, pač pa širše, kot del novinarskega poklica, in sicer na štirih nivojih:

- skozi vključevanje lastnih čustev: kot lasten (emocionalen) odnos in pristop do zgodbe ali kot izražanje konkretnih lastnih čustev v zgodbi,
- skozi prenašanje čustev virov in čustvenih okoliščin v zgodbo,
- skozi vplivanje na čustva občinstva,
- skozi emocionalno delo.

Novinarke razlagajo, da emocije vključujejo glede na temo in novinarski žanr. Intervju ali reportaža je tako za nekatere primerna forma za uporabo emocij, uporaba emocij pa zaželeno, saj zgodba na ta način postane *»bolj sočna, prijetna za branje, bolj zanimiva«* (novinarka C 2016). *»Ko pišem reportažo skušam tudi s čustvi opremiti tekst, mogoče ne toliko, da svoja čustva izražam, ampak, da skušam vplivati na čustva ljudi, ki to berejo, da bi zgodba tudi njim vzbudila enaka čustva, kot jih je pri meni«* (novinarka D 2016). Uporaba čustev pride prav pri popisovanju osebnih doživetij (novinarka A 2016)

Po drugi strani se emocijam velikokrat ni možno izogniti, zlasti v težkih zgodbah iz socialnega in zdravstvenega področja ter črne kronike, nasploh v zgodbah, *»ki so v osnovi čustvene«* (urednica C 2016). *»Ko polarni medved umira, ker nima ledu, lahko tudi čustveno predstaviš. Ali pa lahko čustveno predstaviš ljudi, ki zaradi okoljskega problema živijo v zastrujenem okolju. V takem primeru čustva pridejo prav ... Ko vidiš družino s sedmimi otroki, ki bo čez en mesec ostala brez doma, kljub temu, da so se cel čas trudili rešiti zadevo, ne moreš ne čustveno napisati članka. Določeno mero čustev vključiš tudi zato, da druge ljudi opozoriš na dogajanje in jim potrkaš na vest«* (novinarka B 2016). Prav angažma, osveščanje bralca se dosega skozi emocije. *»V begunski krizi lahko z malo bolj čustvenim poročanjem dosežeš, da so ljudje bolj*

senzibilni. Ali pa na primer pri pravicah homoseksualcev. So nekatere teme, kjer so čustva bolj dovoljena in lahko pomagajo, spet drugje pa ne» (novinarka D 2016). Čustva se včasih uporabljajo tudi kot sredstvo pritiska na javnost (novinarka A 2016). »Če ti predstavljaš zgodbo azbestnega bolnika, ki je celo življenje delal v tovarni in je zaradi tega bolan in bo umrl vsaj 20 let prezgodaj, država pa nič ne naredi in ne dobi niti odškodnine. V takem primeru moraš z nekim čustvom podati njegovo zgodbo, da pride do odziva in reakcij« (novinarka B 2016).

Emocije sogovornice v časopisnih novicah uporabljajo tudi kot orodje s katerim bralca pripeljejo na kraj dogajanja, orišejo vzdušje in pomagajo k razumevanju. *»Težko pričakuješ od mame migrantke, ki je prehodila že celo migrantsko pot, da ne bo čustvena, seveda bo. In ni nič narobe, da ti to atmosfero preneseš bralcu zaradi tega, ker je to relevanten del zgodbe« (urednica C 2016). »Nismo televizija in če želiš, da ljudje razumejo, kako je izgledalo recimo na prizorišču umora, je jasno, da popišeš tuja čustva; se pa težko izogneš tudi temu, da marsikdaj napišeš tudi svoje občutke, saj te neke stvari frapirajo« (urednica A 2016).*

Po drugi strani pa se novinarkam pri poročilih in »objektivnih«, »strogih« novicah ter tematikah emocije *»ne zdijo na mestu. Je treba dati kolikor toliko realno informacijo. Vseeno moraš zagotoviti nek podatek, ki je izvzet od prežetosti z emocijo« (novinarka Č 2016). Zlasti je tako področje politika, »ki ni čustvena, razen, kadar je ideološka« (urednica C 2016). »Še vedno je politika prva, kjer potegneš mejo, mogoče zato, ker je tudi najlažje, saj imaš vedno imaš občutek, da je nekaj v ozadju ... Lahko zelo hitro dobiš etiketo, da si pristranski, saj gre za neke odločevalske procese, pri katerih ne smeš svojih čustev vpletati« (novinarka B 2016). Faktor emocij novinarke izključijo tudi, ko niso prepričane, katera stran ima prav. »Ko ti nekdo želi stvar predstaviti črno belo, ti pa veš, da stvar ni taka ...V takem primeru greš v golo popisovanje iz preprostega razloga, ker ne veš, komu boš škodo naredil v tistem trenutku. Zato skušaš umakniti čim bolj, kar čutiš« (urednica A 2016).*

Ločnico, kdaj vpletati čustva in kdaj ne, pojasni novinarka Č (2016):

Če izhajamo iz posameznikove zgodbe, ki jo potem dajemo kot primer za sistemske spremembe je tukaj drugačna analiza posameznikovega primera in tukaj težko izločiš čustva, ker veš, da se za njega nekaj spreminja. Ne da se

ravno opredeliš, ampak imaš odnos do tega in prav je, da ga imaš. Drugo je, če pišeš o sistemskih zadevah in odločitvah, ki so sprejete z nekimi sklepi, kjer je tudi potrebna ustrezna mera kritike, ker imajo odločevalci neko družbeno odgovornost, ker morajo delati v javnem interesu in z javnim denarjem. Temu primerno tudi poročaš.

Novinarke si sicer čustva v novicah predstavljajo zelo različno. V prvi vrsti kot svoja lastna, vendar tudi tu z dveh zornih kotov. Najpogosteje z vidika lastnega čustvenega pristopa do teme oziroma zgodbe, torej njihov osebni odnos do konkretne novinarske zgodbe: kako pristopajo k njej, kaj jih intrigira, kaj jih poklicno žene, oziroma, kako jim določene problematike vklapljujejo čustva. Intervjuvanke, ki so lastna čustva razumele na ta način, so v glavnem menila, da so lahko lastne emocije v novicah dobra stvar. *»Pri kakšni temi, do katere nimaš čustev, si do nje indiferenten, te teren ne zanima tako zelo. Če ti je vseeno, če bodo otroci umirali, ker nimajo zdravnika, boš verjetno veliko bolj suhoparno napisal, pa tudi morda ne boš postavil toliko vprašanj«* (novinarka C 2016). Vključevanje emocij povezujejo z zavzemanjem stališča. *»Če veš na kateri strani si in zakaj tam stojiš, recimo ubraniš neko stališče, ker se ti zdi relevantno, pač ker presodiš, da je za kakršnokoli spremembo to potrebno, je primerno, da se na ta način vpleteš in to ni negativno vpletanje«* (novinarka Č 2016).

Drugi tip dojemanja »lastnih čustev« je konkretno izražanje lastnih čustev v tekstu. Pri čustvih, ki pridejo na papir od novinarja, *»pa velja večja previdnost, kdaj ja, kdaj ne, in zakaj ja, ker ta čustva pa lahko pridejo skozi kot angažiranost, kar je včasih tudi zelo na mestu«* (urednica C 2016).

Nekaterim novinarkam so lastna čustva, prvoosebno pisanje povsem tuja:

Zelo redko to uporabljam, ni mi blizu to, da bi pisala, da se mi je paralo srce ali pa da mi je bilo ob pogledu na begunca, ki je ležal tam in tam, hudo. Zdi se mi, da v novinarstvu nisi pomemben ti, ampak je pomemben nekdo drug. Če v reportažah pišeš o tem, kako te je nekaj presunilo, dobro, enkrat ali dvakrat te lahko presune, ne rabiš pa pisati o tem, kako si se ti počutil in tako naprej. Tisti novinarji, ki bolj pišejo o tem, kaj sami razmišljajo in kaj sami čutijo in v

intervjujih potem bolj sebe izpostavljajo, kot pa sogovornika, mi gredo malo na živce. (novinarka D 2016)

Drugi ekstrem je, kadar novinarji vključevanje lastnih čustev v novico dojemajo kot nujo, da »ostaneš človek«. Tak pogled ima sogovornica, ki pokriva črno kroniko, kjer so zgodbe »polne čustev«:

Šokantno je, ko prideš na mesto prometne nesreče in vidiš na tleh ležati malega otroka in je ... Tukaj ne moreš iz svoje kože, si človek. Sama sem spoznala, da je vključevanje čustev oblika terapije za črno kronaše Skozi to, da ljudem opišeš, kaj si videl, kako se počutiš in poveš, da si človek, ne samo stroj, sebe zdraviš in ne izgubiš človeškosti. Da ostaneš človek, da nisi robot in ne popisuješ samo dogodkov, ampak tudi ... sebe zdraviš z izlivanjem čustev. Glede vključevanja čustev nimam pomislekov. Če si vzamem pravico, da napišem, kako se nekdo drug počuti, da je nekdo na zatožni klopi zajokal, da se je razjezil, da se je zasmel na pogrebu, kar je nenavadno, potem ni nič narobe, če tudi napišem, kako me je neka stvar prestrašila, šokirala, užalostila. Ravno to je pomembno, da ljudje, ki to berejo, vidijo, da je to napisal človek. Da ne ostaneš neprizadet. Nekateri imajo strah napisati, da so jim pritekale solze ob nekem dogodku, meni pa se zdi prav, da daš vedeti, da ne glede na to, da si novinar, te take stvari prizadenejo. Čeprav nas učijo, da bi morali biti novinarji zunanji opazovalci dogajanja, ampak včasih tega ne moreš upoštevati in uporaba čustev je lahko marsikdaj dodatna vrednost novice. (urednica A 2016)

Novinarke, ki se srečujejo s težkimi človeškimi zgodbami, opravljajo tudi emocionalno delo, kjer morajo vklapljati in izklapljati svoja čustva:

Težko je, če poslušáš eno zgodbo, v katero so vpleteni recimo otroci, da ne bi kot ženska čustveno odreagirai pri taki zgodbi. Res pa je, da se potem, ko pišeš to zgodbo, glede na to, da si novinar, moraš ravnati po etiki in po kodeksu in kolikor je le mogoče, povsem izklopiti čustva. Če to povsem uspe ne vem, včasih zelo težko, res pa je, da sčasoma pridobiš neke izkušnje in tako kot zdravnik postaneš imun na takšne zgodbe. Ne v smislu, da jim ne bi prisluhnil, ampak imun v smislu, da te ne bi prizadele. Na začetku te take zgodbe prizadenejo, ko sem pisala zgodbo enega fantka, ki je v Radencih padel v jašek in je umrl zaradi

plinov, sem pisala zgodbo za 7D, "Umrla so tri srca" in sem šla takrat k staršem domov, k mami in očetu, in tega ne bom nikoli v življenju pozabila. Jaz sem z njima jokala, tako je bilo težko. Jaz sem se takrat, ne kot novinarka, ampak kot mama vključila v tisto zgodbo in še danes te mame ne morem pozabiti. To so takšne zgodbe, kjer kot novinar ne moreš izklopiti svojih čustev.» (urednica B 2016)

Podobno govori tudi urednica C (2016):

Ena od novinark je recimo zelo močno osebno doživela begunsko krizo v Gevgeliji. Ti tam gledaš ljudi, kar te ne pusti hladnega in ona je to čustveno zelo močno doživela. To se mogoče v njenih tekstih v Večeru ni tako videlo, v njenih javljanjih za internet in v dnevnikih pa zelo, ker je imela svobodo biti tudi malo bolj osebno izpovedna. Se je pa zelo videlo, kako jo prizadenejo ti prizori. Druga novinarka je imela problem s to zgodbo koroških dečkov, ki je bila čustveno zelo naporna. V njenih tekstih se to ni poznalo, je uspela ohraniti distanco, čeprav je osebno zelo močno doživljala stvari in mi je povedala, da ji je prenaporno.

5.3.6.1 Emocije v odnosu do objektivnosti

Debata o čustvih v novinarstvu ni šla mimo odnosa do klasičnih novinarskih vrednot in norm – objektivnosti, distance, nevtralnosti in profesionalne etike. Emocije te vrednote, zlasti načelo objektivnosti, na nek način, kot se je pokazalo skozi razgovore, izzivajo. Sogovornice so se pri pojasnjevanju čustev pogosto opirale na koncept objektivnosti, (ne)vključenosti v zgodbo, distance. Vendar večinoma ne kot na nek novinarski ideal, pač pa prav nasprotno, kot nemogočo zahtevo in preživet koncept. Novinarka Č (2016) meni, da objektivnega novinarstva, kjer ne bi bilo čustva, ni, ker ima novinar izdelano stališče, odnos do teme, kar nenazadnje kaže tudi skozi to, kateremu sogovorniku da prednost. »Zavračam objektivnost kot tako, ker se mi zdi, da ne obstaja. Če pa naj bi imeli objektivnost skozi druge faktorje, torej vključevanje več plati in podobno, se mi ne zdi, da bi jo čustva kakorkoli zbijala« (novinarka Č 2016). »Kaj je objektivnost? Jaz po 20 letih v novinarstvu tega še vedno ne vem,« pravi urednica C (2016). Objektivno je zanj kvečjemu tisto, kar je »narejeno profesionalno, podprto s fakti, tudi če so emocije prisotne, so prisotne v kontekstu ali na način, ko je to za zgodbo ustrezno ali potrebno ... Je pa dejstvo, da mora seveda novinar imeti, ne glede na to, kako so zgodbe različne,

odprto glavo, da sliši in razume vse strani zgodbe» (urednica C 2016). Da ne verjame v objektivno novinarstvo brez lastnih čustev in brez lastnega razmišljanja in agende, poudarja tudi novinarka C (2016): »Pišeš in opozarjaš na stvari, ki se tebi zdijo narobe, jih problematiziraš in si prizadevaš za izboljšanje. Aktivno novinarstvo se mi ne zdi slabo, ne glede na to, da so verjetno od zadaj čustva. Če znaš to speljati do neke zdrave mere, da nisi žaljiv, destruktiven ali krivičen, da ne pišeš polresnic, ne vidim v tem problema.« Podobno meni tudi urednica A (2016): »Če je nekaj podkrepljeno z emocijami, še ni nujno, da ni objektivno ... Ne gre za to, da bi s svojimi čustvi nekoga obsojal ali pa prirejal fakte. Prepričan moraš biti, da je tisto, kar si doživel v tistem trenutku, prav, da imaš predznanje, da veš, ali je nekaj zgražanja vredno ali ne.«

Del novinark pa čustva vseeno razume kot nasprotje objektivnosti. *»Če hočeš biti objektivni, ne smeš vpletati svojih emocij, skušaš orisati situacijo in če si v človeku vzbudil to, kar si nameraval, si to naredil manj objektivno. Jaz mislim, da objektivna informacija lahko vključuje nekaj emocij, vendar ne preveč, zaradi tega, ker se nekomu določena informacija lahko zdi zelo grozna drugemu pač ne in ne vem zakaj, bi bil ti tisti, ki človeku pove, da je to grozno in šokantno. Človek naj sam to ugotovi« (novinarka D 2016). »V prvi vrsti moraš paziti, da se držiš tega, da tudi z vpletanjem čustev v to zgodbo ne boš škodoval nekemu drugemu. Moraš objektivno poročati, čeprav, ko to zgodbo poslušáš, ne moreš izklopiti čustev ... Mediji so spoznali, da čustva prodajajo medije, tako resni kot rumeni. Koliko pa je to objektivno,« je recimo razmišljala urednica B (2016). »Kjer naj bi bil objektivni, se jaz svojih čustev izogibam, že v tem smislu, da bi se postavljala na eno stran,« pravi tudi novinarka A (2016), vendar takoj podvomi: »Morala bi že biti (objektivnost, op.a.) poklicni standard, neko vodilo, cilj h kateremu težiš. Je pa res vprašanje, če ga 100 odstotno lahko dosežeš« (novinarka A 2016).*

Sicer pa so novinarke v debati o vključevanju emocij v novice emocije samodejno primerjale in vrednotile na podlagi ustaljenih novinarskih vrednot in norm: korektnosti in uravnoteženega podajanja informacij (novinarka C 2016), vključevanju »vseh objektivnih dejstev« (urednica B 2016) oziroma vseh plati (novinarka Č 2016), distance (urednica C 2016), nepristranskosti (novinarka B 2016) in pozicije nevtralnega opazovalca (novinarka Č 2016).

5.3.6.2 Razumevanje emocionalizacije novic v odnosu do novinarske kakovosti

Novinarke brez izjeme pritrjujejo, da se je uporaba emocij v novicah v zadnjem obdobju povečala in normalizirala. *»Pred 20 leti bi malo stopili nazaj, če bi napisala, da je nekdo razburjen nekaj zakričal. Dandanes je popolnoma normalno, da popišeš čustveno stanje nekoga drugega ali pa sebe,«* je povedala urednica A (2016). Sogovornice emocionalizacijo novic pripisujejo večjemu številu medijev in večji konkurenčnosti na trgu (novinarka A 2016), poskusom povečevanja prodaje novic in vzbujanju pozornosti (novinarka B 2016) oziroma želji medijev po večji klikanosti in rejtingih (urednica C 2016) ter konec koncev reševanju lastne finančne situacije medijskih hiš (novinarka C 2016). Po drugi plati pa je večje vključevanje čustev v zgodbe tudi posledica sprememb v novinarstvu, ki se od poročanja s tiskovnih konferenc usmerja v zgodbe (novinarka A 2016), interpretacijo (novinarka Č 2016) in raziskovanje ozadij, kjer se ni možno izogniti emocijam (urednica A 2016). *»Zdi se mi, da je bilo včasih bolj striktno poročanje, bolj zapisnikarsko novinarstvo, kar je bilo povezano s širšim politično-ekonomskim kontekstom v državi. Ta poročevalski kontekst se je zagotovo spremenil in se meša z interpretativnim. Imamo pa, sploh v televizijskih oglašanjih, že hitro obarvano vest«* (novinarka Č 2016). Eden od razlogov vključevanja in sprejemljivosti emocij v novinarstvu je tudi v prepoznavanju potrebe po angažiranemu novinarstvu, ki ga v osnovi poganjajo novinarjeva čustva (urednica C 2016). Nenazadnje ljudje tudi *»radi berejo malo več kot osnovne informacije«* (urednica A 2016).

Kljub temu je vrednotenje pojava vse večje emocionalizacije novic pri novinarkah, ne glede na njihov odnos do vključevanja emocij v lastne zgodbe, zadržano. Uporaba emocij za večino v osnovi ni sama po sebi slaba, nasprotno, lahko pripomore k večji kakovosti novinarstva in zgodb. *»Predvsem temu, da je tekst bolj berljiv, da se bralec preko čustev poistoveti z zgodbo kot zgolj preko nekih faktov. Bralec bolj doživi zgodbo, lažje si predstavlja bolj zapleten sistem preko osebne zgodbe, kjer so avtomatično čustva zraven«* (novinarka C 2016). Vendar skoraj vse izražajo previdnost, *»zdravo mero«* (novinarka C 2016), pravo dozo emocij (novinarka Č 2016), kratka tanko mejo med sprejemljivim in nesprejemljivim. *»Če so emocije primerno uporabljene, če se z njimi približaš temi, greš vanjo globlje, je to plus. Na drugi strani pa je pretirana uporaba čustev, ko to ni potrebno, ko se jih zlorablja, negativna,«* meni novinarka A (2016). Če se torej emocije uporabljajo preveč *»kvaliteta lahko pade. Z mojega vidika. Z vidika urednika, ki mu je to všeč, pa verjetno kvaliteta naraste. S profesionalnega*

pogleda pa ... če pretiravaš in vse delaš samo na emocijah, se mi to ne zdi prav» novinarka C (2016). V povezavi z emocionalizacijo novic so novinarke izrazile tudi zaskrbljenost zaradi pojava namernega vzbujanja čustev občinstva. »To je zelo slabo za slovensko novinarstvo, ne vem kam to vodi. Bomo na koncu poročali samo še čustvenih primerih in zadevah in se ne bomo posvečali temu, kar je res pomembno za našo prihodnost? Mi lahko cel časopis napolnimo z umori in izginotji mladoletnikov. Ampak upam, da še vedno velik del bralcev od nas pričakuje neke druga razprave, ne pa čustveno nabijanje tem, ki niso toliko pomembne za bralčev vsakdan« (novinarka B 2016).

Več novinark trend emocionalizacije novic poveže z rumenim tiskom in senzacionalizmom:

Ne samo emocij, na splošno se je novinarstvo v zadnjih letih spremenilo v bolj plitvo in senzacionalistično in na prvo žogo. Se igra več na karto teh nizkih strasti. Če pogledaš funkcioniranje naslovnice Slovenskih novic, na podoben način delajo tudi komercialne televizije. Vedno več tega skušajo uredniki prenesti v revije in časopise, mogoče celo na nacionalno televizijo. Ne vem, če so samo emocije tiste, več je stvari, se mi pa zdi, da se jih včasih zlorablja. Če pogledaš komentarje pri različnih medijih, so bolj emocionalno obarvani, pogosteje pozivajo ljudi. Več čustev se gotovo vnaša, že preko meje, da se pritegne ljudi k branju in podobno. (novinarka D 2016)

O večji uporabi emocij v navezi s senzacionalističnimi praksami sogovornice govorijo tudi izrecno znotraj »resnega« novinarstva, ko uredništvo vnaprej predvidi neko večinsko mnenje občinstva in »temu primerno streže tudi z emocijami, neti, kuri, dodatno podpahuje, kar se mi zdi slabo Na splošno pač veliko senzacionalizma izhaja iz uporabe emocij« (novinarka Č 2016). Da vsi mediji vpletajo čustva v skoraj vse zgodbe, saj se to prodaja, meni urednica B (2016). »Če so s tem začele Slovenske novice, ki so tipično rumen medij, se je kasneje pokazalo, da to sedaj večinoma povzemajo vsi mediji, tudi nacionalna televizija, kjer bi to najmanj pričakoval, in vsi časopisi. Na primer mi včasih na anonimke sploh nismo odreagirali ... Rekli smo, da to je rumeno, to je igranje na čustva nekoga.« Nobena od sogovornic sicer ni pojava emocionalizacije novic povezala z večjim številom žensk v poklicu.

Urednica C (2016) na podlagi tega, kako medijske hiše pristopajo do čustev povleče ločnico med »dobrimi« in »slabimi« mediji. *»Ločujem medijske hiše, ki to (vključevanje več čustev, op.a.) počno iz pravih, in medijske hiše, ki to delajo iz napačnih, komercialnih razlogov in se hitro lahko usedejo v svoje koprive. Pri tistih, ki delajo to iz pravih razlogov, ker sistemi ne funkcionirajo, je uporaba emocij ok ... Mislim, da kdor uporablja ali zlorablja čustva bodisi svojih piscev, bodisi dogajanj, zato da si nabira klike.... To je v bistvu precej tvegano in ne najbolj odgovorno početje«* (urednica C 2016).

Novinarke tudi izpostavljajo, da je treba k pojavu vse več emocij v »resnem novinarstvu« sistematično pristopiti. *»Skrajni čas je, da se na ravni uredništev razvije neka debata, kako se v bodoče lotevati tem, kot je bil ravnatelj,³⁶ ki bi morala biti vsem v opomin. So teme, ki se jih sploh ne lotimo ali pa zelo previdno in povsem brez čustev in sodb«* (urednica C). Tudi urednica A (2016), ki je edina večje vključevanje emocij v novinarske zgodbe izrecno izpostavila kot pozitiven trend, je takoj dodala, da *»smo novinarji tudi ljudje, ki potrebujemo meje, saj jih znamo zelo hitro prestopiti. O tem, kaj je v okviru etike, do kod gremo, se je torej treba pogovarjati, da enega človeka ne razgališ, raztrgaš ali s svojimi čustvi nekomu povzročiš škodo. Če lahko fakte v članku dokazuješ, pa teh čustvenih momentov ne moreš.«* Izpostavila je še, da več čustev v medijih lahko dvigne kakovost v primeru, da čustvene zgodbe piše oseba, ki *»pozna zadeve. Seveda, če ne greš v ta absurd, da želiš z opisovanjem nekih emocij sam narediti agendo«* (urednica A 2016).

5.3.6.3 Novinarke o novinarjih in emocijah

Na vprašanje, ali novinarke emocije virov, svoje lastne emocije in emocionalne kontekste obvladujejo in v tekst prenašajo kako drugače kot moški, so intervjuvanke v glavnem menile, da posebnih razlik ni oziroma da so te bolj odvisne od posameznika, kot spola. *»Poznam novinarja v naši hiši, ki je po mojem bolj čustven kot vse ženske skupaj«* (urednica C 2016) ali *»moški lahko tudi napišejo zelo čustven komentar. Imamo avtorje, ki so zelo čustveni«* (novinarka C 2016). Podoben je tudi komentar novinarka D

³⁶ Primer mariborskega ravnatelja, ki se je leta 2014 na šoli zapletel v seksualni škandal s sodelavko, o čemer so nekateri mediji obširno poročali, ravnatelj pa je nato storil samomor.

(2016): *»Imam kolegice, ki lahko pišejo o groznih zgodbah, pa ostanejo na relaciji novinar–vir in se jih ne dotakne Ampak poznam tudi moške kolege, ki so se jih zgodbe tako dotaknile, da so jih premagale solze.«*

Kljub temu so nekatere intervjuvanke izpostavljale, da imajo novinarke kot ženske v primerjavi z moškimi vseeno več empatije, so bolj senzibilne in imajo »drug pogled«, in da se to pozna tudi v tekstih, *»je pa res, da se ženske bolj lotevajo takšnih (zdravstvenih, socialnih op.a.) zgodb«* (novinarka A 2016). Stroge ločnice na čustvene novinarke in nečustvene novinarje ni, *»se mi pa vseeno zdi, da se bomo novinarke v določenih zgodbah bolj poglobile, kot bi se moški ali obratno. Tiste, ki so mame, bodo na zgodbo gledale z drugega zornega kota, mogoče zato, ker poznajo ta odnos in lahko poročajo iz nekih svojih izkustev. Moški nasploh veljajo za manj čustvene kot ženske, ne bi rekla namenoma, mogoče jih malo manj prizadene ali pa tega nočejo pokazati«* (urednica B 2016). Lahko pa ženska bolj čustveno napiše tekst. *»Moški gledajo bolj racionalno, ženske pa še posebej v primeru, ko so vpleteni otroci, znamo podleči kakšnim pretirano čustvenim odzivom in se ne znamo zadržati ... Kadar gre za neke zgodbe, kjer bi bilo boljše manj povedati, pa pustiti ljudem, naj sami razmišljajo, tam se ženske včasih čutimo poklicane, da jim moramo mi povedati, kaj naj si mislijo«* (novinarka B 2016).

Zelo eksplicitne izkušnje ima urednica A (2016):

Bolj znamo brati znake, imamo prednost pri branju čustev, prej opazimo, da je nekdo v stiski, žalosten, ali pa nas morda to bolj zanima. Zdi se mi, da so redki moški, ki se ne zvijejo v kepo, ko nekdo začne izlivati čustva. Ko na primer pridemo novinarji na prizorišče umora, je zraven običajno družina, ki na koncu, ko gre skozi birokracijo s policijo, kjer ni ravno neke topline, pridejo do novinarja, pa vidijo ramo za jokanje ... Se mi zdi, da imamo tukaj ženske prednost, da lažje poslušamo človeka ob izbruhih čustev, moški se takrat raje distancirajo, umaknejo nazaj. Tu smo drugačni. Moški neradi izlivajo čustva in tudi neradi poslušajo druge, kako izlivajo čustva ... Meni ni težava priti na kraj zločina in jokati, dovolim si, ker imam pravico biti človek. Moški so tukaj absolutno drugačni.

Povsem drugače pa razmišlja urednica C (2016): »V novinarstvu delajo ljudje ali pa v novinarstvu gorijo ljudje, ki jim je za stvari mar, in to je že v osnovi čustveno izhodišče ... Vsaj v tem poklicu so tudi fantje zelo čustveni, pa jim zaradi tega težko rečeš, da niso profesionalni. Zdi se mi, da je že sam vzgib, da v ta posel prideš in da ga dobro zagrabiš, v osnovi čustven. To počneš zato, ker ti je do nečesa mar.«

6 ZAKLJUČEK

Ali in kako spol vpliva na novinarsko delo in novinarski izdelek, je eno najzahtevnejših vprašanj na področju preučevanja spola in medijev, ki daje nekonsistentne in nasprotujoče rezultate (Lavie in Lehman–Wilzig 2005). Kljub temu je nedvomno, da se je s prihodom večjega števila žensk v novinarstvo razširil nabor tem, ki so vredne poročanja. Ženske so na dnevni red prinesle tematike, kot so žensko zdravje, družina, varstvo otrok, spolno nadlegovanje, diskriminacija, posilstvo, enakopravnost žensk, kakovost življenja in druge relevantne družbene teme (Chambers in drugi 2004). Lisbeth van Zoonen (1998) ugotavlja, da imajo ženske na svet drugačen pogled kot moški, kar se odraža tudi v novinarstvu – novinarke tako bolj upoštevajo želje občinstva, se bolj osredotočajo na ozadja in kontekste zgodb, zaničujejo (moško) distanciranje od zgodb, vključujejo več ženskih virov in menijo, da s svojim stilom pisanja »feminizirajo« novice.

Da imajo ženske širši in globlji vpogled v zgodbo, večplastno razumevanje, socialno širino, zanimanje za zgodbe s človeškega vidika in da so pri delu bolj premišljene in čustveno angažirane kot moški, zlasti ko gre za določene družbene teme, so, ne glede na funkcijo ali pokriva »resnejšega« ali »mehkejšega« novinarskega področja, izrazile tudi intervjuvane novinarke Večera. Pri tem so novinarke same ugotovljale, da je morda tako, ker samo ženske pokrivajo zdravstvo, socialo, šolstvo. »Če so ženskam bolj kot moškim dodeljeni modni, življenjsko stilni, kulinarčni, izobraževalni in zdravstveni prispevki, ni presenetljivo, da so novinarke dojete kot (vključno z lastnim dojemanjem) dobre pri in zainteresirane za življenjski stil in mehkejšo politiko – klasična dilema o kuri in jajcu«, razmišlja Karen Ross (2001: 539). Dojemanje, da so novinarke pri svojem delu bolj empatične, čustvene, večplastne, je sicer skladna s teorijo kulturnega feminizma, ki govori o drugačnem svetovnem nazoru žensk, nasprotnem moškemu, in tudi s teorijo o primarni socializaciji, ki proizvaja hegemonsko ženskost. Vendar pri vprašanju glede samega pristopa do dela (tem, virov in slogov pisanja ter vodstvenih slogov urednic) stališča Večerovih novinarok niso bila več tako enoznačna. Novinarke so poudarjale, da je bolj kot od spola pristop do dela, zlasti do virov in sloga pisanja, odvisen od posameznika, pri čemer je treba upoštevati tudi profesionalnost in korektnost. Takšni odgovori ne presenečajo, saj so, kot pravi van Zoonen (1998), novinarke pogosto ujete v nasprotujočo si situacijo – po eni strani morajo dokazati, da

so dobre profesionalke (objektivne, distancirane), po drugi pa prave ženske (čuteče, pozorne). Pri pojasnjevanju splošnih razlik v primerjavi z moškimi kolegi so se tako bolj oprle na svojo spolno identiteto, pri pojasnjevanju konkretnjših razlik pri delu pa na profesionalno identiteto (de Bruin 2000). Poleg tega novinarke v študijah, ki za metodo uporabijo intervju, govorijo o svoji samopodobi, ki je velikokrat stereotipna in ne nujno skladna s tem, kako novinarke delujejo v praksi (Steiner 2012).

Intervjuvanke so povedale, da jim spol kdaj delo olajša, kdaj pa tudi oteži. Spol kot simbolni kapital izkoristijo pri pridobivanju informacij od moških virov. V določenih primerih, ko imajo opravka s seksističnimi posamezniki, pa jih dejstvo, da so ženske, tudi ovira. Prav pristop do virov je točka, kjer se novinarke Večera pri svojem delu občasno še srečujejo s seksizmom. Gre za komplimente, pripombe, ponudbe in izrecne seksistične izjave in obravnavo, ki se jih morajo novinarke »navaditi« in dobiti »trdo kožo«. Medtem ko del intervjuvank pravi, da seksizem znotraj uredništev ne obstaja, del novinarok govori o določenih neprimernih pripombah in obravnavi tudi s strani moških kolegov. Ne opažajo pa novinarke Večera kariernih omejitev znotraj svojega podjetja. Le dve sogovornici sta povedali, da sta zaposlitev dobili veliko kasneje kot njuni sovrstniki, ki so bili združeni v »moško kliko«. So pa vse tiste, ki imajo otroke, izpostavile notranje, »lastne« ovire pri napredovanju – težave z usklajevanjem plačanega dela in družinskih obveznosti. Materinskost je glavni faktor zaradi katerega se novinarke ne odločijo za napredovanje, če pa se, »ima to svojo ceno«. Ta se odrazi v konstantni slabi vesti in razpetosti med domom in službo, odpovedi lastni družini in zgoščevanju žensk na nižjih nivojih poklica.

Kot je pokazala naša kvantitativna analiza, lepljiva lestev obstaja tudi na Večeru. Več kot tri četrtine zaposlenih novinarok je zaposlenih na nižjih nivojih poklica, medtem ko je skoraj polovica zaposlenega moškega kadra na uredniških položajih. Novinarok je sicer na Večeru zaposlenih več kot moških, 37 posameznic oziroma 57 odstotkov v primerjavi z novinarji. To je precej nad svetovnim povprečjem (35 odstotkov), evropskim (40 odstotkov) in tudi slovenskim povprečjem (42 odstotkov) (Byrley 2006; European Institute for Gender Equality 2014). V primerjavi z ženskami je moških na uredniških položajih, kljub manjši absolutni zastopanosti, 54,5 odstotkov. Moški v okviru redakcij tudi vodijo štiri od petih tradicionalno moških področij, le črna kronika ima urednico. »Moška trdnjava« na Večeru ostaja, poleg zunanje politike, šport.

Intervjuvanke menijo, da zaradi zanimanja moških za to področje, pogosto terenskega dela, ki ženskam manj ustreza, saj je »nekako bolj logično, da je mama z otroci« (urednica A 2016). Kontradiktorno je sicer, da novinarke pogosto razlagajo, da je pokrivanje področja odvisno od posameznikovega zanimanja, po drugi strani pa pripovedujejo, da same določeno področje pokrivajo, ker jim je bilo, tako je v večini primerov, dodeljeno in jih v osnovi niti ni posebej zanimalo. Je pa res, da imajo svoja zanimanja možnost vseeno objavljati, vendar morajo v to pogosto vlagati dodaten trud in čas.

Medtem ko so se s feminizacijo poklica za ženske odprla nekatera tradicionalno moška področja, kot sta notranja politika, gospodarstvo in črna kronika, pa ženska področja – zdravstvo, sociala in šolstvo, moda in dom, deloma tudi kultura, na Večeru ostajata skoraj izključno v rokah žensk. Ali kot je dejala ena od urednic v raziskavi Louise North (2014, 1): »Resnična enakovrednost med spoloma bo nastopila tisti dan, ko bodo moški tekmovali, da bi pokrivali socialo.« Spolna delitev dela tako na Večeru, kljub številčni prevladi žensk in odpiranju tradicionalno moških področij za novinarke, zaradi prevlade moških na višjih delovnih mestih in v prestižnejših sekcijah časopisa, vsaj v manjši meri, še obstaja.

Intervjuvane novinarke Večera so ženske enklave v sociali, šolstvu, še posebej pa zdravstvu pojasnjevale z večjo čustvenostjo in senzibilnostjo žensk in boljšim poznavanjem področja. Emocije so se nasploh izkazale za pomemben del razprave znotraj vloge spola v novinarstvu, ki je »prežeto s čustvi«. Da je »čutiti« dejansko postala šesta komponenta novinarske formule kdo–kaj–kje–kdaj–zakaj (Tessa Mayes 2000), potrjujejo pogledi Večerovih novinarok na vprašanje emocij. Prepoznavaajo jih kot pomemben faktor, ki se mu pri svojem delu ne morejo in niti nočejo izogniti. Emocije so po eni strani komponenta na kateri sogovornice, ne glede na funkcijo in to, ali pokrivajo »resnejše« ali »mehkejš« teme, pojasnjujejo svojo različnost v primerjavi z novinarji, po drugi strani so čustva tista, ki poskrbijo za zanimivost, razumljivost, privlačnost zgodb, angážma bralcev in tudi novinarjev samih.

Prepoznavanje in priznavanje emocij sicer odprto izziva »moški« postulat objektivnega novinarstva, distanciranega poročanja in nevtralne pozicije novinarja. Gre za »moške« poklicne vrednote, ki so jih novinarke Večera pogosto uporabljale pri debati o emocijah.

Del novinark sicer zagovarja, da morajo čustva kot del zgodbe ostati podrejena objektivnosti, druge pa v obstoj objektivnega poročanja ne verjamejo in objektivnost izrecno zavračajo. Lahko bi rekli, da se strinjajo s tem, da sta »nepristranskost in objektivnost absurdni karikaturi« (Ward 2012, 65). Trdimo lahko tudi, da ženske znotraj »kvalitetnega« novinarstva, ki naj bi ga vodile »moške« poklicne vrednote, nikakor enoznačno ne zavračajo »ženskih« poklicnih dimenzij, kamor emocije tradicionalno sodijo. Zaničevanje emocij bi lahko s strani novinark pričakovali v skladu s teorijami, ki pravijo, da sekundarna socializacija delo in vrednote novinarjev in novinark uniformira v skladu z »moško« ustrojenim uredništvom (Ross in Carter 2011). Vendar se to na primeru novinark Večera ni enoznačno pokazalo. Sogovornice so priznavale, da se jih zlasti težke zgodbe čustveno dotaknejo, »saj nisi robot« (urednica A 2016; urednica C 2016), posledično pa kdaj vzbujena čustva tudi prenesejo v tekst. To je v nasprotju z ugotovitvami dosedanjih študij (Pantti 2010), kjer novinarji zaradi profesionalnega standarda nepristranskosti izrecno zavračajo, da čustva virov in dogodkov kakorkoli vplivajo na novinarje in njihov izdelek.

Pri tem je pomembno, da so novinarke, kadar so govorile o vplivu emocij ali eksplicitnem vključevanju emocij v novico (nezavedno) potegnile ločnico, kdaj je to (bolj) dopustno – bolj dopustno je to vključevanje pri »mehkejših« temah, zgodbah s človeškega vidika, skratka »ženskih« področjih, ki jih, kot velikokrat menijo sogovornice, s svojo empatijo, čutečnostjo ženske tudi bolje obvladujejo in se po tem razlikujejo od moških kolegov. V »resnih« novicah pa emocije postanejo bolj problematične in mesto, na katerem so se sogovornice bolj sklicevale na profesionalne standarde, hkrati pa so nekatere omenjale, da je to, kako kdo pri svojem delu vključuje emocije, bolj kot od spola, odvisno od posameznika, pri čemer so lahko čustveni tudi – moški. Iz tega lahko sklenemo, da obstaja očitna napetost med družbenim spolom novinark in »moško« določenimi novinarskimi vrednotami in normami. Pri čemer lahko novinarke svoje vrednote, ki izhajajo iz njihovega družbenega spola (empatija, čutečnost), znotraj novinarstva bolj uveljavljajo na kontra normativnih, »ženskih« področjih. Na tej točki se potrjuje »drugost« žensk v novinarskem poklicu.

Čeprav so intervjuvanke čustva opredelila kot del novice, del »dejstev« brez katerih ni celotne resnice (Pantti 2010), ki lahko pozitivno služijo javnemu interesu, so bile v odnosu do emocionalnih novic torej izrazito kritične. Razprava o vse večji

emocionalizaciji novic je bila pogosto negativna in osredotočena na nevarnosti, ki jih lahko prinesejo pretirano emocionalne novice. Intervjuvanke Večera so na osnovi uporabe emocij v novicah tudi zarisale mejo med »dobrim« in »slabim«, senzacionalističnim novinarstvom, vendar ne v smislu, da prvo čustev ne vključuje, drugo pa jih, pač pa so poudarile, da obstajajo različni načini in motivacije za uporabo emocij. Primerna »je prava doza v primernih temah in na primerni način« (novinarka Č 2016), neprimerna pa je pretirana uporaba čustev, ko je to odveč in ne služi ničemur, razen vzbujanju čustev občinstva, lastni agendi ali pritegovanju pozornosti.

Poplava čustvenih novic v medijih je po mnenju Večerovih novinark posledica komercialnih trendov, tekme za večjo branost in klikanost, saj »čustva vlečejo« (urednica C). Niti ena sogovornica ni povezala pojava s tem, da v novinarskem poklicu dela vse več žensk. Takšnemu razmišljanju sicer nasprotujejo tudi feministične avtorice (Chambers in drugi 2004). Svojo trditev argumentirajo s tem, da na odločevalskih pozicijah znotraj medijske industrije še vedno prevladujejo moški. Hkrati pa, da so ženske res pogosteje izkoriščene za »hiper-sočutno« novinarstvo (prav tam).

Zaključimo lahko, da razprava o emocijah v novinarstvu naslavlja ne le vprašanje položaja spolov, pač pa tudi ključne profesionalne dileme tega poklica: prevrednotenje koncepta objektivnosti in novinarjeve (ne)angažiranosti, zlasti pa, kako v poplavi senzacionalizma, v katerem so emocije pogosto zlorabljene, do pisanja in objavljanja zgodb pristopati odgovorno in etično. Kljub temu, da se emocije v javni sferi težko vklopijo v tradicionalne ideale racionalnega in informativnega novinarstva, iz izjav novinark Večera izhaja, da je na ravni posameznikov problematika že ozaveščena, se pa je potrebno o odgovorni uporabi emotivnih zgodb znotraj poklica in uredništev začeti (še) sistematično pogovarjati. »Novinarska tradicionalna etika objektivnosti, natančnosti in odgovornosti bi se poglobila z občutljivostjo za širše emocionalne posledice novinarskega dela,« meni tudi raziskovalec Barry Richards (2007, 64) in predlaga, da novinarji začnejo aktivno upravljati z javnimi emocijami ter na ta način prispevati k boljšemu javnemu življenju.

7 LITERATURA

- Aldridge, Meryl. 2001. Confessional culture, masculinity and emotional work. *Journalism* 2(1): 91–108.
- Allan, Stuart. 2010. *News culture. Maidenhead*. New York: Open University Press.
- Armstrong, Cory. L. 2004. The influence of reporter gender on source selection in newspaper stories. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 81(1): 139–154.
- Bas, Ozen in Maria Elizabeth Grabe. 2015. Emotion–Provoking Personalization of News Informing Citizens and Closing the Knowledge Gap? *Communication Research* 42(2): 159–185.
- Becker, Lee. B. in Tudor Vlad. 2009. News organizations and routines. V *The handbook of journalism studies*, ur. Karin Wahl–Joergensen in Thomas Hanitzsch, str. 59–72. New York: Routledge.
- Beckett Chralie. 2015. *How journalism is turning emotional and what that might mean for news*. Dostopno prek: <http://blogs.lse.ac.uk/polis/2015/09/10/how-journalism-is-turning-emotional-and-what-that-might-mean-for-news/> (5. april 2016).
- Berry, David. 2013. *Ethics and media culture: Practices and representations*. Burlington: CRC Press.
- Bleske, Glen L. 1991. Ms. Gates takes over: An updated version of a 1949 case study. *Newspaper Research Journal* 12(4): 88.
- Breed, Warren. 1955. Social control in the newsroom: A functional analysis. *Social Forces* 33: 326–335.
- Bulkeley, Christy C. 2004. Whose news? Progress and status of women in newspapers (mostly) and television news. V *Seeking Equity for Women in Journalism and Mass Communication Education: a 30-year update*, ur. Ramona R. Rush, Carol E. Oukrop in Pamela J. Creedon, 183–204. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Byerly, Carolyn M. 2011. *Global Report on the Status Women in the News Media*. Washington: International Women's Media Foundation.

- Carter, Cynthia, Gill Branston in Stuart Allan. 1998. Setting new(s) agendas. . V *News, gender and power*, ur. Stuart Allan, Gill Branston in Cynthia Carter, 1–9. New York: Routledge.
- Chambers, Deborah, Linda Steiner in Carole Fleming. 2004. *Women and journalism*. New York: Psychology Press.
- Christmas, Linda. 1997. *Chaps of Both Sexes? Women Decision-makers in Newspapers*. London: Women in Journalism.
- Craft, Stephanie in Wayne Wanta. 2004. Women in the newsroom: Influences of female editors and reporters on the news agenda. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 81(1): 124–138.
- Csipö, Julija. 2015. *Položaj slovenskih novinark od leta 1959 dalje : primer medijske hiše Delo*. Ljubljana: FDV.
- de Bruin, Marjan. 2000. Gender, organizational and professional identities in journalism. *Journalism* 1(2): 217–238.
- de Bruin, Marjan. 2014. Gender and newsroom cultures. V *Media and gender: a scholarly agenda for the Global Alliance on Media and Gender*, ur. Aimee Vega Montiel, 41–49. Pariz: UNESCO.
- de Cabo, Ruth Mateos, Ricardo Gimeno, Miryam Martínez in Luis López. 2011. *Perpetuating gender stereotypes via the internet? an analysis of the women's presence in Spanish online newspapers*. Dostopno prek: <http://mpr.ub.uni-muenchen.de/33557/> (20. februar 2016).
- Delano, Anthony. 2003. Women Journalists: what's the difference?. *Journalism Studies* 4(2): 273–286.
- Djerf-Pierre, M. 2007. The gender of journalism. *Nordicom Review* 28: 81–104.
- European Institute for Gender Equality. 2013. *Advancing gender equality in decision-making in media organisations*. Luksemburg: Publications Office of the European Union.
- European Institute for Gender Equality. 2014. *Advancing gender equality in decision-making in media organisations: Slovenia*. Luksemburg: Publications Office of the European Union.
- Everbach, Tracy. 2006. The culture of a women-led newspaper: An ethnographic study of the Sarasota Herald-Tribune. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 83(3): 477–493.

- Franks, Suzanne. 2013. *Women and journalism*. London: IB Tauris.
- Gallagher, Margaret. 2002. Women, media and democratic society: in pursuit of rights and freedoms. Kongres *United Nations Division for the Advancement of Women*, Bejrut, 12. do 15. november 2002.
- Gallego Ayala, Juana. 2002. *Gender stereotyping in the production of the news*. Barcelona: University of Barcelona.
- Hanitzsch, Thomas in Folker Hanusch. 2012. Does gender determine journalists' professional views? A reassessment based on cross-national evidence. *European Journal of Communication* 27(3): 257–277.
- Hlebec, Valentina in Maja Mrzel. 2012. Metodološke dileme in njihove rešitve v raziskovalnem načrtu z zaporedno uporabo kvantitativnih in kvalitativnih metod – model izbire udeležencev. *Teorija in praksa* 49(2): 245:263.
- Hopper, K. Megan in John E. Huxford. 2015. Gathering emotion: examining newspaper journalists' engagement in emotional labor. *Journal of Media Practice* 16(1): 25–41.
- Humer, Živa. 2014. *Enakost spolov in mediji*. Mirovni inštitut. Dostopno prek: <http://www.mirovni-institut.si/projekti/enakost-spolov-in-mediji/> (5. april 2016).
- Janša, Janez. 2016. »Na neki FB strani javne hiše ponujajo poceni usluge odsluženih prostitutk Evgenije C im Mojce PŠ. Eno za 30€, drugo za 35€. #ZvodnikMilan«. Twitter. Dostopno prek https://twitter.com/JJansaSDS/status/711986552113647620?ref_src=twsrc%5Etfw (7. april 2016).
- Joseph, Ammu in Kalpana Sharma. 2006. *Whose news?: the media and women's issues*. New Delhi: Sage.
- Kadrovska služba Večera. 2016. Brezimenski seznam zaposlenih po njihovih funkcijah in spolu. Maribor, 5. april 2016.
- Kozmik Vodusek, Vera in Jasna Jeram. 1995. *Ženske v novinarskih vrstah, vrsticah in med njimi*. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije, Urad za žensko politiko.
- Lavie, Aliza in Sam Lehman-Wilzig. 2003. Whose news? Does gender determine the editorial product? *European Journal of Communication* 18(1): 5–29.

- Lavie, Aliza, in Sam Lehman–Wilzig. 2005. The method is the message Explaining inconsistent findings in gender and news production research. *Journalism* 6(1): 66–89.
- Lavie, Aliza. 2004. Organisational Factors in the Newsroom: Cause for Hope or Despair? V *Gender and Newsroom Cultures: Identities at work*, ur. Marjan de Bruin in Karen Ross, 119–142. Cresskill: Hampton.
- Lehman–Wilzig, Sam in Michal Seletzky. 2010. Hard news, soft news, 'general' news: The necessity and utility of an intermediate classification. *Journalism* 11(1): 37–56.
- Liao, Sara XT in Francis LF Lee. 2014. Do journalists believe in gender specificities of news topics? The impact of professionalism and family status. *Asian Journal of Communication* 24(5): 456–473.
- Llanos, Beatriz in Juana Nina. 2011. *Election Coverage from a Gender Perspective: A Media Monitoring Manual*. UN Women, International Institute for Democracy and Electoral Assistance: Stockholm.
- Löfgren Nilsson, Monica in Monika Djerf–Pierre. 2004. Gender–Typing in the Newsroom: The Feminization of Swedish Television News Production 1958–2000 v *Gender and newsroom cultures : identities at work*, ur. Marjan de Bruin in Karen Ross, 81–106. Creskill: Hampton.
- Macharia, Sarah. 2015. Global Media Monitoring Project. Toronto: World Association for Christian Communication.
- Mayes, Tessa. 2000. Submerging in " therapy news". *British Journalism Review* 11(4): 30–35.
- *Metode kvalitativnega raziskovanja*. 2009. Dostopno prek: <http://www.mediana.si/raziskovalne-metode/metode-kvalitativnega-raziskovanja/> (30. marec 2016).
- Mujica, Constanza in Ingrid Bachmann. 2015a. Beyond the public/commercial broadcaster dichotomy: Homogenization and melodramatization of news coverage in Chile. *International Journal of Communication* 9: 21.
- Mujica, Constanza in Ingrid Bachmann. 2015b. How Chilean Editors Perceive and Define the Role of Melodrama in Television News. *Palabra Clave* 18 (2):12–340.

- North, Louise. 2009. Rejecting the 'F-word' How 'feminism' and 'feminists' are understood in the newsroom. *Journalism* 10(6): 739–757.
- North, Louise. 2014. The Gender of "soft" and "hard" news: Female journalists' views on gendered story allocations. *Journalism Studies*: 1–18.
- Novinarka A. 2016. Intervju z avtorjem. Maribor, 20. april. 2016.
- Novinarka B. 2016. Intervju z avtorjem. Maribor, 21. april. 2016.
- Novinarka C. 2016. Intervju z avtorjem. Maribor, 21. april. 2016.
- Novinarka Č. 2016. Intervju z avtorjem. Maribor, Ravne na Koroškem 22. april. 2016.
- Novinarka D. 2016. Intervju z avtorjem. Maribor, Ljubljana 24 april 2016.
- Pantti, Mervi in Lisbeth Van Zoonen. 2006. Do crying citizens make good citizens? *Social Semiotics* 16(2): 205–224.
- Pantti, Mervi. 2005. Masculine tears, feminine tears—and crocodile tears Mourning Olof Palme and Anna Lindh in Finnish newspapers. *Journalism* 6 (3): 357–377.
- Pantti, Mervi. 2010. The value of emotion: An examination of television journalists' notions on emotionality. *European Journal of Communication* 25 (2): 168–181.
- Petančič, Samo. 2016. DNS: UKC naj se vzdrži seksističnih izjav. *Delo* (3. marec 2016). Dostopno prek: <http://www.delo.si/novice/slovenija/dns-ukc-naj-se-vzdrzi-seksisticnih-izjav.html> (3. april 2016).
- Peters, Chris. 2011. Emotion aside or emotional side? Crafting an 'experience of involvement' in the news. *Journalism* 12(3): 297–316.
- Povše, Matej. 2015. Politicarke naj likajo srajce in imajo otroke. *SiolNET* (8. december 2015). Dostopno prek: <http://www.siol.net/novice/svet/politicarke-naj-likajo-srajce-in-imajo-otroke-394993> (7. aprila 2016).
- Randal, Beam A. in Damon T. Di Cicco. 2010. When women run the newsroom: Management change, gender and the news. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 87(2): 393–411.
- Richards, Barry. 2007. *Emotional Governance: Politics, media and terror*. London: Palgrave Macmillan.
- Richards, Barry in Gavin Rees. 2011. The Management of emotion in british journalism. *Media Culture Society* 33 (6): 851–867.

- Ritchie, Jane, Jane Lewis, in Gillian Elam. 2003. Designing and selecting samples. V *Qualitative research practice: A guide for social science students and researchers*, ur. Jane Ritchie in Jane Lewis, 111–145. London: Sage.
- Ross, Karen in Cynthia Carter. 2011. Women and news: A long and winding road. *Media, Culture & Society* 33(8): 1148–1165.
- Ross, Karen. 2001. Women at work: Journalism as en-gendered practice. *Journalism Studies* 2(4): 531–544.
- Shields, Stephanie A. 2002. *Speaking from the heart: Gender and the social meaning of emotion*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Steiner, Linda. 2009. Gender in the Newsroom. V *The handbook of journalism studies*, ur. Karin Wahl-Joergensen in Thomas Hanitzsch, str. 116–129. New York: Routledge.
- Steiner, Linda. 2012. Failed theories: Explaining gender difference in journalism. *Review of Communication* 12(3): 201–223.
- Šadl, Zdenka. 2003. Emocionalizacija javne sfere: emocionalna zasičenost medijev, ekshibicionizem politikov in komodifikacija emocij. *Teorija in praksa* 40(5): 937–954.
- Tuchman, Gaye. 1972. Objectivity as strategic ritual: An examination of newsmen's notions of objectivity. *American Journal of sociology*: 660–679.
- Tuchman, Gaye. 1978. *Making news: A study in the construction of reality*. Free Press.
- Urednica A. 2016. Intervju z avtorjem. Maribor, 25. april. 2016.
- Urednica B. 2016. Intervju z avtorjem. Maribor, 24. april. 2016.
- Urednica C. 2016. Intervju z avtorjem. Maribor, 28. april. 2016.
- Uribe, Rodrigo in Barrie Gunter. 2004 Are soft topics good predictors of emotionality? The case of TV news in Britain. Predstavitev na International Communication Association, New Orleans, 27. 5. 2004.
- Van Zoonen, Lisbeth. 1998. The changing gender of journalism. V *News, gender and power*, ur. Stuart Allan, Gill Branston in Cynthia Carter, 33–46. New York: Routledge.
- Volčič, Zala. 2008. Media, identity, and gender: Tracking feminist media and journalism theories and methodologies. *Media Research: Croatian Journal for Journalism and Media* 14(1): 5–20.

- Wahl–Jorgensen, Karin. 2013. The strategic ritual of emotionality: A case study of Pulitzer Prize–winning articles. *Journalism* 14(1): 129–145.
- Ward, Stephen J. A. 2012. The emotional commitment to objective journalism. *Media* 15 (3): 65–66.
- White, David Maning. 1950. The Gate Keeper: A Case Study in the Selection of News. *Journalism and Mass Communication Quarterly* 27(4): 383.
- Williams Chancellor, Cristal, ur. 2014. *The status of women in the US media 2014*. New York: Women’s Media Center
- Zimmer, Ben. 2015. *The Phrase ‘Glass Ceiling’ Stretches Back Decades*. Dostopno prek <http://www.wsj.com/articles/the–phrase–glass–ceiling–stretches–back–decades–1428089010> (3. april 2016).
- Živčec, Denis. 2016. Komu je včeraj na nacionalki zmanjkalo kisika? *Večer* (6. januar 2016). Dostopno prek: <http://www.vecer.com/clanek/201601066174106> (7. april 2016).

PRILOGA A

Priloga A.1: Intervju z novinarko A

Kako se je začela vaša pot na Večeru?

Na Večeru sem pokrivala že vse, kar se na Večeru pokrivali da, razen na športu in črni kroniki še nisem bila. Začela sem kot prevajalka, potem sem bila redaktorica v dnevni redakciji, potem sem bila prvič na zunanji politiki, potem sem bila dolgo časa v 7D, potem sem bila na mariborski, potem pri prilogi Bonbon, potem spet na zunanji, sedaj pa sem spet na Sobotni prilogi.

Katera področja pokrivate?

Zdaj na sobotni prilogi nimam neke specifične tematike, ker je široko področje. Kar pa mene osebno zanima, so družbene teme, vprašanje žensk, vprašanje spolov, enakopravnosti, take življenjske zgodbe.

Ste jih imeli kdaj možnost pokrivati med svojim delom?

Zelo različno, odvisno od uredništva. Načeloma pa ja.

Delali ste torej na zelo različnih področjih, kako pa ste pristali na njih? So vam bila dodeljena ali ste jih sami izbrali?

Bonbon je bil na mojo željo, pa tudi 7D do določene mere, zelo različno. Večinoma sem bila enostavno premeščena, brez vsakega vprašanja ali mnenja, dostikrat tudi dobesedno iz danes na jutri.

Kako je bilo na zunanji politiki, glede na to, da to ni vaše želeno področje?

Jaz sem imela od začetka kar zadržke do tega, sploh ker sem bila v zelo specifični situaciji. Samo področje mi ni bilo nekako, potem pa mi je postalo všeč. Potem sem ugotovila, da je to zelo zanimivo področje, ker je bila to ena velika možnost, da sem dosti samoiniciativno delala in da sem v tej politiki iskala take stvari kot so te zgodbe, da sem šla stran od te politike v ozkem smislu, ki me toliko ne zanima, ampak, da sem res delala zgodbe s človeške plati.

Tudi ženske teme?

Ja, tudi to.

Je bilo kadarkoli v teh letih vašega dela, da česa niste smeli pokriti zato ker ste ženska ali pa ker take teme, ki so vas zanimale, niso bile sprejete?

Da ne bi smela ... ni bilo nikoli. Zgodilo se je včasih, da sem imela kakšno idejo, pa so rekli ne, ker ni bilo časa za njo, potem pa je aktualnost že minila, ali pa je kdo drug pokril.

Ste se kdaj sami zavirali pri kakšni temi, ker je samo vas zanimala in je bila preveč specifična, preveč ženska?

To je težko reči. Ne, če se je meni zdelo. Sicer kako prideš do te presoje, kaj je tebi zanimivo in pomembno, v bistvu ne vem, ampak da bi se kdaj bremsala ne. Sem pa mogoče kdaj sama pri sebi rekla ne, čeprav sem se mogoče bremsala zaradi zgoraj omenjenih razlogov, zaradi preveč dela in zgodbe nisem niti predlagala.

Se vam zdi, da obstaja delitev na tematska novinarska področja, moška in ženska?

Mislím, da ne več. Včasih, ko sem jaz začnjala, bi bilo recimo popolnoma nepredstavljivo, da bi bila ženska na športu ali črni kroniki, zdaj pa so na črni kroniki same ženske, na športu pa jih sicer še ni. Po drugi strani pa v drugih medijih tudi so, tako da nimam občutka. Meni so sicer enkrat tudi šport ponujali. Med temi številnimi menjavami področij, ki sem jih pokrivala, je bila ena od opcij tudi šport, vendar se zato nisem odločila, ker je to pretežno vikend delo in potem nimaš nobenega vikenda prostega. Drugače ne bi imela nobenih zadržkov, saj me šport zanima, odločitev je bila bolj praktična.

Mislíte, da na Večerú še obstajajo novinarska področja, ki so bolj dodeljena moškima ali ženskam?

Zdravstvo, socialo in šolstvo so glede na to, kdo jih pokriva, bolj ženska, samo ne vem ali je to bolj slučajno ali je tukaj vključen element spola. Je pa tudi res, da nas je žensk več. Črna kronika se meni zdi področje, ki je bolj tipično moško, že zaradi tega, ker ni ravno nenevarno oziroma se lahko znajdeš v kakšnem zoprnem položaju. Pri nas že leta in leta pokrivajo samo ženske.

Zakaj mislite, da je tako?

V bistvu ne vem. Spomnim se, da je prišla ena od novinark, ki dela na črni kroniki, kot mlada novinarka, pred tem pa je bil urednik. Sem imela občutek, da jo to zanima, kljub temu, da je bila mogoče tja potisnjena, ker so bile tam potrebe. Prišlo je do menjave in je ona postala urednica že zelo kmalu. Tudi druga novinarka že od nekdaj to dela. Mislim, da je bolj splet okoliščin, kot da bi sedaj nekdo rekel, 'to naj ženske pokrivajo'.

Ali ženske k novinarskemu delu prinesejo kaj drugačnega?

Gotovo, ne samo k novinarskemu delu, mislim, da imajo ženske pri vsem kar počnejo, na vseh področjih, nek drugačen, niti ne pristop, bolj pogled na svet. Že s tem, mogoče bo zvenelo zelo spolno stereotipno, čemur se hočem izogibat, da ženske nekako drugače gledajo na stvari. Drugače pa ne gre niti toliko za moški–ženske, bolj je delo odvisno od osebnosti, mogoče niti ne toliko od spola.

V kakšen smislu mislite drugačen pogled?

Bolj ženski, bolj mehki, bolj empatični, bolj čustveni konec koncev. Ne bi pa rada preveč posploševala. Bolj je vse to odvisno od osebnosti, kot od spola.

Kaj pa pri izbiri tem, so kakšne razlike?

Še vedno mislim, da je bolj odvisno od posameznika in njegovih interesov, kot pa... Čeprav, ko si pogledam konkretno situacijo na Večeru bi rekla, da ja.

V kakšen smislu?

Da so ženske bolj na teh temah kot so zdravstvo sociala, teh bolj človeških temah, moški pa na novicah. Če na hitro pogledam, so moški bolj v desku, na dnevni, zunanji.

Ali novinarke kako drugače pristopajo k virom kot recimo moški kolega?

Težko bi rekla. Sama skušam pristopati korektno in profesionalno. Mi je čisto vseeno ali je vir moški ali ženska, nisem nikoli bila pozorna na to in nisem zaznala nobene razlike.

Pravijo, da so ženske do ženskih virov bolj empatične in se lažje vživijo v njihovo vlogo?

To je bolj odvisno od teme. Če delaš neko bolj žensko temo, na primer o rojevanju, je normalno, da se ženske novinarke čisto drugače pogovarjajo kot moški.

Na kakšen način?

Že iz neke lastne izkušnje izhajaš. Ampak to velja samo za te teme, ki so res z lastno izkušnjo ali spolom povezane.

Ali ste pri virih pozorni, da vključujete več žensk?

Načeloma ne, je pa odvisno od teme. Če je tema povezana z ženskami, je normalno, da je več žensk sogovornic, drugače pa zagotovo ne.

Kaj pa glede sloga pisanja ali zornih kotov, mislite, da je kakšna razlika med ženskimi avtoricami in moškimi avtorji?

Mislim, da ne. Zopet je bolj odvisno od osebnosti. Avtorja takoj prepoznaš, tudi če ni podpisan. Ne upam pa si trdit, da bi vedela, če je tekst napisala ženska ali moški, to pa ne.

Je mogoče kakšna razlika, kadar je na mestu urednika moški ali pa ženska?

Zopet je po mojem mnenju bolj odvisno od človeka kot od spola.

Kakšne pa so vaše konkretne izkušnje z ženskimi in moškimi uredniki, so bile kakšne razlike?

Nimam tega občutka.

Menite, da imajo moški in ženske enake karijerne možnosti znotraj novinarstva?

Težko bi rekla na splošno. Težko bi rekla, da je bil razlog za kaj spol. Meni se zdi, da najbolj vplivajo osebne simpatije ali povezave, ne glede na spol. Favoriziranje iz meni neznanih razlogov, nikoli sicer nisem bila bolj pozorna, vendar se mi ne zdi, da bi to bilo zaradi spola. Imam občutek, da se nekatere ljudi favorizira, nekatere pa mogoče ne ravno onemogoča, se jih pa na stran drži. Ne zaradi spola.

Kaj pa napredovanje žensk?

Nimam občutka, da bi ženske, zato ker so ženske, imele dodatne ovire.

Kaj pa usklajevanje zasebnega in službenega življenja žensk pri možnostih napredovanja?

To bi morala kakšno mlajšo vprašati. Nikoli me ni nihče vprašal, če imam majhne otroke. V enem obdobju so mi dali stalno popoldansko delo. In to v časih, kjer je bilo okolje delavcu vseeno bolj prijazno, kot je sedaj. Otroci so bili tvoj problem.

Ste imeli karijerne ambicije, ki ste se jim odpovedali zaradi družine?

Ne. Nikoli nisem bila v taki situaciji, da bi morala izbirati med kariero in družino, nikoli nisem bila v takem položaju, da bi mi kdo nekaj ponudil in bi morala pretehtati ali vzamem na račun družine ali ne.

Si niste želeli napredovati?

Ne da ne bi hotela, nekako nisem imela niti možnosti na Večeru. Po drugi strani pa sem imela doma dobro urejeno, ker je bil moj tedanji mož v službi, ko je lahko bolj ali manj delal od doma.

V kakšnem smislu niste imeli možnosti?

Nihče mi ni niti ponudil nekega napredovanja.

Sami niste imeli ambicij?

Blaznih ravno ne.

Ste doživeli kakšno seksistično izkušnjo v novinarstvu ali pa ste jo opazili pri kolegicah?

Jaz osebno je nisem imela in tudi se ne spomnim. No, tiste znane ja, ampak niso iz Večera. Kot novinarka ne, oziroma nič kaj več, kot je seksizma na sploh v naši družbi.

Na račun spola nisem doživela negativnih komentarjev, bolj negativne komentarje na račun novinarjev nasploh. Mislim, da enako letijo na moške in na ženske.

Kaj ste mislili z "znanimi" primeri seksizma?

Kot jih je imela še naša urednica ali pa ko je Kučan eno spraševal, če ni poročena in to. Nobenega takega neznanega primera ne vem. Jaz sem se zelo redko ukvarjala s kakšnimi temami, ki so zelo neprijetne za sogovornike. Sem se v glavnem ukvarjala s

temami, ki so čisto nevtralne ali pa da smo predstavljali te sogovornike, da je bil to njim v prid in so bili pripravljene na sodelovanje.

Pri svojem poročanju vključujete lastna čustva?

Odvisno od vrste članka.

Kdaj jih?

Recimo pri člankih, kjer so moja osebna doživetja ali reportaže, jih zagotovo. Kjer pa gre za neko poročanje, ki mora biti objektivno, se pa prav trudim, da jih ne.

Kaj pa vključevanje čustev drugih ljudi?

Težko je govoriti na splošno. Odvisno je od zgodbe, če jo gradiš na čustvih, ne svojih ampak vpletenih strani, je normalno, da jih vključuješ. V bistvu jih težko izključiš, ker ne poročaš o nekih kamnih ampak o zadevah, do katerih imajo ljudje čustven odnos.

Lahko navedete kakšen primer, kjer se uporabi čustev načrtno izogibate?

Kjer naj bi bil objektivni, se jaz svojih čustev izogibam, že v tem smislu, da bi se postavljala na eno stran. Vprašanje pa je, koliko si dejansko lahko čisto objektivni, vseeno se vedno bolj nagibaš k tistemu, ki je bolj simpatičen. Iz čisto osebnih razlogov ali pa si prepričan, da je eno stališče bolj pravilno kot drugo. Se trudim biti objektivna, ampak, ko seciraš stvari v nulo, je vprašanje, če si res kdaj 100 odstotno objektivni.

Je koncept objektivnosti potem še sploh aktualen v novinarstvu?

Moral bi že biti poklicni standard, neko vodilo, cilj h kateremu težiš. Je pa res vprašanje, če ga 100 odstotno lahko dosežeš.

Ali novinarke, kadar v zgodbe vključujejo čustvene teme in zgodbe ljudi, delajo kakorkoli drugače kot moški?

To bilo treba bolj preučiti. Po občutku ne. Je pa res, da se ženske bolj lotevajo takšnih zgodb.

Čemu pa po vašem mnenju služijo čustva, čustvene izjave, vpletanje tega v zgodbe, čustvene teme oziroma uporaba samih emocij znotraj teksta?

Zopet je odvisno od zgodbe, kako jih uporabiš in s kakšnim namenom. Če v zgodbo pašejo, potem je seveda prav, da so tam. In se mi zdi prav, da jih povzameš in opišeš tako, kot so dejansko bila izrečena ali pokazana, čeprav je to spet interpretacija. In so lahko včasih tudi zlorabljeni.

V kakšnem smislu?

Že s tem kaj izbereš, kaj opišeš. Lahko je nehote, lahko pa je zelo hote. Izrecno se primera ne spomnim, ker jaz takih blazno čustvenih zgodb ne delam. Na misel mi najbolj padeta oba koroška dečka in njuna babica. Ne vem, koliko je bila tukaj krivda novinarjev, ker dejansko od začetka ni bilo popolnih informacij, saj sicer še sedaj ni, ampak od začetka so bili stari straši izpostavljeni in predstavljeni kot žrtve in je bila javnost povsem na njihovi strani. Potem se je izkazalo, da vse ni ravno tako, in da tam ni bilo vse v redu. Zopet je vprašanje, ali je bila to res krivda novinarjev. V tem primeru bi bila čustva uporabljena kot neko sredstvo pritiska na javnost, da se zadeva reši v korist starih staršev. S prikazovanjem joka in s tem...

Se vam zdi, da je Večer bolj začel delati na čustvenih zgodbah?

Še vedno se mi zdi, da je Večer znotraj zdrave mere.

Kaj pa je zdrava mera?

Ne najdem ravno pravega izraza. Recimo, da predstavim drugo skrajnost. Ni mi všeč kako delajo Slovenske novice ali pa Svet na Kanalu A. Tam so čustva res izrabljena z nekim konkretnim namenom ali pa samo za dvig branosti ali gledanosti. Vedno več je teh zlorab emocij, kot sem jih omenila. V resnem novinarstvu pa so avtorji, ki to nekako znajo na primeren način uporabiti, ali svoje emocije in emocije drugih, so pa avtorji, ki tega občutka nimajo. Imaš res občutek da govorijo o kamnih tudi, ko govorijo o ljudeh. Spet odvisno od posameznika, ne od spola.

Kaj mislite s tem, da nekateri novinarji ljudi obravnavajo kot kamne?

Da ni nobenega osebnega pristopa. Da bi recimo v neki zgodbi primerno uporabiti čustva, pa jih ne.

Katere so te zgodbe?

V bistvu v vsakem tipu zgodb, tudi na primer v poročilu. Se mi pa bolj zdi pomembno na kakšen način se uporabljajo čustva iz kakšnim namenom.

Zakaj sploh vključevati čustva v zgodbe?

Zato ker so čustva vedno prisotna, karkoli je, tudi če je tiskovna konferenca o najbolj dolgočasni stvari na svetu, so verjetno prisotna neka čustva. Ljudje nismo kamni in povsem brezbrizni, takoj, ko imaš odnos do nečesa, so čustva zraven.

Se je uporaba emocij v novinarskih zgodbah v zadnjih letih kaj spremenila?

Zagotovo se je povečala. Več je medijev in delajo na različne načine.

Kaj pa znotraj tradicionalnih novic?

Tudi se mi zdi, da vedno bolj stopajo v ospredje te osebne zgodbe oziroma sploh zgodbe, manj je tega poročanja s tiskovnih konferenc in nekih zasedanj. Gotovo je to pozitivno, saj s tem zbudiš več zanimanja pri bralcu in mu približaš tematiko, da ne gre za prepisovanje nekih številčk ali česarkoli. Da se dejansko približaš temi in ljudem, ki so vanjo vpleteni. Je pozitivno ampak na zgodbi, tematiki, mediju primeren način.

Kako pa večja emocionalizacija novic vpliva na kakovost časopisov in novinarstva?

V obeh smereh. Če so emocije primerno uporabljene je to plus, se približaš temi, greš vanjo globlje. Če so emocije primerno uporabljene, če se z njimi približaš temi, greš vanjo globlje, je to plus. Na drugi strani pa je pretirana uporaba čustev, ko to ni potrebno, ko se jih zlorablja, negativna.

Kako se je začela vaša pot na Večeru oziroma v novinarstvu?

Začela se je na Večerovi praksi v srednji šoli, iskala sem počitniško delo in se je pokazala tukaj priložnost. Najprej sem šla probat, ne da bi vedela, kaj novinarstvo sploh je, potem pa sem dobila mentorja in me je začelo novinarstvo dosti bolj zanimati, verjetno bolj kot bi me, če ne bilo njega. Ampak sem potem vseeno šla študirat biologijo, ker mi je takratni odgovorni urednik rekel, da si lahko novinar s katerokoli izobrazbo. Imel je prav, čeprav bi bilo lažje končati FDV kot biologijo v Ljubljani. Končala sem univerzo, nakar se je izkazalo, da za biologe služb ni in sem se honorarno vrnila na Večer, kjer sem potem ugotovila, da mogoče lahko dosti več za okolje prispevam, če pišem članke, kot da sem zaposlena pri kakšni farmacevtski firmi. In me je to dejansko najbolj potegnilo - da se lahko z nekim osveščanjem zadeve premaknejo naprej, tako, da sem v bistvu začela kot specialist za okolje. Najprej sicer na Mariborski kroniki s komunalnimi zadevami, potem pa je se ponudila priložnost na 7D, kjer je bilo dosti več možnosti delati resne teme, malo bolj strukturirane, poglobljene, potem sem pa v bistvu sedem let delala tam. Smo bili prvi tednik, ki se je resno posvečal okoljskim temam konsistentno iz tedna v teden. Nakar je prišlo vabilo z Večera in sem šla nazaj na mariborsko.

Kjer pa pokrivate sedaj?

Vse kar je treba, flikam vse luknje, ampak načeloma okoljske teme, socialo kar se tiče Mariborske, potem sem redaktor na Mariborski, za sprednji del časopisa pa pokrivam okoljske teme in jedrsko energijo, odpadke, vse kar malo diši po okolju, obnovljivih virih energije.

Pokrivanje okolja je bila torej vaša želja in vam ni bilo dodeljeno?

Ne, okolje nikoli. Načeloma se moram jaz truditi, da katero temo kam uvrstijo, redko kdaj pride urednik do mene in reče, 'glej, v Parizu so vsi predsedniki držav sveta, bi šla ti tja?' Vedno je tako, da moram jaz opozoriti, da se to dogaja in da je to pomembno in potem, po prepričevanju, se zgodi dejansko, da lahko napišem tekst.

Kaj pa za ostale teme, na primer socialo?

Glede tega je več posluha.

Ste tudi to področje sami izbrali?

Ja, načeloma imam ta občutek. Dobro, glede na kadrovske stisko mi kdaj univerze ni za delat, ampak seveda lokalna kronika ima čisto drugačno dinamiko kot notranja politika, v glavnem moraš spremljati dogodke, ki se dogajajo v lokalnem okolju, ne moreš razvijati nekih tem, ki se ti zdijo bolj pomembne. Bolj je treba slediti.

Vam je bilo kadarkoli preprečeno, da bi kakšno temo napisali, predstavili samo zato ker ste ženska?

Ne, to pa res ne. Niti približno, da bi bil kakšen takšen primer.

Se vam zdi, da obstaja v novinarstvu delitev na ženska in moška področja?

Ja, zagotovo je politika dosti bolj moško področje kot žensko, pa šport; sploh ne vem, če je bila na Večerih kdaj zaposlena kakšna ženska na športu. Zagotovo je zdravstvo ena od tem, pa sociala, ki jo več ali manj pokrivajo ženske. Verjetno zaradi občutka. Šport je res taka redakcija, kjer je potrebno veliko potovati. Če bi si katera ženska res želela to delati, bi jo sprejeli in vključili, zagotovo pa bi bil moški v prednosti, ko bi bilo treba iti na nogometno tekmo. Notranja politika pa je neki sveti gral novinarstva, tam se pa moške klike vzpostavijo in se mora ženska marsičemu odpovedati, da lahko v tistih klikah deluje, tam je moška dinamika. Treba hoditi na kave, se družiti, dosti bolj si odvisen od informacij drugih, od dogajanj, dosti bolj moraš spremljati, biti vpet v politiko. Kar mogoče ni vedno dobro; moraš se pridružiti fantom. Pri teh temah kot so pa zdravstvo, sociala, pa tudi okolje, je pa vseeno dosti žensk, večino teh področij tudi vodijo ženske, recimo, če gledam nevladne organizacije. Se razumeš na nekem čisto drugem nivoju in ne rabiš biti tako grebatorski kot v nekih moških okoljih. Ne rabiš se tako dokazovati, ker se ženske drugače pogovarjamo, znamo se razumeti, jaz se lahko s svojimi sogovornicami tudi pogovarjam o tem, kako skrbeti za otroke in kaj se našim otrokom dogaja. Po mojem izhajam tudi iz tega, da so to ženska področja že v osnovi, tudi šolstvo je žensko področje.

Zakaj pa mislite, da je tako, da se področja delijo?

To je posledica družbenega sistema že od nekdaj, tako naša družba na žalost še vedno deluje in tudi enkrat, ko se bo v politiki znašlo več žensk, bo tudi več žensk novinarik prišlo zraven. Čeprav je potem odvisno, kako se ženska, ko pride na neki položaj

obnaša. Ali pade v ta moški svet in začne delovati po fantovsko ali ohrani neke ženske vrednote. Tu se mi zdi največja razlika pri znanstvenicah. Ženske postanejo v dosti primerih precej podobne moškim, zakaj je tako pa ne vem, najbrž je to res posledica sistema, najbrž greva lahko nazaj do krščanstva in srednjega veka. Te stvari se pač zelo zelo počasi spreminjajo.

Kaj pa na Večeru? Se vam zdi, da obstajajo področja in teme, ki so pogosteje dodeljena moškim ali ženskam?

Ja. Za šport sem že rekla, tukaj tudi ni nekega zanimanja žensk. Potem pa se mi zdi, da je zunanja politika pri nas precej moška zadeva. To je spet moška klika, fotoreporter in moški gresta na teren in tam imata dogodivščine in se vedno izkažejo za uspešne in je vedno pohvaljeno. Potem pa notranja politika, kjer si vedno vezan na parlament in stranke, pa večerna piva v nekih družbah, kjer se dogaja pretok informacij.

Se vam zdi, da ženske k novinarskemu delu prinesejo kaj drugačnega, kaj specifičnega?

Ja, definitivno. Dosti bolj širok pogled na zadeve. Ženske se znamo vživeti. Če imamo primer velikega podjetja, ki počne nekaj narobe, se bo ženska zagotovo znala vprašati, kaj zaposleni mislijo. Ženske imajo socialno širino, dosti bolj kot moški. Tudi pri socialnih primerih bo ženska znala pogledati izven tega grdi, slabi, ampak, da imamo več nians nekega dogajanja. Enako je v zdravstvu. Zdelo se ti bo pomembno izpostaviti vse plati, ne greš toliko na prvo žogo, moškim pa se rado zgodi, 'to je zgodba, gremo'. Tako se mi zdi, da so ženske zelo pomemben del uredništva, ker znajo malce širše pogledati.

Kaj pa v pristopu do virov, so kakšne razlike med novinarji in novinarkami?

Ja. Spet odvisno, kdo vir je. Recimo pri kakšnem šovinističnem tipu lahko ženska naleti na totalno blokado in tega je v Sloveniji na lokalnem nivoju še veliko. Tisti, ki se profesionalno ukvarjajo s politiko, tega nimajo toliko. Na lokalnem nivoju je tega strašljivo veliko, od županov recimo. Enkrat se je umeščalo odlagališče radioaktivnih odpadkov v Sloveniji, edina sem prišla na občinski svet v eno vasico na Gorenjskem in tisti župan mi je rekel, 'kaj nimamo nobenih moških novinarjev v državi, same ženske morate biti novinarke'. In se potem sploh ni hotel z mano pogovarjati in sem prepričana, da zaradi tega, ker sem ženska. Zna pa biti včasih mogoče prednost, ne vem pa, koliko

to ženske izkoristijo. Zagotovo znajo biti kdaj bolj zvite pri pridobivanju odgovorov kot moški, načeloma pa to ni noben recept, če hočeš ohraniti kredibilnosti.

Kaj pa glede izpostavljanja drugačnih zornih kotov, drugačnega sloga pisanja, so tukaj kakšne razlike?

Tu sem jaz prepričana, da se pri odkrivanju novih zgodb moški zelo radi gredo velike zgodbe, ker so te bolj pomembne, ženski se pa zdi tudi pomembno iti k nekemu ob Muri in se pogovarjati o tem, kako on živi in vozi brod čez Muro. In iz tega zna narediti tudi dobro zgodbo. Ženski ni toliko pomembno, da bo sedaj drugi medij povzema neke ugotovitve. Bolj čuteče so. Če bi bila enakost spolov v novinarstvu, ne vem, če bi to še počele. To se mi zdi taka povratna zanka.

Kako to mislite?

Da bi bile ženske enako zastopane v politiki in potem v novinarstvu in če bi se ženske ukvarjale s takimi velikimi zgodbami. Saj to je verjetno tudi osebna odločitev, mogoče smo zaradi tega pač prisiljene, zato, ker so pri skledi oni, tudi kam drugam pogledati in da je to pač naša niša. Ampak mislim, da ne, mislim, da bi se ženske še vedno dosti bolj ukvarjale s poslušanjem in opazovanjem kot moški.

Je kakšna razlika, kadar je na mestu urednika moški ali ženska?

Mislim, da je. Večerove urednice so znale dosti bolj prepoznati kdo kaj zna in kdo kaj dela, kot pa moški uredniki. Moški so vedno padali na moške klike, vedno je bilo pomembno iti na pivo in se tam pogovarjati, pri čemer je bila ženska izključena. Verjetno se tudi sama izključi. Se spomnim v obdobju moškega urednika, ko sem bila jaz na praksi s kolegico, takrat sem bila najstarejša, je bilo zelo zanimivo, da so fantje vsi dobili službo tri leta pred nama. Njihov postopek je stekel ena dva tri, pri nama pa je bilo vedno, 'joj denarja je zmanjkalo, zdaj pa ne moremo'. Pa sem prepričana, da ne zato, ker sem slabše delala, ampak oni so bili skupaj, so bili prijatelji, so se družili, so debatirali vsakodnevno. Je pa res, da je kasneje moj resorni urednik dosti naredil in se trudil za mojo zaposlitev. To je bil tak tipičen primer, mislim, da je moja kolegica še malo za mano dobila zaposlitev, pa smo bili vsi skupaj na praksi. Ne vem, če je sploh katera druga punca s prakse dobila takrat službo.

Obstaja vtis, da gre poklic v vedno večjo feminizacijo, se strinjate?

Ne vidim nobene razlike, poklic se zagotovo feminizira. Da bi bile pa zgodbe zaradi tega kaj drugačne, pa se mi ne zdi, mogoče edino to, da imajo malce širši kot.

Kaj pa za novinarsko profesijo?

Zakaj bi to imelo vpliv, meni se res ne zdi, da bi to vplivalo na poklic. Zagotovo so pa nižje plače.

Mislite, da imajo moški in ženske znotraj novinarstva enake karijerne možnosti?

To je odvisno do katere stopnje se je ženska pripravljena čemu odreči. Ko imaš otroke, na primer družini. Tipičen primer je moja urednica, ki se je morala s porodniške vrniti mesec prej, če je hotela postati urednica. Če se je ženska pripravljena delno odpovedati družini, ima možnosti čisto enake. Odvisno je tudi od drugih domačih okoliščin, samohranilka se težko.

Je veliko težje za novinarko usklajevati poklicno in privatno življenje?

Definitivno. Preprosto zaradi časovnice. Ko imaš ti enkrat družino, se pričakuje, da bo pospravljeno, še vedno je ženska vloga v naši družbi skrbeti za dom, organizirati otroške zabave. Na tebi je polno nekih malenkosti, ki jih moraš vkomponirati med sprejemanjem podnebnega sporazuma v Parizu in kupovanjem mleka in usklajevanjem babic. Podpora družine je tukaj ključna, ampak zagotovo zahteva dosti napora in odrekanja in nekih malih dnevnih žrtev, ki se jih mogoče kdaj sploh ne zavedaš.

Torej je mogoče to tudi omejitev, da se kdaj ne odločiš za napredovanje?

Mogoče, samo še vedno mislim, da je to izbira ženske. Če nisi pripravljen na to pač ne boš urednica. Mislim pa, da na Večer, ni tega preprečevanja, da ne moreš napredovati, ker imaš recimo otroke.

Opažate seksizem v novinarstvu?

Zagotovo je. Tega je zadnja leta mogoče malo manj zaradi feminizacije poklica. Preprosto se moraš navaditi na komentarje kot na primer, 'tvoj uvodnik ima pa zelo lepo sliko'. Mogoče se moškimi to zdi zelo nedolžna zadeva, vendar ženska raje vidi, da pred njenim izgledom cenijo njeno pamet. Mislim, da so najbolj ranljive ženske, ki dobro izgledajo. Starejši kolegi so včasih še vedno čutijo obvezane, da komentirajo mlade novinarke, medtem ko novinarjev ne. Dosti sogovornikov zna biti zelo slikovitih,

začnejo ti pošiljati vabila na samotni otok na Jadranu... Pritiski znajo biti, ne vem, kje je tukaj meja z nekim mobingom. Mlajše novinarke so zagotovo temu večkrat izpostavljene, moški imajo radi mlado ranljivo žensko.

Ali pri svojem poročanju vključujete čustva?

Seveda. Predvsem pri socialnih zgodbah preprosto ne moreš izključiti čustev. Ko vidiš družino s sedmimi otroki, ki bo čez en mesec ostala brez doma, kljub temu, da so se cel čas trudili rešiti zadevo. Ne moreš ne čustveno napisati članka, določeno mero čustev vključiš tudi zato, da druge ljudi opozoriš na dogajanje in jim potrkas na vest. Je pa seveda treba biti zelo previden, saj lahko hitro postaneš preveč patetičen, kot na primer zgodba tipa: uboga mama, zapustila jo je država; še vedno je potrebno pred čustvi predstaviti vsa dejstva. Čustva so potem samo tisti okrask na zgodbi, ki pritegne ljudi, da preberejo zgodbo in potem začnejo razmišljati. Kadar pa gre za poročanje o dogodkih, na primer na črni kroniki, pa sem mi zdi zelo pomembno, da se tam čustva ne vpletajo. Vendar mediji to vseeno vedno bolj počnejo, ker je informacij preveč in je treba ljudi s čustveno noto pritegniti. Je pa res, da ženske znajo čustva uporabljati malo več in ne na najbolj primernih zgodbah. Moški gledajo bolj racionalno, ženske pa še posebej v primeru, ko so vpleteni otroci, znamo podleči kakšnim pretirano čustvenim odzivom in se ne znamo zadržati.

V zgodbah kjer so čustva prisotna, jih ženske boljše ali slabše obvladujejo in vključujejo v zgodbe kot moški?

Odvisno od tipa zgodbe, zna biti, da ženska bolj čustveno napiše tekst. Kadar gre za neke zgodbe, kjer bi bilo boljše manj povedati, pa pustiti ljudem, naj sami razmišljajo, tam se ženske včasih čutimo poklicane, da jim moramo me povedati, kaj naj si mislijo. Primer zgodbe koroških dečkov. Mislim, da je v takih primerih dobro, da se predebatira v uredništvu in da se vključijo kaki starejši kolegi. Zagotovo nekdo, ki ima več izkušenj in bo znal bolje obvladati zgodbo, manjka neko medgeneracijsko sodelovanje. Jaz sem se od starejših kolegic dosti več naučila kot od kogarkoli drugega. Zagotovo je starejša novinarka, ki dela že 30 let v novinarstvu naletela na podoben primer in ve, kako ravnati. To se mi zdi zelo pomembno in potem bi se tudi čustva drugače porazdelila.

V katerih zgodbah menite, da je vpletanje čustev neprimerno?

V politiki. V njej lahko zelo hitro dobiš etiketo, da si pristranski, gre za neke odločevalske procese, pri katerih ne smeš svojih čustev vpletati. To ni vezano na spol.

Ne samo svojih, kaj pa tistih od virov, čustvene atmosfere, čustvene reakcije?

Še vedno je politika prva, kjer potegneš mejo in mogoče zato, ker je tudi najlažje, saj imaš vedno občutek, da je nekaj v ozadju. Črna kronika tudi. Sem sicer bolj redko delala na tem področju, ampak ko sem, je bilo zelo težko ne imeti mnenja in napisati samo poročevalsko. Okolje in znanstvene teme so po drugi strani zelo specifične, ker je težko uresničevati neko objektivno novinarstvo. Pri podnebnih spremembah ni dilema ali so ali niso, nekateri pa bi še vedno radi to predstavili drugače. Ko polarni medved umira, ker nima ledu, lahko tudi čustveno predstaviš. Ali pa lahko čustveno predstaviš ljudi, ki zaradi okoljskega problema živijo v zastrupljenem okolju. V takem primeru čustva pridejo prav.

Služijo čustva v novinarstvu še čemu?

Pridobivanju klikov in pozornosti v nekaterih primerih, včasih pa so nujna za zgodbo. Če ti predstavljaš zgodbo azbestnega bolnika, ki je celo življenje delal v tovarni in je zaradi tega bolan in bo umrl vsaj 20 let prezgodaj, država pa nič ne naredi in ne dobi niti odškodnine. V takem primeru moraš z nekim čustvom podati njegovo zgodbo, da pride do odziva in reakcij.

Torej čustva lahko odigrajo neko vlogo javnega interesa?

Gotovo. Politika so članki brez čustev, dolgočasno.

Se vam zdi, da se je uporaba emocij v novinarstvu v zadnjih letih kaj spremenila?

Mislím, da se je precej povečala. In to predvsem na neupravičenih področjih, kjer se s čustvi na silo vzbuja pozornost. Na določenih poljih javnost pač ne more odločati, mediji pa za voljo branosti in klikanosti uporabljajo čustva, da služijo. Skrajni čas je, da se na ravni uredništev razvije neka debata, kako se v bodoče lotevati tem kot je bil ravnatelj, ki bi morala biti vsem v opomin. So teme, ki se jih sploh ne lotimo ali pa zelo previdno in povsem brez čustev in sodb.

Kako ocenjujete ta vedno večji pojav emocionalizacije novic?

Mislím, da lahko naredi veliko škode. Eno je, če orišeš zgodbo s čustvenimi elementi, druga pa je, če namerno pri človeku hočeš vzbuditi čustvo, da se nekomu godi krivica, ga razburiti. To je zelo slabo za slovensko novinarstvo, ne vem kam to vodi. Bomo na

koncu poročali samo še čustvenih primerih in zadevah in se ne bomo posvečali temu, kar je res pomembno za našo prihodnost? Mi lahko cel časopis napolnimo z umori in izginotji mladoletnikov. Ampak upam, da še vedno velik del bralcev od nas pričakuje neke druga razprave, ne pa čustveno nabijanje tem, ki niso toliko pomembne za bralcev vsakdan.

Kako se je začela vaša pot v novinarstvu oziroma konkretno na Večeru?

Na praksi sem bila prvič po prvem letu faksa. Potem sem dve leti zapored bila na tej praksi, vmes sem tu pa tam kakšno šolsko prilogo delala. Sem pa mislila, da bom v drugih vodah pristala. Rekla sem si, da je delo na Večeru začasno, dokler si kaj drugega, boljšega ne najdem. Potem me je potegnilo in sem ostala. Po letu in pol sem dobila zaposlitev.

Pokrivam lokalno kroniko, zdravstvo, različno, kar pač pride. Od nekih dogodkov v mestu, do kulture, politike. Začela sem na notranje politični redakciji, nadaljevala na mariborski. S tem, da se največ fokusiram na zdravstvo.

Kako ste pristali na zdravstvu? Vam je to bilo dodeljeno ali ste sami izrazili željo?

To je bil nek splet okoliščin, ker je ravno takrat bila tista, ki je ob mojem prihodu pokrivala zdravstvo na notranjepolitični redakciji, na daljši bolniški. So me prosili, če bi lahko malo vmes skočila na te stvari. Potem pa, ko si enkrat notri in začneš malo kapirati stvari, je to postalo tudi meni bolj zanimivo področje, sem si ga malo želela delat, malo pa so tudi uredniki hoteli, da jaz to delam, ker sem pač že imele kontakte in tako nekako je prišlo do tega. Ko sem prišla na mariborsko kroniko, sem potem sama izrazila željo, če bi lahko jaz predvsem zdravstvo pokrivala, mi je pač zanimivo, tako, da delno mi je bilo dodeljeno, po drugi strani pa sem si ga jaz tudi sama želela.

So kakšne tematike mogoče, ki vas zanimajo, pa jih sedaj ne pokrivате, ker delate zdravstvo?

Mislím, sigurno bi bilo zanimivo kulturo delati ali pa ples, ampak ni časa za vse. To mogoče nekoč, ko bo več časa. (smeh)

Vam je bilo kadarkoli preprečeno, da bi pokrivali kako tematiko, področje, zato ker ste ženska?

Ne, tudi med navijače so me poslali, iz škotske ali kaj so bili tisti.

Spol igra kakšno vlogo pri tem, kaj boš delal, kaj ne boš delal?

Do določene mere verjetno igra, ampak ne pa, da bi zdaj prevladoval ta faktor. Je pa res, da sedaj, ko z eno kolegico delava tematiko o drogah že dobivava opozorila kolegov

'pazita se punc, bo šel fotograf zraven'. Verjamem, da tudi zdaj na neko vojno žarišče ne bi najprej punce poslali, mogoče, ne vem, razen če bi sama izrazila željo. Ne vem ali je to zato, ker pač moški pokrivajo zunanjo politiko večinoma ... Če bi bila punca zelo angažirana bi pa tudi njo poslali.

Mislite, da obstaja v novinarstvu delitev moških in žensk po področjih?

V zdravstvu smo večinoma ženske, no razen, kjer imajo moškega dopisnika, ki dela vse. V kulturi jih je tudi na splošno več. Novinarstvo je vedno bolj feminiziran poklic in si zdaj najbrž tudi same izberemo področje, ki nam je bližje, sigurno pri tem spol igra vlogo. Smo pa imeli zadnjič praktikantko, ki je bila nora na fuzbal, ampak večinoma so bolj moški tisti, ki to pokrivajo.

Ali obstajajo na Večeru novinarska področja, ki so pogosteje dodeljena ženskam oziroma moškim?

Saj pravim, na notranji politiki je mogoče več moških. So tudi ženske, ampak se mi zdi, da je tam več moških, pa zunanja politika je tudi moška. Na gospodarstvu mislim, da je več moških, medtem pa je na kulturi več žensk. Na mariborski redakciji je tudi več žensk, ampak imamo tudi moške, ne bi zdaj rekla, da smo spolno razdeljeni ... Na športu je več moških. Tam so sami moški.

Zakaj mislite, da je tako, da torej ženske pogosteje pokrivajo zdravstvo in podobne teme?

Po mojem so ženskam te teme tudi bližje, bolj jih, ne vem, te zgodbe privlačijo. Na splošno ženske med poklici velikokrat izbirajo take, kjer so potrebne neke socialne veščine ... Odnosi z ljudmi in tako naprej. Saj ne, da zdaj moški tega ne delajo ali pa obratno, da ženske delajo samo to, ampak, ne vem, je to odvisno ali od tega, delno socialnega spola, ki ga razvijaš, nekaj pa sigurno tudi od nekkih interesov, tega kar imajo načeloma ženske več, neke empatije.

Pri tem, kaj boš pokrival je velikokrat pomembno znanje, pa stiki, da poznaš področje. Pri športu to pomeni, da fantje, ki redno spremljajo fuzbal, pač seveda boljše poznajo področje, kot pa punce, ki ga ne spremljajo. In bo lažje usmerjat enega novinarja, moškega, pri pokrivanju nogometa, kot pa recimo, če bi mene začeli, ko pač nisem toliko vedela

Prej ste omenili, da je poklic vedno bolj feminiziran. Kaj ta trend prinaša samemu poklicu?

Ena stvar je sigurno padanje plačila za delo. To je pač nekaj, kar se vedno zgodi, ko se poklici feminizirajo – da postanejo slabše plačani. Pa tudi, če izhajamo iz tega, da moške in ženske zanimajo različne stvari, se verjetno določene teme vseeno pozabijo in izgubijo. Če je veliko več žensk, se potem bolj delajo teme, ki so bližje ženskam. Bralci časopisa pa niso večinoma ženske. Zato vsekakor v nobenem poklicu, po mojem, stroga feminizacija ne prinaša pozitivnega.

Ali je kakšna razlika kadar je neposredno nadrejen urednik moški ali pa ženska?

Razlika je zaradi osebnosti, ne zaradi spola. Ne vem no. Nisem o tem nikoli razmišljala. Razlika med urednikoma, ki sem ju imela doslej, moškim in žensko, je velika. Mislim, da imata drugačen pristop, ampak ne bi rekla, da je to razlika zaradi njunega spola. Mogoče, da imamo pod žensko na naših sestankih dosti več tem, ki se ne tičejo direktno službe, kot pa je bilo pod moškim urednikom. Tam je bil zjutraj urednik, ko smo imeli sestanek, strog. Je bilo samo delo; potem na kosilu smo se bolj take soft stvari pogovarjali. Pod žensko urednico pa klepetamo vedno vmes, tako da, mogoče je to povezano s spolom. Na notranje političnem uredništvu se je tudi bolj vedelo, kaj kdo pokriva, področja so bila točno razdeljena. Kolegici sta pokrivali bolj socialne teme, šolstvo oziroma te teme, fantje bolj notranjo politiko, gospodarstvo, zunanjo politiko. Kolega, kolegica in jaz pa smo bili nekje vmes. Pač tam je bila bolj ta delitev kot sedaj na lokalni kroniki, čeprav mi imamo tudi delno porazdeljeno. Ni pa tako določenih tem, ker smo mi lokalna redakcija, verjetno zato ne. Dobro, ženske malo bolj pokrivajo socialo, moški bolj promet.

Ali mislite, da ženske k novinarskemu delu prinesejo kaj specifičnega, kaj drugačnega kot moški?

K novinarskemu delu?

Recimo način pisanja, slog pisanja, različne zorne kote ...

Pri izbire tem in zornih kotov verjetno že, mogoče v določenem smislu tudi prinašanje teh raznih tem o ženskah. Ampak, da bi pa stil pisanja bil prav drugačen, to pa ne vem, bi težko rekla. Mogoče imajo ženske bolj bogat zaklad, moški pa bolj racionalno pišejo, mislim manj opisno. Čeprav tudi verjetno ne vsi. Odvisno verjetno. Morda znajo moški

bolj strukturirat, kaj bolj direktno povedati. Ženske pa bolj tudi opišejo, več dodajo zraven, grejo okoli (smeh), še kaj napletejo zraven. Ne vem, težko ocenim.

Kaj pa pristop do virov, je drugačen?

Ne vem, ali je to zato, ker sem pač med mlajšimi, ampak dostikrat imam sama recimo opravka z moškimi sogovorniki in jaz probam sebi v prid vedno to obrnit. Ker me podcenjujejo in rečejo 'ta je še mlada', ne rečejo direktno 'vi ste ženska' (smeh). Ker mislim, da toliko pa so brihtni, da vejo, da s tem ne bi daleč prišli. Ja, tudi včasih si kdo privošči kako tako izjavo, po drugi strani maš takšne, ki hočejo biti kot kavalirji do tebe. Imamo tudi eno tako sodelavko, ki se mi zdi malo bolj mogoče koketna (smeh). Včasih opažam, da so nekatere kolegice malo bolj koketne, pa na tak način poskusijo kaj dobiti, ne vem, če moški tudi enako pri ženskih sogovornicah delajo. Čisto možno. Možno pa je tudi, da je ženski, ki pokriva gospodarstvo in pride k enemu managerju strašnemu, težje kot moškemu.

Sami imate kakšno tako izkušnjo?

Hm, ja, ko sem pisala o NK Maribor, sem imela tak občutek, da me oni ne jemljejo preveč resno, oziroma se jim zdi, 'kaj nam nekaj gnajviš, če nimaš pojma o fuzbalu', čeprav sem pisala o palestinski zastavi med navijači in ni imelo neposredne zveze z nogometom. Takrat sem imela mogoče tak občutek, drugače pa ne vem. Imam dosti takih virov, ki so moški, pa se čisto korektni in mislim, da nimajo problema s tem, katerega spola si. Sem pa imela s PR-ovci oziroma s PR-ovkami iz ljubljanskega kliničnega centra izkušnjo, ko so novinarke opozorile na to, da me kot mamice ali pa bodoče mamice bi morale biti bolj subtilne in malo bolj, ne vem kako že, poročati o otroški srčni kirurgiji. Kar smo potem seveda poslale društvu novinarjev, da je protestiralo. Jaz sem UKC tudi napisala, če se hecajo in da so zamešali datume, ker ni bil 1. april. Pa ni bilo nobenega odgovora. Hecno je, ker so same ženske v upravi; ni nuno, da so vedno moški tisti, da te diskriminirajo na podlagi spola.

V novinarstvu opažate seksizem?

Ja, sploh pri starejših. Pri enem kolegu imaš občutek, da te zelo na podlagi tega, da si ženska, ocenjuje in se vedno pogovarja s tabo glede tega; to je nekdo, ki je tebi nadrejen. Se mi zdi, da je nekje na meji. Gre za kakšne pripombe in seksistične poglede na svet, ki se tudi odražajo v vsakem njegovem tekstu. Tudi drug kolega ima kakšno

pripombo včasih, ampak on se mi ne zdi, da bi v seksističnem smislu mislil, ampak ti da bolj kompliment v smislu 'joj, danes si pa v krilu, joj, kako lepa šminko maš', ampak konec koncev, saj tudi če ti ženska da tako pripombo, te ne zmoti, če je dana kot kompliment. Tega jaz tega ne jemljem kot neki seksizem. Tisti drugi moški kolega pa je zelo neprijeten, nima takih komplimentov, ampak prav take pripombe, kaj pa vem, telesno govorico, ki se mi ne zdi primerna. Vidiš, da te nekdo opazuje na tak način ali pa da uporablja neke ljubkovalnice, ki mislim, da so nepotrebne.

Ali so karijerne možnosti znotraj novinarstva za ženske in moške enake?

Po mojem so. Nenazadnje imamo odgovorno urednico, na moji redakciji je urednica. Ne vem pa, ali moški hitreje napredujejo ali pa je vprašanje napredovanj povezano z današnjimi časi, padanjem naklade, konstantno »krizo« v medijih, pomanjkanjem denarja in je zato težje napredovati kot včasih. Tudi, če bi moški res hitreje napredovali, bi to vedno opravičevali ne s tem, ker je nekdo ženska, ampak ker ni denarja. Če se primerjam s sodelavcem, s katerim sva približno istočasno začela, sva še vedno na istem. Jaz pa imam tudi premalo kilometrino, da bi lahko o tem sodila.

Ali obstajajo za ženske kakšne ovire pri napredovanju?

Če gledamo na mesta urednika, se ženske same težje odločijo, če imajo družine in koordinirajo vse skupaj. Naša urednica ima dva otroke in težko vse skupaj usklajuje, brez dveh redaktorjev ne bi zmogla. Kdo od drugih ima dva redaktorja? Nobeden, tudi, če imajo otroke. Odgovorna urednica pa nima otrok, v tem smislu je odločitev za kariero do določene mere težka odločitev. Se pa verjetno marsikatera novinarka zavestno odloči, 'bom raje ostala na določeni ravni, pa bom boljša mama'. Se pa to tudi spreminja, saj so moški bolj vključeni v družino, več delajo hišnih opravil.

Ali pri svojem poročanju vključujete čustva in če da, na kak način?

Priporočeno je, da vključuješ čim manj čustev pri samem poročanju. Imaš pa tudi veliko pisanja, ki ni poročanje, ampak je interpretacija, je reportaža, kjer čustva so zaželeni, da je zgodba bolj sočna, prijetna za branje, bolj zanimiva. Po drugi strani pa jaz ne verjamem v objektivno novinarstvo brez lastnih čustev in brez lastnega razmišljanja in agende. Ti pišeš in opozarjaš na stvari, ki se ti zdijo narobe, jih problematiziraš in si prizadevaš za izboljšanje. Aktivno novinarstvo se mi ne zdi slabo, ne glede na to, da so verjetno od zadaj čustva. Če znaš to speljati do neke zdrave mere, da nisi žaljiv,

destruktiven ali krivičen, da ne pišeš polresnic, ne vidim v tem problema. Določene članke pa čustva naredijo bolj zanimiva. Pri kakšni temi, do katere nimaš čustev, si do nje indiferenten, te teren ne zanima tako zelo. Če ti je vseeno, če bodo otroci umirali, ker nimajo zdravnika, boš verjetno veliko bolj suhoparno napisal, pa tudi morda ne boš postavil toliko vprašanj. Še vedno si človek, četudi si novinar, imaš čustva, četudi kdo misli, da jih nimaš.

Kaj pa vključevanje lastnih čustev v novico?

Kar sem govorila, so že lastna čustva. Velikokrat pa seveda skušaš ujeti tudi čustva ljudi, da lahko bolj živo predstaviš situacijo, sploh pri nekih terenskih zadevah. V novinarstvu je polno čustev.

Kako gledate na odnos med objektivnostjo, ki je neka novinarska smernica, in emocijami?

V to teorijo ne verjamem, se mi ne zdi potrebna. Bolj všeč mi je princip, da odkrito poveš, kaj si misliš, kot da blefiraš, da si objektivni, ker ne boš mogel biti nikoli. Si človek, imaš svoja prepričanja. Seveda moraš biti korekten, ne smeš preko iti, na podlagi čustev nekaj izsiliti, napisati nekaj, kar ni pravično, žaljivo do koga. Moraš se znati brzdati. Bolje, kot da povsem izključiš čustva, je, da si odkrit, poveš svoj pogled in je to to. Morda bi bilo celo bolje, da bi vsak medij jasno povedal, kakšna je njegova politika.

Čemu pa služijo emocije v novicah?

Predvsem temu, da je tekst bolj berljiv, da se bralec preko čustev poistoveti z zgodbo kot zgolj preko nekih faktov. Bralec bolj doživi zgodbo, lažje si predstavlja bolj zapleten sistem preko osebne zgodbe, kjer so avtomatično čustva zraven, če gre za osebno zgodbo.

Pri zdravstvenih tematikah, ki jih pokrivate, so lahko prisotna zelo močna čustva.

Kako potegniti mejo, kaj je še sprejemljivo in kaj ne?

To je sploh pri nekih otroških temah, recimo dečku Reneju, ki so mu želeli odrezati nogico. Gotovo se hitro ujameš v past, da preveč poročaš o teh čustvih in premalo o faktih. Zdravniki so na to najbolj alergični, da novinarji presojava o strokovnih zadevah. Ampak to je njihova naloga, da so odprti in znajo pojasniti stvari. Ker če ti

zaprejo vrata pred nosom, imaš samo starša, ki je razočaran, žalosten, jezen, se boji. Kot novinar moraš biti toliko, da ne prikažeš samo ene strani, ampak več. Na tebi je, da stvari uravnovesiš. To ne pomeni, da si dosegel objektivnost, moraš pa k temu do določene mere stremeti. Paziti moraš, da nisi preveč pod vplivom čustvenih zgodb in jih ne predstaviš samo kot čustvene. Jaz skušam v teh primerih, zraven iskati systemske zadeve, saj se pogosto pokaže, da je problem systemski. Te zgodbe so pogosto res prežete z emocijami. Čeprav po drugi strani lahko to tudi pomaga. Ko pa želijo zdravniki ozaveščati, pa jim čustvene zgodbe bolnikov tudi pridejo prav. Čustva tako niso vedno slaba, ne pomenijo vedno rumenega poročanja. V določenih primerih lahko pomagajo razumeti, ozaveščati, opozoriti. Dokler tega ne zlorabljaš.

Se je uporaba emocij v novicah v zadnjih letih spremenila?

Zdi se mi, da tradicionalno zadržani mediji, kot je RTV, imajo vedno več ne samo emocij, ampak tudi podajanja mnenj. Da recimo voditelj vmes pove, kaj si misli, četudi to ni najbolj na mestu. Verjetno je emocij več. Morda, ker mediji stremijo k temu, da je bolj gledano, na Večeru je verjetno podobno.

Kako pa ocenjujete ta pojav?

Preveč se čustev ne smeš posluževati, ker potem medij izgubi resnost. Pri vsem temah tega ne moreš, niti to ne sodi v vse teme. Poročati o politiki in pri tem pretiravati s čustvi, to se mi ne zdi, da paše skupaj. Verjamem da se pri določenih področjih čustvom ne moreš izogniti, če pa se medij teh na splošno preveč poslužuje, gre v rumeno smer. Zdrava mera čustev mora biti. Jaz tudi ne grem v vsako zdravstveno zgodbo z emocijami.

Zakaj pa menite, da je prišlo do tega pojava?

Zaradi iskanja komercialnih poti in reševanja finančne situacije medijev. Se mi zdi, da imajo uredniki večinoma prepričanje, da so te zgodbe bolj gledljive, poslušljive in brane in da pač zato dajejo prednost čustvenim zgodbam. Kar pa po moje ni prav, da je to edino merilo. Pri pretiravanju s čustvi hitro padeš v to, da si rumen. Po moje zgubiš tisti del bralcev, ki te kupujejo, ker te imajo za resni medij.

Kako pa vse večja emocionalizacija novic vpliva na novinarstvo in kvaliteto časopisov?

Če se jih uporablja preveč, kvaliteta lahko pade. Z mojega vidika. Z vidika urednika, ki mu je to všeč, pa verjetno kvaliteta naraste. S profesionalnega pogleda pa ... če pretiravaš in vse delaš samo na emocijah, se mi to ne zdi prav. Sama imam pri tem ničelno toleranco pri javnem mediju, pri RTV–ju. Tam ne bi smeli slediti komercialnim interesom. Če se privatni medij odloči, da je to njegov način, ok. Ampak standard pa s tem, se bojim, lahko pade, če se zlorablja, nabija ...

Ali novinarke, kadar pišejo o čustvenih temah, vključujejo svoja lastna in čustva drugih ljudi, delajo kako drugače kot novinarji?

Ne bi rekla. Nikoli nisem na ta način razmišljala. Moški lahko tudi napišejo zelo čustven komentar. Imamo avtorje, ki so zelo čustveni, pa to ne pomeni, da tekst ne stoji. Ne znam odgovoriti.

Kako se je začela vaša novinarska pot?

Med študijem v času prakse na Večeru in Dnevniku. Nato sem delala na dopisništvu Radia Slovenija na Koroškem. Čez čas sem hotela menjati medij. Takrat so na Večeru širili regijske vsebine, potrebovali so dodatne kadre, zato sem presedlala zaradi težnje po spremembi medija. Večer mi je bil v redu zaradi regionalnega okolja, ker sem želela delati na Koroškem. Zdelo se mi je, da lahko relevantne teme za to okolje v Večeru dobro obdelam. V večji meri sicer pokrivam gospodarstvo, pa tudi vse druge teme, od socialnih, zdravstvenih, političnih tem v lokalnem okolju.

Za to področje ste se torej odločili sami ...

Delo na lokalni kroniki je specifično. Delaš po neki afiniteti. Na regijah uredniki ne poznajo toliko terena, da bi lahko delegirali same teme. Veliko samoiniciativnosti je potrebno, veliko več kot v redakcijah v matičnih hišah. Enostavno moraš na tak način delati, ker drugi ne poznajo terena. Sam se moraš prebiti do tem, poskusiš ne samo slediti dogodkom. Je pa res, da delam več gospodarstva, kar je lastna želja. Vedno pa sem želela gospodarstvo pokrivati iz tega delavskega vidika. Pri nas je Železarna, Rudnik, mene je zanimalo, kaj to pomeni za način življenja v tem okolju. Torej ne striktno gospodarstvo z vidika poslovnih rezultatov, bolj kot način življenja, kako se ljudje preživljajo, na kak način si služijo kruh, kakšne so razmere delavcev.

Zakaj pa ravno s tega vidika?

Življenje na Koroškem je zelo determinirano s temi velikimi podjetji kot sta bila Rudnik in Železarna. Preteklo zgodovinsko, kulturno in socialno okolje je vzpostavljeno na teh temeljih. Skozi različne gospodarske aspekte lahko spoznavam celo identiteto okolja. To me je ves čas zanimalo, zakaj se živi kot se živi, in ne drugače.

Je bila kakšna tema ali zgodba, ki ste jo želeli pokrivati, pa je niste smeli, ker ste ženska?

Ne. V bistvu ne.

Ali v novinarstvu obstaja delitev na ženska in moška tematska področja?

Mislím, da je v preteklosti obstajala bolj kot sedaj. Mogoče se ta delitev bolj zabrisuje. Smo pa nekako naravno razdelili, da so ženske od nekđaj pokrivalé bolj socialne in zdravstvene teme; sploh zdravstvene se mi zdi, da so bile izrazito ženske, gospodarstvo pa je bilo izrazito moško področje. Medtem ko politika niti ne. Poklic se feminizira in so se tudi teme vzporedno s tem na ženske širile bolj kot prej, ko so bila področja še razdeljena. Tudi uredniška mesta so sedaj praktično številčno že skoraj enakomerno porazdeljena. Tako je zaradi interesov, nekaj pa zato, ker so se te teme zdele manj politične, ko je bila politika v medijih še prevladujoča. Kultura je tudi precej moška. Še najbolj izrazita se mi zdi spolna delitev pri socialni in zdravstvu.

Kaj pa na Večeru. Obstajajo novinarska področja in teme, ki so pogosteje dodeljena ženskam oziroma moškim?

Nimam občutka. Se mi zdi, da so se novinarji bolj sami našli na področjih, ki jih pokrivajo. Šport je bil vedno bolj moški. Žensk ni bilo v redakciji, so pa na tem področju pogosto na radiu in televiziji, čeprav morda res na manj pomembnih športih. Ne vem pa, ali imajo ženske interes za to področje. Nekatere kolegice iz regijskih uredništev recimo občasno pokrivajo lokalni šport. Če ima ženska interes, lahko pride zraven. Mogoče pa ne v matični redakciji.

Ali ženske k novinarskemu delu prinesejo kaj drugačnega, specifičnega?

Morda malo več empatije, ko gre za določene teme, pa ne da bi vnašale patetiko v tekst, ampak morda malo več večplastnega razumevanja medčloveških odnosov, kar se mi zdi precej zanemarjeno v slovenskem novinarstvu. Preveč se še vedno piše faktično, bolj z vidika širših posledic, manj pa se recimo upošteva posameznika, kjer je ženski princip zelo pomemben. Včasih je morda tudi kakšna čustvena plat v interpretativnih vsebinah bolj prisotna, kar ni nujno slabo, nimam pa občutka, da bi pri ženskah šlo za kako patetiko, v smislu, da bi to bilo negativno. Se mi zdi, da to malo bolje presoja ženska.

Kaj pa pri izbiri tem, zornih kotov. So tu kakšne razlike?

Sigurno ženska bolj zajame ta vsakdanji življenjski vidik, če gre recimo za otroke, družinsko življenje; pri zdravstvenih temah so morda bolj občutljive, če gre za afere v zdravstvu, operacije otrok. Tu morda ženske vidijo malo več, malo širše kot moški. Moški pa bolj ta politično–gospodarski kontekst – številke, izgube, posledice, bolj

institucionalni vidik. Bolj bi rekla, da moški pokrivajo ta mainstream institucionalni okvir, bolj pa pustijo ob robu zasebnejše plati. Čeprav je morda to že malo stereotipno.

Kaj pa slog pisanja?

Ne vem, če se po spolu ločuje sam slog pisanja. Imamo birokratsko pisanje pri ženskah in pri moških, imamo tudi bolj kreativno, že skoraj literarizirano varianto, pri obeh spolih. Lahko imaš zelo dovršen slog in pri ženskah in pri moških. Hitro se vidi, če novinar bere ali ne bere. Morda je pri mlajših manj ustaljenih form, ki so bile včasih zelo prisotne in zasidrane v žanrih, ki se jih starejši morda bolj držijo. Mlajši pa ne več toliko in zato besedila postajajo bolj berljiva. Po spolu pa nimam občutka, da bi se slogi razločevali.

Pristop in odnos do virov in sogovornikov se vam zdi morda različen pri novinarjih in novinarkah?

Odkvisno od tem. Včasih je lahko spol prednost ali pa slabost. So ljudje, sploh v gospodarskih temah, ki bi evidentno raje imeli moškega sogovornika. Včasih imaš občutek, da, če gre za neko stroko ali finančne podatke, nekdo misli 'eh, kaj bom to razlagal, saj ni relevantno, vas ženske to itak ne zanima'. Morda pa tudi pri športu, trenerji, se mi zdi, da še vedno lažje govorijo z moškimi kot večjimi poznavalci področja. Če pa neko področje konsistentno spremljaš dolgo in se pokažeš kredibilen, spol sčasoma absolutno ne igra več vloge. Odkvisno je, kako delaš, ne glede na spol.

Se vam zdi, da obstaja kakšna razlika, kadar je na mestu odgovornega urednika moški ali pa ženska?

Uf, ne vem. Po moje ne. Včasih so ženske celo sposobne večjih intrig kot moški v odnosih znotraj redakcije. Včasih ženske lahko še bolj kombinirajo z drugimi ženskami kot bi moški. Se mi zdi, da so zmožne zapletati stvari še bolj kot moški.

Prej te omenili, da se novinarstvo feminizira. Kaj to po vaše pomeni za novinarstvo?

Po moje bi bilo dobro ohraniti neko razmerje, da ostanemo približno enakomerno porazdeljeni. Da se ne bi toliko feminizirali. Čeprav nimam nič proti temu, da je vse več žensk novinar, ampak je v redu neko uravnoteženo razmerje, tudi z vidika publike. Nimam občutka, da bi sam spol pomenil, da bo kaj drugače v profesiji. Upam pa, da

večje upoštevanje etičnih smernic. Se mi zdi, da lahko v tej smeri ženske kaj prispevamo. Mogoče vseeno malo bolj s tenkočutnostjo in malo bolj s pozornostjo presojamo neka etična merila, da se bolj preizprašujemo o posledicah. S tega vidika mislim, da je lahko to plus za bolj etično in kakovostno novinarstvo.

So znotraj novinarstva enake možnosti za ženske in moške?

Mislim, da so. Ne vidim, da bi spol kakorkoli pogojeval napredovanje. Vsaka ženska ima danes zagotovo enake možnosti, če že v preteklosti mogoče to ni bila praksa.

Vidite morda vseeno kakšne ovire za ženske v tem poklicu?

Prej v lastnih, notranjih ovirah kot zunanjih. Če se ženska sama odloči, da ima ovire, recimo pri usklajevanju zasebnega življenja z delom. Ker tako vemo, kako se ti ure širijo na cele dneve. To usklajevanje je res težko. To je ovira. Lahko se zavestno odločiš, da ne želiš iti dlje, se sam ne odločiš za napredovanje. Drugače pa nimam občutka, da bi spol določil, da ti ne bi mogel napredovati. Odvisno no. Prej se mi zdi stvar notranjih ovir.

Opazate morda seksizem v novinarstvu?

Znotraj novinarstva ne, v razmerju do novinark pa ja. Znotraj novinarstva morda kdaj opozorijo kakšne novinarke, kak RTV ali pa kakšne večje novinarske hiše, kjer so generacijski prepadi morda malo večji, kot so pri nas, na kakšne neprimerne izjave. Ampak to bolj na vsakdanji medosebni ravni odnosov, kar ne vpliva na delo.

Kaj pa seksizem s strani sogovornikov?

Sama nimam negativnih izkušenj. Drugače pa mislim, da se seksizem dogaja bolj s te politične ravni, ki se ponavlja ves čas, ki tudi ni omejen na Slovenijo. Imamo primere tudi v tujini. To je ena od vrst diskreditacij, pritiskov na novinarsko delo, ki pride prav, če je novinarka ženska, da se jo na ta način poskuša diskvalificirati.

Ali pri svojem poročanju vključujete svoja čustva? Če da, na kak način?

Čustva v najširšem pomenu besede, nekega odnosa do stvari, vključujem. Če ne razumemo čustva v ozkem smislu izražanja povsem specifičnih čustev, mislim, da jih vsi vključujemo. Ni objektivnega novinarstva, kjer ne bi bilo čustva, ker v vsakem primeru imaš izdelano stališče, odnos do teme, ki jo pokrivaš. Ali si naklonjen,

odobravaš neko zadevo ali pa že s samim izborom teme pokažeš stališče ali pa s tem, kakšnemu sogovorniku sploh daš poudarek. Mislim da je to stvar čustev, seveda tudi stvar razumne presoje, teže argumentov. Če veš na kateri strani si in zakaj tam stojiš, recimo ubraniš neko stališče, ker se ti zdi relevantno, pač ker presodiš, da je za kakršnokoli spremembo to potrebno, je primerno, da se na ta način vpleteš in to ni negativno vpletanje.

Kaj pa čustva v samih novicah? Kako razmete na tem mestu vključevanje čustev?

V sami strogi novici, je primerna nevtralna oblika, čustva so tu še najbolj izključena. Samo, ne vem, velikokrat se mi zdi, da zelo hitro vpelješ čustveni kontekst, ko pojasnjuješ neke sprejete odločitve, četudi z vestjo ali preko nekega dogodka. Tudi na ravni vsakdanjih poročanj se to dogaja; recimo sedaj smo imeli ta pomladni sneg in smo takoj razmišljali o posledicah za ljudi, s tem so bila že takoj vključena njihova čustva, kaj bo to prineslo ljudem, ki so seveda prizadeti, saj gre za negativno posledico. Zlasti pri športnih zmagah, patriotskih občutkih ali pa raznih kulturnih dosežkih iz lokalnega območja, vključiš čustva, saj se ti zdi pozitivno, da mladi iz tvojega okolja uspejo z nekim projektom. Takoj se čutiš s tem povezan, četudi si nevtralni opazovalec.

Kaj pa lastna čustva v sami novici, kjer vpleteš svoj pogled, svoje konkretno čustvo?

To se mi pri striktni novici ne zdi na mestu. Je treba dati kolikor toliko realno informacijo. Vseeno moraš zagotoviti nek podatek, ki je izvzet od prežetosti z emocijo. Tu se mi ne zdi, da bi za vsako ceno pa nekaj vpletal in tudi ne.

Čemu sploh služijo emocije v novicah?

Žal vse bolj služijo pritegovanju pozornosti, pa morda niti niso realna. Problem je, če se pretirava in vpleta čustva tako, da se podatek znotraj njih že izgubi. To je problem komercialnih trendov v novinarstvu, senzacionalizma v smislu, da se pritegne pozornost. Drugače pa, kar se tiče vzpostavljanje konteksta, širše atmosfere, se mi zdi, da čustva služijo pritegnitvi bralca, lahko tudi na pozitiven način, v smislu, da ga vpelješ v nek kontekst, pa da se lahko v nečem prepozna, identificira, ker pač ti zajameš recimo neko razmišljanje določenega okolja. V tem smislu lahko čustva pozitivno delujejo.

Se vam zdi, da se je uporaba emocij v novicah v zadnjih letih kakorkoli spremenila?

Seveda se je spremenila. Emocije so bolj prisotne kot v preteklosti. To so prinesli ti komercialni trendi v medijih, pa ne samo komercialni trendi, tudi sprememba novinarskega dela, poročanja. Zdi se mi, da je bilo včasih bolj striktno poročanje, bolj zapisnikarsko novinarstvo, kar je bilo povezano s širšim politično–ekonomskim kontekstom v državi. Ta poročevalski kontekst se je zagotovo spremenil in se meša z interpretativnim. Imamo pa, sploh v televizijskih oglašanjih, že hitro obarvano vest.

Kako pa ocenjujete trend vse večje emocionalizacije novic?

V splošnem komercialnem smislu je morda malo problematično, ker ni treba pretiravati na vseh točkah. Lahko pa, če so stvari dobro narejene, pozitivno deluje. Potrebna je prava doza v primernih temah in na primeren način.

Kaj pa je prava mera, prava doza emocij?

Odvisno od teme, okoliščin, ne velja tukaj neko absolutno pravilo. So stvari, ki terjajo čustva. Če smo imeli primer CSD, se ve, da ne moreš poročati enako kot s seje senata univerze. To so različne tematike z različnimi posledicami, in družbenimi in osebnimi. Če izhajamo iz posameznikove zgodbe, ki jo potem dajemo kot primer za sistemske spremembe je tukaj drugačana analiza posameznikovega primera in tukaj težko izločuješ čustva, ker veš da se za njega nekaj spreminja. Ne da se ravno opredeliš, ampak imaš odnos do tega in prav je, da ga imaš. Drugo je, če pišeš o sistemskih zadevah in odločitvah, ki so sprejete z nekimi sklepi, kjer je tudi potrebna ustrezna mera kritike, ker imajo odločevalci neko družbeno odgovornost, ker morajo delati v javnem interesu in z javnim denarjem. Temu primerno tudi poročaš. Če izhajaš iz posameznika in se ta za potrebe neke zgodbe razkrije, recimo s svojo boleznijo, potem moraš imeti absolutno do tega odnos. Odvisno je, kakšna je zgodba, kako pristopaš k članku, kakšne vire imaš, zato je prava mera pomembna – če boš vključil otroka, bolnika, lezbijko, potem moraš zgodbo primerno obravnavati. Saj ne, da si patetičen ali preobčutljiv, ampak s pravo mero odgovornosti, kjer je tudi pomembna čustvena inteligenca pri presojanju odgovornosti.

Kako pa ta nova vloga emocij vpliva na kvaliteto časopisov oziroma novinarstva?

Pri nas žal velikokrat negativno. Lahko bi bolje vplivalo, če bi emocije znali bolje kontekstualizirati. Ne vem, če znamo presoјati bralce, jih včasih tudi ne. V športu je to lahko. Ker z zmago se vsakdo identificira. Včasih pa, če se neko večinsko mnenje vnaprej predvidi, se temu primerno »streže« tudi z emocijami in se neti, kuri, dodatno podpihuje, kar se mi zdi slabo. Tipična tema je bila begunska, kjer mediji niso opravili svojega dela tako kot bi ga lahko oziroma bi ga morali. Na splošno pač veliko senzacionalizma izhaja iz uporabe emocij – histeriziranja, nepotrebnega ustvarjanja panike. Kar je lahko problem.

Lahko vnašanje emocij v same novice prispeva k javnemu interesu, v smislu da se kaj spremeni?

Samo z zavzetostjo in vztrajnostjo pri neki temi z dovolj dobro argumentacijo lahko pripomoreš k javnemu interesu. Bolj s konsistentnostjo dela, da so ta čustva vpletena. Vztrajnost bi rekla. Da res težiš z neko temo dovolj resno, dovolj vpeto, a to je bolj angažma kot čustva. Drugače ne vidim nekega širših konkretnih posledic čustev za javni interes.

Kako pa gledate na emocije v odnosu do objektivnosti?

Mislím da nič ni objektivno. Tudi to, kar imamo za objektivno ni. Če ti da uradni vir neko izjavo, v tem ne vidim hude objektivnosti. To ni nič bolj objektivno kot, če vključiš razlagalni vir. Objektivnost je bila nekoč vzpostavljena bolj zato, da se približno skuša podati širšo, celovito sliko, da si bolj vsestranski kot objektivni. Že sama izbira teme ni objektivna. Zavračam objektivnost kot tako, ker se mi zdi, da ne obstaja. Če pa naj bi imeli objektivnost skozi druge faktorje, torej vključevanje več plati in podobno, se mi ne zdi, da bi jo čustva kakorkoli zbijala.

Ali novinarke, ko se soočajo s čustvenimi situacijami in popisujejo čustvene zgodbe, delajo kako drugače kot moški kolegi?

Odkvisno od teme. Zmeraj se mi zdi, da določene stvari znamo narediti z večjo občutljivostjo ali empatijo. To se mi zdi ključna in veliko pogostejša značilnost žensk kot moških, ne glede na to, da ne želim stereotipizirati. V tem smislu prinašajo nek drug pogled kot moški. Če smo pri tem, da novinarke bolj pokrivajo zdravstvene, socialne teme, potem se to morda večkrat odrazi v novici.

Kako ste začeli svojo pot na Večeru in v novinarstvu?

Začela sem delati na ljubljanskem uredništvu in prvi teden me je poklicala urednica šolstva in me prosila, če bi ga pokrivala, in sem rekla da ja. Čeprav sem mislila, da bo dolgočasno, se je potem pokazalo za zanimivo, začela pa sem delati tudi na notranjepolitični redakciji. Hitro sem sicer dobila svoje področje – šolstvo, ki pa je tipično žensko, kot recimo zdravstvo.

Torej vam je bila tema bolj dodeljena, kot da bi si jo sami izbrali?

Mislím, da je naključje tako hotelo, bilo je prosto in so mi dodelili.

Je bilo kakšno področje, ki bi ga raje pokrivali kot šolstvo?

Ni bilo nobenega takega. Se mi zdi, da je na Večeru itak tako, da imaš priložnost pokrívati še številna druga področja, tudi taka, ki te veselijo. Nisi tako striktno omejen. Delala sem tudi na področjih, ki niso čisto ženska domena, na primer sem tudi za šport pisala in zunanjo politiko.

Vam je bil kdaj preprečeno, da bi pisali o kateri temi, zato ker ste ženska?

Ne. Mogoče me kdaj niso izbrali ali pa se spomnili na mene, čeprav mislim, da ni bil razlog to, da sem ženska. Na kakšne strelske obračune v tujino so vedno šli moški poročati, ne vem ali zaradi tega, ker je to moško področje ali zaradi česa drugega. Nihče mi ni nikoli rekel, tega pa ti ne moreš, ker si ženska.

Se vam zdi, da v novinarstvu obstaja delitev na moška in ženska tematska področja?

Meni se zdi, da. Če površno pogledam v časopisih, sta šport in zunanja politika večinoma moška, tudi o obrambi še nisem videla, da bi ženska napisala članek. Medtem ko o šolstvu, zdravstvu, te bolj mehke teme, pa bolj kot ne pokrívajo ženske. Pri notranji politiki je že bolj mešano. So področja, kjer se poznajo delitve, recimo ženske socialo bolj razumejo.

Se vam zdi, da na Večeru obstajajo določena področja in teme, ki so pogosteje dodeljena ženska oziroma moškim?

Podobno je, kot v novinarstvu nasploh: šolstvo, zdravstvo in socialo pokrivajo ženske. Vojsko, zunanjo politiko pa moški. Če moški že pokrivajo zdravstvene teme, je zato, ker vskočijo. Predvsem govorim za časopise, na televiziji se mi zdi, da je malo drugače, tam je več žensk.

Zakaj menite, da so področja tako razdeljena?

Včasih je bilo to najbrž še bolj razdeljeno, ker je bilo novinarstvo bolj moški poklic. Če vzamem primer zunanje politike, je bilo najbrž lažje iti moškim na teren, enako pri športu. Zakaj je taka delitev ne vem, mogoče, da moški bolj obvladajo neke teme kot ženske. Najbrž je povezano s tem, kako moški in ženske dojemajo področje. Zagotovo pa ženske bolje razumejo stvari s teh področij, in da je to tudi eden od faktorjev, ko se jim teme dodeljujejo. Mogoče niti ne na zavedni ampak bolj na nezavedni ravni, recimo, naj o otrocih piše ženska, zakaj bi pisal moški. Čeprav tudi moški kdaj kaj napišejo. Bo pa ženska prej o tej temi razmišljala.

Kaj menite, da trend feminizacije prinaša novinarskemu poklicu?

Meni se zdi, da je dobro, da sta oba spola enako zastopana v kateremkoli poklicu, ker to prinaša več prednosti, od skupinske dinamike, kreiranja idej, do vključevanja moških in ženskih lastnosti. Če začne en spol dominirati, se mi ne zdi to najboljše. Po določenih raziskavah, to da se neki poklic feminizira, pomeni tudi, da se plače nižajo in da se vrednost poklica v očeh drugih zmanjšuje. Včasih so bili zdravniki samo moški, sedaj pa, ko je več zdravnic, poklic izgublja na veljavi in vrednosti, v globalnem smislu. Mogoče se to dogaja tudi z novinarskim poklicem. Ne vem zakaj bi mi morale imeti manjše plače, verjetno je tudi na državni ravni v vseh poklicih ženska še vedno slabše plačana. S tega vidika se mi feminizacija zdi slaba, po drugi strani pa se mi zdi dobro, da se vedno več žensk uveljavlja v poklicu, ki je še pred leti veljal za moškega.

Se vam zdi, da ženske k novinarskemu delu prinesejo kaj specifičnega, kaj drugačnega?

Verjetno malce drugače gledajo na stvari. Ženske načeloma, ne vem če tudi novinarke, veljajo za bolj tople in nežne, kar se najbrž malo pozna v člankih in najbrž tudi zaradi tega dobivamo te družbeno bolj občutljive teme. Ker jih ženske boljše obvladujemo.

Kaj pa izpostavljanje drugačnih zornih kotov, slog pisanja, so tu kakšne razlike med novinarkami in novinarji?

Po mojem ne. Mislim, da je to bolj odvisno od vsakega posameznika, njegovega stila in njegovih zanimanj, mislim, da spol nima takega vpliva na to, na kaj se osredotočaš. Vsaj nisem zaznala, da bi zaradi tega, ker sem ženska, drugače gledala na situacijo. Mogoče tiste, ki imajo otroke in ko poročajo o družinskih temah, gledajo drugače, čeprav po drugi strani tudi moški, ki imajo otroke lahko drugače gledajo. Ne bi rekla, da spol vpliva na stil, zorni kot in način pisanja.

Kaj pa pristop do virov oziroma sogovornikov?

Tukaj pa so razlike. Ženske znamo včasih izkoristiti to prednost, da smo ženske. Na račun ženskih čarov dobiš kakšno informacijo več, po drugi strani pa moški dobijo na resnih področjih, politiki, več virov in uživajo neko zaupanje, da jih bolj resno jemljejo. Moški dobijo bolj resne in relevantne zgodbe, lahko pa tudi ženska kdaj pri moškem doseže, da dobi kakšno zgodbo.

Ali ženske vključujejo drugačne vire kot moški?

To je bolj stvar posameznika. Poznam primere v naši hiši, ko ženske vključujejo izključno moške vire, če bi pogledali določeno rubriko in prešteli, koliko je bilo moških in koliko žensk, bi bila statistika porazna. Sama vidim, da so v člankih večinoma moški in da oni prednjačijo, pa ne vidim razloga zakaj, še posebno, če bi lahko tudi ženske enakovredno pokomentirale kakšno stvar in zato tudi sama dostikrat zavestno dam možnost ženski. Moški se mogoče o tem sploh ne sprašujejo, smo pa tudi ženske tukaj različne. Bolj je odvisno od senzibilnosti posameznika.

Je kakšna razlika, ko je na mestu urednika moški ali ženska?

Mislim, da je. Sama sem imela priložnost izkoristiti oboje. Ne vem, koliko so sicer razlike, ki sem jih opazila, vezane na osebnost, koliko pa na spol, ampak bi rekla, da je sodelovanje drugačno. Pri ženskah se zna zgoditi, da na plan bolj pride rivalstvo med ženskami. Ko je ženska enkrat na položaju, daje prednost moškemu. Sama sem imela boljše izkušnje z moškimi uredniki, ne samo z odgovornimi ampak tudi z resornimi uredniki. Ne vem pa, če je to zato, ker taka sem, ali je to zaradi tega ker sem ženska.

Kaj pa je bila ta razlika, razen v ženskem favoriziranju moških?

Razlika je bila mogoče tudi v načinu komuniciranja, občutek je bil drugačen. Način sodelovanja in način komunikacije je drugačen. Tudi sam odnos ali pa kako se razvija. Mogoče se sčasoma bolj zaštediš z žensko in se na osebni ravni bolj razumeš, z moškim pa ne vzpostaviš takega stika, take bližine. Kar pa se same službe tiče, pa sem imela več dobrih izkušenj z moškimi, čeprav sem imela tudi z ženskami dobre. V nekaterih primerih so se poznale te razlike, sem pa imela tudi zelo dobre ženske urednice. Se mi pa zdi, da sem se z ženskami povezala na osebni ravni, tudi izven službe.

Je kakšna razlika na samem novinarskem izdelku, glede na to, kateri spol je na vodilni poziciji?

Ne. Zopet je to bolj stvar posameznika in uredniške politike, kjer nisem zaznala vloge spola.

Se vam zdi, da imajo moški in ženske enake karijerne možnosti znotraj novinarstva?

Bojim se, da ne. Moji moški kolegi so vedno hitreje napredovali, pa ne vem, zakaj točno. Prej so dobivali pomembnejše naloge. Sem pa morala sama, da so me zaposlili, izsiljevati. Morala sem najti drugo službo, da sem jo potem dobila na Večer. Vendar tega nisem povezovala s tem, da sem ženska, ker tudi moški v tistem obdobju niso dobivali dela. Na koncu verjetno so možnosti za moške in ženske enake, se mi pa zdi, da imajo moški višje plače v primerjavi z ženskami, ki delajo približno enake stvari. Se mi zdi, da je še malo razlike.

Kaj je vzrok za to?

Na sploh imajo ženske v vseh poklicih nižje plače, vendar ne vem zakaj. Mogoče večina žensk ne deluje na tak način kot moški in da je moški model bolj zaželen in prepoznan, na primer manj komplicirajo. Ne vem kakšen je razlog, mogoče dojemanje ženske. Saj moški nas imajo zelo radi in nas imajo za kolegice, ko pa gre za neka bolj konkretna vprašanja, se moški bolj angažirajo in povežejo v boys klub. Mogoče se ženske premalo borijo.

So še kakšne ovire pri napredovanju za žensko v novinarstvu?

Pri kolegicah vidim, da za tiste, ki imajo otroke, je to velja ovira, čeprav so tudi pri moških. Vidi se, da so ženske bolj z mislimi pri družini, ko so v službi se obremenjujejo s tem, kako bo z otrokom, kako bodo organizirale življenje, kam vse morajo iti. Saj tudi moški hodijo po otroke v vrtec in šolo, ampak se zdi, da nimajo toliko organizacijskih skrbi. Se pri ženskah bolj pozna, tudi pri sebi si predstavljam, da ko bom imela otroke, da se bo dinamika mojega dela spremenila, predvsem, da bom manj energije dajala v službo, kot pa jo dajem sedaj.

Ali v novinarskem poklicu opazate seksizem?

Mislím, da je prisoten. Tako z vidika nadrejenih, kot z vidika dela na terenu. Kot ženska si obravnavana drugače, tudi deležna kakšnega komentarja, četudi pozitivnega. Verjetno moškemu kolegu ne rečejo, ko pride na tiskovno konferenco, da spet dobro zgleda. Tudi na relaciji podrejeni nadrejeni sem bila deležna neprimernih opazk, na razgovoru za službo so me vprašali s katerim od sodelavcev hodim, da imam tako spodbudo pri tem, da bi me zaposlili. Verjetno moškega kolega kaj takega ne bi nikoli vprašali.

Kaj pa seksizem v relaciji do virov?

Dojamejo te drugače. Odvisno tudi kje in kako, predvsem s strani moških. Večinoma komentariji, da dobro zgledaš, ne ravno s temi besedami. Dobivam SMS in facebook sporočila sredi noči. Nekateri gredo predaleč, nekateri pa najdejo neko mejo spoštovanja in je ne prečkajo. Ali pa gredo samo do nekega heca. Nisem imela neke zelo slabe izkušnje ali pa, da bi se slabo končalo, vse se je ustavilo nekje na tej začetni stopnji. So bila predvsem sporočila, več ali manj primerna.

Ali pri svojem poročanju vključujete čustva in če da, na kakšen način?

Pri nekih poročilih nisi čustven, ko pišem reportažo pa skušam tudi s čustvi opremiti tekst, mogoče ne toliko, da svoja čustva izražam, ampak, da skušam vplivat na čustva ljudi, ki to berejo, da bi zgodba tudi njim vzbudila enaka čustva, kot jih je pri meni. Pri reportažah in pri intervjujih se da narediti čustveno atmosfero, da pri bralcu potem nekaj izraziš. Nočem pa tega izrabljati, napihovati ali kakorkoli senzacionalistično v smislu Slovenskih novic zgodb graditi in prodajati samo na čustvih in trkati na najosnovnejše človeške instinkte.

Kako pa ustvarjate to čustveno ozračje, preko svojih zaznavanj ali zaznavanj drugih ljudi?

Predvsem preko izjav drugih ljudi in objektivnega opisa nekega prostora, tudi načina kako pišeš, na primer, z uporabo kratkih ali daljših stavkov. Ali pa specifičnimi besedami, kako je nekdo drugi govoril, lahko orišeš neka čustva. Nazadnje sem pisala o parkinsonovih bolnikih, nisem pisala, kako so ubogi, raje sem pisala o tam, kako jih boli vrat, jih zateguje v hrbtu, koliko tablet pojedjo. Predstavila sem kratke stavke s katerimi so še lahko govorili. Predstavila sem njihove zgodbe, kako je star 39 let in že dva meseca upokojen. S tem, kako opišeš neko situacijo, lahko pri vseh dosežeš, da začutijo situacijo.

Kakšen odnos pa imate do vključevanja lastnih čustev v novico?

Zelo redko to uporabljam, ni mi blizu to, da bi pisala, da se mi je paralo srce ali pa da mi je bilo ob pogledu na begunca, ki je ležal tam in tam, hudo. Zdi se mi, da v novinarstvu nisi pomemben ti, ampak je pomemben nekdo drug. Včasih se mi vključevanje čustev zdi bolj samoterapija za nekatere novinarje, ki bolj pišejo o sebi, kot pa o drugih. Če v reportažah pišeš o tem, kako te je nekaj presunilo, dobro, enkrat ali dvakrat te lahko presune, ne rabiš pa pisati o tem, kako si se ti počutil in tako naprej. Meni se to zdi manj pomembno, nisi pomemben ti, ampak je najbolj pomemben bralec in tisti, ki v zgodni nastopa. Tisti novinarji, ki bolj pišejo o tem, kaj sami razmišljajo in kaj sami čutijo in v intervjujih potem bolj sebe izpostavljajo, kot pa sogovornika, mi gredo malo na živce.

Čemu sploh služi uporaba čustev?

Bralca skušaš bolj potegniti v zgodbo, skušaš mu bolj približati stvari, da ima bolj močno izkušnjo, da se ga bolj dotakne, da si bolj zapomni. Vendar ne skozi lastna čustva in opisovanjem sebe. Jaz imam določeno mejo, temu se zelo izogibam in če se le da, sebe ne vključujem, kot da me ni. Tudi redko pišem v prvi osebi, na primer, če sem nabirala jagode, uporabim 'smo nabirali jagode'. Skušam se izločit iz teksta.

Se vam zdi, da se je uporaba emocij v novinarstvu v zadnjih letih kaj spremenila?

Najbrž jih je vedno več, ne samo emocij, na splošno se je novinarstvo v zadnjih letih spremenilo v bolj plitvo in senzacionalistično in na prvo žogo. Se igra več na karto teh

nizkih strasti. Če pogledaš funkcioniranje naslovnice Slovenskih novic, na podoben način delajo tudi komercialne televizije. Vedno več tega skušajo uredniki prenesti v revije in časopise, mogoče celo na nacionalno televizijo. Ne vem, če so samo emocije tiste, več je stvari, se mi pa zdi, da se jih včasih zlorablja. Če pogledaš komentarje pri različnih medijih, so bolj emocionalno obarvani, pogosteje pozivajo ljudi. Več čustev se gotovo vnaša, že preko meje, da se pritegne ljudi k branju in podobno.

Zakaj menite, je prišlo do tega pojava?

Razlog vedno bolj površinskega novinarstva je po mojem v vedno večjem tekmovanju za branost in klikanost. Če je več emocij v kompletu, je to zaradi tega.

Kako mislite, da to vpliva na kakovost novinarstva?

Na splošno se mi zdi, da je kakovost novinarstva veliko slabša kot pred leti, s tem da ne vem, če so ravno emocije glavni razlog. Ne dela se nič kaj dosti na tem, da bi bili mediji bolj kakovostni, saj lahko tudi z uporabo emocij kakovostno poročáš. Zdi sem mi, da se emocije bolj izkorišča in relativno izrablja.

Novinarje naj bi vodilo načelo objektivnost, kako v odnosu do objektivnosti dojemate emocije?

Če hočeš biti objektivni, ne smeš vpletati svojih emocij, skušaš orisati situacijo in če si v človeku vzbudil to, kar si nameraval, si to naredil manj objektivno. Jaz mislim, da objektivna informacija lahko vključuje nekaj emocij, vendar ne preveč, zaradi tega, ker se nekomu določena informacija lahko zdi zelo grozna, drugemu pač ne in ne vem, zakaj bi bil ti tisti, ki človeku pove, da je to grozno in šokantno. Človek naj sam to ugotovi.

Ali uporaba emocij v novicah doprinese k javnemu interesu in vrednosti novice?

Včasih lahko kakšno stvar spremeniš. Če recimo pišeš o klimatskih spremembah in to počneš emocionalno, potem verjetno več narediš za boljše razumevanje teh sprememb. V takšnem primeru se mi zdi uporaba emocij boljša in pozitivna in ne toliko problematična kot če pišeš o na primer o črni kroniki, ker s tem ne boš nič spremenil, ampak samo sprožil zgražanje. V določenih primerih se lahko emocije spremenijo ali hitreje spremenijo. Pri koroških dečkih uporaba emocij ni bila najbolj na mestu, ker je težko soditi o taki stvari, in ne vem, koliko imajo sploh novinarji pravico soditi o takih

stvarah. Emocije včasih lahko stvar samo otežijo, kot pa spremenijo. V begunski krizi lahko z malo bolj čustvenim poročanjem dosežeš, da so ljudje bolj senzibilni. Ali pa na primer pri pravicah homoseksualcev. So nekatere teme, kjer so čustva bolj dovoljena in lahko pomagajo, spet drugje pa ne.

Ali novinarke čustvene teme, lastna čustva in čustva virov obravnavajo in v tekst vpletajo kako drugače, kot moški kolegi?

Mislím, da ja, vendar zopet mislim, da so tukaj razlike bolj individualne, koliko je nekdo občutljiv in empatičen. Imam kolegico, ki piše o begunski krizi in vem, da se je te stvari zelo dotaknejo, da jo prevzamejo čustva, ji gre na jok. Imam kolegice, ki lahko pišejo o groznih zgodbah, pa ostanejo na relaciji novinar–vir in se jih ne dotakne. Mislím, da je bolj odvisno od posameznika kot od spola. Mogoče se od moških ne pričakuje, da bi se jih katera stvar tako dotaknila, in bi s kontrolo čustev pisali. Ampak poznam tudi moške kolege, ki so se jih zgodbe tako dotaknile, da so jih premagale solze, kar se je potem najbrž tudi poznalo na tekstu. So individualne razlike in razlike zaradi zgodb samih, nekoga se bolj dotakne begunska kriza, lakota v Afriki pa ne, drugega pa obratno. So pa tudi razlike med moškimi in ženskami, smo malo bolj senzibilne.

Kako se je začela vaša pot na Večer uziroma v novinarstvu?

Na Večer sem prišla že v okviru obvezne študijske prakse. Ravno ko sem končala študij, se je odprlo delovno mesto na črni kroniki, za katero do takrat sploh nisem vedela, da obstaja. Ker se je odprla možnost, sem jo sprejela in po 20 letih sem še vedno tu.

Delovno mesto vam je torej bilo dodeljeno?

Ja, bilo je prosto delovno mesto na tem položaju. Se nisem dovolj odločno upirala ... Ko si mlad, ko ti službo ponudijo, vzameš vse, tudi tisto, kar te ne zanima. No, saj potem se je izkazalo, da je črna kronika ok.

Ste imeli željo po čem drugem?

V bistvu so se mi zdele sociala in človeške stiske bolj zanimive, ampak saj jih tudi na črni srečujem. Fokus črne kronike se mi je na začetku zdel kar nekaj, vendar se potem izkaže, da ima vsaka rubrika svoje pluse in minuse.

Pa ste kdaj tekom dela izrazili željo, da bi šli na katero drugo področje, pa ste morali po navodilih ostati?

Da, ko se mi je družina bistveno povečala. Črna kronika je specifična, tukaj si 24 ur na dan dosegljiv, sploh, če se stvari dogajajo ponoči in moraš na teren. V bistvu je bil logistični problem, ampak ni bilo druge možnosti, kot da ostanem. Potem se pač prilagodiš, sedaj je tudi lažje, ko si urednik in druge pošiljaš na teren. (smeh).

So vam kdaj preprečili pokrivanje kakšne zgodbe, ker ste ženska?

Ne, nikoli. Mislim, bili so momenti, ko, ne da bi mi preprečili, ampak so raje poslali koga drugega, bolj zaradi varnosti. Da je raje kak moški pokrival kot ženska, ampak izključno zaradi varnosti.

Se vam je zdelo to smiselno?

Na začetku morda ja, ker je bilo mariborsko podzemlje drugačno kot danes. Neke stvari si prepustil moškemu, ampak povsem zaradi varnosti. Ampak to je bilo zelo redko.

Ali v novinarstvu obstaja delitev na moška in ženska področja?

V zelo majhni meri. Še vedno je zelo neobičajno pogledati športno novinarko. Šport je domicil moških. Medtem črna kronika, ki je bila včasih izključno moška, je v bistvu sedaj prevladujoče ženska. Na Večeru smo na črni kroniki same ženske, na Dnevniku in Delu je razmerje pol pol, ali pa gre bolj v žensko smer. Tako da ne. Šport je specifika, tukaj je bistveno več moških, kar je povezano z naravo dela – veliko je potovanj, terena, kar si ženska težje privošči.

Zakaj?

Zaradi tradicionalne vloge ženske. Nekako bolj logično je, da je mama z otroci. Ko je treba uskladiti službo in privatno življenje, je večji del vseeno na ženski kot moškem. Z možem sva oba novinarja in je popolnoma logično, kdo bo še domači del prevzel. Težko greš za mesec dni na teren, če si mama. Za moške je to bolj normalno.

Ali na Večeru obstajajo novinarska področja in teme, ki se pogosteje dodeljena ženskam oziroma moškim?

Rekla bi, da so ženskam dodeljene pogosteje predvsem tiste teme, ki zahtevajo neko senzibilnost. Zdi se mi, da lahko bolj tople tekste napišejo ženske. Morda neke teme, ki dejansko igrajo na emocije. Ženske so vseeno – govorim na splošno, so izjeme – bolj občutljive za nekatere podrobnosti. Zato daš temo ženski. Splošne delitve pa ni, le pri posameznih primerih.

Katere so te teme?

Zadnji primer je bil dodelitev rejništva otrok. Ženski pogled je bil tukaj zelo pomemben. Pa socialne zgodbe ... Ta področja znamo ženske drugače narediti. Da ne bo pomote, so tudi moške izjeme, ampak načeloma se mi to zdijo bolj ženske teme. Moški, ki znajo ali pa, ki jim je pomembno preliti emocije v tekst, so bolj redki. Raje se postavijo na pozicijo distance, ne vpletejo se toliko v posamezno stvar. Načeloma imajo moški z izražanjem čustev, ne bom rekla težav, so pa bolj zadržani. Če želiš igrati na čustva, pa moraš vključiti tudi sebe.

Ženske torej prinesejo nekaj drugačnega v novinarsko delo ...

Zagotovo. Drugačen pogled imamo, ampak to izhaja iz tega, kako moški in ženske na splošno funkcioniramo. Ženske vidimo stvari drugače. Recimo, če gledamo sliko, se ženske zapičimo v nek detajl, ampak to izhaja iz tega, kakšni smo. Meni se to zdi super, da smo raznovrstni, da nismo uniformni. Tudi, če bi vsi pisali z istim slogom, bi to izgledalo blazno dolgočasno. Raznolikost je ok.

Kaj točno pa je ta drugačnost?

Zagotovo se znamo ženske ukvarjati z detajli, ki jih moški ne bi niti opazili. Ali pa zgodbe, kjer je pomembna materinska perspektiva. So nekatere stvari, ki so tebi bolj pomembna kot nekomu drugemu. Tudi pri ženskah se pogled skozi življenje spremeni. Sama vem, kako sem gledala svoje delo, preden sem imela otroke, pa kako sem bolj občutljiva na nekatere stvari sedaj, ko jih imam. Moški se mi ne zdijo za te detajle, drugače gledajo, vidijo druge stvari, morda bolj pavšalno, ali pa jim je pomembno nekaj čisto drugega. Prepričana sem, da če bi na enak dogodek poslala moškega ali pa žensko, bi dobila povsem različno zgodbo. Ker so nam pomembne druge stvari

Kaj pa pristop do virov, sogovornikov? Je tu kakšna razlika med novinarji in novinarkami?

Se ne razlikuje. Čeprav, včasih se izkaže, da je to, da si ženska prednost, včasih pa slabost. Na črni kroniki zna biti to, da si ženska, bolj prednost kot slabost. Na strani sogovornikov imaš večinoma poklice, kjer večinoma delajo moški. V takšnem primeru novinarka pride bolje skozi. Če imaš nek vir, se ve, da se vzpostavi nek odnos zaupanja, razumevanja, ženske pa znamo včasih ... tudi zlorabljeni to, da je moški na drugi strani. Načeloma vsaj na mojem področju je prednost, da si ženska.

Kaj pa slog pisanja? Je tu kakšna razlika.

Morda pri zgodbah, kjer je treba več čustev preliti na papir se mi zdi, da ženske gotovo prednjačimo. Lažje pišemo te čustvene teme, igramo na struno čustev kot moški, pavšalno gledano.

So kakšne razlike kadar je odgovorni urednik moški oziroma ženska?

Načeloma je razlika v organizaciji dela. Moški nasploh delujejo bolj impulzivno, bolj se znajo odločati hipoma, po inerciji. Zdi se mi, da jim dolgoročno planiranje ni toliko pri

srcu kot ženskam, ki smo bolj organizirane, dolgoročno planiramo. Sedaj, ko je na čelu ženska, na Večeru planiramo tudi za 14 dni vnaprej.

Kako pa je, kadar je neposredno nadrejeni urednik moški oziroma ženska?

V preteklosti sem imela nad seboj samo moške urednike. Kaj pa vem, težko bi rekla... Morda je res razlika pri organizaciji dela, planiranju. Je pa res, da ko se nekaj zgodi, mogoče se znajo moški bolj hitro obrniti kot ženske, ki znajo zakomplicirati zadeve.

Glede na to, da ste na črni kroniki same ženske, je znotraj kolektiva drugačna dinamika, kot takrat, ko je bil tim mešan?

Ne. To je spet odvisno od karakterjev, da je neka sredina ok. Res pa je, da se včasih ujameš v razmišljanje, da ko pošlješ kolegico na teren in gledaš s tega ženskega zornega kota, imaš predsodke, da bi bilo v tistem trenutku dobro, če bi imeli kakega fanta. V bistvu mi manjka kak moški v redakciji za nekatere terene. Vendar zelo redko. So pa tereni, ko ti je težko poslati žensko zaradi bojazni, da se ji kaj zgodi; v smislu, da pošiljaš srnico v volčji brlog.

Menite, da imajo ženske enake karijerne možnosti kot moški znotraj novinarstva?

V bistvu ja. Nimam občutka, da jih ne bi imeli. Kvečjemu je tako, da imajo ženske možnosti, pa se jih ne poslužujejo. Da same stopijo korak nazaj zaradi privatnega življenja, saj je težko usklajevati delo, ki te terja 24 ur na dan, po drugi strani pa poslušati očitke, 'kakšna mama pa si'. Redkokateremu očetu rečejo 'kakšen oče si', če je cele dneve v službi. Pri ženski je to drugače. Da ne bi imel karijerne možnosti, pa ne. Služba ti to omogoča. Bolj imamo me zaradi privatnega življenja zadržke pri napredovanju. Drugih ovir ni. V bistvu si ovire postavljamo same. Je pa usklajevanje dela in družine naporno. Veliko je organizacije. Pomembno je, da igraš z odprtimi kartami, poveš, koliko kot urednik zmoreš, kje so tvoje meje, tisti nad tabo, pa oceni, ali je to ok. Pomembno je, da imaš za seboj kolektiv, ki te podpira. Če ne bi imela nekoga, ki mi popoldne, ko je treba, vskoči, ne bi šlo.

Bi morda šli vseeno kak korak naprej v karieri, če ne bi imeli družine?

Ne. Že v osnovi nisem imela ambicij po uredniških in šefovskih mestih. Glavno mi je bilo, da si dober novinar, ne glede na to, na kateri poziciji si.

Opažate seksizem v novinarstvu?

Pridejo taki momenti. Ravno, ko so kontakti z moškimi na drugi strani. Seveda pride do seksizma, odvisno, s kako inteligentnimi osebami imaš opravka. Se zgodi, da ti kdo kaj reče, še posebej posamezniki iz podzemlja v smislu 'ženska, pridi, če si upaš'. Najbolj očiten seksističen napad sem sicer doživela iz čisto drugega profila – policijskega sindikalista. Včasih to ignoriraš, kar ni prav, včasih se ti ne da razlagati, da je butelj, včasih v takih trenutkih preprosto prekineš pogovor. Odvisno od mojega razpoloženja in dobre volje. Sicer pa mislim, da ni veliko seksizma v novinarstvu, niti nimam občutka, da je to povezano s poklicem. Človek, ki se tako obnaša do novinarke, se verjetno tako obnaša tudi do katere druge ženske. Si pa kot novinar v podrejenem položaju, ker ti želiš od njega informacije, on je na dominantni poziciji, zaveda se, da nekaj od njega hočeš. Morda je to tisto, da te postavi v podrejeni položaj in si privošči več, kot bi si smel.

Bi si pri moškem novinarju kaj takega tudi dovolil?

Ne, mislim, da manj. Verjetno je tudi manj ženskih sogovornic, ki bi novinarja nadlegovale z opazkami. Pri ženskah je manj tega seksizma. Obratno pa ga je verjetno malo več.

Kako pa dojemate situacijo, kjer ste deležni seksizma?

Postaviš se na stališče, da človek na drugi strani ni čisto diht. Ne gre za to, da bi nekdo meni zniževal pomembnost in kredibilnost, ampak se tak človek pokaže, kakšen je, ne da bi bila pri tem jaz užaljena.

Ali pri svojem poročanju vključujete čustva? Na kak način?

Da. Zgodbe iz črne kronike so same po sebi polne čustev. Nismo televizija in če želiš, da ljudje razumejo, kako je izgledalo recimo na prizorišču umora, je jasno, da popišeš tuja čustva; se pa težko izogneš tudi temu, da marsikdaj napišeš tudi svoje občutke, saj te neke stvari frapirajo. Šokantno je, ko prideš na mesto prometne nesreče in vidiš na tleh ležati malega otroka in je ... Tukaj ne moreš iz svoje kože, si človek. Sama sem spoznala, da je vključevanje čustev oblika terapije za črno kronaše.

Kako to mislite?

Na začetku kariere se mi je začelo dogajati, da sem imela nočne more, da so me začele posledice dela spremljati. Skozi to, da ljudem opišeš, kaj si videl, kako se počutiš in poveš, da si človek, ne samo stroj, sebe zdraviš in ne izgubiš človeškosti. Da ostaneš človek, da nisi robot in ne popisuješ samo dogodkov, ampak tudi ... sebe zdraviš z izlivanjem čustev. Glede vključevanja čustev nimam pomislekov. Če si vzamem pravico, da napišem, kako se nekdo drug počuti, da je nekdo na zatožni klopi zajokal, da se je razjezil, da se je zasmel na pogrebu, kar je nenavadno, potem ni nič narobe, če tudi napišem, kako me je neka stvar prestrašila, šokirala, užalostila. Ravno to je pomembno, da ljudje, ki to berejo, vidijo, da je to napisal človek. Da ne ostaneš neprizadet. Ker če dogodke popisuješ totalno neprizadeto, imaš v bistvu kontra učinek. Nekateri imajo strah napisati, da so jim pritekale solze ob nekem dogodku, meni pa se zdi prav, da daš vedeti, da ne glede na to, da si novinar, te take stvari prizadenejo. Čeprav nas učijo, da bi morali biti novinarji zunanji opazovalci dogajanja, ampak včasih tega ne moreš upoštevati in uporaba čustev je lahko marsikdaj dodatna vrednost novice.

So kakšni primeri, ko se izognete vključevanju čustev?

Morda v primerih, ko gre za zgodbe, ko ti nekdo želi stvar predstaviti črno belo, ti pa veš, da stvar ni taka. Ker pa nisi prepričan, ali je bolj črna ali bolj bela, se skušaš takrat izogniti svojim občutkom in vrednostnim sodbam, saj nisi prepričan, ali je to, kar v tistem trenutku misliš, prav. Če sem jaz v nekaj prepričana, nimam zadržkov, ampak včasih prvi in drugi dan nimaš vseh dejstev, vseh preverjenih informacij. V takem primeru greš v golo popisovanje iz preprostega razloga, ker ne veš, komu boš škodo naredil v tistem trenutku. Zato skušaš umakniti čim bolj, kar čutiš.

Na črni kroniki se srečujete s težkimi primeri. Je kakšna meja, koliko čustev je v novice še sprejemljivo vključevati in kaj več ni sprejemljivo?

Zagotovo. Srečuješ ljudi v najbolj nenavadnih čustvenih stanjih. Nekateri novinarji nimajo zadržkov do popisovanja vsega, vendar v izlivih besa ljudje marsikaj izrečejo. Obstajajo stvari, ki jih nikoli ne bom napisala v citatu. Ne glede na to, da so to težke situacije, človeku skušaš ohraniti dostojanstvo. Marsikdaj srečaš človeka, ki je popolnoma na tleh, nima več kaj izgubiti, izreče marsikaj, za kar mu je čez pol ure žal. Tudi če imaš pred sabo štirikratnega morilca ima ta človek še vedno pravico do človeškega dostojanstva. Se mi zdi, da so meje, kar je za objavo in kaj ni.

Se vam zdi, da se je uporaba emocij v novinarskih zgodbah v zadnjih letih kaj spremenila?

Da, več jih je. Zaradi tega, ker se je novinarstvo spremenilo. Osnovne informacije tako ponujajo spletni mediji. Tam je news, news, news, ki so popisovanje. To več ni dovolj, zato novinarji popisujemo ozadja in ko se srečuješ z ozadji, so tukaj tudi emocije. Jaz vem, da pred 20 leti bi malo stopili nazaj, če bi napisala, da je nekdo razburjen nekaj zakričal. Dandanes je popolnoma normalno, da popišeš čustveno stanje nekoga drugega ali pa sebe.

Zakaj mislite, da je prišlo do tega?

Ljudje radi berejo malo več kot le osnovne informacije. Da neko čustveno komponento vpleteš v tekst, je nek dodatek. Da v bistvu znaš nekomu skozi besedilo opisati svari, ga postaviti na kraj dogajanja, so čustva absolutno tista, ki to omogočajo.

Kako pa ocenjujete večjo prisotnost čustev?

Načeloma je to pozitiven trend. Da tudi novinarji pokažemo, da smo ljudje. Se bo pa treba začeti pogovarjati o tem, glede na to, da smo novinarji tudi ljudje, ki potrebujemo meje, saj jih znamo zelo hitro prestopiti. O tem, kaj je v okviru etike, do kod gremo, se je torej treba pogovarjati, da enega človeka ne razgališ, raztrgaš ali s svojimi čustvi nekomu povzročiš škodo. Če lahko fakte v članku dokazuješ, pa teh čustvenih momentov ne moreš. Zato je pomembno, da si previden, kaj napišeš.

Koliko pa večje vključevanje čustev pripomore k javnemu interesu, v smislu, da se kaj spremeni?

S stališča črne kronike veš, kaj je dogodek, ki bo izzval žalost, neke posledice ... Ta občutek javnosti bo enak ne glede na to, ali boš napisal zgolj fakte ali kaj več, njihove emocije bodo enake. Tukaj gre bolj za samoozdravilni efekt. Imaš pravico povedati, da si kot novinar žalosten, besen, zgrožen ali tudi vesel.

Kako pa ta povečana uporaba emocij pripomore h kvaliteti časopisa in novinarstva?

Zagotovo pripomore h kakovosti. Vendar, če človek želi pisati zgodbe, ki so čustvene, je pomembno, da pozna zadeve. Zdi se mi, da če emocije vključujejo osebe, ki imajo veliko znanja o zadevi, to lahko zelo pozitivno vpliva na kvaliteto. Seveda, če ne greš v

ta absurd, da želiš z opisovanjem nekkih emocij sam narediti agendo. Tukaj je vprašanje ali je to, kar misliš, tudi prav.

Kako pa gledate na emocije v odnosu do objektivnosti?

Če je nekaj podkrepjeno z emocijami, še ni nujno da ni objektivno. Ti si še vedno lahko objektivni, ne glede na to, da ... Ne gre za to, da bi s svojimi čustvi nekoga obsojal ali pa prirejal fakte. Prepričan moraš biti, da je tisto, kar si doživel v tistem trenutku, prav, da imaš predznanje, da veš, ali je nekaj zgražanja vredno ali ne.

Menite, da novinarke lastna čustva ali čustva sogovornikov obvladujejo drugače kot novinarji?

Morda jih prej opazimo, da je nekdo v zadregi, da znaš prej prebrati, da je nekemu človeku neugodno, iz česar lahko sklepaš, da kar govori, ni ravno iskreno. Tukaj smo ženske malo boljše, glede na to, da smo bolj empatične – govorim na splošno seveda. Bolj znamo brati znake, imamo prednost pri branju čustev, prej opazimo, da je nekdo v stiski, žalosten, ali pa nas morda to bolj zanima. Zdi se mi, da so redki moški, ki se ne zvijejo v kepo, ko nekdo začne izlivati čustva. Ko na primer pridemo novinarji na prizorišče umora, je zraven običajno družina, ki na koncu, ki gre skozi birokracijo s policijo, kjer ni ravno neke topline, pridejo do novinarja, pa vidijo ramo za jokanje. Povedo stvari, ki jih nikoli ne boš objavil. Se mi zdi da imamo tukaj ženske prednost, da lažje poslušamo človeka ob izbruhih čustev, moški se takrat raje distancirajo, umaknejo nazaj. Tu smo drugačni. Moški neradi izlivajo čustva in tudi neradi poslušajo druge, kako izlivajo čustva. Meni osebno je bilo ob težkih zgodbah velikokrat hudo, imela sem nočne more. Novinarski kolega mi je takrat dal nasvet, da trupla več niso ljudje, ampak predmeti. On se do trupel obnaša kot do predmetov, kar meni nikoli ni uspelo. Ne morem se do človeka, pa čeprav je razkosan, obnašati kot da je stvar. Ko si dovoliš, da pišeš o tem, da ti je grozno, da bruhaš, se zdraviš. Meni ni težava priti na kraj zločina in jokati, dovolim si, ker imam pravico biti človek. Moški so tukaj absolutno drugačni.

Kako se je začela vaša novinarska pot na Večeruh?

Začela se je na Mariborski kroniki, to je bila v bistvu lokalna redakcija, tako kot je to sedaj. Novinarji nismo bili razdeljeni na področja, ampak smo takrat pokrivali na začetku bolj ali manj vse, potem pa se je to razdelilo in sem jaz začela pokrivati socialo. Na Mariborski kroniki sem potem delala tudi kot pomočnica urednika nekaj let, potem pa sem zelo hitro priromala na notranje politično redakcijo, kjer sem takoj prevzela področje zdravstva. Zraven sem urejala tri zdravstvene strani, ki so bile namenjene nasvetom, ki so jih pisali zdravniki, z intervjuji, svojimi prispevki in tako dalje. Poleg tega pa še prilogo Zdravo, ki je izhajala štiri leta. Potem sem iz tega področja pred 10 leti prišla na prilogo Bonbon in jo urejala, sprva je izhajala enkrat na teden, zadnji dve leti pa izhaja občasno.

Katero področje sedaj pokrivata?

Tudi zdravstveno področje, vendar ne zdravstvene politike, ampak nasvete, in modo.

Kako ste pristali na zdravstvu in sociali, ste si področje sami zbrali ali vam je bilo dodeljeno?

V bistvu smo se pogovarjali, najprej na Mariborski kroniki, kdo bi to delal, ko smo si razdelili področja. Za socialo sem se odločila sama, zaradi tega, ker se mi je zdelo, da so to neke teme, ki so mi blizu, in ker se mi je zdelo, da je tu veliko tem o katerih lahko pišem in se jim posvetim. Mogoče s svojim pisanjem tudi na nek način pomagam razreševati kakšne probleme in stiske v katerih so se znašli ljudje. Moč medija in beseda je zelo velika. Za zdravstvo pa so me potem določili, kar me v bistvu ni presenetilo, ker, ko sem ga začela pokrivati, nas je na tiskovni konferenci na ministrstvu za zdravje sedelo 30 novinark in noben novinar. Moški so bili edino snemalci. To, da v medijih še danes to področje bolj ali manj pokrivajo ženske, pa me sploh ne preseneča.

Zakaj?

Ker so ženske bolj tenkočutne, čustvene, imajo večji čut do teh zgodb in verjetno na to karto igrajo tudi delodajalci, ko se o tem odločajo. Čeprav se nam zdi, da se je danes pisanje v medijih mogoče malo spremenilo, ampak že od nekdaj se mi zdi, da mediji stremijo k temu, da bi prodali čim več zgodb in zgodbe lahko prodajajo samo skozi

vzbujanje čustev pri bralcih. Takšen je moj občutek. Ne glede na to, da so ženske bolj tenkočutne in čustvene, da mogoče zgodbo, o kateri poročajo, vidijo iz malo drugačnih zornih kotov, mislim, da to ravno ni nujno, da to pomeni ravno neobjektivno zgodbo, čeprav se to vse bolj meša danes.

Vam je bilo zaradi tega ker ste ženska kdaj preprečeno, da bi pokrivali kakšno temo ali področje?

Preprečeno ne, bili pa so poskusi, da o nečem ne bi pisala, ampak to predvsem s strani zdravnikov, ki so se pač takrat počutili, nekateri se še danes, nedotakljivi. Ni čudno, da smo jim tako rekoč v vsakem komentarju zapisali, da so bogovi v belem. To je bilo kar nekajkrat, če smo se dotaknili kakšne teme, v kateri bi razkrili njihove nepravilnosti, napake. Predvsem pa o teh zgodbah, kjer smo pisali o zdravniških napakah, se mi je zgodilo to, da so mi recimo tudi grozili. Ne direktno, da bi kaj storili, ampak v tem smislu, da naj se zavedam, da imam graško bolnišnico blizu iz česar sem zaznala, da je boljše naj ne pridem v mariborsko bolnišnico. Prišlo je tudi do tega, da se je zdravnik o katerem sem pisala, pljunil pred mano, ampak to ni pripeljalo do tega, da o zgodbi ne bi poročali. Dva zdravnika iz mariborske bolnišnice sta me tudi tožila, ker sta se prepoznala v neki zgodbi, potem sta zgubila na novinarskem razsodišču. Potem ko sta izgubila na novinarskem razsodišču, sta odstopila tudi od tožbe na sodišču.

So vam kdaj v uredništvu prepovedali pokrivanje določene teme?

Ne spomnim se, da bi se to kdaj zgodilo. Ne spomnim se, da bi mi kdaj kdo direktno to poskušal preprečiti. Lahko pa, da je kdaj kdo hotel, da določeno področje raje pokrije novinarski kolega, ker je mogoče on napisal bolj prijazno sodbo za drugo stran. Da bi mi kdo direktno rekel, 'ne ti tega ne boš', tega ni bilo.

Se vam zdi, da v novinarstvu obstaja delitev na moška in ženska področja?

Ja, tudi v večini medijev, ki jih poznam. Ravno ta področja o katerih govoriva – sociala in zdravstvo, kjer so vpletene neke čustvene zgodbe, večinoma pokrivajo ženske. Čeprav se spomnim, da vsaj na televiziji ponekod tudi moški to pokrivajo. Domnevam, da se večina medijev še vedno odloči, da ta področja preda ženskam, ravno zaradi čutečnosti ali pa vsaj upajo, da bomo ženske napisale to bolj čuteče in bolj vpletale čustva, čeprav nekdo potem reče, da to ni najbolj objektivno.

Ali tudi na Večeru obstajajo področja, ki so pogosteje dodeljena ženskim oziroma moškim?

Če pogledam kot nek presek, tudi na Večeru vsa ta področja pokrivajo ženske, socialo, zdravstvo, v bistvu so to same ženske. Moški pokrivajo politiko, gospodarstvo, bolj take močne teme. Mislim, da tudi na Večeru obstaja ta delitev, ker recimo težko si predstavljam, da bi dali na socialo pisati katerega od kolegov. Ne vem, ali je to namenoma ali zato ker novinarstvo postaja ženski poklic in mediji dejansko nimajo kaj dosti izbire. Če imaš ti recimo 30 žensk in dva moška, boš potem težko razdelil in naredil neko selekcijo. Drugi del pa je zanesljivo, ker je novinarstvo bolj ali manj ženski poklic.

Na večeru je 57 odstotkov žensk ...

Smo še tako dobri, če je samo 57 odstotkov.

Ste imeli občutek, da jih je več?

Da. Če pa oči zaprem in preštejem, pa se mi zdi, da imamo kar nekaj moških.

Omenili ste feminizacijo poklica, kaj mislite, da to prinaša novinarstvu?

Pred leti se spomnim, da smo se nekje pogovarjali, zakaj novinarstvo postaja vedno bolj ženski poklic. Pravzaprav ne vem, če jo to vprašanje toliko pomembno, bolj pomembna se mi zdi recimo usmerjenost medijev v smislu neodvisnosti ali pa strankarske opredeljenosti. Na to, od koga so odvisni, od kapitala na primer, to se mi zdi večja nevarnost za novinarski poklic. Ne vem, kaj bi feminizacija pravzaprav prinesla? Če pogledam na Večeru ne poznam primera, da bi dva kolega delala enako delo in bila umeščena v enaki opis poklica, pa bi ženska imela nižjo plačo kot moški. Tega ne poznam, vsaj ne na Večeru, lahko da se to nekje drugje dogaja, nižja plača je lahko recimo zaradi delovnih let, zaradi spola pa se ne spomnim. Mogoče se lahko zgodi, da se poklic razvrednoti, ko delodajalci začnejo razmišljati, 'saj to so ženske'. Za zdaj tega jaz ne poznam, mogoče se bo zgodilo v prihodnosti.

Se vam zdi, da ženske k novinarskemu delu prinesejo kaj drugačnega, kaj specifičnega?

Ja. Rekla bi, da je specifično že to, da k zgodbam pristopamo z nekega drugega kota, da znamo zgodbi bolj prisluhniti s čustvene plati, kjer se spet nekdo vpraša, koliko je

potem taka zgodba objektivna. Vprašanje je, ali znaš ti, ko to zgodbo postavljaš, ta čustva tudi izklopiti ali ne. Jaz razen tega ne vidim, da bi ženske prinašale še kaj specifičnega, razen, tega ne mislim seksistično, lažje pridejo do kakšnih informacij kot pa moški. Zaradi tega, ker smo ženske v tem primeru lahko bolj iznajdljive. Lahko pa si to iznajdljivost razlagaš na tisoč in en način. Jaz ne mislim na slab način, lažje se ti moški odpre in ti zaupa kakšno informacijo, medtem ko moški pri moškem ne bi dobil te informacije.

Kaj pa razlike v tem, kakšne teme izbirajo ženske ali pa mogoče v slogu pisanja?

V slogu pisanja tudi najbrž, ja. Meni se včasih zdi, čeprav to ne pomeni, da so ženske samo čustvene, ženske znajo biti tudi ostre v svojem pisanju, znajo tudi bolje zadeti neki srž problema, sploh v komentarjih, če bereš ženske ali moške. Včasih se mi zdi, da če ne bi videla podpisa, bi takoj vedela, da je to napisala ženska. Da pa bi natančno vedela zakaj, niti ne vem, zdi se mi, da ženska zna globlje pogledati v neko zgodbo in jo analizirati in iz tega izpeljati zaključek.

Kaj pa sama izbira tem?

Vedno ne, odvisno od področja. Niti ne bi naredila neke ostre delitve v smislu, da ženske izbirajo določene teme, moški pa druge. Se mi zdi, da oboji bolj izbiramo teme, ki so v tistem trenutku aktualne in za katere vemo, da smo o njej dolžni poročati in jo predstaviti javnosti.

Je kakšna razlika, če je na uredniškem mestu moški ali ženska?

Jaz bi raje imela moškega. Hecno, da to ženska reče. To je moje subjektivno mnenje. Zdi se mi, da moški uredniki ali pa vsaj tisti s katerimi sem jaz sodelovala, ne samo na Večeru, ampak tudi drugod, da lažje znajo voziti z moškimi in ženskimi, tukaj mislim samo na odnose, ne na zgodbe. To se mi zdi, da velja v vsakem kolektivu, kjer sta prisotna oba spola. Dostikrat slišimo na primer 'same ženske so, ne bi rada delala z njimi'. Dostikrat sem to slišala tudi od kolegic, ki so bile premeščene v redakcije, kjer so bile same ženske in so rekle, da ne bi delale samo z ženskami.

Torej moški urednik zna boljše upravljati s temi odnosi?

Imam občutek, da to znajo moški boljše, medtem ko ženske te vloge ne znajo odigrati dovolj objektivno in so potem moški in ženske zadovoljni.

Ali imajo ženske in moški enake karijerne možnosti v novinarstvu?

Tukaj bi rekla, da velikokrat, vsaj slišimo tako, da moški napredujejo prej kot ženske. Pri tem se je treba vprašati, je to v primeru, če je ženska na nekem položaju ali takrat ko je moški. Je pa zanimivo, da jaz nikoli nisem strogo ločila novinarstva kot moškega ali ženskega poklica. Nikoli se nisem niti vprašala, da s je mogoče grdo obnašal do mene, ker sem bila ženska, čeprav bi mogoče lahko rekla, na prej omenjenem primeru zdravnikov, da se mi to ne bi zgodilo, če bi bila moški. Da je torej nekdo pljunil pred mano in je bil moški. Verjetno ženska zdravnica ne bi pljunila pred novinarjem. Te delitve nisem nikoli občutila, da bi bila zapostavljena, ker sem ženska, da česa ne bi smela pisati. Res pa je, da se mi včasih zdi, da ženske tudi s to svojo prijaznostjo in tenkočutnostjo lažje pridemo do nekih informacij, ker ne delujemo robustno proti svojemu sogovorniku, čeprav na Večeru veliko novinark deluje zelo robustno.

Glede na leta izkušenj, se vam zdi, da se je glede kariernih možnosti v zadnjih letih kaj spremenilo?

Odkar se ta poklic feminizira, se mi zdi, da teh delitev več ni. Tudi na šole se vpisuje vedno več žensk. Težko je, da bi se delodajalec ali pa odgovorni urednik sploh lahko šel takšne delitve ali seksizem. Nikoli nisem tega čutila na lastni koži ali v lastni hiši. Nikoli nisem zaznala, da bi kdo kdaj napredoval, zato ker je moški. Niti govorice o tem nisem nikoli slišala.

Ni torej nekih posebnih ovir za ženske pri napredovanju?

Jaz mislim da ne, mislim da so ovire drugje, na primer subjektivna merila. To je večja ovira za napredovanje, bolj v smislu 'ti si mi všeč' ali pa 'ti mi nisi'. Je pa ena velika obveznost, ki jo ženska ima v novinarskem poklicu, družina. Zato tudi ni presenetljivo, da je toliko novinarskih zakonov razvezanih, ker najbrž moški težko razume, da si ves dan v službi ali pa da moraš čez noč delati. Da bi pa imeli v podjetju kdaj blazen posluh za družinske obveznosti, pa se tudi ne spomnim. Da bi kdaj kdo vprašal recimo, ti imaš doma otroka, bomo raje zdaj poslali nekoga drugega, da nekaj naredi. Vedno so enako zahtevali od moškega in ženske. Da bi kdaj jaz ne šla na teren zaradi tega, se ne spomnim. Tudi moj mož novinar je bil lahko cel dan odsoten, in se ne spomnim, da bi mi kdaj rekli, da bo to naredil kolega, da boš lahko šla domov, še posebno ne v primeru,

kjer smo imeli vsi svoje področje, saj bi težko vskočil nekdo, ki tega ne pokriva. Zdaj so sicer neke težnje, da naj bi vsak delal vse, vendar mislim, da to ni nikoli dobro. Mislim, da nekdo, ki ne pokriva področja, ne more tako dobro napisati zgodbe kot nekdo, ki ga. Večina kolegic, ki jih jaz poznam in se je odločila za novinarski poklic, je vedela kaj to pomeni. Da bo družina na nek način malo trpela, kar tudi ni nujno, če se znaš organizirati. Navsezadnje je danes vedno več poklicev, kjer so ljudje zaposleni od jutra do večera in se morajo tudi tam ženske prilagajati. Jaz se ne spomnim, da bi kdaj katera kolegica izpostavila, da bi bila družina ovira za napredovanje.

Opazate seksizem v novinarstvu?

Ne, čeprav se v zadnjem času pojavlja vedno bolj. Navsezadnje se to vidi pri politikih, ki se jim je odprl neki ventil, da ko ženska novinarka poroča o nečem, kar jim ni povšeči, takoj dobi etiketo, da je novinarska prostitutka, kar se je pojavilo po vseh socialnih omrežjih. Čeprav bi lahko celo tukaj rekla, da so ženske takoj dobile družbo, ker se že pojavljajo tudi novinarski prostituti. Gre za zelo nehigienično komunikacijo.

Vam se je kdaj zgodilo kaj takega, mogoče kakšni kolegi?

Meni osebno ne. Ne spomnim se, čeprav se je velikokrat zgodilo, da so si večinoma politiki, razni ministri, direktorji zdravstvenih domov in zavodov, jemali pravico, da te pokličejo, naderejo, recimo nezadovoljni zaradi tega, kaj si napisal. Spomnim se, da me je pred leti poklical minister za zdravje sredi noči, ker ni bil zadovoljen z mojim komentarjem in se spomnim, da ko sem odložila telefon, da sem možu rekla, da se počutim kot prostitutka, da me lahko pokliče kdorkoli in da mi svoje mnenje izrazi in da moramo biti kar naprej dosegljivi, tudi svojemu uredniku. To so bili posamezni primeri, ki sem jih jaz bolj jemala kot jezo in nemoč tistega, o komer sem poročala. Vendar ne napad name kot na žensko. To kar se je začelo dogajati v zadnjem času, pa je že zaskrbljujoče. Kdorkoli ni z nečem zadovoljen takoj potisne žensko v kot. In ji takoj želi dodati neko etiketo manjvrednosti, ker je ženska. Glede na to, da so podobno napadeni tudi moški, se mi zdi, da je bolj napaden novinarski poklic.

V karieri pa niste nikoli doživljali kakih tudi subtilnih opazk?

Ne. Sem že 36 let v novinarstvu in se tega ne spomnim. Bolj se spomnim spoštovanja do tega poklica, ki ga sedaj ni več. Lahko pri polni zavesti trdim, da novinarski poklic nima več nobenega spoštovanja, medtem ko, če se spomnim leta nazaj, je bilo

novinarstvo cenjen poklic. Kamorkoli si prišel, te je sogovornik cenil, se bil pripravljen pogovarjati s teboj, ni te označeval za bedaka, kot danes vsi pišejo na socialnih omrežjih.

Je pa res, da je več žensk sedaj v poklicu.

Res, ampak mislim, da vzrok necenjenosti ni v tem, ampak bolj v stanju duha v naši družbi in da se novinarji nismo znali upreti temu pogromu nad novinarskim poklicem. To, kar se sedaj dogaja, je res katastrofa. Je pa res, da se bomo težko temu uprli, ko pa kapital igra svojo vlogo v medijih.

Ali pri svojem poročanju vključujete čustva in če da, na kakšen način?

Res bi lahko rekla, da je personalizacija vse bolj prisotna v novinarskih zgodbah, ampak to v vseh medijih in to zato, ker se mediji želijo prodajati skozi čustvene zgodbe. Težko je, če poslušáš eno zgodbo, v katero so vpleteni recimo otroci, da ne bi kot ženska čustveno odreagirala pri taki zgodbi. Res pa je, da se potem, ko pišeš to zgodbo, glede na to, da si novinar, moraš ravnati po etiki in po kodeksu in kolikor je le mogoče, povsem izklopiti čustva. Če to povsem uspe ne vem, včasih zelo težko, res pa je, da sčasoma pridobiš neke izkušnje in tako kot zdravnik postaneš imun na takšne zgodbe. Ne v smislu, da jim ne bi prisluhnil, ampak imun v smislu, da te ne bi prizadele. Na začetku te take zgodbe prizadenejo, ko sem pisala zgodbo enega fantka, ki je v Radencih padel v jašek in je umrl zaradi plinov, sem pisala zgodbo za 7D, "Umrli so tri srca" in sem šla takrat k staršem domov, k mami in očetu in tega ne bom nikoli v življenju pozabila. Jaz sem z njima jokala, tako je bilo težko. Jaz sem se takrat, ne kot novinarka, ampak kot mama vključila v tisto zgodbo in še danes te mame ne morem pozabiti. To so takšne zgodbe, kjer kot novinar ne moreš izklopiti svojih čustev. In najbrž so bila ta čustva tudi v tej zgodbi, ki sem jo pisala, zanesljivo prisotna, nisem jih mogla izklopiti. Novinarke, ki smo pokrivalo zdravstvo, smo šle kar skozi nekaj takih izobraževanj, kako poročati o zdravstvenih temah in v prvi vrsti nam je bilo povedano, ne škoduj s tem, ko pišeš zgodbo. Zaradi tega, ker se o teh zdravstvenih napakah ogromno piše. Ti si postavljen pred eno zgodbo, kjer so starši izgubili otroka, ampak ti ne smeš sedaj napisati zgodbo tako, da boš ti škodoval temu zdravniku, pogledati moraš vsa objektivna dejstva, kaj se je zgodilo, pa če si še toliko čustveno vpleten. V prvi vrsti moraš paziti, da se držiš tega, da tudi z vpletanjem čustev v to zgodbo ne boš škodoval nekemu drugemu. Moraš objektivno poročati, čeprav, ko to zgodbo poslušáš, ne moreš izklopiti čustev. Res pa je,

da mediji vedno bolj vklapljujejo čustva v vse zgodbe, ker čustva prodajajo medije in da bo tukaj potrebno potegniti neko črto objektivnosti.

Kako pa potegniti mejo med sprejemljivo uporabo čustev in nesprejemljivo?

Pri vsakem posameznem novinarju, da se drži etike in kodeksa. Vsak posameznik mora pri sebi razčistiti, ko piše neko tako zgodbo. Da pogleda vse plati in da ne gre ravno na prvo žogo, da ne napiše takoj tisto, kar ga je čustveno iritiralo.

So kakšni primeri, ko se namerno izogibate čustvom?

Pri vsaki taki zgodbi sem si želela, da čustva ne bi prevladala. Največkrat je bilo tako, da sem bila čustveno iritirana, ko sem se z nekom pogovarjala, sem tudi recimo prisluhnila, ampak potem, ko si šel še enkrat to zgodbo skozi, pa si recimo rekel, da pri pisanju moraš izklopiti čustva. Da pa ne bi na take zgodbe čustveno odreagirala, pa moram reči, da je v socialni in zdravstvu zelo težko. Tukaj ne govorim o zdravstveni politiki, tukaj govorim o poročanju o zgodbah, ki se dogajajo za zdravstvenimi zidovi. Te zgodbe sedaj, ko so umirali otroci na srčni kirurgiji v Ljubljani, kjer je prišla tista seksistična izjava, da naj novinarke bolj objektivno poročajo o tem, ker bodo nekoč same mamice. Verjamem, da so takrat novinarke, ki so poslušale zgodbe staršev, težko ostale čustveno nevtralne.

Čemu pa služi uporaba čustev v novicah?

Prodaji medijev. Vidimo, da v vseh medijih resnično vpletajo čustva, da jih imajo skoraj vse zgodbe, ki jih prodajajo. Če so s tem začele Slovenske novice, ki so tipično rumen medij, se je kasneje pokazalo, da to sedaj večinoma povzemajo vsi mediji, tudi nacionalna televizija, kjer bi to najmanj pričakoval, in vsi časopisi. Na primer mi včasih na anonimke sploh nismo odreagirali. Ko sem prišla s tem k uredniku, so me samo vprašali, če je podpisano in če ni bilo, nas zgodba ni zanimala. Rekli smo, da to je rumeno, to je igranje na čustva nekoga. Potem pa z njimi začele Novice, začela jim je rasti naklada in naenkrat smo začeli anonimke obravnavati enako kot pred tem vsako resno zgodbo.

Mislite, da vpletanje čustev lahko doprinese k javnemu interesu?

Na javni interes čustva v novicah zelo vplivajo. Zadnji primer je teh dveh dečkov, ki so ju odvezli starim staršem. Tukaj so mediji za moje pojme celo prekoračili mejo

vpletanja čustev in so morebiti spremenili javno mnenje, ki se je obrnilo proti centru za socialno delo, ki je morebiti ravnal strokovno povsem pravilno. Mnenja so tukaj zelo deljena. Mediji so stara starša slikali z medvedkom, s plišastimi igračkami v sobici z otroško posteljico. Igrali so na čustva javnosti in so želeli prikazati, da je edino to, kar ta stara starša govoriga, najbolj pravilno in najboljše. To vpletanje čustev je pokazalo, kako se lahko spremeni javno mnenje. Tega je bilo polno in na nacionalni televiziji in na vseh časopisih, po socialnih omrežjih, kjerkoli si hotel. Novinarji so celo v poročanja s tiskovnih konferenc vpletali čustva. In spreminjali podobo, ne podobo, javno mnenje. Na to karto igrajo mediji vedno bolj. Novice so se s tem oglaševale in drugi dan verjamem, da jim je naklada narasla. Mediji so spoznali, da čustva prodajajo medije, tako resni kot rumeni. Koliko pa je to objektivno?

Kako točno dojemate ta odnos med objektivnostjo in uporabo čustev v novicah?

Odvisno od posamezne zgodbe. Če se vrnem k tistemu dečku, ki je padel v jašek. V tisti zgodbi priznam, da so čustva vrela iz mene, tudi ko sem zgodbo pisala. Težko bi rekla, da nisem bila objektivna, ker sem predstavljala zgodbo in bolečino staršev, ki so izgubili otroka, hkrati pa sem zraven napisala, zakaj se je to zgodilo: zato, ker leta niso popravili tistega jaška. Če bi bil popravljen, se to ne bi zgodilo. Jaz v tem ne vidim nobene neobjektivnosti. Drugače se mi zdi, da če bi vpletla čustva v neko zgodbo, kjer bi poročala o tem, da je umrl otrok na operaciji in bi čustveno poročala o tej zgodbi staršev in bi hkrati obtoževala zdravnika. Pri tem bi se mi zdelo, da ni nobene objektivnosti. V teh zgodbah je težko izločiti čustva. Mislim, da ne samo ženskam, ampak tudi moškim.

Lahko čustva doprinesejo k vrednosti zgodbe?

Težko bi rekla, da k vrednosti novice kaj doprinesejo, kvečjemu jo zameglijo, mogoče pa tudi razčistijo. Težko je postaviti mejo, kaj je čustveno, kaj ni čustveno in kaj je objektivno in kaj ni.

Se vam zdi, da novinarke drugače, boljše ali slabše obvladujejo zgodbe, kjer so prisotna čustva?

Novinarke bi rekla, da če pišejo zgodbo o otrocih recimo, se bodo v takšno zgodbo drugače poglobile, ne bom pa rekla, da jo bodo napisale bolj objektivno kot moški, mogoče bo moški ravno tako napisal zelo objektivno zgodbo. Zelo stroge ločitve na

novinarje in na novinarke ne bi naredila, se mi pa vseeno zdi, da bomo novinarke v določenih zgodbah se bolj poglobile, kot bi se moški ali obratno. Tiste, ki so mame, bodo na zgodbo gledale z drugega zornega kota, mogoče zato ker poznajo ta odnos in lahko poročajo iz nekih svojih izkustev. Moški nasploh veljajo za manj čustvene kot ženske, ne bi rekla namenoma, mogoče jih malo manj prizadene ali pa tega nočejo pokazati.

Kakšna je vaša dosedanja pot v novinarstvu?

V prvem letniku faksa sem začela honorarno sodelovati z Večerom na poletni praksi, potem pa kar ostala. Od prvega letnika sem delala honorarno, poleg Večera še Studio City. Po diplomi sem dobila pripravništvo na Večeru, kjer sem se tudi zaposlila. Nato pa ena televizija, druga televizija in nazaj sem.

Katero področje znotraj novinarstva pokrivate?

Absolutno največ ... ne morem reči da politiko, ker se je mainstream od takrat, ko sem začela, bistveno spremenil. Včasih se je notranja politika pokrivala totalno sistematično. Recimo jaz sem poročala iz sej izvršilnih odborov strank, njihovih notranjih organov. Zelo sistematično se je spremljalo delo parlamentarnih strank na vseh njihovih nivojih delovanja, vlade, posameznih ministrstev, predsednika vlade, predsednika države. S tem, ko je politika začela izgubljati na relevanci, se je mainstream začel obračati. Zgodilo se je še to, da je prišla gospodarska in socialna kriza, kar pomeni, da so se novinarji, katerih delo je bilo skoncentrirano na politiko, naenkrat začeli ukvarjati z vprašanji mednarodne in domače ekonomije, proračuna, plač, pokojnin, dodatkov, javnega sektorja. To je naenkrat postal issue, s katerim se je ukvarjala celotna politika. Dejansko se novinarji, ki so se ukvarjali s strateškimi nacionalnimi vprašanji, niso ukvarjali zgolj s tem, kaj je sprejel parlament, ampak jih je njihovo delo nosilo na zelo različna področja, od sociale do ekonomije in zunanjepolitičnih vprašanj. Danes je povsem drugače, kot ko sem jaz začnjala. Skoncentrirano je na zgodbe, kar se mi tudi zdi v redu. Teme prihodnosti so nekaj drugega, kar so bile pet, deset, 20 let nazaj. Ukvarjam se torej s pokrivanjem politike v najširšem pomenu besede, ki te nosi na vsa področja.

Kako pa ste pristali na področju politike?

Ko sem začela delati za Večer, sem delala večinoma na dopisništvu v Ljubljani. Tam me je kolega začel vpeljevati v področje notranje politike. On je na nek neformalen način postal moj mentor, me začel vlačiti s seboj na vlado, v parlament, me spoznaval s svetom politike. Nekako pa zaradi svojih življenjskih okoliščin, ker sem študirala v Ljubljani in sem si tam ustvarjala življenje. Je pa dejstvo, da se je dopisništvo v Ljubljani prvenstveno ukvarjalo z nacionalnimi temami. Dejansko sem kar padla v ta

štos, zgodbe, ki so jih tam delali. Politika je spotoma postajala področje, ki sem ga jaz vedno bolj in bolj obvladovala na način, da mi nič ni ušlo, da sem imela zadeve pod kontrolo in v tem smislu sem bila za urednike zanesljiv član redakcije.

Ste kdaj želeli pokrivati kakšno drugo področje?

Vmes sem bila član dežurnih, vikend ekip ali pa so udarile kakšne večje poplave, in smo takrat vsi, ki smo novinarstvo čutili, šli na teren. Delali smo Železnike, družino Strojan ... To mi je bil vedno dobrodošel izlet v druge tematike, ki sem jih rada sprejela, ker se mi je zdelo, da se več naučim, več vidim, si širim obzorja, pa tudi kot odmor od politike, je pasalo narediti še kaj drugega. Je pa danes absolutno področje zdravstva in pravne države tisto, kar me čisto osebno novinarsko totalno intrigira. Zaradi tega, ker se mi to zdita dva tako relevantna družbena podsistema in z grozo opazujem, kako se sesuvata. Nepojmljivo se mi zdi, da v Mariboru ni anesteziologov, da je program otroške srčne kirurgije tako šlampast. Tu se pogovarjamo o zdravju ljudi, o življenju otrok, mislim, meni se to zdijo skrajno resna vprašanja. In kriza je prinesla tudi to, da se je pokazalo, da so ti sistemi zelo okosteneli in se niso bili sposobni, zaradi države in menedžerstva določenih institucij, prilagoditi novonastalim razmeram. Rezultat tega danes je, da za pravno državo nimaš več občutka pravičnosti. To me jezi, za ljudi pa je pomembno, da imajo neke instance v državi, ki povedo, kaj je prav in kaj ni; da, ko pridejo k nekomu na operacijsko mizo, se tam počutijo varne.

Vam je bilo kadarkoli preprečeno, da bi pokrivali kakšno temo, kakšno zgodbo, ker ste ženska?

Ne, nikoli.

Ali znotraj novinarstva obstaja delitev na moška in ženska področja?

Ne, vedno manj. Novinarstvo je poklic, ki se je na neki točki zelo feminiziral, začele so prevladovati ženske, več je bilo novinark. Šport mogoče, da je še vedno pretežno moška novinarska domena, drugo pa se mi zdi, da ne. Je pa res, da to velja znotraj hard newsa. Ko pa delaš za edicije kot so Bonbon, Ono, pa absolutno v njih prevladujejo ženske novinarke. Kar je v poročilih od sedmih do osmih in v rednem Večeru vsak dan, pa, razen morda res pri športu, ločnica ni jasna. Jaz sem primer, ki se je ukvarjal z ekonomijo, zunanjo politiko in tudi s človekovimi pravicami, z vsem.

Ali na Večeru obstajajo novinarska področja, ki so pogosteje dodeljena ženskam oziroma moškim?

Šport sigurno. Čeprav bi si jaz zelo želela kakšne ženske na športu, ker bi to zelo dobro vplivalo na vsebine, saj bi to prineslo nek drug pogled, neko svežino. Samo večji problem je, da punce ne začutijo toliko teh tematik. Bi pa bilo dobro, če bi bila kakšna močna ženska članica športne redakcije. Na Večeru morda res je zunanja politika bolj moška domena, načeloma v slovenskem medijskem prostoru pa ne bi rekla, da je to pravilo. Pri nas je to bolj splet okoliščin, ne bi bilo nobenih problemov, če bi se kakšna ženska odločila za zunanjo politiko, kak moški pa zajadral v zdravstvo, socialo.

Vendar moški ne zajadrajajo v zdravstvo...

Res je, tudi v drugih medijih, razmišljam, ni moškega v zdravstvu. V sociali že prej kakšnega najdemo, na Delu imajo za pokojnine moškega, tudi na RTV–ju absolutno je za te teme kdaj tudi moški. Na drugi strani imamo pri nas novinarko, ki pokriva banke, ki so tipično moško področje. Pri nas ta ločnica je vidna, ampak ni naklepna in namerna. Morda je tudi posledica preteklih delitev nekih področij in kako so se ljudje spotoma specializirali za neka vprašanja. Čeprav tudi novinarje iz zunanje politike kdaj zanese proti sociali, sicer ne na tej sistemski ravni, da bi spremljali področje socialnih transferjev.

Se vam zdi, da ženske k novinarskemu delu prinesejo kaj drugačnega, specifičnega?

Po moje prinesejo. Zdi se mi, da punce v novinarstvu in nasploh ... mogoče so manj zaletave kot moški, bolj razmislijo o stvareh, preden jih napišejo, kar je kdaj tudi zelo dobro, ampak to se mi zdi, da je nekako bolj ... Moški bo bistveno prej na prvo kožo napisal komentar, tekst, ki bo imel veliko attituda, kar je v marsikateri situaciji na mestu. Ženska bo bolj previdna, raje bo dvakrat premislila, ko pa bo udarila, bo vedela zakaj, za vsako vejico bo imela argumente. Pri ženskah je bolj prisotna preišljenost, pa mogoče sposobnost empatije in razumevanja nekih pojavov na širši način.

Kaj pa glede pristopa do tem, zornih kotov, v slogih pisanja?

Ne bi rekla, da je kaka prav pomembna in bistvena razlika. Morda je kdaj kak primer, ko imaš neko veliko dogajanje tipa migrantska kriza, ki že sama po sebi ponuja tisoč in en vogal, ki ga lahko zagrabiš in greš v zgodbo, ampak zanimivo, zgodbo o utopljenem

dečku na obali je na Večeru opazil in začutil novinar. On je začutil, kakšen moment je bil to v poplavi vseh informacij. Da je to personificirana slika migrantske krize. Pa bi to v okviru stereoptipov bil lahko tipični ženski refleks. Je pa res, da je bilo tisto do te mere pretresljivo, da je tako vsakogar zmrzilo. Tu je šlo bolj za človeškost kot za spol. V osnovi smo pa te človeške plati migrantske krize delali skozi novinarko, sistemske pa skozi novinarje, ki pokrivajo zunanjo politiko. Ampak oba fotografa sta skozi fotografije migrantsko krizo zelo počlovečila.

Obstajajo razlike v pristopu novinarjev in novinark do virov?

Na podlagi lastnih izkušenj bi lahko rekla, da je kdaj, to je vsaj za politiko veljalo, ki je bila in je še pretežno moška domena, pomagalo odpreti kakšna vrata golo dejstvo, da si ženska. Ampak vedno pa pride do tega, kako stvari ti zastaviš in kako te druga stran dojame. Če te dojame kot resnega kredibilnega, zaupanja vrednega novinarja, ki ne bo zlorabil informacij, ki bo hard in hkrati korekten, bo ok. Ampak to moraš v prvi minuti nastaviti, da je tako. Je pa dejstvo, da se je komu od poslancev ali ministrov zdelo fajn, da ga je kakšna mlada novinarka tam kaj vprašala. Ampak ni bilo to odločilno, mogoče je kdaj pomagalo. Če si ti vedel, kaj delaš in kam hočeš priti, si postavil pravila igre nemudoma. Zdi se mi, da je še vedno kvaliteta tista, ki pride čez in to velja ne glede na spol. Viri bodo s tabo sodelovali, če si kredibilen. Je pa morda res kdaj uspelo prej priti do koga, ker si ženska. To sem absolutno opazila.

Se vam zdi, da je razlika med moškimi in ženskimi uredniki?

Večinoma sem imela moške urednike, najboljše izkušnje pa z ženskami sicer. Dve urednici, za kateri še danes rečem, da sta bili najboljši, sta bili ženski. Morda zato, ker sta bili tudi sami zelo zahtevni, sta pa znali sami kako stvar mogoče prej razumeti. Več razumevanja so sposobne ženske urednice, ampak to mogoče samo v odnosu do ženskih novinark, ne vem pa, kako se moški počuti, ko ima za urednico žensko.

Omenili ste feminizacijo novinarskega poklica. Kaj menite, da to prinaša profesiji?

Zdi se mi da se to spreminja. Se mi zdi, da se to ravnovesje vzpostavlja nazaj. Ženske mogoče tudi po defaultu, čeprav nerada posplošujem ... Novinarstvo je poklic v katerem je treba biti tudi priden in ženske so mogoče to bolj kot moški. Bolj so odgovorne do stvari, ki jih delajo. Kot sem že rekla, so premišljene, niso toliko zaletave, bolj so pridne, bolj odgovorne do stvari, ki jih delajo. V bistvu več žensk v novinarstvu je

dobra stvar, ker poklicu lahko prinese več kvalitete, ampak to je na ravni posploševanja. Če gledaš po imenih, ti lahko to pravilo pade. V osnovi pa velja.

Menite, da imajo moški in ženske znotraj novinarstva enake karijerne možnosti?

Zdi se mi, ne glede na to, ali si moški ali ženska je novinarstvo v Sloveniji na neki točki prišlo tako daleč, da več nisi potreboval toliko, da si bil nadpovprečen, kar je za biznis bad news. In so postali nadpovprečni taki, ki to ne bi nikoli mogli biti. Na drugi strani pa če si ženska v tem poklicu, pa lahko absolutno napreduješ, jaz sem delala pod urednicami, ki so bile na visokih položajih v bistveno večjih podjetjih kot je Večer. Je pa res, da je to imelo svojo ceno. Ker ženska ima povečini še družino doma. Jaz sem to opazovala pri obeh urednicah, za kateri še danes pravim, da sta bili moji najboljši urednici. Obe sta imeli zelo naporno službo, veliko ljudi pod sabo, ki so vse prej kot enostavni za voditi, ker so zahtevni, izdelani ljudje, ki mislijo s svojo glavo, so egoti, imajo mnjenja, stališča, si ne dovolijo pretiranih vdorov. Na drugi strani pa sta bili ti dve urednici tudi mami. Pri njima sem opazila ta nenehni boj, koliko dati službi, koliko dati domu. In nenehno slabo vest v smislu 'ne glede na to, kje sem, drugje nisem'. Pri majhnih otrocih je to še toliko huje. Jaz sem pač plačala ceno drugače, jaz nimam svoje družine recimo. Si tudi težko predstavljam, da bi jo pri tej službi imela. Tako da, to je tak element, ki pri ženski nastopi bistveno prej kot pri moškem kadarkoli, ampak kljub temu se ženske odločajo za karierno pot v novinarstvu. Je ok, da se odločajo, zame velika neznanka pa je, kako potem zbalansirajo oba konca zgodbe, tako da je ok.

Opazate seksizem v novinarstvu?

Znotraj ceha ne. Da pa so ženske novinarke izpostavljanje malo drugačnemu komentirajo kot moški novinarji, to pa ja. Novinarke so bolj izpostavljene, zlasti na televiziji, seksističnemu odnosu javnosti. V smislu 'kakšna neumnost je bila danes objavljena, saj ni čudno, če poroča blond novinarke'. To je komentar, ki ga moški novinar ne bo nikoli dobil, novinarke ga lahko dobi in tudi ga dobi. Tu mogoče recimo so izpostavljene nekemu manj primernemu obravnavanju v delu kritične javnosti kot moški novinarji. V medijih, kjer so bolj vidne, so izpostavljene zelo natančnemu nadzoru, ali so se zredile, so shujšale, so lepo namazane. Gledane so skozi te oči, pri moškem tega skoraj nikoli ne opaziš, še manj da bi kdo to komentiral. Medtem ko pri ženskah se to absolutno komentira, o moji riti obstaja cel forum. Tisti, ki hočejo diskreditirati novinarje, jih diskreditirajo, ženske lahko tudi na ta način, ki kdaj zelo meji na seksizem ali to tudi je. Trda koža je še nekaj, kar mora priti s tem poklicem.

Kaj pa morebitni odnos s strani virov oziroma sogovornikov, kakšne opazke pripombe z njihove strani?

Jaz mislim, da je to dosti odvisno od ženske novinarke same. Pač kakšen vtis ti pustiš, absolutno si nekdo kdaj dovoli kakšno opazko. Ampak je zelo pomembno, kako ti postaviš meje tisto sekundo, ko se to zgodi. Tudi meni je že kdo rekel kaj neprimernega, ampak če you play along potem bo to šlo naprej. Ali pa postaviš mejo in takoj stvari skoncentriraš na tisto, zaradi česar si tam. Zelo je odvisno v končni fazi od tebe, seveda to ni opravičilo za kakšne neumnosti, ki padejo komu iz ust, pa so recimo moški sogovorniki, ampak to je verjetno tako kot v življenju, odvisno je, kaj s tem narediš. Če takoj postaviš mejo, potem to ne gre naprej.

Kako razumete uporabo emocij v novicah, kdaj jih je smotrno uporabiti?

Odvisno od zgodbe. Načeloma sta dve reči narobe, pa se pojavljata v slovenskem novinarstvu. Novinar dela zgodbo iz sebe ali o sebi. Dejstvo pa je, da nas dejansko dogodki aktualnega časa ne pustijo ravnodušne. Kako te bo migranška kriza in utopljen triletni otrok pustil ravnodušnega? Saj nisi robot. Mislim, to te tresne, prizadene. To se te dotakne tako ali drugače. Ko smo imeli predavanje pulitzerjeve nagrajenke Jacqui Banaszynski, sem jo vprašala, kako je ona preživela enoletno delo na zgodbi, v kateri je spremljala gejevski par od diagnoze do smrti, kaj je njej ta zgodba naredila? Kako čustveno zahtevno je to bilo za njo? Ona se je s tema dvema družila skoraj vsak dan, ali pa vsak teden. Spoznala je njune sestre, matere, očete, strice, mislim celo družino. Kako je uspela ohraniti to distanco, da ni na koncu njen izdelek, ki je bil nagrajen s pulitzerjevo nagrado, zgodba, kako je ona to doživljala, ampak zgodba še vedno o njiju, da je to distanco ohranila. Je rekla, da si je morala to kar dopovedovati vsake toliko, ampak da ji je to uspelo in ravno zaradi tega je bil to masterpiece, ker sta ona dva prišla naprej, ne pa njena čustva skozi njuno zgodbo. To so res take preizkušnje. Ne more se te ne dotakniti, človek si, nisi robot, ne moreš reči, da to samo opazujem. Zato pravim, odvisno od zgodb. Danes imaš v novinarstvu in tudi v Večeru nekaj čustvenih piscev, ampak kdaj so na mestu. Zadnji komentar našega novinarja o Violah je bil čisto čustven in je bil na mestu. Zaradi tega, ker je dodal še neko večjo mero angažiranosti v smislu, to ni prav, ne moremo tega dovoliti. In je bil v resnici zelo emocionalen. So pa emocije pri ljudeh, rejting, do je dejstvo. Ena do novinark je recimo zelo močno osebno doživela begunsko krizo v Gavgeliji. Ti tam gledaš ljudi, kar te ne

pusti hladnega in ona je to čustveno zelo močno doživela. To se mogoče v njenih tekstih v Večeru ni tako videlo, v njenih javljanjih za internet in v dnevnikih pa zelo, ker je imela svobodo biti tudi malo bolj osebno izpovedna. Se je pa zelo videlo, kako jo prizadenejo ti prizori. Druga novinarka je imela problem s to zgodbo koroških dečkov, ki je bila čustveno zelo naporna. V njenih tekstih se to ni poznalo, je uspela ohraniti distanco, čeprav je osebno zelo močno doživljala stvari in mi je povedala, da ji je prenaporno. To razumeš, to spoštuješ. Za razliko od nogometa, kjer so stvari bile zelo evidentno narobe. Če bi mi šli s čustvi, odziv bi bil velik, rejting na internetu bi imeli dober, ne bi pa bilo profesionalno, če bi tako obravnavali zgodbo o koroških dečkih. Najprej je bilo treba ugotoviti, kje so dejstva, ker v takem primeru nikoli niso črno–bela in jih je vsaj milijon, ki jih moraš poznati. Mariborski ravnatelj je bila huda zgodba, pritisk je bil nor za zdržat, ampak je bilo profesionalno, da smo sprejeli odločitev, da ne delamo zgodbe. Včasih na koncu prideš sam v razcep med tem kaj bi naredil in kaj bi naredil iz želodca, ampak je to človeški vzgib. Ni pa nujno profesionalen in je ključno, da znaš ohraniti trezno glavo takrat ko jo moraš in mirno kri ter reči, to je na mestu, to pa ni na mestu.

Kdaj torej so čustva v tekstih sprejemljiva in kdaj ne?

Ne morem sedaj pravila postaviti, ampak recimo pri določenih dogajanjih so na mestu. Viole ja, migrantska kriza, kjer gre za ljudi, ja. Ampak brez patetike seveda. Patetika je grozna. Do čustev itak pride pri zadevah, ki so v osnovi čustvene. Politika recimo ni čustvena, razen, kadar je ideološka. Pri zgodbah, ki vpletajo ljudi in njihove usode, konkretno takrat mogoče ja, pa še to odmerjeno in še to na profesionalen način. Lahko si zelo čustven, pa preideš v patetiko, kar je narobe.

Kako točno razumete čustva v novicah, kot lastna čustva novinarja, čustva sogovornika?

Do sedaj sem jaz to razumela kot čustva pisca. Kar se pa tiče čustev sogovornika in čustvenih ozračij in kontekstov, pa jih je primerno vključiti takrat, ko je to na mestu. Nekako se mi zdi, da je kar jasno, kdaj to je, pa kdaj ni. Težko pričakuješ od babice koroških dečkov, da ne bo čustvena. Težko pričakuješ od mame migrantke, ki je prehodila že celo migrantsko pot, da ne bo čustvena, seveda bo. In ni nič narobe, da ti to atmosfero preneseš bralcu zaradi tega, ker je to relevanten del zgodbe.

Čemu torej služi uporaba emocij v novicah?

Kot rečeno, včasih služi čustvenemu dogajanju, ki ga kot pisec preneseš v časopis. Služijo temu, da bralca lažje postavijo tja, kjer se zgodba dogaja, da bolje razume neke okoliščine neke zgodbe. Kar se pa tiče čustev, ki pridejo na papir od novinarja, pa velja večja previdnost, kdaj ja, kdaj ne, in zakaj ja, ker ta čustva pa lahko pridejo skozi kot angažiranost, kar je včasih tudi zelo na mestu. To je stvar uredniške modrosti.

Se vam zdi, da se je uporaba emocij v novinarskih zgodbah v zadnjih letih kaj spremenila?

Jaz mislim, da jih je veliko več. Po mojem je to iz dveh razlogov. Prvi je, če govorim o uporabi emocij, ki pridejo od novinarja v izdelek, da počasi med novinarje prihaja spoznanje, da, če smo do sedaj živeli v mainstreamu uravnoveženega, da je ravno zaradi tega, ker sistemi in podsistemi ne delujejo, treba iti kdaj v smeri angažiranega. Ampak angažirano novinarstvo je 300 krat bolj zahtevno od uravnoveženega. Ko se ti angažirano postaviš na neko stališče in rečeš to ni prav in to je prav, se postaviš v vlogo razsodnika, ki bo sedaj ljudem povedal, kaj morajo misliti o neki stvari. V takem primeru mora tvoj case absolutno stati. Da lahko stoji, moraš ti prej narediti ogromno domače naloge. Za novinarja je v bistvu najlažje reči: levi mislijo to, desni mislijo to in objaviti v časopisu, javnost pa si bo sama ustvarila svoje mnenje. Včasih je to absolutno na mestu, včasih pa je na mestu tudi reči: prav je tako. To lahko počneš na različne načine: ali da absolutno zavzameš neko stališče, ki ga pač moraš zelo dobro argumentirati, ker to ni dovolj, da se tebi smo nekaj zdi, ti moraš vedeti! To je bistvena razlika. In drugič, ravno zato, ker so sistemi in podsistemi tako odpovedali, recimo je prav zavzeti stališče, da ima vsak primerno zdravstveno oskrbo. V tem primeru si lahko absolutno angažiran in se postaviš na stran malega človeka, pacienta in poskusiš odpreti sistem do te mere, da ga že končno nekdo pride uredit. Seveda je prav, da če si ti zlomiš čeljust, da imaš operacijo jutri, ne pa čez 14 dni. To so zadeve, pri katerih jaz postanem absolutno čustvena. Iz tega vzgiba pravičnosti, ker je to prav, če je nekdo nekaj ukradel, da gre za to v zapor. Ne zanimajo me postopki in postopkovne napake; če je nekdo naredil nekaj narobe naj gre sedet, če ni, ga oprostite in gremo dalje. Ne mi s postopki in zakonskimi ne vem kaj, v osnovi je zelo preprosto kaj je prav in kaj je narobe. Pri angažiranem novinarstvu, ki je čustveno, je absolutno prav, da kdaj se pojavi. Pogosto

je to substitut tega, da v bistvu druge stvari ne funkcionirajo in potem novinarji stopijo naprej in rečejo: tako. Samo to za njih pomeni, da morajo absolutno imeti zelo dobro zložen primer. V primeru UKC se lahko brez težav postavijo na stran pacienta in rečejo, to res ni prav. Primer koroških dečkov je bistveno bolj zahteven, kaj je tukaj prav. Prvi dan te zgodbe se zdi, zakaj jemljejo otroka dedku in babici, ki sta sama uboga in lepo skrbita za otroke. Ko pa dnevi minevajo in ko več dejstev prihaja na plano, se vidi, da v nekaterih primerih moraš biti bolj previden kot pri drugih. Tega se z leti naučiš. V tem primeru bi bila angažiranost hitro napačna, saj bi te dejstva lahko postavila drugam. Kar pa se tiče tega, da v primeru koroških dečkov, pripelješ počutje dedka in babice notri, pa je ok, ker bralca pelješ tja, onadva sta takšna.

Kako ocenjujete ta trend večje uporabe emocij?

Čustvene informacije so rating, kliki, to je dejstvo. Mislim, da kdor uporablja ali zlorablja čustva bodisi svojih piscev, bodisi dogajanj, zato da si nabira klike.... To je v bistvu precej tvegano in ne najbolj odgovorno početje. Dejstvo je, da čustva vlečejo, na drugi strani pa v situacijah, ko sistemi ne funkcionirajo, prihaja do bolj angažirane države novinarstva, kar je prav, samo zelo dobro je potrebno vedeti kdaj in kako, kdaj je zgodba in kdaj je ni. To postaja v bistvu težje za novinarstvo. Trend pripisujem tema obema razlogoma. Ločujem medijske hiše, ki to počno iz pravih in medijske hiše, ki to delajo iz napačnih, komercialnih razlogov in se hitro lahko usedejo v svoje koprive. Pri tistih, ki delajo to iz pravih razlogov, ker sistemi ne funkcionirajo, je uporaba emocij ok, samo to je težje in je potrebno biti bolj previden.

Kako pa razumete emocije v odnosu do objektivnosti?

Kaj je objektivnost? Jaz po 20 letih v novinarstvu tega še vedno ne vem. Zame objektivnost ni to, da v prispevku isto število sekund govori Cerar in isto število sekund govori Janša. Meni je pomembno, kaj reče Cerar in kaj reče Janša, ne pa, koliko reče prvi in koliko drugi. To ni novinarstvo za bralca in poslušalca, ampak je novinarstvo za politiko, kar ni v redu. Zaradi tega so se ljudje začeli umikati od medijev. Objektivno je tisto, kar ti veš, da je absolutno narejeno profesionalno, kar je podprto s fakti, tudi če so emocije prisotne, so prisotne v kontekstu ali na način, ko je to za zgodbo ustrezno ali potrebno, ne pa kar per se, ker to nabija klike. To bi jaz rekla, da je profesionalno; kaj je objektivno pa v bistvu niti ne vem. Je pa dejstvo, da mora seveda novinar imeti, ne

glede na to, kako so zgodbe različne, odprto glavo, da sliši in razume vse strani zgodbe, absolutno jih mora.

Ali novinarke, ki uporabljajo emocije v svojih zgodbah, emocije svojih virov in svoje lastne emocije, to obvladujejo kako drugače kot novinarji?

Poznam novinarja v naši hiši, ki je po mojem bolj čustven kot vse ženske skupaj, ampak pade na finto, da napiše zgodbo iz sebe ali o sebi. Kar je kdaj na mestu, ne pa vedno. Ko recimo opisuješ, kako si ti nekaj doživel ali doživljal, ne smeš pozabiti, da pišeš o zgodbi, ne pa o lastnem doživljanju. Moraš znati sebe potegniti korak nazaj in s tem tudi svoja čustva. Če imaš pa neko grozno ali neko zelo lepo zgodbo, pa se čustva lahko tudi zbudijo, ker sem človek. Nekako stereotipno bi najbrž veljalo kaj takega, vendar nočem posploševati, ker v novinarstvu delajo ljudje ali pa v novinarstvu gorijo ljudje, ki jim je za stvari mar in to je že v osnovi čustveno izhodišče. V novinarstvu ne preživiš dolgo ali pa nikamor ne prideš, če ti je to služba kot katerakoli druga in če do ničesar, s čimer se ukvarjaš, nimaš zares odnosa. Ne sme ti biti vseeno, kam gredo stvari in v osnovi se mi to zdi, da je sestavni del tistih novinarjev, ki sčasoma tako ali tako, stopijo v ospredje. To je del tega, kar jih nese v ospredje. Že izhodišče je čustveno. Vsaj v tem poklicu so tudi fantje zelo čustveni, pa jim zaradi tega težko rečeš, da niso profesionalni. Zdi se mi, da je že sam vzgib, da v ta posel prideš in da ga dobro zagrabiš, v osnovi čustven. To počneš zato, ker ti je do nečesa mar.